

**Starptautiskā profesionālu
grāmatvežu ētikas kodeksa
rokasgrāmata**

**tostarp
Starptautiskie Neatkarības standarti**

***2018. gada
izdevums***

International Federation of Accountants®
529 Fifth Avenue
New York, New York 10017
USA

Šo izdevumu ir publicējusi Starptautiskā Grāmatvežu federācija (*International Federation of Accountants — IFAC®*). Tās misija ir strādāt sabiedrības interesēs, atbalstot augstas kvalitātes starptautisko standartu izstrādi, veicinot šo standartu ieviešanu un īstenošanu, veicinot profesionālu grāmatvežu organizāciju attīstību un aizstāvēt sabiedrības intereses. Šo publikāciju var lejupielādēt vai iegādāties personiskai lietošanai Starptautiskā Grāmatvedības ētikas standartu padomes (*International Ethics Standards Board for Accountants® — IESBA®*) tīmekļa vietnē: www.ethicsboard.org.

Starptautisko Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksu (*International Code of Ethics for Professional Accountants™*) (tostarp Starptautiskos Neatkarības standartus (*International Independence Standards™*), publiskotos projektus, konsultatīvos dokumentus un citas IESBA publikācijas publicē IFAC, kam pieder arī attiecīgās autortiesības.

IESBA un IFAC nav atbildīgas par zaudējumiem, kas radušies jebkurai pusei rīkojoties vai atturoties no rīcības saistībā ar šajā publikācijā iekļautajiem materiāliem, neatkarīgi no tā, vai šādi zaudējumi ir radušies nevērīgas rīcības rezultātā vai citādāk.

Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes izstrādātais Starptautiskais Profesionālu grāmatvežu ētikas kodekss (*International Code of Ethics for Professional Accountants™*) (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti (*International Independence Standards™*), “International Federation of Accountants”, “IESBA”, “IFAC”, IESBA logotips un IFAC logotips ir IFAC tirdzniecības zīmes vai reģistrētas tirdzniecības zīmes un IFAC pakalpojumu zīmes ASV un citās valstīs.

Autortiesības© 2018. gada jūlijs, pieder Starptautiskajai Grāmatvežu federācijai (*International Federation of Accountants — IFAC*). Visas tiesības paturētas. Šī dokumenta atveidošanai, uzglabāšanai vai pārsūtīšanai vai līdzīgai lietošanai ir nepieciešama rakstiska IFAC atļauja, izņemot, ja tas tiek lietots individuālām, nekomerciālām vajadzībām. Sazinieties ar permissions@ifac.org.

ISBN: 978-1-60815-369-5

Izdevējs:

STARPTAUTISKĀ PROFESIONĀLU GRĀMATVEŽU ĒTIKAS KODEKSA ROKASGRĀMATA (TOSTARP STARPTAUTISKIE NEATKARĪBAS STANDARTI)

2018. GADA IZDEVUMS

Rokasgrāmatas struktūra

Šīs rokasgrāmatas saturs ir izkārtots šādās sadaļās:

Pamatinformācija par Starptautisko Grāmatvežu ētikas standartu padomi (<i>International Ethics Standards Board for Accountants®</i>)	1.
Starptautiskās Grāmatvežu federācijas loma	2.
Šīs rokasgrāmatas darbības joma	3.
Izmaiņas saturā salīdzinājumā ar 2016. gada izdevumu	4.
Kodeksa rokasgrāmata	6.
Satura rādītājs	11.
Priekšvārds	14.
1. daļa Kodeksa prasību ievērošana, Pamatprincipi un Konceptuālās pamatnostādnes	15.
2. daļa — profesionāli grāmatveži algotā darbā	32.
3. daļa — profesionāli grāmatveži publiskā praksē	70.
Starptautiskie Neatkarības standarti (4A un 4B daļa)	
4A daļa — neatkarība revīzijas un pārbaudes uzdevumos	116.
4B daļa — neatkarība apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi	197.
Vārdnīca, tostarp abreviatūru saraksts	235.
Spēkā stāšanās datums	248.

Autortiesības un tulkošana

IFAC publicē IESBA rokasgrāmatas, standartus un citas publikācijas, kā arī ir attiecīgo autortiesību īpašnieks.

IFAC apzinās, ka ir svarīgi, lai finanšu pārskatu sagatavotājiem un lietotājiem, revidentiem un citiem profesionāliem grāmatvežiem, regulatoriem, nacionālo standartu izstrādātājiem, IFAC dalīborganizācijām, juristiem, izglītības nozares pārstāvjiem, studentiem un citām ieinteresētām grupām angliski nerunājošās valstīs ir pieeja standartiem to dzimtajā valodā. IFAC atbalsta un veicina savu publikāciju pavairošanu, tulkošanu un atveidošanu.

IFAC politika attiecībā uz publikācijām, uz kurām attiecas IFAC autortiesības, tulkošanu un pavairošanu, ir noteikta *Starptautiskās Grāmatvežu federācijas publicēto standartu tulkošanas un pavairošanas politikā* un *Starptautiskās Grāmatvežu federācijas publicēto standartu pavairošanas vai tulkošanas un pavairošanas politikā*. Interesenti, kas vēlas pavairot vai tulkot un pavairot šo rokasgrāmatu, tiek aicināti sazināties ar permissions@ifac.org un noskaidrot attiecīgos noteikumus un nosacījumus.

**PAMATINFORMĀCIJA PAR STARPTAUTISKO
GRĀMATVEŽU ĒTIKAS STANDARTU PADOMI
(INTERNATIONAL ETHICS STANDARDS
BOARD FOR ACCOUNTANTS®)**

Starptautiskā Grāmatvežu ētikas standartu padome (*International Ethics Standards Board for Accountants® — IESBA®*) ir neatkarīga standartu izstrādes organizācija, kas izstrādā starptautiski atzīto Profesionālu Grāmatvežu ētikas kodeksu (*Code of Ethics for Professional Accountants™*) (turpmāk tekstā: Kodekss).

Saskaņā ar IESBA statūtiem tās mērķis ir kalpot sabiedrības interesēm, nosakot augstas kvalitātes profesionālu grāmatvežu ētikas standartus. IESBA ilgtermiņa mērķis ir nodrošināt kodeksā ietvertu profesionālu grāmatvežu ētikas standartu, tostarp revidentu neatkarības jomā, atbilstību regulatoru izstrādāto un nacionālo standartu prasībām. Atbilstība vienotai standartu kopai var uzlabot profesionālu grāmatvežu sniegto pakalpojumu kvalitāti un konsekvensi visā pasaulē, kā arī var uzlabot globālo kapitāla tirgu efektivitāti.

IESBA sastāvā darbojas 18 valdes locekļi no visas pasaules, no tiem 9 ir praktizējoši grāmatveži un ne mazāk kā 3 ir sabiedrības pārstāvji (personas, kas pārstāv plašākas sabiedrības intereses). Valdes locekļus norīko IFAC valde saskaņā ar IFAC nominācijas komitejas ieteikumiem un ar Publisko interešu pārraudzības padomes (*Public Interest Oversight Board — PIOB*), kas pārrauga IESBA darbību, apstiprinājumu.

IESBA standartu izstrādes procesā piedalās PIOB un IESBA konsultatīvā padomnieku grupa (*Consultative Advisory Group — CAG*), kas nodrošina, ka IESBA standartu un vadlīniju izstrādes procesā tiek ņemtas vērā sabiedrības intereses.

Standartu izstrādes gaitā IESBA nodrošina tās darbību caurskatāmību un atbilstību PIOB apstiprinātajai darba kārtībai. Valdes sapulces, tostarp sapulces, kas notiek telekonferenču veidā, ir sabiedrībai atklātas, un dienaskārtības protokoli ir pieejami valdes tīmekļa vietnē.

Papildinformāciju skatiet tīmekļa vietnē www.ethicsboard.org.

STARPTAUTISKĀS GRĀMATVEŽU FEDERĀCIJAS LOMA

Starptautiskā Grāmatvežu federācija (*International Federation of Accountants* — IFAC) kalpo sabiedrības interesēm, veicinot spēcīgu un ilgtspējīgu organizāciju, tirgu un ekonomikas attīstību. Tā veicina finanšu ziņošanas caurskatāmību, atbildību un salīdzināmību, palīdz nodrošināt grāmatvedības profesijas attīstību un izplata informāciju par grāmatvedības profesijas svarīgumu un vērtību globālajā finanšu infrastruktūrā. IFAC ir dibināta 1977. gadā, un tās sastāvā ietilpst vairāk nekā 175 dalīborganizācijas un asociētās organizācijas no 130 valstīm, kas pārstāv gandrīz 3 miljonu grāmatvežu intereses publiskā praksē, izglītības, valsts, nozaru iestādēs un komerciestādēs.

Savu publisko interešu uzdevuma kontekstā IFAC veicina augstas kvalitātes starptautisko grāmatvežu ētikas standartu izstrādi, ieviešanu un īstenošanu, galvenokārt nodrošinot atbalstu IESBA. IFAC šai neatkarīgajai standartu izstrādes organizācijai nodrošina personāla resursus, līdzekļu pārvaldību, saziņas atbalstu un finansējumu, kā arī veicina valdes locekļu nominēšanas un atlases procesu.

IESBA nosaka savu darba kārtību un apstiprina savas publikācijas saskaņā ar savu iekšējo kārtību, neiesaistot IFAC. IFAC nekādā veidā neietekmē IESBA darba kārtību vai publikācijas. IFAC publicē rokasgrāmatas, standartus un citas publikācijas, kā arī ir attiecīgo autortiesību īpašnieks.

IESBA neatkarība ir aizsargāta vairākos veidos:

- formāla, neatkarīga publisko interešu pārraudzība standartu izstrādes procesā, ko īsteno Publisko interešu pārraudzības padome (*PIOB*); papildinformāciju skat. www.ipiob.org), kas ietver stingru darba kārtību, veicot sabiedrisku apspriešanu;
- publisks aicinājums pieteikties nominēšanai un formāla, neatkarīga nominēšanas/atlases procesa pārraudzība, ko īsteno PIOB;
- pilnīga caurskatāmība, gan attiecībā uz standartu izstrādes darba kārtību, gan publiskas piekļuves nodrošināšanu darba kārtības materiāliem, sapulcēm, un publicēti secinājumu pamatojumi attiecībā uz katru galīgo standartu;
- Konsultatīvās padomdevēju grupas un novērotāju iesaistīšana standartu izstrādes procesā; un
- IESBA dalīborganizāciju kā arī nominējošo / darba devēju organizāciju pienākums rīkoties saskaņā ar padomes neatkarības, godprātības un sabiedrības interešu mērķiem.

Papildinformāciju skatiet IFAC tīmekļa vietnē www.ifac.org.

ŠIS ROKASGRĀMATAS DARBĪBAS JOMA

2018. GADA IZDEVUMS

Šajā rokasgrāmatā ir apkopota uzziņu informācija par IFAC lomu, kā arī IESBA izstrādātā Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (tostarp neatkarības standartu) (Kodekss) oficiālais teksts.

IZMAIŅAS SATURĀ SALĪDZINĀJUMĀ AR 2016. GADA IZDEVUMU

Šī rokasgrāmata aizstāj *Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmatas* 2016. gada izdevumu atbilstoši šādiem pārskatītajiem dokumentiem:

- NOCLAR paziņojums *Reaģēšana uz normatīvo prasību pārkāpumiem*;
- noslēguma dokuments *Izmaiņas Kodeksā attiecībā uz personāla ilglaicīgu saistību ar revīzijas vai apliecinājuma klientu*; un
- noslēguma dokuments *Izmaiņas Kodeksa C daļā attiecībā uz informācijas sagatavošanu un izklāstu un spiedienu pārkāpt Pamatprincipus*.

Izmaiņas

Rokasgrāmatas 2018. gada izdevums ir pilnībā pārstrādāts atbilstoši jaunai struktūrai, un ir ieviesta jauna koncepcija, kas vienkāršo tā pārlūkošanu, izmantošanu un pielietošanu. Kodekss ir pārdēvēts par Starptautisko Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksu (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti), un tajā ir iekļauti vairāki papildinājumi un izmaiņas, tostarp:

- uzlabotas un uzskatāmākas konceptuālās pamatnostādnes;
- skaidrāki un precīzāki nosacījumi saistībā ar drošības pasākumiem, kas ir atbilstoši pamatprincipu ievērošanas un neatkarības nodrošināšanas apdraudējumam;
- striktākas neatkarības prasības attiecībā uz personāla ilglaicīgu saistību ar revīzijas vai apliecinājuma klientu;
- jaunas un pārskatītas sadaļas attiecībā uz profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā (PGAD) saistībā ar šādiem jautājumiem:
 - informācijas sagatavošana un izklāsts; un
 - spiediens neievērot pamatprincipus;
- skaidri norādījumi profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē (PGPP) par to, kuri no Kodeksa 2. daļas nosacījumiem, kas attiecas uz PGAD, ir piemērojami uz PGPP;
- striktāki nosacījumi attiecībā uz PGAD un PGPP saistībā ar pamudinājumu, tostarp dāvanu un viesmīlības, piedāvāšanu vai pieņemšanu;
- jauni piemērošanas materiāli, kuros akcentēts izpratnes gūšanas par faktiem un apstākļiem svarīgums laikā, kad tiek pielietots profesionāls spriedums;
- jauni piemērošanas materiāli, kas skaidro, kā atbilstība pamatprincipiem nodrošina profesionālas skepses ievērošanu revīzijas vai citā apliecinājuma uzdevumā.

Spēkā stāšanās datums

1.–3. daļa

- 1., 2. un 3. daļa stājas spēkā 2019. gada 15. jūnijā.

Starptautiskie Neatkarības standarti (4A un 4B daļa)

- 4A daļa saistībā ar neatkarību revīzijas un pārbaudes uzdevumos stājas spēkā finanšu pārskatu revīzijās un pārbaudēs par periodiem, kas sākas pēc 2019. gada 15. jūnija.
- 4B daļa saistībā ar neatkarību apliecinājuma uzdevumos: attiecībā uz aplūkojamo jautājumu periodiem stājas spēkā periodos, kas sākas 2019. gada 15. jūnijā vai vēlāk; citos gadījumos — 2019. gada 15. jūnijā.

Ir atļauta arī agrāka piemērošana.

Nosacījumi attiecībā uz ilglaicīgu saistību

Restrukturētā Kodeksa spēkā stāšanās datumam nav priekšroka pār pārskatīto nosacījumu attiecībā uz ilglaicīgas saistības spēkā stāšanās datumu (290. un 291. sadaļa), kā noteikts 2017. gada janvāra noslēguma dokumentā par ilglaicīgu saistību, kas ir šāds:

- a) atkarībā no pārejas nosacījuma, kas minēts zemāk, c) apakšpunktā, 290.148.–290.168. punkts ir spēkā finanšu pārskatu revīzijās par periodiem, kas sākas 2018. gada 15. decembrī vai vēlāk;
- b) apliecinājuma uzdevumu gadījumā attiecībā uz periodiem, 291.137.–291.141. punkts ir spēkā periodiem, kas sākas 2018. gada 15. decembrī vai vēlāk; citos gadījumos — 2018. gada 15. decembrī;
- c) 290.163. punkts ir spēkā tikai finanšu pārskatu revīzijās par periodiem, kas sākas pirms 2023. gada 15. decembra. Ar šo tiek veicināta pāreja uz nepieciešamo piecu secīgu gadu atslodzes periodu pēc darba kā atbildīgajam partnerim jurisdikcijās, kurās likumdevējs vai regulators (vai šāda likumdevēja vai regulatora pilnvarota vai atzīta organizācija) ir noteikusi atslodzes periodu, kas ir īsāks par pieciem secīgiem gadiem.

Kodeksa izmaiņas, kas ir publiskas pēc 2018. gada jūlija, un publiskojamie projekti

Informācija par jaunākajām izstrādēm un galīgajiem paziņojumiem, kas publiskoti pēc 2018. gada jūlija, vai nepabeigtajiem publiskojamajiem projektiem ir pieejama IESBA tīmekļa vietnē: www.ethicsboard.org.

KODEKSA ROKASGRĀMATA

(šī Rokasgrāmata ir neobligāts palīgīdzeklis Kodeksa lietošanā)

Kodeksa mērķis

1. Starptautiskais *Profesionālu grāmatvežu ētikas kodekss (tostarp Neatkarības standarti)* ("Kodekss") nosaka profesionālu grāmatvežu ētikas pamatprincipus, atspoguļojot profesijas publisko interešu pārstāvēšanas pienākumu. Šie principi nosaka profesionāla grāmatveža sagaidāmās rīcības standartus. Šādi pamatprincipi ir: godprātība, objektivitāte, profesionāla kompetence un pienācīga rūpība, konfidencialitāte un profesionāla rīcība.
2. Kodeksā ir ietvertas konceptuālas pamatnostādnes, ko profesionāli grāmatveži pielieto, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai. Kodekss nosaka prasības un piemērošanas materiālus dažādās tēmās, lai palīdzētu grāmatvežiem attiecīgos gadījumos pielietot konceptuālās pamatnostādnes.
3. Revīzijas, pārbaudes un citu apliecinājuma uzdevumu gadījumā Kodekss nosaka *Starptautiskos Neatkarības standartus*, kuru gadījumā tiek pielietotas konceptuālās pamatnostādnes attiecībā uz neatkarības apdraudējumu šādos darba uzdevumos.

Kodeksa struktūra

4. Kodeksā ir iekļauti tālāk norādītie materiāli.
 - 1. daļa — *Kodeksa, Pamatprincipu un Konceptuālo pamatnostādņu ievērošana*, kurā ir ietverti pamatprincipi un konceptuālās pamatnostādnes un kas ir attiecināms uz visiem profesionālajiem grāmatvežiem.
 - 2. daļa — *Profesionāli grāmatveži algotā darbā*, kurā ir iekļauti papildu materiāli attiecībā uz profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā. Profesionāli grāmatveži algotā darbā ir profesionāli grāmatveži, kas tiek algoti, pieaicināti vai veic līgumdarbus, piemēram šādās nozarēs:
 - tirdzniecība, ražošana vai pakalpojumi;
 - publiskais sektors;
 - izglītība;
 - bezpeļņas sektors;
 - normatīvās vai profesionālās iestādes.

2. daļa attiecas arī uz personām, kas darbojas kā profesionāli grāmatveži publiskā praksē un sniedz profesionālus pakalpojumus, uzturot saikni ar firmu, kā līgumdarbinieks, darbinieks vai īpašnieks.
- 3. daļa — *Profesionāli grāmatveži publiskā praksē*, kurā ir iekļauti papildu materiāli attiecībā uz profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē, kas sniedz profesionālus pakalpojumus.
 - *Starptautiskie Neatkarības standarti*, kuros sniegti papildu materiāli, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē, kas sniedz apliecinājuma pakalpojumus, kā norādīts tālāk.
 - 4A daļa — *Neatkarība revīzijas un pārbaudes uzdevumos*, kas ir piemērojama revīzijas vai pārbaudes uzdevumu veikšanas gaitā.
 - 4B daļa — *Neatkarība apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas un pārbaudes uzdevumos*, kas ir piemērojama apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi, veikšanas gaitā.
 - *Vārdnīca*, kurā iekļauti definēti jēdzieni (attiecināmos gadījumos kopā ar skaidrojumiem) un ir paskaidroti jēdzieni, kam noteiktās Kodeksa daļās ir piešķirta konkrēta nozīme. Piemēram, vārdnīcā ir norādīts, ka 4A daļā atsauces uz jēdzienu “revīzijas uzdevums” attiecas gan uz revīzijas, gan pārbaudes uzdevumu. Vārdnīcā ir arī iekļauts Kodeksā un citos standartos, uz kuriem attiecas Kodekss, izmantoto saīsinājumu saraksts.
5. Kodeksā ir iekļautas sadaļas, kas attiecas uz konkrētām tēmām. Dažām sadaļām ir apakšsadaļas, kurās ir aplūkoti konkrēti attiecīgo tēmu aspekti. Atbilstošos gadījumos katra Kodeksa sadaļa ir strukturēta, kā norādīts tālāk.
- Ievads — sadaļā aplūkojamais jautājums un ievadinformācija par prasībām un piemērošanas materiāliem konceptuālo pamatnostādņu kontekstā. Ievadmateriālā ir iekļauta informācija, tostarp izmantoto jēdzienu skaidrojumi, kas ir svarīgi izpratnes gūšanai par katras daļas un tās sadaļu piemērošanu.
 - Prasības — vispārēji un īpaši pienākumi saistībā ar aplūkoto jautājumu.
 - Piemērošanas materiāli — konteksts, skaidrojumi, rīcības ieteikumi vai izvērtējamie jautājumi, ilustrācijas un citi norādījumi, kas palīdz gūt izpratni par prasībām.

Kā lietot kodeksu

Pamatprincipi, Neatkarība un Konceptuālās pamatnostādnes

6. Kodekss nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu ievērot ētikas pamatprincipus. Kodeksā arī ir noteikts profesionālu grāmatvežu pienākums pielietot konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai. Konceptuālo pamatnostādņu piemērošanā ir jāizmanto profesionāls spriedums, jāseko jaunai informācijai un izmaiņām faktos un apstākļos, kā arī jāizmanto atbilstīgas un informētas trešās personas tests.
7. Konceptuālajās pamatnostādnēs ir noteikts, ka apdraudējuma identificēšanu var ietekmēt profesijā, normatīvajā bāzē, firmā vai darba devēja organizācijā noteiktu apstākļu, politiku un procedūru esamība. Šādi nosacījumi, politikas un procedūras var arī būt nozīmīgs aspekts, profesionālam grāmatvedim novērtējot, vai apdraudējums atbilst pieņemamam līmenim. Ja apdraudējums nav atbilstošā līmenī, konceptuālās pamatnostādnes nosaka grāmatveža pienākumu samazināt šādu apdraudējumu. Viens veids, kā samazināt apdraudējumu, ir veikt drošības pasākumus. Drošības pasākumi ir darbības, katra atsevišķi vai visas kopumā, ko grāmatvedis veic, lai efektīvi samazinātu apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim.
8. Kodeksā ir noteikts arī profesionālu grāmatvežu pienākums ievērot neatkarību revīzijas, pārbaudes un citu apliecinājuma uzdevumu gaitā. Konceptuālās pamatnostādnes tādā pašā veidā ir piemērojamas attiecībā uz neatkarības apdraudējumu identificēšanu, novērtēšanu un samazināšanu, kā attiecībā uz draudiem pamatprincipu pārkāpumiem.
9. Kodeksa prasību ievērošanai ir nepieciešams pārzināt, izprast un pielietot:
 - visus 1. daļas kontekstā būtiskos attiecīgās sadaļas nosacījumus kopā ar papildu materiāliem, kas noteikti attiecīgi 200., 300., 400. un 900. sadaļā;
 - visus atbilstošās sadaļas būtiskos nosacījumus, piemēram, nosacījumus, kas sniegti ar apakšvirsrakstu “Vispārīgā daļa” un “Visi revīzijas klienti” kopā ar īpašiem papildu nosacījumiem, tostarp ar apakšvirsrakstu “Revīzijas klienti, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūras” vai “Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras”;
 - visus konkrētā sadaļā noteiktos būtiskos nosacījumus kopā ar jebkādiem papildu nosacījumiem, kas noteikti jebkurā būtiskajā apakšsadaļā.

Prasības un piemērošanas materiāli

10. Prasības un piemērošanas materiāli ir jāskata un jāpielieto ar mērķi nodrošināt pamatprincipu ievērošanas mērķi, pielietojot konceptuālās pamatnostādnes un, revīzijas, pārbaudes un citu apliecinājuma uzdevumu gaitā nodrošināt neatkarību.

Prasības

11. Prasības ir apzīmētas ar burtu “P”. Profesionālu grāmatvežu un firmu pienākums ievērot kodeksā noteiktās prasības ir izteikts vienkāršās tagadnes formā.
12. Dažās situācijās Kodeksā ir norādīti izņēmuma gadījumi, uz kuriem konkrētā prasība neattiecas. Šādos gadījumos prasības ir apzīmētas ar burtu “P”, bet tiek izmantots vārds “var” vai nosacījuma izteiksme.
13. Gadījumos, kad šajā Kodeksā tiek izmantots vārds “var”, tas nozīmē atļauju veikt konkrētu darbību noteiktos apstākļos, tostarp izņēmuma gadījumos. Tas netiek izmantots, lai norādītu uz iespēju.
14. Ja šajā Kodeksā tiek izmantots vārds “varētu”, tas norāda uz iespējamību, ka varētu rasties noteikti apstākļi, notikums vai varētu tikt veikta noteikta darbība. Šis vārds, izmantots apdraudējuma kontekstā, neraksturo īpašu iespējamības līmeni, jo apdraudējuma novērtējums ir atkarīgs no konkrētās situācijas, notikuma vai rīcības faktiem un apstākļiem.

Piemērošanas materiāli

15. Papildus prasībām Kodeksā ir ietverti piemērošanas materiāli, kas nodrošina kontekstu, kas ir svarīgs pareizai Kodeksa izpratnei. Jo īpaši, piemērošanas materiāli ir paredzēti, lai palīdzētu profesionālam grāmatvedim saprast, kā piemērot konceptuālās pamatnostādnes konkrētam apstākļu kopumam, kā arī lai saprastu un ievērotu kādu konkrētu prasību. Lai gan šādos piemērošanas materiālos nav noteiktas obligātas prasības, materiāla izskatīšana ir nepieciešama, lai pareizi piemērotu Kodeksa prasības, tostarp konceptuālās pamatnostādnes. Piemērošanas materiāli ir apzīmēti ar burtu “A”.
16. Ja piemērošanas materiālos ir ietverti saraksti ar piemēriem, šādi saraksti nav izsmeļoši.

Kodeksa rokasgrāmatas pielikums

17. Rokasgrāmatas pielikumā ir ietverta vispārēja informācija par Kodeksu.

KODEKSA APSKATS

1. DAĻA KODEKSA PRASĪBU IEVĒROŠANA, PAMATPRINCIPI UN KONCEPTUĀLĀS PAMATNOSTĀDNES (VISI PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI — 100.–199. SADAĻA)	
2. DAĻA PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI ALGOTĀ DARBĀ (200.–299. SADAĻA) (2. DAĻA ATTIECAS ARĪ UZ INDIVIDUĀLIEM PROFESIONĀLIEM GRĀMATVEŽIEM PUBLISKĀ PRAKSĒ, SNIEDZOT PROFESIONĀLUS PAKALPOJUMUS ATBILSTOŠI VIŅU ATTIECĪBĀM AR FIRMU)	3. DAĻA PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI PUBLISKĀ PRAKSĒ (300.–399. SADAĻA)
	STARPTAUTISKIE NEATKARĪBAS STANDARTI (4A UN 4B DAĻA) 4A DAĻA — NEATKARĪBA REVĪZIJAS UN PĀRBAUDES UZDEVUMOS (400.–899. SADAĻA) 4B DAĻA — NEATKARĪBA APLIECINĀJUMA UZDEVUMOS, KAS NAV REVĪZIJAS UN PĀRBAUDES UZDEVUMI (900.–999. SADAĻA)
VĀRDNĪCA (VISI PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI)	

**STARPTAUTISKĀ PROFESIONĀLU GRĀMATVEŽU
ĒTIKAS KODEKSA ROKASGRĀMATA
(tostarp STARPTAUTISKIE NEATKARĪBAS STANDARTI)
SATURA RĀDĪTĀJS**

	Lpp.
PRIEKŠVārds	14.
1. DAĻA — KODEKSA PRASĪBU IEVĒROŠANA, PAMATPRINCIPI UN KONCEPTUĀLĀS PAMATNOSTĀDNES	15.
100. Kodeksa prasību ievērošana	16.
110. Pamatprincipi	18.
111. — godprātība	19.
112. — objektivitāte	19.
113. — profesionāla kompetence un pienācīga rūpība	20.
114. — konfidencialitāte	20.
115. — profesionāla rīcība	22.
120. Pamatnostādnes	24.
2. DAĻA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI ALGOTĀ DARBĀ	32.
200. Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana — profesionāli grāmatveži algotā darbā	33.
210. Interesu konflikti	38.
220. Informācijas sagatavošana un izklāsts	41.
230. Pietiekama profesionālā kompetence	46.
240. Finansiāla līdzdalība, atlīdzība un stimuli saistībā ar finanšu ziņošanu un lēmumu pieņemšanu	48.
250. Pamudinājumi, tostarp dāvanas un viesmīlība	50.
260. Reaģēšana uz normatīvo prasību pārkāpumiem	56.
270. Spiediens neievērot pamatprincipus	66.
3. DAĻA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI PUBLISKĀ PRAKSĒ	70.
300. Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana — profesionāli grāmatveži publiskā praksē	71.
310. Interesu konflikti	78.

320. Profesionāls norīkojums	85.
321. Otri atzinumi	89.
330. Samaksa un citi atlīdzības veidi	90.
340. Pamudinājumi, tostarp, dāvanas un viesmīlība	93.
350. Klientu aktīvu uzglabāšana	99.
360. Reaģēšana uz normatīvo prasību pārkāpumiem	100.
STARPTAUTISKIE NEATKARĪBAS STANDARTI (4A UN 4B DAĻA)	116.
4A DAĻA — NEATKARĪBA REVĪZIJAS UN PĀRBAUDES UZDEVUMOS	116.
400. Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana attiecībā uz neatkarību revīzijas un pārbaudes uzdevumos	118.
410. Samaksa	132.
411. Atlīdzības un novērtēšanas politikas	136.
420. Dāvanas un viesmīlība	137.
430. Faktiska vai iespējama tiesvedība	138.
510. Finansiāla līdzdalība	139.
511. Kredīti un garantijas	144.
520. Darījumu attiecības	146.
521. Ģimeniskas un personiskas attiecības	148.
522. Revīzijas klientam nesen sniegti pakalpojumi	151.
523. Darbs kā revīzijas klienta direktoram vai amatpersonai	153.
524. Darba attiecības ar revīzijas klientu	154.
525. Īslaicīga personāla piešķiršana	158.
540. Vadošo darbinieku ilglaicīga saistība ar revīzijas klientu (tostarp partneru periodiska nomaiņa)	159.
600. Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam	165.
601. Grāmatvedības un uzskaites pakalpojumi	170.
602. Administratīvie pakalpojumi	173.
603. Vērtēšanas pakalpojumi	173.

604. Nodokļu pakalpojumi	175.
605. Iekšējā audita pakalpojumi	181.
606. Informācijas tehnoloģiju sistēmu pakalpojumi	184.
607. Tiesvedības atbalsta pakalpojumi	186.
608. Juridiskie pakalpojumi	187.
609. Personāla atlases pakalpojumi	189.
610. Korporatīvo finanšu pakalpojumi	191.
800. Ziņošana par īpaša mērķa finanšu pārskatiem, kuros iekļauts ierobežojums attiecībā uz ziņojuma izmantošanu un izplatīšanu (revīzijas un pārbaudes uzdevumi)	193.
4B DAĻA — NEATKARĪBA APLIECINĀJUMA UZDEVUMOS, KAS NAV REVĪZIJAS VAI PĀRBAUDES UZDEVUMI	197.
900. Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana attiecībā uz neatkarību Apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi	198.
905. Samaksa	206.
906. Dāvanas un viesmīlība	209.
907. Faktiska vai iespējama tiesvedība	210.
910. Finansiāla līdzdalība	211.
911. Kredīti un garantijas	215.
920. Darījumu attiecības	217.
921. Ģimeniskas un personiskas attiecības	219.
922. Revīzijas klientam nesen sniegti pakalpojumi	222.
923. Darbs kā revīzijas klienta direktoram vai amatpersonai	223.
924. Darba attiecības ar revīzijas klientu	224.
940. Vadošo darbinieku ilglaicīga saistība ar apliecinājuma klientu	226.
950. Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana apliecinājuma klientiem, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevuma klients	228.
990. Ziņojumi, kuros noteikts lietošanas un izplatīšanas ierobežojums (apliecinājuma uzdevumi, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi)	232.
VĀRDNĪCA, TOSTARP ABREVIATŪRU SARAKSTS	235.
SPEKĀ STĀŠANĀS DATUMS	248.

PRIEKŠVārds

IESBA izstrādā un saskaņā ar tās standartu izstrādes pilnvarām izdod Starptautisko Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksu (tostarp Starptautiskos Neatkarības standartus) (turpmāk tekstā — Kodekss). Kodekss ir paredzēts profesionāliem grāmatvežiem visā pasaulē. IESBA nosaka Kodeksu starptautiskai pienācīgai piemērošanai.

Starptautiskā Grāmatvežu federācija (IFAC) nosaka atsevišķas prasības tās dalīborganizācijām attiecībā uz Kodeksu.

1 DAĻA — KODEKSA PRASĪBU IEVĒROŠANA; PAMATPRINCIPI UN KONCEPTUĀLĀS PAMATNOSTĀDNES

	Lpp.
100. sadaļa Kodeksa prasību ievērošana	16.
110. sadaļa Pamatprincipi	18.
111. apakšsadaļa — godprātība	19.
112. apakšsadaļa — objektivitāte	19.
113. apakšsadaļa — profesionāla kompetence un pienācīga rūpība	20.
114. apakšsadaļa — konfidencialitāte	20.
115. apakšsadaļa — profesionāla rīcība	22.
120. sadaļa Konceptuālās pamatnostādne	24.

1 DAĻA — KODEKSA PRASĪBU IEVĒROŠANA; PAMATPRINCIPI UN KONCEPTUĀLĀS PAMATNOSTĀDNES

100. SADAĻA

KODEKSA PRASĪBU IEVĒROŠANA

Vispārēja informācija

- 100.1 A1 Grāmatvedības profesijas raksturīga iezīme ir atbildības uzņemšanās rīkoties sabiedrības interesēs. Tāpēc profesionāla grāmatveža pienākums ir ne tikai apmierināt atsevišķa klienta vai darba devēja prasības. Tāpēc kodeksā ietvertas prasības un piemērošanas materiāli, lai profesionāli grāmatveži varētu pildīt savu pienākumu rīkoties sabiedrības interesēs.
- 100.2 A1 Prasības kodeksā, kas apzīmētas ar burtu “R”, ir obligātas.
- 100.2 A2 piemērošanas materiāli, kas apzīmēti ar burtu “A”, sniedz kontekstu, paskaidrojumus, ierosinājumus par darbībām vai jautājumiem, kas jāņem vērā, ilustrācijas un citus norādījumus par pareizu Kodeksa izpratni. Jo īpaši piemērošanas materiāli ir paredzēti, lai palīdzētu profesionālam grāmatvedim saprast, kā piemērot konceptuālās pamatnostādnes konkrētam apstākļu kopumam, kā arī lai saprastu un ievērotu kādu konkrētu prasību.
- Lai gan šādos piemērošanas materiālos nav noteiktas obligātas prasības, materiāla izskatīšana ir nepieciešama, lai pareizi piemērotu Kodeksa prasības, tostarp konceptuālās pamatnostādnes.
- R100.3** Profesionāls grāmatvedis ievēro Kodeksa prasības. Noteiktos apstākļos likumi vai noteikumi liedz grāmatvedim ievērot atsevišķas kodeksa daļas. Šādos apstākļos noteicošie ir attiecīgie normatīvie akti, un grāmatvedis ievēro visas pārējās Kodeksa daļas.
- 100.3 A1 Profesionālas rīcības princips paredz, ka profesionālam grāmatvedim jāievēro spēkā esošie normatīvie akti. Dažās jurisdikcijās noteikumi var atšķirties no kodeksa noteikumiem vai būt striktāki. Jurisdikcijās, kurās ir spēkā šādas prasības, grāmatvežiem ir jāgūst izpratne par šādām atšķirībām un jāievēro nosacījumi, kas ir striktāki, izņemot gadījumus, kad tas ir aizliegts saskaņā ar normatīviem aktiem.
- 100.3 A2 Profesionāls grāmatvedis var saskarties ar neparastiem apstākļiem, kuros grāmatvedis uzskata, ka kodeksa konkrētās prasības piemērošanas rezultāts būtu nesamērīgs vai neatbilstu sabiedrības interesēm. Šādos apstākļos grāmatvedis tiek aicināts konsultēties ar profesionālu vai regulatīvu veidojumu.

Kodeksa prasību pārkāpumi

- R100.4** R400.80–R400.89 un R900.50–R900.55 punkti attiecas uz Starptautisko Neatkarības standartu pārkāpumiem. Profesionāls grāmatvedis, kas konstatē citu veidu kodeksa pārkāpumus, novērtē pārkāpuma nozīmīgumu un tā ietekmi uz grāmatveža spēju ievērot pamatprincipus. Grāmatvedis arī:
- a) iespējami drīz veic visus iespējamus pasākumus, lai apmierinoši risinātu pārkāpuma sekas; un
 - b) nosaka, vai ziņot par pārkāpumu attiecīgajām pusēm.
- 100.4 A1 Attiecīgās puses, kurām varētu ziņot par šādu pārkāpumu, ir personas, kuras tas varētu būt ietekmējis, profesionālu vai regulatīvu veidojumu vai uzraudzības iestādes.

110. SADAĻA**PAMATPRINCIPI****Vispārēja informācija**

110.1 A1 Ir pieci profesionālu grāmatvežu ētikas pamatprincipi:

- a) godprātība — visās profesionālajās un ar uzņēmējdarbību saistītajās attiecībās ir jābūt patiesam un godīgam;
- b) objektivitāte — profesionālos un ar uzņēmējdarbību saistītos spriedumus nedrīkst ietekmēt jebkādi aizspriedumi, interešu konflikti vai citu personu ietekme;
- c) profesionāla kompetence un pienācīga rūpība —
 - i) pienākums uzturēt savas profesionālās zināšanas un iemaņas tādā līmenī, lai nodrošinātu klientam vai darba devējam kompetentus profesionālos pakalpojumus, kas sniegti, sekojot līdži prakses, likumdošanas un tehnikas attīstībai, kā arī rīkoties ar pienācīgu rūpību un atbilstoši spēkā esošo tehnisko un profesionālo standartu prasībām;
 - ii) sniedzot profesionālus pakalpojumus, rīkoties ar pienācīgu rūpību atbilstoši spēkā esošajiem tehniskajiem un profesionālajiem standartiem;
- d) konfidencialitāte — pienākums nodrošināt profesionālo un ar uzņēmējdarbību saistīto attiecību rezultātā iegūtās informācijas konfidencialitāti;
- e) profesionāla rīcība — pienākums rīkoties atbilstoši būtisko likumu un noteikumu prasībām un atturēties veikt jebkādas darbības, kas varētu diskreditēt profesiju.

R110.2 Profesionālam grāmatvedis ir jāievēro visi pamatprincipi.

110.2 A1 Šie pamatprincipi nosaka profesionāla grāmatveža sagaidāmās rīcības standartus. Konceptuālajās pamatnostādnēs ir noteikta pieeja, kas grāmatvedim ir jāpiemēro, lai palīdzētu ievērot šos pamatprincipus. 111.–115. apakšsadaļās izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas saistīti ar katru no pamatprincipiem.

110.2 A2 Profesionāls grāmatvedis var saskarties ar situāciju, kurā viena pamatprincipa ievērošana ir pretrunā ar viena vai vairāku citu pamatprincipu ievērošanu. Šādā situācijā grāmatvedis vajadzības gadījumā, ievērojot anonimitāti, var apsvērt iespēju konsultēties ar:

- citi firmas vai darba devēja organizācijas darbiniekiem;
- personām, kam uzticēta pārvalde;

- profesionālu iestādi;
- regulatīvs veidojums;
- juristiem.

Tomēr šāda konsultēšanās neatbrīvo grāmatvedi no pienākuma izmantot profesionālu spriedumu, lai atrisinātu konfliktu, vai, ja nepieciešams un ja tas nav aizliegts ar normatīviem aktiem, nepārtrauc profesionāla grāmatveža saistību ar problēmu, kas rada konfliktu.

- 110.2 A3 Profesionāla grāmatveža interesēs ir dokumentēt problēmas būtību, pārrunas un lēmumus, kā arī ar problēmu saistītos racionālos apsvērumus.

111. APAKŠSADAĻA — GODPRĀTĪBA

- R111.1** Profesionāla grāmatveža pienākums ir ievērot konfidencialitātes principu, kas nosaka grāmatveža pienākumu ievērot profesionālo un ar uzņēmējdarbību saistīto attiecību rezultātā iegūtās informācijas konfidencialitāti.

- 111.1 A1 Godprātība paredz godīgu attieksmi un patiesumu.

- R111.2** Profesionāls grāmatvedis atturas no apzinātas saistības ar ziņojumiem, atskaitēm, dokumentiem vai citu informāciju, ja viņš/viņa uzskata, ka šī informācija atbilst šādām iezīmēm:

- tajā ir būtiski kļūdaini vai maldinoši paziņojumi;
- tajā ir nepārdomāti paziņojumi vai informācija; vai
- nav norādīta vai ir slēpta nepieciešamā informācija, kā rezultātā informācija ir maldinoša.

- 111.2 A1 Ja profesionāls grāmatvedis sniedz modificētu ziņojumu par šādu ziņojumu, atskaiti, dokumentu vai citu informāciju, grāmatvedis nedrīkst pārkāpt R111.2 punkta nosacījumus.

- R111.3** Ja profesionālam grāmatvedim kļūst zināms, ka viņš ir saistīts ar R111.2 punktā raksturoto informāciju, viņš/viņa rīkojas, lai šādu saistību pārtrauktu.

112. APAKŠSADAĻA — OBJEKTIVITĀTE

- R112.1** Profesionāls grāmatvedis ievēro objektivitātes principu, saskaņā ar kuru grāmatvedis nedrīkst grozīt profesionālus vai saimnieciskus spriedumus neobjektivitātes, interešu konflikta vai citas nepamatotas ietekmes dēļ.

- R112.2** Profesionāls grāmatvedis neveic profesionālo darbību, ja apstākļi vai attiecības nepamatoti ietekmē grāmatveža profesionālo vērtējumu attiecībā uz šo darbību.

113. APAKŠSADAĻA — PROFESIONĀLA KOMPETENCE UN PIENĀCĪGA RŪPĪBA

- R113.1** Profesionāls grāmatvedis ievēro profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principu, kas nosaka grāmatveža pienākumu:
- a) uzturēt savas profesionālās zināšanas un iemaņas tādā līmenī, lai nodrošinātu klientam vai darba devējam kompetentus profesionālos pakalpojumus atbilstoši spēkā esošo tehnisko un profesionālo standartu prasībām; un
 - b) sniedzot profesionālus pakalpojumus, rīkoties ar pienācīgu rūpību atbilstoši spēkā esošajiem tehniskajiem un profesionālajiem standartiem.
- 113.1 A1 Lai apkalpotu klientus un vadītu organizācijas ar profesionālu kompetenci, profesionālās darbības laikā ir jāpieņem pamatoti lēmumi, pielietojot profesionālas zināšanas un prasmes.
- 113.1 A2 Profesionālas kompetences uzturēšanai ir nepieciešama pastāvīga interese un izpratne par būtiskām tendencēm tehniskajā, profesionālajā un uzņēmējdarbības jomā. Pastāvīga profesionālā attīstība ļauj profesionālam grāmatvedim attīstīt un uzturēt savas spējas, kas ir nepieciešamas, lai kompetenti strādātu profesionālā vidē.
- 113.1 A3 Pienācīga rūpība ir profesionāla grāmatveža pienākums strādāt rūpīgi, precīzi, savlaicīgi un atbilstoši darba uzdevuma prasībām.
- R113.2** Saskaņā ar profesionālas kompetences un pienācīgas rūpības principu profesionāls grāmatvedis veic nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu, ka grāmatveža pakļautībā strādājošās personas ir pietiekamā mērā profesionāli sagatavotas un pārraudzītas.
- R113.3** Attiecīgos gadījumos profesionāls grāmatvedis informē klientus, darba devējus un citus grāmatveža profesionālo pakalpojumu lietotājus par pakalpojumiem raksturīgajiem ierobežojumiem.

114. APAKŠSADAĻA — KONFIDENCIALITĀTE

- R114.1** Profesionāla grāmatveža pienākums ir ievērot konfidencialitātes principu, kas nosaka grāmatveža pienākumu ievērot profesionālo un ar uzņēmējdarbību saistīto attiecību rezultātā iegūtās informācijas konfidencialitāti. Grāmatvedis:
- a) uzmanās, lai netīši neizpaustu informāciju, tostarp, atrodoties publiskā vidē, un it īpaši ilglaicīgam darījumu partnerim vai ģimenes loceklim vai tuvam radniekam;

- b) nodrošina informācijas konfidencialitāti firmā un darba devēja organizācijā;
- c) nodrošina informācijas, ko atklāj potenciālais klients vai darba devēja organizācija, konfidencialitāti;
- d) atturas no profesionālo un ar uzņēmējdarbību saistīto attiecību rezultātā iegūtās konfidencialās informācijas izpaušanas ārpus firmas vai darba devēja organizācijas bez atbilstoša un konkrēta pilnvarojuma, izņemot gadījumus, kad profesionālajam grāmatvedim ir tiesiskas vai profesionālas tiesības vai pienākums šādu informāciju izpaust;
- e) neizmanto profesionālo un ar uzņēmējdarbību saistīto attiecību rezultātā iegūto konfidencialo informāciju personiska vai trešo personu labuma gūšanai;
- f) neizmanto un neizpauž konfidencialu informāciju, kas iegūta vai saņemta profesionālo vai darījumu attiecību rezultātā, pēc tam, kad šīs attiecības ir beigušās; un
- g) veic atbilstīgas darbības, lai viņam/viņai pakļautie darbinieki un personas, ar kurām viņš/viņa konsultējas vai saņem cita veida palīdzību, ievērotu grāmatveža pienākumu nodrošināt konfidencialitāti.

114.1 A1 Konfidencialitāte kalpo sabiedrības interesēm, jo tā atvieglo brīvu informācijas plūsmu no profesionālā grāmatveža klienta vai darba devēja organizācijas līdz grāmatvedim, zinot, ka informācija netiks izpausta trešajām personām. Tomēr noteiktos apstākļos profesionālam grāmatvedim ir vai var būt pienākums izpaust konfidencialu informāciju, un tas ir pieļaujams šādās situācijās

- a) pastāv tiesiska prasība izpaust konfidencialu informāciju, piemēram:
 - i) ir jāsagatavo dokumenti vai jāsniedz liecības tiesas prāvā; vai
 - ii) ir jāsniedz ziņas par likumpārkāpumiem noteiktai valsts iestādei;
- b) informācijas izpaušanu atļauj likums vai ir saņemta atļauja no klienta vai darba devēja organizācijas; un
- c) pastāv profesionāls pienākums vai tiesības izpaust informāciju gadījumos, kad tas nav aizliegts ar likumu:
 - i) lai ievērotu profesionālas iestādes kvalitātes pārbaudes prasības;
 - ii) atsaucoties uz profesionāla vai regulatīva veidojuma pieprasījumu;

- iii) aizstāvēt profesionālā grāmatveža intereses tiesas prāvās; vai
- iv) lai nodrošinātu atbilstību tehniskajiem un profesionālajiem standartiem un ētikas prasībām.

114.1 A2 Pieņemot lēmumu par to, vai izpaust konfidenciālu informāciju, profesionāls grāmatvedis var apsvērt šādus aspektus:

- vai tiktu nodarīts kaitējums iesaistīto personu interesēm, tostarp trešo personu interesēm, kas varētu tikt skartas, ja klients vai darba devēja organizācija piekrīt tam, ka profesionāls grāmatvedis izpauž attiecīgo informāciju;
- vai visa būtiskā informācija ir zināma un pamatota, ciktāl tas ir praktiski iespējams. Faktori, kas ietekmē lēmumu izpaust informāciju, ir šādi:
 - nepamatoti fakti;
 - nepilnīga informācija;
 - nepamatoti secinājumi;
- piedāvātais saziņas veids un adresāts;
- vai puses, ar kurām notiks sazināšanās, ir atbilstīgi adresāti.

R114.2 Profesionāls grāmatvedis turpina ievērot konfidencialitātes principu arī pēc tam, kad beigušās attiecības starp grāmatvedi un klientu vai darba devēja organizāciju. Mainot amatu vai iegūstot jaunu klientu, grāmatvedis ir tiesīgs izmantot iepriekšējo pieredzi, bet neizmanto un neizpauž konfidenciālu informāciju, kas iegūta vai saņemta iepriekšējo profesionālo vai darījumu attiecību rezultātā.

115. APAKŠSADAĻA — PROFESIONĀLA RĪCĪBA

R115.1 Profesionāls grāmatvedis ievēro profesionālas rīcības principu, kas paredz, ka grāmatvedis ievēro attiecīgos normatīvos aktus un izvairās no jebkādas rīcības, par kuru grāmatvedis zina vai viņam/viņai būtu jāzina, ka tā var diskreditēt profesiju. Profesionāls grāmatvedis apzināti neiesaistās algotā darbā, algotā darbā vai darbībās, kas rada vai var radīt šaubas par profesijas godprātību, objektivitāti vai labu reputāciju un nav atbilstošas pamatprincipiem.

- 115.1 A1 Rīcība, kas var diskreditēt profesiju, ir rīcība, kādu atbilstīga un informēta trešā puse, visdrīzāk, uzskatītu par tādu, kurai ir nelabvēlīga ietekme uz profesijas reputāciju.
- R115.2** Veicot mārketinga vai reklāmas darbības, profesionāls grāmatvedis nedrīkst radīt kaitējumu profesijas reputācijai. Profesionāls grāmatvedis rīkojas godīgi un patiesi un neizsaka:
- a) pārspīlētus apgalvojumus attiecībā uz grāmatveža piedāvātajiem pakalpojumiem, kvalifikāciju vai pieredzi; vai
 - b) negatīvas atsauksmes vai nepamatotus salīdzinājumus ar citu personu darbu.
- 115.2 A1 Ja profesionālam grāmatvedim rodas šaubas par reklāmas vai mārketinga veida atbilstību, profesionāls grāmatvedis apsver iespēju konsultēties ar attiecīgo reglamentējošo iestādi.

120. SADAĻA**KONCEPTUĀLĀS PAMATNOSTĀDNES****Ievads**

- 120.1 Apstākļi, kādos darbojas profesionāli grāmatveži, var radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai.
120. sadaļā noteiktas prasības un piemērošanas materiāli, tostarp konceptuālās pamatnostādnes, kas palīdz grāmatvežiem ievērot pamatprincipus un rīkoties sabiedrības interesēs. Šādas prasības un piemērošanas materiāli ietver plašu faktu un apstākļu klāstu, tostarp dažādas profesionālās darbības, intereses un attiecības, kas rada apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai. Turklāt tie attur grāmatvežus no secinājuma izdarīšanas, ka kāda situācija ir pieļaujama tikai tāpēc, ka Kodeksā nav noteikts īpašs aizliegums.
- 120.2 Konceptuālās pamatnostādnes nosaka profesionāla grāmatveža attieksmi pret šādiem jautājumiem:
- a) apdraudējuma identificēšana pamatprincipu ievērošanai;
 - b) identificētā apdraudējuma novērtēšana; un
 - c) apdraudējuma novēršana vai samazināšana līdz pieņemamam līmenim.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R120.3** Profesionāls grāmatvedis piemēro konceptuālās pamatnostādnes, lai noteiktu, novērtētu un novērstu apdraudējumu 110. sadaļā izklāstīto pamatprincipu ievērošanai.
- 120.3 A1 Papildu prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz konceptuālo pamatnostādņu piemērošanu, ir izklāstīti:
- a) 2. daļā — *Profesionāli grāmatvedis algotā darbā*;
 - b) 3. daļā — *Profesionāli grāmatveži publiskā praksē*;
 - c) *Starptautiskajos Neatkarības standartos*, kas ir šādi:
 - (i) 4A daļa — *Neatkarība revīzijas un pārbaudes uzdevumos*; un
 - (ii) 4B daļā — *Neatkarība apliecinājuma uzdevumos*, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi.

- R120.4** Sastopoties ar ētiska rakstura jautājumiem, profesionāls grāmatvedis ņem vērā kontekstu, kādā jautājums ir radies vai varētu rasties. Ja persona, kas ir profesionāls grāmatvedis publiskā praksē, veic profesionālo darbību grāmatveža attiecību ietvaros ar firmu kā līgumslēdzējs, darbinieks vai īpašnieks, tad attiecīgajai personai ir jāievēro 2. daļas nosacījumi, kas ir piemērojami konkrētajos apstākļos.
- R120.5** Piemērojot konceptuālās pamatnostādnes, profesionāls grāmatvedis:
- pielieto profesionālu spriedumu;
 - iepazīstas ar jaunāko informāciju un izmaiņām faktos un apstākļos; un
 - izmanto atbilstīgas un informētas trešās puses testu, kā raksturots 120.5 A4 punktā.

Profesionāla sprieduma pielietošana

- 120.5 A1 Profesionālais spriedums ietver atbilstošas apmācības, profesionālo zināšanu, prasmju un pieredzes pielietošanu atbilstoši faktiem un apstākļiem, tostarp konkrētās profesionālās darbības veidam un jomai, kā arī saistītajām interesēm un attiecībām. Profesionālā sprieduma pielietošana profesionālās darbības gaitā ir nepieciešama, kad profesionāls grāmatvedis piemēro konceptuālās pamatnostādnes, lai pieņemtu informētus lēmumus par iespējamo rīcību un noteiktu, vai šie lēmumi attiecīgajos apstākļos ir piemēroti.
- 120.5 A2 Priekšnoteikums pienācīgai konceptuālo pamatnostādņu piemērošanai ir izpratne par zināmajiem faktiem un apstākļiem. Profesionāls secinājums jāpielieto arī, nosakot darbības, kas veicamas, lai iegūtu šādu izpratni, un izdarot secinājumu par to, vai ir ievēroti pamatprincipi.
- 120.5 A3 Pielietojot profesionālu spriedumu, lai iegūtu šādu izpratni, profesionāls grāmatvedis cita starpā var apsvērt, vai:
- ir pamats bažām, ka grāmatvedim zināmajos faktos un apstākļos varētu nebūt pieejama potenciāli būtiska informācija;
 - pastāv neatbilstības starp zināmajiem faktiem un apstākļiem un grāmatveža sagaidāmo informāciju;
 - grāmatveža zināšanas un pieredze ir pietiekama, lai izdarītu secinājumus;

- ir jākonsultējas ar citām personām, kurām ir attiecīga kompetence vai pieredze;
- informācija nodrošina pietiekamu pamatojumu slēdziena izdarīšanai;
- grāmatveža profesionālo spriedumu varētu ietekmēt grāmatveža paša pieļāvumi vai neobjektivitāte;
- pamatojoties uz pieejamo informāciju, varētu izdarīt citus pamatotus secinājumus.

Atbilstīga un informēta trešā puse

- 120.5 A4 Atbilstīgas un informētas trešās puses tests ietver profesionāla grāmatveža apsvērumus par to, vai cita persona izdarītu tāds pašs secinājumus. Šāda izvērtēšana tiek veikta no atbilstīgas un informētas trešās puses skatpunkta, kura novērtē visus būtiskos faktus un apstākļus, kurus grāmatvedis zina vai varētu zināt secinājumu izdarīšanas laikā. Atbilstīgai un informētai trešajai pusei nav jābūt grāmatvedim, bet attiecīgajai personai jāpiemīt atbilstošām zināšanām un pieredzei, lai objektīvi izprastu un novērtētu grāmatveža secinājumu atbilstību.

Apdraudējuma identificēšana

- R120.6** Profesionāls grāmatvedis identificē apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai.

- 120.6 A1 Priekšnoteikums tam, lai profesionāls grāmatvedis varētu identificēt šādu apdraudējumu, ir izpratne gūšana par faktiem un apstākļiem, tostarp par profesionālo darbību, interesēm un attiecībām, kas varētu apdraudēt pamatprincipu ievērošanu. Konkrētu profesijā, tiesību aktos, regulējumā, uzņēmumā vai darba devēja organizācijā ieviestu nosacījumu, politiku un procedūru esamība var veicināt ētisku grāmatveža darbību un arī palīdzēt identificēt apdraudējumu šādu pamatprincipu ievērošanai. 120.8 A2 punktā ir ietverti vispārīgi šādu apstākļu, politiku un procedūru piemēri, kas ir arī faktori, kuri ir svarīgi apdraudējuma līmeņa novērtēšanai.

- 120.6 A2 Apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai var radīt plašs faktu un apstākļu klāsts. Nav iespējams definēt katru situāciju, kas rada apdraudējumu. Turklāt darba uzdevumu veids var atšķirties, un līdz ar to var rasties dažādi apdraudējumi.

120.6 A3 Apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai var iedalīt šādās kategorijās:

- a) ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums — iespējamība, ka profesionāla grāmatveža spriedumus vai rīcību neatbilstīgi ietekmē finansiālas vai citas intereses;
- b) ar pašizvērtējumu saistīts apdraudējums — iespējamība, ka profesionāls grāmatvedis neatbilstīgi izvērtē tādu grāmatveža vai citas personas, kas strādā tajā pašā grāmatvedības firmā vai darba devēja organizācijā, iepriekš izdarīto spriedumu rezultātus, uz kuriem profesionāls grāmatvedis, veidojot spriedumu, paļaujas pašreizējā darba uzdevumā.
- c) ar pārstāvību saistīts apdraudējums — iespējamība, ka profesionāls grāmatvedis atbalstīs klienta vai darba devēja viedokli tādā mērā, ka tiek kompromitēta grāmatveža objektivitāte.
- d) ar familiaritāti saistīts apdraudējums — iespējamība, ka ilgtermiņa vai ciešas attiecības ar klientu vai darba devēja organizāciju liek profesionālam grāmatvedim solidarizēties šo personu interesēm vai būt pārāk pieļāvīgam attiecībā uz šo personu darbu; un
- e) ar ietekmēšanu saistīts apdraudējums — iespējamība, ka profesionāls grāmatvedis nerīkosies objektīvi, jo pastāv faktiskais vai šķietamais spiediens, tostarp mēģinājumi iegūt pārmērīgu ietekmi pār grāmatvedi.

120.6 A4 Konkrētos apstākļos var rasties vairāku veidu apdraudējumi, un apdraudējums var skart vairāku pamatprincipu ievērošanu.

Apdraudējuma novērtēšana

R120.7 Ja profesionāls grāmatvedis identificē apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai, grāmatvedis izvērtē, vai šāds apdraudējums ir pieņemamā līmenī.

Pieņemams līmenis

120.7 A1 Pieņemams līmenis ir līmenis, kādā profesionāls grāmatvedis, izmantojot atbilstīgas un informētas trešās personas testu, varētu secināt, ka grāmatvedis ievēro pamatprincipus.

Faktori, kam ir būtiska loma, novērtējot apdraudējuma līmeni

120.8 A1 Profesionālajam grāmatvedim, novērtējot apdraudējumu, ir jāņem vērā gan kvalitatīvie, gan kvantitatīvie faktori, kā arī, attiecīgos gadījumos, vairāku apdraudējuma veidu kopējā ietekme.

120.8 A2 Novērtējot apdraudējuma līmeni attiecībā uz atbilstību pamatprincipiem, svarīga loma var būt arī 120.6 A1 punktā raksturoto nosacījumu, politiku un procedūru esamībai.

Šādu nosacījumu, politiku un procedūru piemēri:

- korporatīvās pārvaldības prasības;
- profesionālās izglītības, apmācības un pieredzes prasības;
- efektīva sūdzību izskatīšanas sistēma, kas ļauj profesionālajam grāmatvedim un plašai sabiedrībai pievērst uzmanību neētiskai rīcībai;
- skaidri noteikts pienākums ziņot par ētikas prasību pārkāpumiem;
- profesionālās un tiesiskās pārraudzības un disciplinārās procedūras.

Jaunas informācijas vai izmaiņu faktos un apstākļos izvērtēšana

R120.9 Ja profesionālajam grāmatvedim kļūst zināma jauna informācija vai notiek izmaiņas faktos un apstākļos, kas varētu ietekmēt to, vai apdraudējums ir novērsts vai samazināts līdz pieņemamam līmenim, grāmatvedis atkārtoti novērtē un novērš attiecīgo apdraudējumu.

120.9 A1 Vērtības saglabāšana profesionālās darbības laikā palīdz profesionālajam grāmatvedim noteikt, vai ir parādījusies jauna informācija vai notikušas izmaiņas faktos un apstākļos, kas:

- a) ietekmē apdraudējuma līmeni; vai
- b) ietekmē profesionāla grāmatveža secinājumus par to, vai pielietotie drošības pasākumi joprojām ir piemēroti identificētā apdraudējuma novēršanai.

120.9 A2 Ja, parādoties jaunai informācijai, tiek identificēts jauns apdraudējums, profesionālajam grāmatvedim ir jānovērtē šis apdraudējums un vajadzības gadījumā tas jānovērš. (Sk. R120.7 un R120.10 punktu.)

Apdraudējuma novēršana

R120.10 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē, ka konstatētais apdraudējums pamatprincipu ievērošanai nav pieņemamā līmenī, grāmatvedis novērš apdraudējumu, to likvidējot vai samazinot līdz pieņemamam līmenim. Grāmatvedis šajā procesā:

- a) novērš apstākļus, tostarp intereses vai attiecības, kas rada apdraudējumu;
- b) veic drošības pasākumus, ja tādi ir pieejami un var tikt piemēroti, lai samazinātu apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim; vai
- c) atsakās no darba uzdevuma vai pārtrauc sniegt konkrētos profesionālos pakalpojumus.

Pasākumi apdraudējumu novēršanai

- 120.10 A1 Atkarībā no faktiem un apstākļiem apdraudējumu var novērst, novēršot apstākļus, kas rada apdraudējumu. Tomēr ir dažas situācijas, kurās apdraudējumus var novērst tikai, atsakoties no darba uzdevuma vai pārtraucot sniegt konkrētos profesionālos pakalpojumus. Tas ir tāpēc, ka apstākļus, kas rada apdraudējumu, nevar novērst un nav iespējams veikt drošības pasākumus, lai samazinātu apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim.

Drošības pasākumi

- 120.10 A2 Drošības pasākumi ir darbības, katra atsevišķi vai visas kopumā, ko profesionāls grāmatvedis veic, lai efektīvi samazinātu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai līdz pieņemamam līmenim.

Svarīgu spriedumu un vispārīgu secinājumu izvērtēšana

- R120.11** Profesionāls grāmatvedis izdara vispārīgus secinājumus par to, vai pasākumi, ko grāmatvedis veic vai plāno veikt, lai novērstu apdraudējumu, likvidēs šo apdraudējumu vai samazinās to līdz pieņemamam līmenim. Izdarot vispārīgos secinājumus, grāmatvedis:

- a) pārskata visus būtiskos spriedumus vai izdarītos secinājumus; un
- b) izmanto atbilstīgas un informētu trešās puses testu.

Apsvērumi saistībā ar revīzijas, pārbaudes un citiem apliecinājuma uzdevumiem

Neatkarība

- 120.12 A1 Profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē saskaņā ar *Starptautiskajiem Neatkarības standartiem*, veicot revīzijas, pārbaudes vai citus apliecinājuma uzdevumus, ir jāievēro neatkarība. Neatkarība ir saistīta ar objektivitātes un integritātes pamatprincipu. Tā ir:

- a) neatkarība uzskatos — apziņas stāvoklis, kas ļauj izdarīt secinājumus, neietekmējoties no faktoriem, kuri varētu radīt šaubas par profesionālo spriedumu, tādējādi ļauj attiecīgajai personai rīkoties godprātīgi, objektīvi un profesionāli;
- b) neatkarība rīcībā — izvairīšanās no faktu un apstākļu rašanās, kas ir tik nozīmīgi, ka atbilstīgai un informētai trešajai pusei varētu rasties šaubas par firmas vai revīzijas/apliecinājuma grupas dalībnieka godprātību, objektivitāti vai profesionālo skepsi.

- 120.12 A2 *Starptautiskie Neatkarības standarti* nosaka prasības un piemērošanas materiālus attiecībā uz konceptuālo pamatnostādņu piemērošanu, lai nodrošinātu neatkarību revīzijas, pārbaudes vai citu apliecinājuma uzdevumu gaitā. Profesionāliem grāmatvežiem un firmām ir jāievēro šie standarti, lai veiktu darba uzdevumus, ievērojot neatkarību. Konceptuālās pamatnostādnes tādā pašā veidā ir piemērojamas, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai. Apdraudējuma kategorijas attiecībā uz pamatprincipu ievērošanu, kas aprakstīti 120.6 A3 punktā, ir arī apdraudējuma kategorijas attiecībā uz atbilstību neatkarības prasībām.

Profesionāla skepse

- 120.13 A1 Saskaņā ar revīzijas, pārbaudes un citiem apliecinājuma uzdevumu standartiem, tostarp IAASB standartiem, profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē, plānojot un veicot revīzijas, pārbaudes un citus apliecinājuma uzdevumus, ir jāievēro profesionālā skepse. Profesionālā skepse un 110. sadaļā aprakstītie pamatprincipi ir savstarpēji saistīti jēdzieni.
- 120.13 A2 Finanšu pārskatu revīzijā pamatprincipu ievērošana, gan individuāli, gan kopumā, sniedz atbalstu profesionālās skepses ievērošanai, kā parādīts tālāk sniegtajos piemēros.

- *Godprātība* nosaka profesionāla grāmatveža pienākumu rīkoties noteikti un godīgi. Piemēram, grāmatvedis ievēro godprātības principu:

- a) skaidri un godīgi paužot bažas par klienta nostāju; un
- b) izpētot nekonsekventu informāciju un cenšoties iegūt papildu revīzijas pierādījumus, lai kļiedētu bažas par apgalvojumiem, kuros varētu būt būtiskas neatbilstības vai kas varētu būt maldinoši, lai pieņemtu pamatotus lēmumus par attiecīgo rīcību šajos apstākļos.

To darot, grāmatvedis apliecina, ka revīzijas pierādījumi ir kritisku novērtēti, veicinot profesionālās skepses ievērošanu.

- Lai nodrošinātu *objektivitāti*, profesionāls grāmatvedis nedrīkst mainīt savu profesionālo vai ar uzņēmējdarbību saistīto spriedumu neobjektivitātes, interešu konflikta vai citas nepamatotas ietekmes iespaidā. Piemēram, grāmatvedis ievēro objektivitātes principu:

- a) atpazīstot apstākļus vai attiecības, piemēram, familiaritāti attiecībās klientu, kas varētu negatīvi ietekmēt grāmatveža profesionālo vai ar uzņēmējdarbību saistīto spriedumu; un
- b) ņemot vērā šādu apstākļu un attiecību ietekmi uz grāmatveža spriedumu, kad tiek novērtēta ar klienta finanšu pārskatiem saistīto revīzijas pierādījumu pietiekamība un piemērotība.

To darot, grāmatvedis rīkojas tā, lai veicinātu profesionālo skepsi.

- *Profesionālā kompetence un pienācīga rūpība* nosaka profesionāla grāmatveža pienākumu iegūt profesionālās zināšanas un prasmes tādā līmenī, kāds nepieciešams, lai nodrošinātu kompetentu profesionālu pakalpojumu sniegšanu, kā arī pienācīgu rūpību, rīkojoties saskaņā ar piemērojamajiem standartiem, likumiem un noteikumiem. Piemēram, grāmatvedis ievēro profesionālās kompetences principu un pienācīgas rūpības principu:
 - a) pielietojot zināšanas par konkrēta klienta nozari un uzņēmējdarbību, lai pienācīgi identificētu būtisku neatbilstību risku;
 - b) izstrādājot un veicot attiecīgas revīzijas procedūras; un
 - c) pielietojot attiecīgas zināšanas, kritiski novērtējot, vai revīzijas pierādījumi konkrētajos apstākļos ir pietiekami un atbilstīgi.

To darot, grāmatvedis rīkojas tā, lai veicinātu profesionālo skepsi.

2. DAĻA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI ALGOTĀ DARBĀ

Lpp.

200. sadaļa	Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana — profesionāli grāmatveži algotā darbā	33.
210. sadaļa	Interesu konflikti	38.
220. sadaļa	Informācijas sagatavošana un izklāsts	41.
230. sadaļa	Pietiekama profesionālā kompetence	46.
240. sadaļa	Finansiāla līdzdalība, atlīdzība un stimuli saistībā ar finanšu ziņošanu un lēmumu pieņemšanu	48.
250. sadaļa	Pamudinājumi tostarp dāvanas un viesmīlība	50.
260. sadaļa	Reaģēšana uz normatīvo prasību pārkāpumiem	56.
270. sadaļa	Spiediens neievērot pamatprincipus	66.

2. DAĻA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI ALGOTĀ DARBĀ

200. SADAĻA

KONCEPTUĀLO PAMATNOSTĀDŅU PIEMĒROŠANA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI ALGOTĀ DARBĀ

Ievads

- 200.1 Šajā kodeksa daļā ir noteiktas prasības un piemērošanas materiāli profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā, piemērojot 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes. Šajā daļā nav raksturoti visi fakti un apstākļi, tostarp profesionālās darbības, intereses un attiecības, ar kādām var saskarties profesionāls grāmatvedis algotā darbā un kas rada vai varētu radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai. Tāpēc konceptuālās pamatnostādnes nosaka, ka profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā ir jāseko šādiem faktiem un apstākļiem.
- 200.2 Algotā darbā strādājošu profesionālu grāmatvežu pakalpojumus galvenokārt izmanto investori, kreditori, darba devēju organizācijas un citi uzņēmēji, kā arī valdības iestādes un sabiedrība kopumā. Profesionāli grāmatveži algotā darbā var būt katrs atsevišķi vai visi kopā atbildīgi par tādas finansiālās un citas informācijas sagatavošanu un ziņošanu, kurai uzticas darba devēji un trešās personas. Viņu pienākums var būt arī sniegt efektīvu finanšu vadības pakalpojumu un sniegt kompetentas konsultācijas dažādos ar uzņēmuma darbību saistītos jautājumos.
- 200.3 Profesionāls grāmatvedis algotā darbā var būt algots darbinieks, piegādātājs, partneris, direktors (izpilddirektors vai direktors bez izpildpilnvarām), privātpašnieks, brīvprātīgais vai cits darbinieks, kas strādā darba devēja organizācijā. Grāmatveža un darba devēja attiecību tiesiskā forma neietekmē ētiskos pienākumus, kas ir saistoši grāmatvedim.
- 200.4 Šīs daļas kontekstā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz:
- profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā; un
 - personām, kas darbojas kā profesionāli grāmatveži publiskā praksē un sniedz profesionālus pakalpojumus, uzturot saistību ar grāmatveža firmu kā līgumdarbinieks, darbinieks vai īpašnieks.
- Plašāka informācija par situācijām, kurās uz profesionālu grāmatvedi publiskā praksē attiecas 2. daļas prasības, ir sniegta R120.4, R300.5 un 300.5 A1 punktā.

Prasības un piemērošanas materiāli

Vispārīgā daļa

- R200.5** Profesionāls grāmatvedis piemēro 110. sadaļā noteiktos pamatprincipus un 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai.
- 200.5 A1 Profesionālam grāmatvedim algotā darbā ir pienākums veicināt darba devēja organizācijas likumīgo mērķu īstenošanu. Šī Kodeksa mērķis nav traucēt profesionālam grāmatvedim pildīt šo pienākumu, taču Kodeksā ir raksturoti apstākļi, kādos var tikt apdraudēta pamatprincipu ievērošana.
- 200.5 A2 Veicinot darba devēja organizācijas likumīgo mērķu un uzdevumu īstenošanu, profesionāli grāmatveži algotā darbā drīkst atbalstīt organizācijas nostāju ar nosacījumu, ka finanšu pārskati nedrīkst būt kļūdaini vai nepatiesi. Šādas darbības parastos apstākļos nerada ar pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 200.5 A3 Jo augstākā organizatoriskajā līmenī strādā profesionāls grāmatvedis, jo lielāka ir iespēja piekļūt informācijai, kā arī ietekmēt politikas, lēmumus un darbības, ko veikuši citi organizācijas darbinieki. Grāmatvežiem savu iespēju robežās un, ņemot vērā viņu stāvokli un stāžu organizācijā, ir jāveicina un jāpopularizē uz ētiku balstīta kultūra organizācijā. Iespējamo darbību piemēri ir šādu pasākumu ieviešana, īstenošana un uzraudzība:
- izglītības un apmācības programmas ētikas jomā;
 - ētikas un trauksmes celšanas politikas;
 - politikas un procedūras, kas paredzētas, lai novērstu likumu un noteikumu pārkāpumus.

Apdraudējuma identificēšana

- 200.6 A1 Apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai var radīt plašs faktu un apstākļu klāsts. Apdraudējuma kategorijas ir raksturotas 120.6 A3 punktā. Tālāk norādīti fakti un apstākļu piemēri katrā no šīm kategorijām, kas varētu radīt apdraudējumu profesionāla grāmatveža rīcībai.
- a) ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums:
- profesionāla grāmatveža finansiāla līdzdalība vai kredīta vai garantijas saņemšana no darba devēja organizācijas;

- profesionāla grāmatveža dalība iniciatīvu stimulējošās struktūrās, ko piedāvā darba devēja organizācija;
 - profesionāla grāmatveža iespēja piekļūt korporatīvajiem aktīviem personiskai lietošanai;
 - profesionālam grāmatvedim piedāvāta dāvana vai īpaša attieksme no darba devēja organizācijas piegādātāja;
- b) ar pašizvērtējumu saistīts apdraudējums
- profesionāls grāmatvedis nosaka atbilstošu grāmatvedības metodi komercdarbības apvienošanai pēc efektivitātes izpētes veikšanas, kas pamato pirkuma lēmumu;
- c) ar pārstāvību saistīts apdraudējums
- profesionālam grāmatvedim ir iespēja manipulēt ar informāciju dokumentā, lai iegūtu izdevīgu finansējumu;
- d) ar familiaritāti saistīts apdraudējums
- profesionāls grāmatvedis ir atbildīgs par darba devēja organizācijas finanšu pārskatu sagatavošanu, ja kāds viņa/viņas ģimenes loceklis vai tuvs radnieks, kas strādā attiecīgajā organizācijā, pieņem lēmumus saistībā ar organizācijas finanšu pārskatiem;
 - profesionāls grāmatvedis ilgstoši sadarbojas ar personām, kuras ietekmē uzņēmējdarbības lēmumus;
- e) ar ietekmēšanu saistīts apdraudējums
- profesionālam grāmatvedim vai viņa/viņas ģimenes loceklim vai tuvam radniekam draud atlaišana no darba vai pārcelšana citā darbā sakarā ar domstarpībām par:
 - grāmatvedības principa piemērošanu.
 - veidu, kādā jāsniedz finanšu informācija;
 - kāda persona mēģina ietekmēt profesionāla grāmatveža lēmuma pieņemšanas procesu, piemēram, saistībā ar līgumu slēgšanu vai grāmatvedības pamatprincipiem.

Apdraudējuma novērtēšana

- 200.7 A1 Nosacījumi, politikas un procedūras, kas aprakstītas 120.6 A1 un 120.8 A2 punktā, var ietekmēt novērtējumu par to, vai apdraudējums pamatprincipu ievērošanai ir pieņemamā līmenī.
- 200.7 A2 Profesionāla grāmatveža veikto apdraudējuma līmeņa novērtējumu ietekmē arī profesionālās darbības veids un apjoms.
- 200.7 A3 Profesionālā grāmatveža novērtējumu par apdraudējuma līmeni var ietekmēt darba devēja organizācijas darba vide un saimnieciskās darbības vide. Piemēram:
- vadība akcentē to, cik būtiska ir darbinieku ētiska rīcība, kā arī uzsver to, ka šāda rīcība tiek gaidīta no darbinieku puses;
 - politikas un procedūras darbinieku komunikācijas veicināšanai ar darba devēja organizācijas augstākā līmeņa vadību saistībā ar ētiska rakstura jautājumiem bez bažām tikt par to sodītam;
 - politikas un procedūras darbinieku darba kvalitātes nodrošināšanai un pārraudzībai;
 - korporatīvās pārraudzības sistēmas vai citas pārraudzības struktūras un spēcīgas iekšējās kontroles procedūras;
 - personāla atlases procedūras, kas akcentē to, cik būtiska ir augsti kvalificētu darbinieku pieņemšana darbā;
 - savlaicīga visu darbinieku informēšana par politikām un procedūrām, tostarp jebkādam to izmaiņām, un atbilstīga profesionālā apmācība un izglītošana saistībā ar šādiem politikām un procedūrām;
 - ētikas un rīcības kodeksa politikas.
- 200.7 A4 Ja profesionāls grāmatvedis uzskata, ka citas personas darba devēja organizācijā ir rīkojušās neētiski, viņš var apsvērt iespēju konsultēties ar juristu.

Apdraudējuma novēršana

- 200.8 A1 210.–270. sadaļā raksturoti dažādu veidu apdraudējumi, kas var rasties, veicot profesionālo darbību, un sniegti darbību piemēri šāda apdraudējuma novēršanai.
- 200.8 A2 Galējās situācijās, ja apstākļus, kas radījuši apdraudējumu, nevar novērst, un drošības pasākumi nav pieejami vai tos nevar piemērot, lai samazinātu apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim, profesionālam grāmatvedim var nākties atkāpties no darba uzņēmumā.

Sazināšanās ar personām, kam uzticēta pārvalde

- R200.9** Sazinoties ar personām, kam uzticēta pārvalde, saskaņā ar Kodeksu, profesionāls grāmatvedis nosaka attiecīgās personas organizācijas vadības struktūrā, ar kurām jāsazinās. Ja grāmatvedis sazinās ar personu, kam uzticēta pārvalde, apakšgrupu, grāmatvedis nosaka, vai ir nepieciešams sazināties ar visās personām, kam uzticēta pārvalde, lai tās būtu pienācīgi informētas.
- 200.9 A1 Nosakot, ar kurām personām jāsazinās, profesionāls grāmatvedis var ņemt vērā:
- a) apstākļu veidu un nozīmību; un
 - b) ziņojamos jautājumus.
- 200.9 A2 Personu, kam uzticēta pārvalde, apakšgrupu piemēri ir revīzijas komiteja vai atsevišķu personu grupas, kam uzticēta pārvalde, dalībnieks.
- R200.10** Ja profesionāls grāmatvedis sazinās ar personām, kam uzticēti vadības līmeņa pienākumi, kā arī pārvaldes līmeņa pienākumi, grāmatvedis pārliecinās, ka saziņā ar šīm personām pienācīgi tiek informētas visas personas, kurām uzticēta pārvaldes funkcija, ar kurām grāmatvedis sazinātos arī citos gadījumos.
- 200.10 A1 Noteiktos apstākļos visas personas, kam uzticēta pārvalde, ir iesaistītas darba devēja organizācijas vadībā, piemēram, mazā uzņēmumā, kurā viens īpašnieks vada organizāciju un nevienam citam nav pārvaldības lomas. Šādos gadījumos, ja ziņots tiek personai(ām), kurai(ām) uzticēti vadības līmeņa pienākumi, un šai(šīm) personai(ām) ir piešķirti arī pārvaldes līmeņa pienākumi, profesionālais grāmatvedis ir izpildījis prasību sazināties ar personām, kam uzticēta pārvalde.

210. SADAĻA**INTEREŠU KONFLIKTI****Ievads**

- 210.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 210.2. Interesešu konflikts apdraud objektivitātes principa ievērošanu un var radīt apdraudējumu citu pamatprincipu ievērošanai. Šāds apdraudējums var rasties, ja:
- profesionāls grāmatvedis veic profesionālu darbību, kas saistīta ar konkrētu jautājumu, divu vai vairāku pušu uzdevumā, kuru intereses attiecībā uz šo jautājumu ir pretrunīgas; vai
 - profesionāla grāmatveža intereses attiecībā uz konkrētu jautājumu un tās puses intereses, kuras uzdevumā grāmatvedis veic ar šo jautājumu saistītās profesionālās darbības, ir pretrunīgas.
- Puse var būt darba devēja organizācija, piegādātājs, klients, aizdevējs, kapitāla daļu (akciju) īpašnieks vai cita persona.
- 210.3 Šajā sadaļā ir izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu attiecībā uz interešu konfliktiem.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R210.4** Profesionāls grāmatvedis neļauj interešu konfliktam ietekmēt viņa/viņas profesionālos vai ar uzņēmējdarbību saistītos spriedumus.
- 210.4 A1 Apstākļu piemēri, kuros var rasties interešu konflikti, ir šādi:
- amata pienākumu pildīšana vadības vai pārvaldes līmenī divās darba devēja organizācijās un konfidenciālas informācijas iegūšana no vienas organizācijas, ko profesionāls grāmatvedis varētu izmantot otram organizācijai izdevīgā vai neizdevīgā veidā;
 - profesionālo darbību veikšana katrai no divām partnerības pusēm, kur abas puses izmanto grāmatveža pakalpojumus, lai palīdzētu pārtraukt pušu partnerattiecības;
 - finanšu informācijas sagatavošana noteiktiem grāmatveža darba devēja organizācijas vadības pārstāvjiem, kuru mērķis ir iegādāties uzņēmumu;

- piešķirta atbildība par darba devēja organizācijas piegādātāja izvēli, ja finansiālu labumu no darījuma gūst grāmatveža ģimenes loceklis;
- pārvaldes līmeņa amata ieņemšana darba devēja organizācijā ar atbildību par noteiktu ieguldījumu apstiprināšanu uzņēmumā, kurā kāds no attiecīgajiem ieguldījumiem palielinās grāmatveža vai viņa/viņas ģimenes locekļa ieguldījumu portfeļa vērtību.

Konfliktu identificēšana

- R210.5** Profesionāls grāmatvedis veic pamatotus pasākumus, lai identificētu apstākļus, kas varētu radīt interešu konfliktu un tādējādi rada apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šādu pasākumu gaitā tiek identificēti šādi aspekti:
- a) attiecīgo interešu un attiecību veids starp iesaistītajām pusēm; un
 - b) darbība un tās ietekme uz attiecīgajām pusēm.
- R210.6** Profesionāls grāmatvedis saglabā modrību, sekojot izmaiņām laika gaitā attiecībā uz darbībām, interesēm un attiecībām, kas varētu radīt interešu konfliktus profesionālās darbības kontekstā.

Interesešu konfliktu radītais apdraudējums

- 210.7 A1 Jo tiešāka ir saikne starp profesionālo darbību un jautājumu, kas rada pušu interešu konfliktu, jo lielāka ir iespējamība, ka apdraudējuma līmenis nav pieņemamā līmenī.
- 210.7 A2 Piemērs darbībām, kas varētu novērst interešu konfliktu radītos apdraudējumus, ir atteikšanās no dalības lēmumu pieņemšanas procesā saistībā ar jautājumu, kas rada interešu konfliktu.
- 210.7 A3 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- noteiktu pienākumu un pienākumu pārstrukturēšana vai atcelšana;
 - atbilstoša uzraudzība, piemēram, darbojoties izpilddirektora vai direktora bez izpildpilnvarām pārraudzībā.

Informācijas izpaušana un piekrišana

Vispārīgā daļa

- 210.8 A1 Kopumā ir nepieciešams:
- a) attiecīgajām pusēm, tostarp atbilstīga līmeņa amatpersonām darba devēja organizācijā, kuras skāris konflikts, sniegt informāciju par interešu konflikta būtību un to, kā radītais apdraudējums ir novērsts; un

- b) saņemt attiecīgo pušu piekrišanu profesionāla grāmatveža profesionālajām darbībām, kas tiek veiktas drošības pasākumu apdraudējuma novēršanai piemērošanas procesā.
- 210.8 A2 Piekrišana var būt netieša, pamatojoties uz pušu rīcību, apstākļos, kuros profesionālajam grāmatvedim ir pietiekami pierādījumi, lai secinātu, ka puses jau sākumā pārzina apstākļus un ir akceptējušas interešu konfliktu, ja tās nav paudušas iebildumus pret konflikta pastāvēšanu.
- 210.8 A3 Ja šāda informācijas sniegšana vai piekrišana netiek veikta rakstiski, profesionāls grāmatvedis tiek aicināts dokumentēt:
- a) apstākļus, kas rada interešu konfliktu;
- b) piemērotos drošības pasākumus apdraudējuma novēršanai; un
- c) iegūto piekrišanu.

Citi apsvērumi

- 210.9 A1 Interešu konflikta gadījumā profesionāls grāmatvedis tiek aicināts konsultēties ar darba devēja organizāciju vai citām pusēm, piemēram, profesionālu organizāciju, juristu vai citu grāmatvedi. Sniedzot šādu informāciju vai apmainoties ar informāciju ar darba devēja organizāciju un konsultējoties ar trešajām pusēm, ir jāievēro konfidencialitātes princips.

220. SADAĻA**INFORMĀCIJAS SAGATAVOŠANA UN IZKLĀSTS****Ievads**

- 220.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 220.2 Informācijas sagatavošana vai sniegšana var radīt ar personiskām interesēm, ietekmēšanu saistītu apdraudējumu vai citu veidu apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 220.3 A1 Profesionālie grāmatveži visos darba devēja organizācijas līmeņos ir iesaistīti informācijas sagatavošanā vai noformēšanā gan organizācijā, gan ārpus tās.
- 220.3 A2 Ieinteresētās personas, kurām vai kuru vajadzībām šāda informācija tiek sagatavota vai sniegta, ir:

- vadība un personas, kam uzticēta pārvalde;
- ieguldītāji un aizdevēji vai citi kreditori;
- regulatīvās iestādes.

Šī informācija varētu palīdzēt ieinteresētajām personām izprast un novērtēt darba devēja organizācijas situāciju un pieņemt ar to saistītus lēmumus. Informācija var ietvert finanšu un nefinanšu informāciju, kas var būt publiski pieejama vai iekšējam lietojumam sagatavota informācija.

Piemēri:

- darbības un rezultativitātes pārskati;
- lēmumu pamatā izmantotā analīze;
- budžeti un prognozes;
- iekšējiem un ārējiem revidentiem sniegta informācija;
- risku analīze;
- vispārēja un īpaša mērķa finanšu pārskati;

- nodokļu deklarācijas;
- regulatīvām iestādēm sniegtas atskaites juridiskiem un atbilstības nodrošināšanas mērķiem.

220.3 A3 Šīs sadaļas kontekstā informācijas sagatavošana vai sniegšana ietver informācijas reģistrēšanu, uzturēšanu un apstiprināšanu.

R220.4 Sagatavojot vai sniedzot informāciju, profesionāls grāmatvedis:

- vajadzības gadījumā sagatavo vai sniedz informāciju saskaņā ar attiecīgajām finanšu pārskatu pamatnostādņēm;
- sagatavo vai sniedz informāciju tādā veidā, lai iegūtais rezultāts nebūtu maldinošs un netiktu neatbilstoši ietekmēta rezultāta atbilstība līgumiskām vai regulatīvām prasībām.
- pielieto profesionālu spriedumu, lai:
 - izklāstītu faktus precīzi un pilnībā, visos būtiskajos aspektos;
 - skaidri aprakstītu darījumu vai darbību patieso būtību; un
 - savlaicīgi un pareizi klasificētu un reģistrētu informāciju; un
- iekļauj visu informāciju, bez nolūka neatbilstoši ietekmēt rezultāta atbilstību līgumiskām vai regulatīvām prasībām.

220.4 A1 Piemērs neatbilstošai ietekmei uz rezultāta atbilstību līgumiskām vai regulatīvām prasībām ir nereālistisku aplēšu izmantošana, lai izvairītos no situācijas, kad tiek pārkāpti, piemēram, parādsaistību ierobežojumi vai normatīvās prasības, piemēram, finanšu iestādes kapitāla prasības.

Diskrētums informācijas sagatavošanā un izklāstā

R220.5 Informācijas sagatavošanas un sniegšanas procesā, izdarot profesionālu spriedumu, var nākties ievērot diskrētumu. Profesionāls grāmatvedis neizmanto šādu diskrētumu ar mērķi maldināt citus vai neatbilstoši ietekmēt rezultāta atbilstību līgumiskām vai regulatīvām prasībām.

220.5 A1 Piemēri ļaunprātīgai diskrētuma izmantošanai, lai panāktu neatbilstošus rezultātus, ir šādi:

- aplēšu noteikšana, piemēram, patiesās vērtības noteikšana, ar mērķi nepareizi parādīt peļņu vai zaudējumus;

- grāmatvedības politikas vai metodes izvēle vai mainīšana, izmantojot divas vai vairākas alternatīvas, kas atļautas saskaņā ar piemērojamajām finanšu pārskatu pamatnostādnēm, piemēram, izvēloties politiku ilgtermiņa līgumu uzskaitē ar mērķi nepareizi parādīt peļņu vai zaudējumus;
- darījumu veikšanas laika noteikšana, piemēram, aktīva pārdošanas laika noteikšana finanšu gada beigās, ar mērķi sniegt maldinošu informāciju;
- darījumu struktūras noteikšana, piemēram, strukturējot finansēšanas darījumus tā, lai nepatiesi atspoguļotu aktīvus un saistības, vai klasificējot naudas plūsmas;
- atsevišķu skaidrojumu izvēle, piemēram, izlaižot vai aizēnojot informāciju par finanšu vai darbības risku, ar mērķi sniegt maldinošu informāciju.

R220.6 Veicot profesionālās darbības, īpaši tādas, uz kurām neattiecas finanšu pārskatu pamatnostādnes, profesionāls grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu, lai noteiktu un apsvērtu:

- a) mērķi, kādam informācija tiks izmantota;
- b) kontekstu, kurā informācija tiek sniegta; un
- c) auditoriju, kurai informācija ir adresēta.

220.6 A1 Piemēram, sagatavojot vai iesniedzot standarta formas atskaites, budžetus vai prognozes, attiecīgu aplēšu, aptuveno lielumu un pieņēmumu iekļaušana sniedz personām, kas varētu izmantot šādu informāciju, veidot savus spriedumus.

220.6 A2 Profesionāls grāmatvedis var arī apsvērt nepieciešamību paskaidrot sniedzamās informācijas paredzēto auditoriju, kontekstu un mērķi.

Paļaušanās uz citu personu darbu

R220.7 Ja profesionāls grāmatvedis vēlas paļauties uz citu personu darbu, kas var būt vai nu iekšējas vai ārējas personas darba devēja organizācijas kontekstā, pielieto profesionālu spriedumu, lai noteiktu, kādus pasākumus veikt, ja tādi nepieciešami, lai izpildītu R220.4 punktā noteiktos pienākumus.

220.7 A1 Faktori, kas jāņem vērā, nosakot, vai paļaušanās uz citām personām ir saprātīga, ir šādi:

- attiecīgās personas vai organizācijas reputācija, kompetence un pieejamie resursi;
- vai uz šo personu attiecas spēkā esošie profesionālie un ētikas standarti.

Šādu informāciju var iegūt, pamatojoties uz iepriekšējo sadarbību ar citām personām vai organizācijām vai konsultējoties ar citām personām.

Informācijas, kas ir vai varētu būt maldinoša, adresēšana

R220.8 Ja profesionāls grāmatvedis zina vai viņam ir iemesls uzskatīt, ka informācija, ar kuru saistīts grāmatvedis, ir maldinoša, grāmatvedis veic attiecīgus pasākumus, lai novērstu šo problēmu.

220.8 A1 Atbilstoša rīcība var būt šāda:

- bažu par iespējami maldinošu informāciju pārrunāšana ar profesionālā grāmatveža tiešo vadītāju un/vai attiecīgā līmeņa vadību grāmatveža darba devēja organizācijā vai ar personām, kam uzticēta pārvalde, un šādu personu aicināšana attiecīgi rīkoties, lai atrisinātu šo jautājumu. Šāda rīcība var ietvert:
 - informācijas koriģēšanu;
 - ja informācija jau ir sniegta potenciālajiem lietotājiem, — pareizās informācijas sniegšanu lietotājiem;
- iepazīšanos ar darba devēja organizācijas politiku un procedūru prasībām (piemēram, ētikas vai trauksmes celšanas politika), kas nosaka, kā risināt šādus jautājumus organizācijā.

220.8 A2 Profesionāls grāmatvedis var arī konstatēt, ka darba devēja organizācija nav rīkojusies pienācīgi. Ja grāmatvedim joprojām ir pamats uzskatīt, ka informācija ir maldinoša, var būt lietderīgi veikt šādas papildu darbības, nodrošinot, ka grāmatvedis ievēro konfidencialitātes principu:

- konsultēšanās ar:
 - atbilstīgu profesionālo iestādi;
 - darba devēja organizācijas iekšējo vai ārējo revidentu;
 - juristu.
- noteikt, vai pastāv kādas prasības, kas nosaka pienākumu ziņot:
 - trešajām personām, tostarp informācijas lietotājiem;
 - regulatīvām un pārraudzības iestādēm.

R220.9 Ja pēc visu iespējamo iespēju izmantošanas profesionāls grāmatvedis konstatē, ka nav veiktas atbilstošas darbības, un ir pamats uzskatīt, ka informācija joprojām ir maldinoša, grāmatvedis atsakās no saistības ar attiecīgo informāciju.

- 220.9 A1 Šādos apstākļos profesionālam grāmatvedim var būt lietderīgi atteikties no amata pienākumu pildīšanas darba devēja organizācijā.

Dokumentēšana

- 220.10 A1 Profesionāls grāmatvedis tiek aicināts dokumentēt:
- faktus;
 - grāmatvedības principus vai citus saistītos profesionālos standartus;
 - saziņu un personas, ar kurām jautājumi tika pārrunāti;
 - apsvērto turpmāko rīcību;
 - to, kā grāmatvedis mēģināja risināt attiecīgo jautājumu.

Citi apsvērumi

- 220.11 A1 Ja apdraudējums pamatprincipu ievērošanai attiecībā uz informācijas sagatavošanu vai izklāstu izriet no finansiālas līdzdalības, tostarp atlīdzības un stimuliem saistībā ar finanšu pārskatu sniegšanu un lēmumu pieņemšanu, ir piemērojamas 240. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.
- 220.11 A2 Ja maldinošā informācija varētu būt saistīta ar normatīvo aktu pārkāpumiem, ir piemērojamas 260. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.
- 220.11 A3 Ja apdraudējums pamatprincipu ievērošanai attiecībā uz informācijas sagatavošanu vai izklāstu izriet no spiediena izdarīšanas, ir piemērojamas 270. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.

230. SADAĻA**RĪCĪBA AR PIETIEKAMU KOMPETENCI****Ievads**

- 230.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 230.2 Rīkojoties bez pietiekamas kompetences, rodas ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums profesionālas kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R230.3** Profesionāls grāmatvedis nedrīkst apzināti maldināt darba devēja organizāciju par savu iegūto zināšanu vai pieredzes līmeni.
- 230.3 A1 Profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības pamatprincips paredz, ka profesionāls grāmatvedis drīkst uzņemties veikt tādas nozīmīgus uzdevumus, kuru veikšanai profesionālam grāmatvedim ir vai var iegūt pietiekamu apmācību vai pieredzi.
- 230.3 A2 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai var rasties, ja profesionālam grāmatvedim:
- nepietiek laika, lai veiktu vai pabeigtu attiecīgos pienākumus;
 - pienākumu veikšanai nepieciešamā informācija ir nepietiekama, ierobežota vai citādi neadekvāta;
 - trūkst pietiekamas pieredzes, profesionālās apmācības un/vai izglītības;
 - nav atbilstošu resursu attiecīgo pienākumu veikšanai.
- 230.3 A3 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- cik lielā mērā profesionālais grāmatvedis sadarbojas ar citām personām;
 - grāmatveža darba stāžs uzņēmumā;
 - darbam piemērojamais pārraudzības un pārskatīšanas līmenis.
- 230.3 A4 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- konsultēšanās ar personu, kurai ir nepieciešamā pieredze;
- atbilstošu laika resursu nodrošināšana nepieciešamo darbību veikšanai.

R230.4 Ja ar profesionālās kompetences un pienācīgu rūpības principa ievērošanu saistīto apdraudējumu nevar novērst, profesionāls grāmatvedis nosaka, vai būtu jāatsakās pildīt attiecīgos pienākumus. Ja grāmatvedis konstatē, ka atteikšanās ir atbilstoša rīcība, grāmatvedis ziņo par tā iemesliem.

Citi apsvērumi

230.5 A1 Ja profesionāls grāmatvedis izjūt spiedienu rīkoties tādā veidā, kas var izraisīt profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa pārkāpumu, ir piemērojamas 270. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli.

240. SADAĻA**FINANSIĀLA LĪDZDALĪBA, ATLĪDZĪBA UN STIMULI
SAISTĪBĀ AR FINANŠU ZIŅOŠANU UN LĒMUMU
PIEŅEMŠANU****Ievads**

- 240.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 240.2 Finansiālas līdzdalības esamība vai zināšanas par ģimenes locekļa vai tuva radnieka finansiālu līdzdalību var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu objektivitātes vai konfidencialitātes principa ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R240.3** Profesionāls grāmatvedis nedrīkst manipulēt ar informāciju, kā arī nedrīkst izmantot konfidenciālu informāciju labuma gūšanai savā vai citu personu labā.
- 240.3 A1 Profesionālam grāmatvedim var būt finansiāla līdzdalība pašam, vai viņš/viņa var zināt par ģimenes locekļa vai tuva radnieka finansiālu līdzdalību, un zināmos apstākļos šāda līdzdalība var radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai. Finansiāla līdzdalība ietver intereses, kas saistītas ar atlīdzību un stimuliem saistībā ar finanšu ziņošanu un lēmumu pieņemšanu.
- 240.3 A2 Apstākļi, kādos var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums, ir situācijas, kad profesionālam grāmatvedim vai viņa/viņas ģimenes loceklim vai tuvam radniekam:
- ir motīvs un iespēja manipulēt ar cenām saistītu informāciju, gūstot finansiālu labumu;
 - ir tieša vai netieša finansiālā līdzdalība darba devēja organizācijā un šīs līdzdalības vērtību tieši ietekmē lēmumi, ko pieņem grāmatvedis;
 - ir tiesības saņemt ar peļņu saistītus labumus, un šādu labumu vērtību tieši ietekmē lēmumi, ko pieņem grāmatvedis;
 - tieši vai pastarpināti pieder kapitāla daļas (akcijas) vai to piešķirts kapitāla daļu (akciju) iespēju līgum darba devēja organizācijā, un šādu kapitāla daļu vērtību ietekmē lēmumi, ko pieņem grāmatvedis;

- ir dalība atlīdzības shēmās, kas veicina mērķu sasniegšanu vai atbalsta centienus maksimāli palielināt darba devēja organizācijas kapitāla daļu (akciju) vērtību. Šādas shēmas piemērs ir dalība piemaksu plānos, kas ir saistīti ar noteiktu darba rezultātu nosacījumu izpildi.

240.3 A3 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:

- finansiālo interešu nozīmīgums. Tas, vai finansiāla līdzdalība uzskatāma par nozīmīgu, ir atkarīgs no personīgajiem apstākļiem un personas finansiālās līdzdalības būtiskuma;
- politikas un procedūras, kas jāievēro no vadības neatkarīgai komitejai, lai noteiktu augstākās vadības atalgojuma līmeni vai veidu;
- saskaņā ar iekšējām politikām šādas informācijas sniegšana personām, kam uzticēta pārvalde:
 - jebkādas būtiskās intereses;
 - jebkādi plāni izmantot tiesības vai tirgoties ar attiecīgajām kapitāla daļām (akcijām);
- iekšējās un ārējās revīzijas procedūras, kas ir īpaši vērstas uz jautājumiem, saistītiem ar finansiālu līdzdalību.

240.3 A4 Ar atlīdzību vai stimuliem saistītu apdraudējumu var papildināt skaidri izteikts vai netiešs spiediens no vadības vai kolēģiem. Sk. 270. sadaļu *Spiediens pārkāpt pamatprincipus*.

250. SADAĻA**PAMUDINĀJUMI, TOSTARP DĀVANAS UN VIESMĪLĪBA****Ievads**

- 250.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 250.2 Pamudinājumu piedāvāšana vai pieņemšana var radīt ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai, īpaši godprātības, objektivitātes un profesionālas rīcības principa ievērošanai.
- 250.3 Šajā sadaļā izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu saistībā ar pamudinājumu piedāvāšanu un pieņemšanu profesionālās darbības gaitā, kas nav pretrunā ar normatīvajām prasībām. Šajā sadaļā arī noteikts, ka profesionālam grāmatvedim, piedāvājot vai pieņemot pamudinājumus, jāievēro attiecīgās normatīvās prasības.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 250.4 A1 Pamudinājums ir objekts, situācija vai darbība, kas tiek izmantota kā līdzeklis, lai ietekmētu citas personas rīcību, bet tā nolūks ne vienmēr ir panākt neatbilstīgu attiecīgās personas rīcību. Pamudinājumi var izpausties dažādi, sākot ar nelielām viesmīlības izpausmēm starp kolēģiem un beidzot ar darbībām, kas ir traktējamas kā normatīvo prasību pārkāpumi. Piedāvājumi būt dažādi, piemēram:
- dāvanas;
 - viesmīlība;
 - izklaide;
 - ziedojumi politiskajām partijām vai labdarībai;
 - draudzības un lojalitātes aicinājumi;
 - nodarbinātības iespēja vai citu veidu komerciālas iespējas;
 - labvēlīga attieksme, tiesības vai privilēģijas.

Pamudinājumi, kas ir pretrunā ar normatīvajām prasībām

- R250.5** Daudzās jurisdikcijās pastāv normatīvās prasības, piemēram, kukuļošanas un korupcijas novēršanas jomā, kas noteiktos apstākļos aizliedz piedāvāt vai pieņemt pamudinājumus.

Profesionāls grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgajiem likumiem un noteikumiem un ievēro tos, saskaroties ar šādiem apstākļiem.

Pamudinājumi, kas nav pretrunā ar normatīvajām prasībām

250.6 A1 Arī tādu piedāvājumu piedāvāšana vai pieņemšana, kas nav pretrunā ar normatīvajām prasībām, var radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai.

Pamudinājumi, kuru nolūks ir neatbilstīgi ietekmēt rīcību

R250.7 Profesionāls grāmatvedis neizsaka un nemudina citas personas piedāvāt jebkākus pamudinājumus, ko saskaņā ar grāmatveža domām atbilstīga un informēta trešā puse uzskatītu par piedāvātiem ar nolūku neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.

R250.8 Profesionāls grāmatvedis nepieņem un nemudina citas personas pieņemt jebkākus pamudinājumus, kas saskaņā ar grāmatveža domām ir vai saskaņā ar atbilstīgas un informētas trešās puses domām tiktu uzskatīti par piedāvātiem ar nolūku neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.

250.9 A1 Pamudinājums tiek uzskatīts par tādu, kas neatbilstīgi ietekmē personas rīcību, ja tas liek personai rīkoties neētiskā veidā. Šāda neatbilstīga ietekme var attiekties uz saņēmēju vai citu personu, kas ir saistīta ar saņēmēju. Profesionāls grāmatvedis, izvērtējot, kas ir grāmatveža vai, vajadzības gadījumā pēc analogijas, citu personu neētiska rīcība, kā atsaucēs sistēmu izmanto pamatprincipus.

250.9 A2 Godprātības pamatprincipa pārkāpums rodas, ja profesionāls grāmatvedis izsaka vai pieņem, vai mudina citus piedāvāt vai pieņemt pamudinājumu, kura nolūks ir neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.

250.9 A3 Nosakot, vai pastāv faktiskais vai iespējams nolūks neatbilstīgi ietekmēt kādas personas rīcību, ir jāpielieto profesionāls spriedums. Vērā ņemamie faktori var būt šādi:

- pamudinājuma veids, biežums, vērtība un kumulatīvā iedarbība;
- laiks, kad tiek piedāvāts pamudinājums attiecībā uz jebkuru darbību vai lēmumu, ko tas varētu ietekmēt;
- vai pamudinājums ir ierasta vai kultūrai raksturīga prakse konkrētajos apstākļos, piemēram, dāvanas sniegšana reliģiskos svētkos vai kāzās;

- vai pamudinājums ir profesionālās darbības sastāvdaļa, piemēram, piedāvājums vai piekrišana doties pusdienās saistībā ar lietišķu tikšanos;
- vai pamudinājums attiecas tikai uz atsevišķu saņēmēju vai ir pieejams plašākai grupai; plašāka grupa var būt darba devēja organizācijas iekšēja vai ārēja grupa, piemēram, citi klienti vai kreditori;
- to personu loma un pilnvarojums, kuras izsaka vai saņem pamudinājumu;
- vai profesionālais grāmatvedis zina vai viņam/viņai ir iemesls uzskatīt, ka piedāvājuma pieņemšana neatbilst darījuma partnera darba organizācijas politikā un procedūrām;
- atklātības pakāpe, ar kādu tiek piedāvāts pamudinājums;
- vai saņēmējs ir pieprasījis pamudinājumu;
- informācija par piedāvātāja rīcību pagātnē vai reputāciju.

Turpmāko pasākumu apsvēršana

- 250.10 A1 Profesionāls grāmatvedis, uzzinot par pamudinājumu, kas tiek piedāvāts ar faktisku vai uztvertu nolūku neatbilstīgi ietekmēt rīcību, var konstatēt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai pat tad, ja ir izpildītas R250.7 un R250.8 punkta prasības.
- 250.10 A2 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi šāda apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- informēt augstāko vadību vai personas, kam uzticēta pārvalde, profesionālā grāmatveža vai piedāvātāja darba devēja organizācijā, par attiecīgo piedāvājumu;
 - mainīt vai apturēt ar piedāvātāju saistītās darījumu attiecības.

Pamudinājumi, kuru nolūks nav neatbilstīgi ietekmēt rīcību

- 250.11 A1 Konceptuālajās pamatnostādnēs izklāstītās prasības un piemērošanas materiālus piemēro, ja profesionāls grāmatvedis secina, ka nav faktiska vai iespējama nolūka neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.
- 250.11 A2 Ja šāds pamudinājums ir ikdienišķs un nenozīmīgs, jebkāds radītais apdraudējums būs pieņemamā līmenī.

- 250.11 A3 Apstākļu piemēri, kādos šāda pamudinājuma piedāvāšana vai pieņemšana var radīt apdraudējumu pat tad, ja profesionāls grāmatvedis ir secinājis, ka nav faktiska vai iespējama nolūka neatbilstīgi ietekmēt rīcību, ir šādi:
- ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums;
 - piegādātājs profesionālam grāmatvedim piedāvā nepilnas slodzes darbu;
 - ar familiaritāti saistīts apdraudējums;
 - profesionāls grāmatvedis regulāri aicina klientu vai piegādātāju uz sporta pasākumiem;
 - ar ietekmēšanu saistīts apdraudējums;
 - profesionāls grāmatvedis pieņem viesmīlību, kas, ja informācija par to tiktu sniegta publiski, tiktu uzskatīta par neatbilstīgu.
- 250.11 A4 Būtiski aspekti, novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, kas rodas, piedāvājot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir tie paši aspekti, kas norādīti 250.9 A3 punktā nolūka noteikšanai.
- 250.11 A5 Darbības, kas var novērst apdraudējumu, kas rodas, izsakot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir šādas:
- atteikšanās no pamudinājuma vai pamudinājuma nepiedāvāšana;
 - atbildības nodošana par jebkādiem ar uzņēmējdarbību saistītiem lēmumiem saistībā ar attiecīgo darījuma partneri citai personai, saistībā ar kuru profesionālajam grāmatvedim nav iemesla uzskatīt, ka šī persona varētu pieņemt neatbilstīgus lēmumus.
- 250.11 A6 Darbības, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, kas rodas, piedāvājot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir šādas:
- atklāti informēt augstāko vadību vai personas, kam uzticēta pārvalde, profesionālā grāmatveža vai piedāvātāja darba devēja organizācijā, par attiecīgā pamudinājuma piedāvāšanu vai pieņemšanu;
 - reģistrēt pamudinājumu īpaši paredzētā grāmatveža darba devēja organizācijas vai darījuma partnera žurnālā;
 - ja ir atbilstošs pārraugs, kas citādi nav iesaistīts profesionālās darbības veikšanā, — pārskatīt jebkādas grāmatveža veiktās darbības vai pieņemtos lēmumus attiecībā uz personu vai organizāciju, no kuras grāmatvedis ir pieņēmis pamudinājumu;

- ziedot pamudinājumu labdarībai pēc tā saņemšanas un pienācīgi informēt par ziedojumiem, piemēram, personas, kam uzticēta pārvalde, vai personu, kas piedāvāja pamudinājumu;
- atlīdzināt izmaksas, kas saistītas ar pamudinājumu, piemēram, saņemto viesmīlību;
- atgriezt pamudinājumu, piemēram, dāvanu, pēc iespējas drīzāk pēc tās saņemšanas.

Ģimenes locekļi un tuvi radnieki

R250.12 Profesionāls grāmatvedis vērīgi seko iespējamam apdraudējumam pamatprincipu ievērošanai, kas izriet no pamudinājuma, ko izsaka:

- a) grāmatveža ģimenes loceklis vai tuvs radnieks, darījuma partnerim, ar kuru grāmatvedim ir profesionālas attiecības; vai
- b) darījuma partneris, ar kuru grāmatvedim ir profesionālas attiecības, grāmatveža ģimenes loceklim vai tuvam radniekam.

R250.13 Ja profesionāls grāmatvedis uzzina par pamudinājumu, ko izteicis vai sniedzis viņa/viņas ģimenes loceklis vai tuvs radnieks, un secina, ka piedāvājuma nolūks ir neatbilstīgi ietekmēt grāmatveža vai darījuma partnera rīcību, vai uzskata, ka atbilstīga un informēta trešā persona varētu secināt, ka šāds nolūks pastāv, grāmatvedis iesaka ģimenes loceklim vai tuvam radniekam nepiedāvāt vai nepieņemt attiecīgo pamudinājumu.

250.13 A1 Izvērtējot, vai pastāv faktiskais vai iespējams nolūks neatbilstīgi ietekmēt profesionālā grāmatveža vai darījuma partnera rīcību, jāizvērtē 250.9 A3 punktā izklāstītie aspekti. Vēl viens svarīgs aspekts ir attiecību veids vai tuvības pakāpe starp:

- a) grāmatvedi un viņa/viņas ģimenes locekli vai tuvu radnieku;
- b) ģimenes locekli vai tuvu radnieku un darījuma partneri; un
- c) grāmatvedi un darījuma partneri.

Piemēram, uz šādu nodomu var norādīt ārpus standarta personāla atlases procesa izteikts darba piedāvājums grāmatveža dzīvesbiedram, ko izsaka darījuma partneris, ar kuru grāmatvedis risina sarunas par nozīmīgu līgumu.

- 250.13 A2 Piemērošanas materiāli, kas minēti 250.10 A2 punktā, ir svarīgi arī, lai novērstu apdraudējumu, kas varētu rasties, ja pastāv faktiskais vai šķietams nodoms neatbilstīgi ietekmēt profesionālā grāmatveža vai darījuma partnera rīcību, pat, ja ģimenes loceklis vai tuvs radnieks ir ievērojis R250.13 punktu sniegtos ieteikumus.

Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana

- 250.14 A1 Ja profesionālam grāmatvedim ir informācija par pamudinājumu, kas tiek piedāvāts R250.12 punktā minētajos apstākļos, var rasties apdraudējums pamatprincipu ievērošanai, ja:
- a) ģimenes loceklis vai tuvs radnieks piedāvā vai pieņem pamudinājumu pretēji grāmatveža padomam saskaņā ar R250.13 punktu; vai
 - b) grāmatvedim nav iemesla uzskatīt, ka pastāv faktiskais vai iespējams nodoms neatbilstīgi ietekmēt grāmatveža vai darījuma partnera rīcību.
- 250.14 A2 Piemērošanas materiāliem, kas norādīti no 250.11 A1 līdz 250.11 A6 punktam, ir būtiska loma šāda apdraudējuma identificēšanai, novērtēšanai un novēršanai. Šādos apstākļos, novērtējot apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir arī 250.13 A1 punktā raksturoto attiecību veidam un tuvības pakāpei.

Citi apsvērumi

- 250.15 A1 Ja profesionālam grāmatvedim tiek piedāvāts darba devēja organizācijas sniegts pamudinājums saistībā ar finansiālu līdzdalību, atlīdzību un stimuliem, kas ir saistīti ar konkrētu darba rezultātu sasniegšanu, ir piemērojamas 240. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.
- 250.15 A2 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē vai tiek informēts par pamudinājumiem, kuru rezultātā citas personas, kas strādā darba devēja organizācijas labā vai tās vadībā, veic faktiskus vai iespējamus normatīvo prasību pārkāpumus, ir piemērojamas 260. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.
- 250.15 A3 Ja uz profesionālu grāmatvedi tiek izdarīts spiediens piedāvāt vai pieņemt pamudinājumu, kas varētu radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai, ir piemērojamas 270. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.

260. SADAĻA**REAĢĒŠANA UZ NORMATĪVO PRASĪBU PĀRKĀPUMIEM****Ievads**

- 260.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 260.2 Profesionālam grāmatvedim konstatējot faktiskus vai iespējamus normatīvo prasību pārkāpumus, var rasties ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums godprātības un profesionālas rīcības principa ievērošanai.
- 260.3 Profesionāls grāmatvedis profesionālās darbības gaitā var konstatēt vai tikt informēts par faktisku vai iespējamu pārkāpumu. Šajā sadaļā sniegti norādījumi, kā grāmatvedim jānovērtē attiecīgā jautājuma ietekme, un raksturoti iespējamie rīcības veidi, reaģējot uz faktiskiem vai iespējamajiem pārkāpumiem, kas saistīti ar:
- a) tiesību aktiem un noteikumiem, kas vispārēji ir atzīti par tādiem, kam ir tieša ietekme uz būtisko summu un skaidrojumu noteikšanu darba devēja organizācijas finanšu pārskatos; un
 - b) citi likumi un noteikumi, kam nav tiešas ietekmes uz summu un skaidrojumu noteikšanu darba devēja organizācijas finanšu pārskatos, bet kuru ievērošanai var būt būtiska loma darba devēja organizācijas darbībā, spējā turpināt darbību un izvairīties no nozīmīgām sankcijām.

Profesionāla grāmatveža mērķi normatīvo prasību pārkāpumu kontekstā

- 260.4 Grāmatvedības profesijas raksturīga iezīme ir atbildības uzņemšanās rīkoties sabiedrības interesēs. Reaģējot uz faktiskiem vai iespējamajiem pārkāpumiem, profesionālā grāmatveža mērķi ir:
- a) ievērot godprātības un profesionālas rīcības principus;
 - b) brīdinot vadību vai, attiecīgā gadījumā, personas, kam uzticēta darba devēja organizācijas pārvalde, censties:
 - i) radīt apstākļus, lai attiecīgās personas varētu koriģēt, novērst vai mazināt faktisko vai iespējamo pārkāpumu radītās sekas; vai

- ii) nepieļaut pārkāpumu, ja tas vēl nav noticis; un
- c) veikt turpmākas darbības sabiedrības interesēs.

Prasības un piemērošanas materiāli

Vispārīgā daļa

- 260.5 A1 Normatīvo aktu pārkāpums ("pārkāpums") ietver tīšu vai netīšu šādu personu prettiesisku darbību vai bezdarbību, kas ir pretrunā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem:
- a) profesionālā grāmatveža darba devēja organizācija;
 - b) personas, kam uzticēta darba devēja organizācijas pārvalde;
 - c) darba devēja organizācijas vadība; vai
 - d) citas personas, kas strādā darba devēja organizācijas labā vai tās vadībā.
- 260.5 A2 Šī sadaļa attiecas uz normatīvajām prasībām šādās jomās:
- krāpšana, korupcija un kukuļdošana.
 - noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana;
 - vērtspapīru tirgi un tirdzniecība;
 - banku pakalpojumi un citi finanšu produkti un pakalpojumi;
 - datu aizsardzība;
 - nodokļu un pensiju saistības un maksājumi;
 - vides aizsardzība;
 - sabiedrības veselība un drošība.
- 260.5 A3 Pārkāpumu radītās sekas darba devēja organizācijā var būt soda nauda, tiesvedība vai citas sekas, kas var būtiski ietekmēt organizācijas finanšu pārskatus. Būtiski ir arī tas, ka šādi pārkāpumi var radīt plašākas sekas sabiedrības interešu jomā, nodarot potenciāli būtisku kaitējumu ieguldītājiem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Šīs sadaļas kontekstā par pārkāpumiem, kas rada būtisku kaitējumu, uzskatāmi pārkāpumi, kas jebkurai no šīm pusēm izraisa nopietnas negatīvas sekas finansiālā vai nefinansiālā izteiksmē. Piemēri ir krāpšana, kas rada ievērojamus finansiālus zaudējumus ieguldītājiem, vai vides normatīvu pārkāpumi, kas apdraud darbinieku vai iedzīvotāju veselību un drošību.

R260.6 Dažās jurisdikcijās ir spēkā normatīvās prasības, kas nosaka, kā profesionāliem grāmatvežiem ir jārikojas faktisku vai iespējamu pārkāpumu gadījumā. Šādas normatīvās prasības var atšķirties no šīs sadaļas prasībām vai būt striktākas par tām. Konstatējot šādu faktisku vai iespējamu pārkāpumu, grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgajām juridiskajām vai normatīvajām prasībām un ievēro tās, tostarp:

- a) jebkādas prasības ziņot par attiecīgo jautājumu attiecīgajai iestādei; un
- b) jebkādas aizliegumus brīdināt attiecīgo pusi.

260.6 A1 Var pastāvēt aizliegums brīdināt attiecīgo personu, piemēram, saskaņā ar tiesību aktiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.

260.7 A1 Šīs sadaļas nosacījumi ir piemērojami neatkarīgi no darba devēja organizācijas veida, tostarp no tā, vai tā ir vai nav sabiedriskas nozīmes struktūra.

260.7 A2 Profesionālam grāmatvedim, ja viņš/viņa konstatē vai saņem informāciju par jautājumiem, kas ir acīmredzami nebūtiski, nav jāievēro šīs sadaļas prasības. To, vai jautājums ir acīmredzami nebūtisks, nosaka, ņemot vērā tā būtību un finansiālo vai cita veida ietekmi uz darba devēja organizāciju, tās īpašniekiem un sabiedrību kopumā.

260.7 A3 Šīs sadaļas prasības neattiecas uz:

- a) personīgiem pārkāpumiem, kas nav saistīti ar darba devēja organizācijas komercdarbību; un
- b) tādu personu pārkāpumiem, kas nav minētas 260.5 A1 punktā.

Profesionāls grāmatvedis tomēr var uzskatīt šajā sadaļā minētos norādījumus par lietderīgiem, apsverot, kā reaģēt attiecīgajās situācijās.

Darba devēja organizācijas vadības un personu, kam uzticēta pārvalde, pienākumi

260.8 A1 Darba devēja organizācijas vadība, personu, kam uzticēta pārvalde, pārraudzībā ir atbildīga par to, lai darba devēja organizācijas darbība atbilstu normatīvajām prasībām. Vadība un personas, kam uzticēta pārvalde, ir atbildīgas arī par jebkādu pārkāpumu noteikšanu un novēršanu, ko veikušas šādas personas:

- a) darba devēja organizācija;
- b) personas, kam uzticēta darba devēja organizācijas pārvalde;
- c) vadības līmeņa amatpersona; vai

- d) citas personas, kas strādā darba devēja organizācijās labā vai tās vadībā.

Visu profesionālu grāmatvežu pienākumi

- R260.9** Ja profesionālā grāmatveža darba devēja organizācijā ir ieviesti protokoli un procedūras, lai vērstos pret faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem, grāmatvedis tos ņem vērā, nosakot, kā reaģēt uz šādiem pārkāpumiem.
- 260.9 A1 Daudzās darba devēja organizācijās ir izstrādāti protokoli un procedūras par to, kā informēt par faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem iekšēji organizācijā. Šie protokoli un procedūras var būt, piemēram, ētikas politika vai iekšējās trauksmes celšanas mehānisms. Šādos protokolos un procedūrās var būt atļauts ziņot par attiecīgajiem jautājumiem anonīmi, izmantojot norādītus kanālus.
- R260.10** Ja profesionāls grāmatvedis konstatē jautājumus, uz kuriem attiecas šī sadaļa, profesionāls grāmatvedis nodrošina, lai darbības šīs sadaļas prasību izpildīšanai tiktu veiktas savlaicīgi. Lai veiktu savlaicīgus pasākumus, grāmatvedis ņem vērā jautājuma būtību un iespējamo kaitējumu darba devēja organizācijai, investoru, kreditoru, darbinieku vai sabiedrības interesēm.

Vadošo profesionālu grāmatvežu pienākumi algotā darbā

- 260.11 A1 Vadošie profesionālie grāmatveži algotā darbā ("vadošie profesionālie grāmatveži") ir direktori, amatpersonas vai vadošie darbinieki, kas var būtiski ietekmēt un pieņemt lēmumus par organizācijas cilvēkresursu, finanšu, tehnoloģisko, fizisko un nemateriālo resursu iegādi, izvietojumu un kontroli. Šīm personām ir lielāka atbildība par atbilstošu pasākumu veikšanu sabiedrības interesēs, reaģējot uz faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem, nekā citiem profesionāliem grāmatvežiem darba devēja organizācijā. To nosaka vadošo profesionālu grāmatvežu loma, amats un ietekmes sfēra darba devēja organizācijā.

Izpratnes iegūšana par jautājumu

- R260.12** Ja profesionālās darbības gaitā vadošais profesionālais grāmatvedis saņem informāciju par faktisku vai iespējamu pārkāpumu, grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgo jautājumu. Tas ietver izpratni par šādiem aspektiem:
- a) faktiskā vai iespējamā pārkāpuma veids un apstākļi, kādos tas radies vai varētu rasties;
 - b) attiecīgo normatīvo prasību piemērošana konkrētajos apstākļos; un

- c) iespējamo seku novērtējums, kādas varētu rasties darba devēja organizācijai, ieguldītājiem, kreditoriem, darbiniekiem vai plašākai sabiedrībai.
- 260.12 A1 Vadošajam profesionālajam grāmatvedim ir jāpielieto zināšanas un pieredze, un jāizmanto profesionāls spriedums. Tomēr nav sagaidāms, ka grāmatvedim būs lielāka izpratne par normatīvajām prasībām nekā tas nepieciešams grāmatvedim darba devēja organizācijā. Galīgo lēmumu par to, vai konkrētais jautājums ir uzskatāms par pārkāpumu, pieņem tiesa vai cita atbilstīga iestāde.
- 260.12 A2 Atkarībā no jautājuma būtības un nozīmīguma, vadošais profesionālais grāmatvedis var ierosināt vai veikt atbilstošus pasākumus, lai attiecīgais jautājums tiktu izpētīts iekšēji. Grāmatvedis var arī konfidenciali apspriesties ar citām personām darba devēja organizācijā vai profesionālām struktūrām, vai arī ar juristu.

Jautājuma izskatīšana

- R260.13** Ja vadošais profesionālais grāmatvedis konstatē vai viņam/viņai rodas aizdomas par pārkāpumu, grāmatvedis, ievērojot R260.9 punkta prasības, apspriež šo jautājumu ar grāmatveža tiešo vadītāju, ja tāds pastāv. Ja šķiet, ka grāmatveža tiešais vadītājs varētu būt iesaistīts šajā lietā, grāmatvedis šo jautājumu apspriež ar nākamā līmeņa amatpersonām darba devēja organizācijā.
- 260.13 A1 Pārrunu mērķis ir rast iespēju noteikt, kā risināt šo jautājumu.
- R260.14** Vadošais profesionālais grāmatvedis arī attiecīgi rīkojas, lai:
- a) informētu par attiecīgo jautājumu personas, kam uzticēta pārvalde;
 - b) ievērot piemērojamās normatīvās prasības, tostarp normatīvās prasības, kas reglamentē ziņošanu par faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem attiecīgām iestādēm;
 - c) koriģētu, novērstu vai samazinātu faktisku vai iespējamu pārkāpumu sekas;
 - d) samazinātu atkārtotas iestāšanās risku; un
 - e) censtos aizkavēt pārkāpuma īstenošanos, ja tas vēl nav īstenojies.
- 260.14 A1 Ziņošana par attiecīgo jautājumu personām, kam uzticēta pārvalde, tiek veikta ar mērķi iegūt šādu personu apstiprinājumu darbībām, kas tiek veiktas, reaģējot uz jautājumu, un sniegtu šīm personām iespēju īstenot to pienākumus.

260.14 A2 Dažās normatīvajās prasībās ir noteikts termiņā, kādā atbilstīgai iestādei jāiesniedz ziņojumi par faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem.

R260.15 Papildus reaģēšanai uz šo jautājumu saskaņā ar šīs sadaļas prasībām, vadošais profesionālais grāmatvedis nosaka, vai ir nepieciešams ziņot par jautājumu darba devēja organizācijas ārējam revidentam, ja tāds pastāv.

260.15 A1 Šāda ziņošana atbilst vadošā profesionālā grāmatveža profesionālajam vai juridiskajam pienākumam sniegt visu informāciju, kas nepieciešama, lai revidents varētu veikt revīziju.

Turpmākas rīcības nepieciešamības izvērtēšana

R260.16 Vadošais profesionālais grāmatvedis izvērtē grāmatveža tiešā vadītāja, ja tāds pastāv, un personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu atbilstību.

260.16 A1 Izvērtējot vadošā profesionālā grāmatveža tiešā vadītāja, ja tāds pastāv, un personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu atbilstību, jāizvērtē, vai:

- atbildes pasākumi veikti savlaicīgi;
- attiecīgās personas ir veikušas vai apstiprinājušas atbilstošus pasākumus, lai mēģinātu koriģēt, novērst vai samazināt pārkāpuma sekas, vai nepieļaut pārkāpumu, ja tas vēl nav noticis;
- attiecīgos gadījumos par šo jautājumu ir ziņots attiecīgajai iestādei, un, ja tas tā ir, – vai sniegtā informācija ir atbilstoša.

R260.17 Profesionālā grāmatveža tiešā vadītāja, ja tāds pastāv, un personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu kontekstā grāmatvedis nosaka, vai ir nepieciešama turpmāka rīcība sabiedrības interesēs.

260.17 A1 Nosakot, vai ir nepieciešama turpmāka rīcība, un nosakot tās veidu un apjomu, jāņem vērā dažādi faktori, tostarp:

- normatīvās pamatnostādnes;
- situācijas steidzamība;
- jautājuma visaptverošais raksturs darba devēja organizācijā;
- vai vadošajam profesionālajam grāmatvedim ir pārliecība par grāmatveža tiešā vadītāja un personu, kam uzticēta pārvalde, godprātību;
- kāda ir iespējamība, ka faktiskais vai iespējamais pārkāpums varētu atkārtoties;

- vai ir pieejami ticami pierādījumi par faktisku vai iespējamu būtisku kaitējumu darba devēja organizācijas, investoru, kreditoru, darbinieku vai plašākas sabiedrības interesēm.
- 260.17 A2 Piemēri apstākļiem, kādos vadošajam profesionālajam grāmatvedim var zust pārliecība par grāmatveža tiešā vadītāja un personu, kam uzticēta pārvalde, godprātību, ir šādi:
- grāmatvedim ir aizdomas vai pierādījumi, kas apliecina attiecīgo personu līdzdalību vai nodomu iesaistīties pārkāpuma veikšanā;
 - pretēji normatīvajām prasībām attiecīgās personas nav ziņojušas vai nav atļāvušas ziņot attiecīgai iestādei atbilstošā termiņā.
- R260.18** Vadošais profesionālais grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu, nosakot turpmākas rīcības nepieciešamību, veidu un apjomu. Pieņemot šo lēmumu, grāmatvedis izvērtē, vai atbilstīga un informēta trešā persona secinātu, ka grāmatvedis ir rīkojies sabiedrības interesēs.
- 260.18 A1 Profesionālā grāmatveža turpmākā rīcība var būt šāda:
- mātes uzņēmuma vadības informēšana par šo jautājumu, ja darba devēja organizācija darbojas uzņēmumu grupas ietvaros;
 - ziņošana atbilstīgai iestādei pat tad, ja nav normatīva pienākuma to darīt;
 - darba attiecību izbeigšana ar darba devēja organizāciju.
- 260.18 A2 Darba attiecību izbeigšana ar darba devēja organizāciju nemaina pienākumu veikt citas darbības, kas varētu būt nepieciešamas, lai īstenotu vadošā profesionālā grāmatveža mērķus saskaņā ar šo sadaļu. Tomēr dažās jurisdikcijās var būt ierobežojumi attiecībā uz grāmatvedim pieejamajām turpmākajām darbībām. Šādos apstākļos darba attiecību izbeigšana varētu būt vienīgais pieejamais rīcības veids.
- Konsultēšanās
- 260.19 A1 Tā kā jautājuma vērtēšana var ietvert sarežģītu analīzi un spriedumus, vadošais profesionālais grāmatvedis var apsvērt iespēju:
- konsultēties iekšēji organizācijā;
 - saņemt juridisku konsultāciju, lai izprastu grāmatveža iespējas un konkrētas rīcības profesionālās vai juridiskās sekas;

- konfidenciāli konsultēties ar regulatoru vai profesionālu iestādi.

Jautājuma ziņošanas nepieciešamības izvērtēšana atbilstošai iestādei

- 260.20 A1 Ziņošana par jautājumu atbilstošai iestādei nav iespējama, ja tas ir pretrunā ar normatīviem aktiem. Pretējā gadījumā ziņošanas mērķis ir sniegt atbilstīgai iestādei iespēju veikt lietas izmeklēšanu un rīkoties sabiedrības interesēs.
- 260.20 A2 Nosakot, vai sniegt šādu informāciju, jo īpaši ir jāņem vērā faktiskā vai iespējamā kaitējuma veids un apmērs, kas ir radies vai varētu rasties ieguldītājiem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Piemēram, vadošais profesionālais grāmatvedis var konstatēt, ka ziņošana par jautājumu atbilstīgai iestādei ir piemērota rīcība, ja:
- darba devēja organizācija ir iesaistīta kukuļošanā (piemēram, ar vietējām vai ārvalstu valdības amatpersonām, lai nodrošinātu lielus līgumus);
 - darba devēja organizācija ir regulēts uzņēmums, un jautājums ir tik nozīmīgs, kas apdraud uzņēmuma darbības licenci;
 - darba devēja organizācija ir kotēta vērtspapīru biržā, un var rasties negatīvas sekas taisnīgam un regulētam uzņēmuma vērtspapīru tirgum vai sistēmisks risks finanšu tirgos;
 - pastāv iespējamība, ka darba devēja organizācija pārdos produktus, kas ir kaitīgi sabiedrības veselībai vai drošībai;
 - darba devēja organizācija saviem klientiem piedāvā shēmu, kas palīdz izvairīties no nodokļu maksāšanas.
- 260.20 A3 Nosakot, vai sniegt šādu informāciju, jāņem vērā arī tālāk norādītie ārējie faktori.
- Tas, vai eksistē šāda atbilstīga iestāde, kas varētu saņemt informāciju, ierosināt izmeklēšanu un atbilstīgi rīkoties. Atbilstīgā iestāde var mainīties atkarībā no jautājuma būtības. Piemēram, krāpniecisku finanšu pārskatu gadījumā atbilstīgā iestāde var būt vērtspapīru regulators, vai vides regulējuma pārkāpumu gadījumā tā var būt vides aizsardzības aģentūra.
 - Tas, vai pastāv stingra un uzticama tiesību aktos noteikta aizsardzība pret civilo, kriminālo vai profesionālo atbildību vai aizsardzības pasākumi pret atriebību, tādi, kā tiesību aktos noteikta trauksmes celšana.

- Tas, vai pastāv reāls vai potenciāls apdraudējums vadošā profesionālā grāmatveža vai citu personu fiziskajai drošībai.

R260.21 Ja vadošais profesionālais grāmatvedis konstatē, ka konkrētajos apstākļos piemērota rīcība ir ziņošana atbilstīgai iestādei, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu. Sniedzot šādu informāciju, grāmatvedis rīkojas godprātīgi un ievēro piesardzību, sniedzot paziņojumus un izsakot apgalvojumus.

Nenovēršami pārkāpumi

R260.22 Ārkārtas apstākļos vadošais profesionālais grāmatvedis var uzzināt par faktisku vai plānotu rīcību, ko grāmatvedim ir pamats uzskatīt par nenovēršamu normatīvo aktu pārkāpumu, kas radītu būtisku kaitējumu investoriem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Vispirms apsverot, vai būtu lietderīgi apspriest šo jautājumu ar vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde, darba devēja organizācijā, grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu un nosaka, vai par šo jautājumu nekavējoties jāziņo attiecīgai iestādei, lai novērstu vai mazinātu šāda nenovēršama pārkāpuma sekas. Ja par pārkāpumu tie ziņots, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu.

Dokumentēšana

260.23 A1 Saistībā ar faktisku vai iespējamu pārkāpumu, kas ietilpst šīs sadaļas darbības jomā, vadošais profesionālais grāmatvedis dokumentē šādus jautājumus:

- pats jautājums;
- rezultāti pārrunām ar grāmatveža tiešo vadītāju, ja tāds pastāv, kā arī ar personām, kam uzticēta pārvalde, un citām pusēm;
- kā uz attiecīgo jautājumu ir reaģējis grāmatveža tiešais vadītājs, ja tāds pastāv, kā arī ar personas, kam uzticēta pārvalde;
- grāmatveža apsvērtā rīcība, izdarītie spriedumi un pieņemtie lēmumi;
- vai grāmatvedis ir pārliecinājies, ka ir izpildītas R260.17 punktā noteiktās prasības.

Profesionālu grāmatvežu, kas nav vadošie profesionālie grāmatveži, pienākumi

R260.24 Ja profesionālās darbības gaitā profesionāls grāmatvedis iegūst informāciju par faktisku vai iespējamu pārkāpumu, grāmatvedis cenšas iegūt izpratni par attiecīgo jautājumu.

Tas ietver izpratni par faktiskā vai iespējamā pārkāpuma veidu un apstākļiem, kādos tas radies vai varētu rasties.

- 260.24 A1 Profesionālam grāmatvedim ir jāpielieto zināšanas un pieredze, un jāizmanto profesionāls spriedums. Tomēr nav sagaidāms, ka grāmatvedim būs lielāka izpratne par normatīvajām prasībām nekā tas nepieciešams grāmatvedim darba devēja organizācijā. Galīgo lēmumu par to, vai konkrētais jautājums ir uzskatāms par pārkāpumu, pieņem tiesa vai cita atbilstīga iestāde.
- 260.24 A2 Atkarībā no jautājuma rakstura un nozīmīguma profesionāls grāmatvedis var konfidenciāli konsultēties ar citiem darbiniekiem vai profesionālām struktūrām, vai ar juristu.
- R260.25** Ja profesionāls grāmatvedis konstatē vai viņam/viņai rodas aizdomas par pārkāpumu, grāmatvedis, ievērojot R260.9 punkta prasības, informē tiešo vadītāju, lai tas varētu atbilstīgi rīkoties. Ja šķiet, ka grāmatveža tiešais vadītājs varētu būt iesaistīts šajā lietā, grāmatvedis par šo jautājumu informē nākamā līmeņa amatpersonas darba devēja organizācijā.
- R260.26** Ārkārtas apstākļos profesionāls grāmatvedis var konstatēt, ka atbilstīga rīcība ir ziņošana par jautājumu atbilstīgai iestādei. Ja grāmatvedis to dara saskaņā ar 260.20 A2 un A3 punktu, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu. Sniedzot šādu informāciju, grāmatvedis rīkojas godprātīgi un ievēro piesardzību, sniedzot paziņojumus un izsakot apgalvojumus.

Dokumentēšana

- 260.27 A1 Saistībā ar faktisku vai iespējamu pārkāpumu, kas ietilpst šīs sadaļas jomā, profesionāls grāmatvedis dokumentē šādus jautājumus:
- pats jautājums;
 - rezultāti pārrunām ar grāmatveža tiešo vadītāju, uzņēmuma vadību un attiecīgos gadījumos ar personām, kam uzticēta pārvalde, un citām pusēm;
 - kādi bija grāmatveža atbildes pasākumi saistībā ar šo jautājumu;
 - grāmatveža apsvērtā rīcība, izdarītie spriedumi un pieņemtie lēmumi;

270. SADAĻA**SPIEDIENS NEIEVĒROT PAMATPRINCIPUS****Ievads**

- 270.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 270.2 Spiediens, ko izjūt vai izdara profesionāls grāmatvedis, var radīt ar ietekmēšanu saistītu un citu veidu apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R270.3** Profesionāls grāmatvedis nedrīkst:
- a) pieļaut spiedienu no citām personām, kā rezultātā netiek ievēroti pamatprincipi; vai
 - b) izdarīt spiedienu uz citām personām gadījumos, kad grāmatvedis zina vai viņam ir pamats uzskatīt, ka rezultātā attiecīgās citas personas neievēros pamatprincipus.
- 270.3 A1 Profesionāls grāmatvedis var sastapties ar spiedienu, kas rada apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai, piemēram, ar ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, uzsākot profesionālo darbību. Šāds spiediens var būt tiešs vai netiešs, un tas var rasties:
- darba devēja organizācijas iekšienē, piemēram, to var radīt kolēģis vai vadība;
 - to var radīt ārēja persona vai organizācija, piemēram, piegādātājs, klients vai aizdevējs;
 - iekšēju vai ārēju mērķu un vēlmju rezultātā.
- 270.3 A2 Piemēri spiedienam, kas var radīt pamatprincipu neievērošanas apdraudējumu, ir šādi:
- spiediens saistībā ar interešu konfliktiem:
 - spiediens no tuva radnieka vai ģimenes locekļa, kurš piedalās piegādātāju konkursā, ko organizē profesionāla grāmatveža darba devēja organizācija, izvēlēties viņu par piegādātāju; sk. arī 210. sadaļu, *Interešu konflikti*;

- spiediens ietekmēt informācijas sagatavošanas procesu vai izklāstu:
 - spiediens uzrādīt maldinošus finanšu rezultātus, kas atbilstu ieguldītāja, analītiķa vai vadības gaidām;
 - vēlētu amatpersonu spiediens uz publiskā sektora grāmatvežiem sniegt maldinošu priekšstatu vēlētājiem par programmām vai projektiem;
 - spiediens no kolēģiem uzrādīt maldinošus ienākumus, izdevumus vai ienesīguma likmes, lai subjektīvi ietekmētu lēmumus saistībā ar kapitāla projektiem un uzņēmumu iegādi;
 - spiediens no augstāk stāvošām amatpersonām apstiprināt vai grāmatot izdevumus, kas nav likumīgi uzņēmuma izdevumi;
 - spiediens ignorēt iekšējā audita ziņojumus, kuros ietverti nelabvēlīgi konstatējumi;

sk. arī 220.sadaļu *Informācijas sagatavošana un izklāsts*.

- spiediens rīkoties bez pietiekamas pieredzes vai pietiekamas rūpības:
 - spiediens no vadības neatbilstīgi samazināt veiktā darba apjomu;
 - spiediens no vadības veikt uzdevumu bez pietiekamām iemaņām vai kvalifikācijas vai ar nereāliem termiņiem;

sk. arī 230. sadaļu *Rīcība ar pietiekamu kompetenci*;

- spiediens saistībā ar finansiālu līdzdalību:
 - spiediens no vadības, kolēģiem un citām personām, piemēram, personām, kuras varētu gūt labumu atlīdzības vai piemaksu veidā darba rezultātu sagrozīšanas rezultātā;

sk. arī 240. sadaļu *Finansiāla līdzdalība, atlīdzība un stimuli saistībā ar finanšu ziņošanu un lēmumu pieņemšanu*;

- spiediens saistībā ar pamudinājumiem:
 - spiediens no citām (iekšējām vai ārējām) personām uz darba devēja organizāciju, piedāvājot pamudinājumus neatbilstīgai atsevišķas personas vai organizācijas sprieduma vai lēmuma ietekmēšanai;
 - spiediens no kolēģiem pieņemt kukuli vai citu pamudinājumu, piemēram, pieņemt neatbilstīgas dāvanas vai izklaides piedāvājumus no potenciālajiem piegādātājiem iepirkuma konkursa gaitā;

sk. arī 250. sadaļu *“Pamudinājumi, tostarp dāvanas un viesmīlība”*;

- spiediens saistībā ar normatīvo prasību pārkāpumiem:
 - spiediens strukturēt darījumu tā, lai izvairītos no nodokļu nomaksas;

sk. arī 260. sadaļu *Reaģēšana uz normatīvo prasību pārkāpumiem.*

270.3 A3 Novērtējot spiediena radītā apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:

- personas, kas izdara spiedienu, nolūki un spiediena veids un apjoms;
- likumu, normatīvo aktu un profesionālo standartu piemērošana konkrētajos apstākļos;
- darba devēja organizācijas kultūra un vadības stils, tostarp tas, kādā mērā tiek atspoguļots vai akcentēts darbinieku pienākums rīkoties ētiski; piemēram, uzņēmuma kultūra, kurā tiek pieļauta neētiska rīcība, var paaugstināt iespējamību, ka spiediena rezultātā netiks ievēroti pamatprincipi;
- politikas un procedūras, ja tādas pastāv, kas ir iedibinātas darba devēja organizācijā, piemēram, ētikas vai personāla politikas, kuros ir akcentēts spiediena izdarīšanas jautājums.

270.3 A4 Pārrunājot apstākļus, kuros rodas spiediens, un konsultējoties ar citiem par attiecīgajiem apstākļiem, profesionāls grāmatvedis var labāk novērtēt apdraudējuma līmeni. Šādas pārrunas un konsultēšanās, kuru laikā jāpieturas pie konfidencialitātes principa ievērošanas, var būt:

- attiecīgā jautājuma pārrunāšana ar personu, kas rada spiedienu, ar mērķi to novērst;
- jautājuma pārrunāšana ar grāmatveža vadību, ja vadība nav persona, kas rada spiedienu;
- jautājuma pārrunāšana darba devēja organizācijā, tostarp, attiecīgos gadījumos, izrietošo risku izskaidrošana organizācijai, piemēram, ar:
 - augstākā līmeņa vadību;
 - iekšējiem vai ārējiem revidentiem;
 - personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde;

- jautājuma ziņošana saskaņā ar darba devēja organizācijas politikām, tostarp ētikas un trauksmes celšanas politikas, izmantojot jebkuru iedibinātu mehānismu, piemēram, konfidenciālu ētikas jautājumu ziņošanas kanālu;
- konsultēšanās ar:
 - kolēģi, vadību, personāla vadības speciālistu vai citu profesionālu grāmatvedi;
 - atbilstošu profesionālu vai normatīvu iestādi vai nozares asociāciju; vai
 - juristu.

270.3 A5 Piemērs darbībai, ar kuru var novērst apdraudējumu, ko rada spiediens, ir profesionāla grāmatveža prasība veikt noteiktu pienākumu restrukturizāciju vai sadalīšanu tā, lai grāmatvedis vairs nebūtu saistīts ar personu vai uzņēmumu, kas izdara attiecīgo spiedienu.

Dokumentēšana

270.4 A1 Profesionāls grāmatvedis tiek aicināts dokumentēt:

- faktus;
- saziņu un personas, ar kurām attiecīgie jautājumi tika pārrunāti;
- apsvērto turpmāko rīcību;
- kā jautājums tika atrisināts.

3. DAĻA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI PUBLISKĀ PRAKSĒ

	Lpp.
300. sadaļa Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana — profesionāli grāmatveži publiskā praksē	71.
310. sadaļa Interesu konflikti	78.
320. sadaļa Profesionāls norīkojums	85.
321. sadaļa Otri atzinumi	89.
330. sadaļa Samaksa un citi atlīdzības veidi	90.
340. sadaļa Pamudinājumi, tostarp dāvanas un viesmīlība	93.
350. sadaļa Klientu aktīvu uzglabāšana	99.
360. sadaļa Reaģēšana uz normatīvo prasību pārkāpumiem	100.

3. DAĻA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI PUBLISKĀ PRAKSĒ

300. SADAĻA

KONCEPTUĀLO PAMATNOSTĀDŅU PIEMĒROŠANA — PROFESIONĀLI GRĀMATVEŽI PUBLISKĀ PRAKSĒ

Ievads

- 300.1 Šajā kodeksa daļā ir noteiktas prasības un piemērošanas materiāli profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē, piemērojot 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes. Šajā daļā nav raksturoti visi fakti un apstākļi, tostarp profesionālās darbības, intereses un attiecības, ar kādām var saskarties profesionāls grāmatvedis publiskā praksē un kas rada vai varētu radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai. Tāpēc konceptuālās pamatnostādnes nosaka, ka profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē ir jāseko šādiem faktiem un apstākļiem.
- 300.2 Prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem publiskajā praksē, ir izklāstīti šādos dokumentos:
- 3. daļa — Profesionāli grāmatveži publiskā praksē; 300.–399. sadaļa, kas attiecas uz visiem profesionālajiem grāmatvežiem publiskā praksē, neatkarīgi no tā, vai viņi sniedz vai nesniedz apliecinājuma pakalpojumus;
 - *Starptautiskie Neatkarības standarti*, kā norādīts tālāk:
 - 4A daļa — *Neatkarība revīzijas un pārbaudes uzdevumos*, 400.–899. sadaļa, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē, veicot revīzijas un pārbaudes uzdevumus;
 - 4B daļa — *Neatkarība apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas un pārbaudes uzdevumi*, 900.–999. sadaļa, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē, veicot apliecinājuma uzdevumus, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi.
- 300.3 Šīs daļas kontekstā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz individuāliem profesionālajiem grāmatvežiem publiskā praksē un viņu firmām.

Prasības un piemērošanas materiāli

Vispārīgā daļa

- R300.4** Profesionāls grāmatvedis piemēro 110. sadaļā noteiktos pamatprincipus un 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai.

- R300.5** Sastopoties ar ētiska rakstura jautājumiem, profesionāls grāmatvedis ņem vērā kontekstu, kādā jautājums ir radies vai varētu rasties. Ja persona, kas ir profesionāls grāmatvedis publiskā praksē, veic profesionālo darbību grāmatveža attiecību ietvaros ar firmu kā līgumslēdzējs, darbinieks vai īpašnieks, tad attiecīgajai personai ir jāievēro 2. daļas nosacījumi, kas ir piemērojami konkrētajos apstākļos.
- 300.5 A1 Piemēri gadījumiem, kad 2. daļas nosacījumi attiecas uz profesionālu grāmatvedi publiskā praksē, ir šādi:
- ir radies interešu konflikts, jo grāmatvedim ir piešķirta atbildība par firmas piegādātāja izvēli gadījumos, kad finansiālu labumu no līguma var iegūt grāmatveža ģimenes loceklis; šādos apstākļos ir piemērojamas 210. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli;
 - finanšu informācijas sagatavošana vai izklāstīšana grāmatveža klienta vai uzņēmuma vajadzībām; šādos apstākļos ir piemērojamas 220. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli;
 - tiek piedāvāts pamudinājums, piemēram, firmas piegādātājs regulāri piedāvā bezmaksas biļetes uz sporta pasākumiem; šādos apstākļos ir piemērojamas 250. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli;
 - atbildīgais partneris izdara spiedienu neatbilstīgi uzrādīt patērēto stundu skaitu iekļaušanai rēķinā par klienta darba uzdevumu; šādos apstākļos ir piemērojamas 270. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli.

Apdraudējuma identificēšana

300.6 A1 Apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai var radīt plašs faktu un apstākļu klāsts. Apdraudējuma kategorijas ir raksturotas 120.6 A3 punktā. Tālāk norādīti fakti un apstākļu piemēri katrā no šīm apdraudējuma kategorijām, kas varētu radīt apdraudējumu profesionāla grāmatveža rīcībai.

- a) ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums
- profesionālam grāmatvedim ir tieša finansiāla līdzdalība klienta uzņēmumā;
 - profesionāls grāmatvedis piedāvā zemu maksu par pakalpojumiem, lai iegūtu jaunu darba uzdevumu, un maksa ir tik zema, ka varētu būt sarežģīti sniegt profesionālu pakalpojumu saskaņā ar piemērojamajiem tehniskajiem un profesionālajiem standartiem par attiecīgo maksu;

- profesionālam grāmatvedim ir ciešas darījumu attiecības ar klientu;
 - profesionālam grāmatvedim ir piekļuve konfidencialai informācijai, ko var izmantot personiska labuma gūšanai;
 - profesionāls grāmatvedis konstatē būtisku kļūdu, izvērtējot iepriekš sniegtos profesionālos pakalpojumus, ko sniedzis tās pašas firmas darbinieks, kurā strādā profesionālais grāmatvedis.
- b) ar pašizvērtējumu saistīts apdraudējums
- profesionāls grāmatvedis sagatavo apliecinājuma ziņojumu par finanšu sistēmas darbības efektivitāti pēc finanšu sistēmas ieviešanas;
 - profesionāls grāmatvedis sagatavo sākotnējos datus, kas ir izmantoti apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma pamatā.
- c) ar pārstāvību saistīts apdraudējums
- profesionāls grāmatvedis iesaka klienta intereses, kapitāla daļas (akcijas);
 - profesionāls grāmatvedis darbojas kā advokāts klienta labā tiesas prāvās ar trešajām personām;
 - profesionāls grāmatvedis lobē izmaiņas normatīvajos aktos klienta labā.
- d) ar familiaritāti saistīts apdraudējums
- profesionālam grāmatvedim tuvs radnieks vai ģimenes loceklis ir klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona;
 - darba uzdevuma atbildīgā partnera funkciju nesen ir pildījis klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona vai arī darbinieks, kura amats piešķir viņam būtisku ietekmi uz darba uzdevuma aplūkojamo jautājumu;
 - revīzijas uzdevuma grupa ir ilglaicīgi saistīta ar revīzijas klientu.
- e) ar ietekmēšanu saistīts apdraudējums
- profesionālam grāmatvedim draud izslēgšana no darba uzdevuma vai atbrīvošana no darba firmā, jo pastāv nesaskaņas profesionālos jautājumos;
 - profesionāls grāmatvedis izjūt spiedienu piekrist klienta uzņēmuma spriedumiem, jo attiecīgajam klientam ir lielāka pieredze saistībā ar aplūkojamo jautājumu;

- profesionālajam grāmatvedim tiek paziņots, ka plānotā paaugstināšana amatā nenotiks, kamēr grāmatvedis nepiekrītīs neatbilstīgai grāmatvedības metodei;
- profesionāls grāmatvedis ir pieņēmis nozīmīgu dāvanu no klienta un viņam/viņai tiek draudēts, ka tiks publiskota informācija par dāvanas pieņemšanu.

Apdraudējuma novērtēšana

300.7 A1 Nosacījumi, politikas un procedūras, kas aprakstītas 120.6 A1 un 120.8 A2 punktā, var ietekmēt novērtējumu par to, vai apdraudējums pamatprincipu ievērošanai ir pieņemamā līmenī. Nosacījumi, politikas un procedūras var attiekties uz šādiem aspektiem:

- a) klients un tā darbības vide; un
- b) firma un tās darbības vide.

300.7 A2 Profesionāla grāmatveža veikto apdraudējuma līmeņa novērtējumu ietekmē arī profesionālo pakalpojumu veids un apjoms.

Klients un tā darbības vide

300.7 A3 Profesionālā grāmatveža novērtējums par apdraudējuma līmeni var būt atkarīgs no tā, vai klients ir:

- a) revīzijas klients un vai revīzijas klients ir sabiedriskas nozīmes struktūra;
- b) apliecinājuma uzdevuma klients, kas nav revīzijas klients; vai
- c) ar apliecinājuma uzdevumu nesaistīts klients.

Piemēram, ja revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, tiek sniegti ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi, var paaugstināties apdraudējums objektivitātes principa ievērošanai revīzijas jomā.

300.7 A4 Pamatprincipu ievērošanu var veicināt atbilstīga uzņēmuma pārvaldības struktūra, tostarp klienta uzņēmuma vadība. Tādējādi profesionāla grāmatveža vērtējumu par apdraudējuma līmeni var ietekmēt arī klienta uzņēmuma darbības vide. Piemēri:

- klients pieprasa, lai firmas norīkojumu darba uzdevuma veikšanai apstiprinātu atbilstīgas personas, kas nav vadības pārstāvji;
- klienta uzņēmumā strādā kompetenti darbinieki, kuriem ir atbilstoša pieredze un darba stāžs, lai pieņemtu vadības līmeņa lēmumus;

- klienta uzņēmumā ir ieviestas iekšējās procedūras objektīvas izvēles veicināšanai konkursa gaitā atlasot pakalpojumu sniedzējus ar apliecinājumu nesaistītu uzdevumu veikšanai;
- klienta uzņēmuma pārvaldības struktūra nodrošina atbilstīgu pārraudzību un sazināšanos saistībā ar firmas sniegtajiem pakalpojumiem.

Firma un tās darbības vide

300.7 A5 Profesionālā grāmatveža novērtējumu par apdraudējuma līmeni var ietekmēt grāmatveža firmas darba vide un saimnieciskās darbības vide. Piemēri:

- firmas vadība veicina pamatprincipu ievērošanu un ir ieviesusi nosacījumu, ka apliecinājuma uzdevuma grupas dalībniekiem jārīkojas sabiedrības interesēs;
- politikas vai procedūras, kas nodrošina pamatprincipu ievērošanu un pārraudzību attiecībā uz visiem darbiniekiem;
- atlīdzība, darbības novērtējums un disciplinārās politikas un procedūras, kas veicina pamatprincipu ievērošanu;
- tiek pārvaldīta atkarība no ieņēmumiem, kas gūti no viena klienta;
- atbildīgajam partnerim firmā ir piešķirtas pilnvaras pieņemt lēmumus saistībā ar pamatprincipu ievērošanu, tostarp lēmumus par pakalpojumu saņemšanu vai sniegšanu klientam;
- profesionālās izglītības, apmācības un pieredzes prasības;
- procesi iekšēju un ārēju problēmu vai sūdzību izskatīšanai un risināšanai.

Jaunas informācijas vai izmaiņu faktos un apstākļos izvērtēšana

300.7 A6 Jauna informācija vai izmaiņas faktos un apstākļos var:

- a) ietekmēt apdraudējuma līmeni; vai
- b) ietekmēt profesionāla grāmatveža secinājumus par to, vai pielietotie drošības pasākumi joprojām ir piemēroti identificētā apdraudējuma novēršanai.

Šādās situācijās darbības, kas jau tika īstenotas kā drošības pasākumi, varētu vairs nebūt piemērotas apdraudējuma novēršanai. Tādēļ konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā profesionālam grāmatvedim atkārtoti jānovērtē un jānovērš apdraudējums. (Sk. R120.9 un R120.10 punktu.)

300.7 A7 Piemēri jaunai informācijai vai izmaiņām faktos un apstākļos, kas varētu ietekmēt apdraudējuma līmeni:

- tiek paplašināts profesionālā pakalpojuma apjoms;
- klients kļūst par biržā reģistrētu uzņēmumu vai iegādājas citu uzņēmumu;
- firma apvienojas ar citu firmu;
- profesionālā grāmatveža pakalpojumus izmanto uzreiz divi klienti un starp abiem klientiem rodas strīds;
- rodas izmaiņas profesionālā grāmatveža personiskajās vai ģimenes attiecībās.

Apdraudējuma novēršana

300.8 A1 R120.10–120.10 A2 punktā ir noteiktas prasības un piemērošanas materiāli apdraudējuma novēršanai, kas nav pieņemamā līmenī.

Drošības pasākumu piemēri

300.8 A2 Drošības pasākumi atšķiras atkarībā no faktiem un apstākļiem. Piemēri darbībām, kas noteiktos apstākļos varētu kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādas:

- papildu laika un kvalificēta personāla piešķiršana nepieciešamo uzdevumu veikšanai, ja ir akceptēts darba uzdevums, var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu;
- ir pieejams atbilstošs pārraugs, kas nav darba grupas dalībnieks un kas pārskata veikto darbu vai vajadzības gadījumā sniedz konsultācijas, lai tiktu novērsts ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums;
- dažādu partneru un darba grupu izmantošana ar nodalītiem ziņošanas uzdevumiem, sniedzot apliecinājuma klientam ar apliecinājumu nesaistītus pakalpojumus, lai novērstu ar pašizvērtējumu, pārstāvību vai familiaritāti saistītu apdraudējumu;
- citas firmas pieaicināšana darba uzdevuma veikšanai vai atkārtotai veikšanai, lai novērstu ar personiskajām interesēm, pašizvērtējumu, pārstāvību, familiaritāti vai iebiedēšanu saistītu apdraudējumu;
- informācijas sniegšana klientiem par starpniecības maksu vai komisijas maksām par pakalpojumu vai produktu ieteikšanu, lai novērstu ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu;
- darba grupu nošķiršana, risinot konfidencialus jautājumus, lai novērstu ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu.

- 300.8 A3 Atlikušajās 3. daļas sadaļā un *Starptautiskajos Neatkarības standartos* ir raksturoti dažādu veidu apdraudējumi, kas var rasties profesionālās darbības gaitā, un sniegti darbību piemēri apdraudējuma novēršanai.

Atbilstīgs pārraugs

- 300.8 A4 Atbilstīgs pārraugs ir profesionālis ar nepieciešamajām zināšanām, prasmēm, pieredzi un pilnvarām pārbaudīt veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ievērojot objektivitāti. Šāda persona var būt profesionāls grāmatvedis.

Sazināšanās ar personām, kam uzticēta pārvalde

- R300.9** Sazinoties ar personām, kam uzticēta pārvalde, saskaņā ar Kodeksu, profesionāls grāmatvedis nosaka attiecīgās personas uzņēmuma vadības struktūrā, ar kurām jāsazinās. Ja grāmatvedis sazinās ar personu, kam uzticēta pārvalde, apakšgrupu, grāmatvedis nosaka, vai ir nepieciešams sazināties ar visās personām, kam uzticēta pārvalde, lai tās būtu pienācīgi informētas.

- 300.9 A1 Nosakot, ar kurām personām jāsazinās, profesionāls grāmatvedis var ņemt vērā:

- a) apstākļu veidu un nozīmību; un
- b) ziņojamos jautājumus.

- 300.9 A2 Personu, kam uzticēta pārvalde, apakšgrupu piemēri ir revīzijas komiteja vai atsevišķu personu grupas, kam uzticēta pārvalde, dalībnieks.

- R300.10** Ja profesionāls grāmatvedis sazinās ar personām, kam uzticēti vadības līmeņa pienākumi, kā arī pārvaldes līmeņa pienākumi, grāmatvedis pārliecinās, lai saziņas procesā ar šīm personām tiktu pienācīgi informētas visas personas, kurām uzticēta pārvaldes funkcija, ar kurām grāmatvedis citādi sazinātos.

- 300.10 A1 Noteiktos apstākļos visas personas, kam uzticēta pārvalde, ir iesaistītas uzņēmuma vadībā, piemēram, mazā uzņēmumā, kurā viens īpašnieks pārvalda uzņēmumu un nevienam citam nav pārvaldības lomas. Šādos gadījumos, ja ziņots tiek personai, kurai uzticēti vadības līmeņa pienākumi, un šai personai ir piešķirti arī pārvaldes līmeņa pienākumi, profesionālais grāmatvedis ir izpildījis prasību sazināties ar personām, kam uzticēta pārvalde.

310. SADAĻA**INTEREŠU KONFLIKTI****Ievads**

- 310.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 310.2. Interesešu konflikts apdraud objektivitātes principa ievērošanu un var radīt apdraudējumu citu pamatprincipu ievērošanai. Šāds apdraudējums var rasties, ja:
- a) profesionāls grāmatvedis sniedz profesionālus pakalpojumus, kas saistīti ar konkrētu jautājumu, divu vai vairāku klientu uzdevumā, kuru intereses attiecībā uz šo jautājumu ir pretrunīgas; vai
 - b) profesionāla grāmatveža intereses attiecībā uz konkrētu jautājumu un klienta, kura uzdevumā grāmatvedis veic ar šo jautājumu saistītās profesionālās pakalpojums, ir pretrunīgas.
- 310.3 Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu attiecībā uz interesešu konfliktiem. Ja profesionāls grāmatvedis sniedz revīzijas, pārbaudes vai citus apliecinājuma pakalpojumus, ir jānodrošina arī neatkarība saskaņā ar *Starptautiskajiem Neatkarības standartiem*.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R310.4** Profesionāls grāmatvedis neļauj interesešu konfliktam ietekmēt viņa/viņas profesionālos vai ar uzņēmējdarbību saistītos spriedumus.
- 310.4 A1 Apstākļu piemēri, kuros var rasties interesešu konflikti, ir šādi:
- ar konkrētu darījumu saistītu konsultāciju sniegšana klientam, kurš vēlas iegādāties revīzijas klienta uzņēmumu, ja firma revīzijas laikā ir ieguvusi konfidenciālu informāciju, kas var būt saistīta ar darījumu;
 - konsultāciju sniegšana diviem klientiem vienlaicīgi, ja abi klienti konkurē, lai iegādātos vienu un to pašu uzņēmumu, un konsultācijas var būt saistītas ar pušu konkurētspējas pozīcijām;
 - pakalpojumu sniegšana pārdevējam un pircējam saistībā ar vienu un to pašu darījumu;

- divu personu aktīvu novērtējuma sagatavošana, kuras atrodas konfliktējošā situācijā saistībā ar aktīviem;
- divus klientu pārstāvēšana vienā un tajā pašā lietā, kuriem ir savstarpējs tiesisks strīds, piemēram, laulības šķiršana vai partnerattiecību laušana;
- attiecībā uz licences līgumu, apliecinājuma ziņojuma sniegšana licencētājam par maksājamo honorāru, vienlaikus konsultējot licences turētāju par maksājamām summām;
- ieteikumu sniegšana klientam saistībā ar ieguldījumiem uzņēmumā, kurā, piemēram, profesionālā grāmatveža laulātajam ir finansiāla līdzdalība;
- stratēģisku konsultāciju sniegšana klientam par tā konkurētspēju, ja klients darbojas kopuzņēmumā ar vai tam ir līdzīgas intereses ar galveno klienta konkurentu;
- konsultāciju sniegšana klientam par tāda uzņēmuma iegādi, kuru arī firma ir ieinteresēta iegādāties;
- konsultāciju sniegšana klientam par produkta vai pakalpojuma iegādi, ja ir noslēgts autoratlīdzības vai komisijas līgums ar potenciālo šī produkta vai pakalpojuma pārdevēju.

Konfliktu identificēšana

Vispārīgā daļa

R310.5 Pirms jaunu klienta attiecību, darba uzdevuma vai darījuma attiecību uzsākšanas profesionāls grāmatvedis veic pamatotus pasākumus, lai identificētu apstākļus, kas varētu radīt interešu konfliktu un tādējādi rada apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šādu pasākumu gaitā tiek identificēti šādi aspekti:

- a) attiecīgo interešu un attiecību veids starp iesaistītajām pusēm; un
- b) pakalpojums un tā ietekme uz attiecīgajām pusēm.

310.5 A1 Efektīvs konfliktu identificēšanas process palīdz profesionālam grāmatvedim veikt pamatotus pasākumus, lai identificētu intereses un attiecības, kas varētu radīt faktisku vai iespējamu interešu konfliktu, gan pirms noteikšanas, vai akceptēt darba uzdevumu, gan darba uzdevuma gaitā. Šāds process ietver ārējo pušu, piemēram, klientu vai potenciālo klientu, identificētu problēmu izvērtēšanu. Jo agrāk tiek identificēts faktisks vai potenciāls interešu konflikts, jo lielāka ir varbūtība, ka grāmatvedis spēs novērst interešu konflikta radīto apdraudējumu.

- 310.5 A2 Efektīvs process faktisko vai iespējamo interešu konfliktu identificēšanai ir tāds process, kurā tiek ņemti vērā šādi aspekti:
- sniegto profesionālo pakalpojumu veids;
 - firmas lielums;
 - klientu bāzes lielums un veids;
 - firmas struktūra, piemēram, biroju skaits un ģeogrāfiskā atrašanās vieta.
- 310.5 A3 Plašāka informācija par klientu akceptēšanu ir sniegta 320. sadaļā "Profesionāls norīkojums".

Izmaiņas apstākļos

- R310.6** Profesionāls grāmatvedis saglabā modrību, sekojot izmaiņām attiecībā uz pakalpojumiem, interesēm un attiecībām, kas darba uzdevuma veikšanas gaitā varētu radīt interešu konfliktus.
- 310.6 A1 Darba uzdevuma gaitā var mainīties pakalpojumu būtība, pušu intereses un attiecības. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad profesionāls grāmatvedis tiek aicināts uzņemties darba uzdevumu un rodas strīds, bet puses, kas nolīgušas grāmatvedi, sākotnēji nav iesaistītas strīdā.

Tīkla firmas

- R310.7** Ja firma darbojas firmu tīklā, profesionāls grāmatvedis ņem vērā interešu konfliktus, par kuriem grāmatvedim ir pamats uzskatīt, ka tie varētu pastāvēt vai rasties tīkla firmas interešu un attiecību dēļ.
- 310.7 A1 Faktori, kas jāņem vērā, izvērtējot intereses un attiecības ar tīkla firmu, ir šādi:
- sniegto profesionālo pakalpojumu veids;
 - firmu tīkla apkalpotie klienti;
 - visu attiecīgo pušu ģeogrāfiskās atrašanās vietas.

Interesu konfliktu radītais apdraudējums

- 310.8 A1 Jo tiešāka ir saikne starp profesionālajiem pakalpojumiem un jautājumu, kas rada pušu interešu konfliktu, jo lielāka ir iespējamība, ka apdraudējuma līmenis nav pieņemamā līmenī.
- 310.8 A2 Faktori, kas ir būtiski interešu konflikta radītā apdraudējuma līmeņa novērtēšanai, ietver pasākumus, kas nepieļauj neatļautu konfidencialas informācijas izpaušanu profesionālo pakalpojumu sniegšanas gaitā saistībā ar konkrētu jautājumu diviem vai vairāk klientiem, kuru intereses attiecībā uz šo jautājumu ir pretrunā. Šādi pasākumi ir:

- nodalītu specializētu prakses jomu pastāvēšana firmā, kas varētu kalpot kā šķērslis konfidencialas klientu informācijas izpaušanai starp prakses specializācijas jomām;
- politikas un procedūras, kas ierobežo piekļuvi klienta failiem;
- konfidencialitātes vienošanās, ko paraksta firmas personāls un partneri;
- konfidencialas informācijas nodalīšana fiziski un elektroniski;
- īpaša specializēta apmācība un saziņa.

310.8 A3 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi interešu konflikta izraisīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- darba grupu nodalīšana, ar skaidri noteiktām konfidencialitātes politikām un procedūrām;
- atbilstīga pārrauga pieejamība, kas nav iesaistīts pakalpojuma sniegšanā vai kuru citādi neietekmē konflikts un kas pārskata veikto darbu, lai novērtētu, vai galvenie spriedumi un secinājumi ir atbilstīgi.

Informācijas izpaušana un piekrišana

Vispārīgā daļa

R310.9 Profesionāls grāmatvedis izmanto profesionālu spriedumu, lai noteiktu, vai interešu konflikta veids un nozīmīgums ir tāds, ka interešu konflikta radītā apdraudējuma novēršana ir nepieciešama īpašas informācijas sniegšana un tieša piekrišana.

310.9 A1 Nosakot, vai ir nepieciešama īpašas informācijas sniegšana un tieša piekrišana, ir jāņem vērā šādi faktori:

- apstākļi, kas izraisa interešu konfliktu;
- puses, kuras interešu konflikts varētu ietekmēt;
- iespējamo problēmu veids;
- iespējamība, ka konkrētais jautājums varētu attīstīties neparedzētā veidā.

310.9 A2 Informācijas sniegšana un piekrišana var izpausties dažādos veidos, kā norādīts tālāk.

- Vispārējas informācijas sniegšana klientiem par apstākļiem, kādos profesionālais grāmatvedis, atbilstoši ierastai komercpraksi, nesniedz profesionālus pakalpojumus tikai vienam klientam (piemēram, konkrētus profesionālos pakalpojumus vai konkrētā tirgus sektorā).

Tas sniedz iespēju klientam attiecīgi sniegt vispārēju piekrišanu. Piemēram, grāmatvedis var iekļaut vispārīgu informāciju līguma standarta noteikumos un nosacījumos.

- Īpaša informācija klientiem, kurus konkrētajos apstākļos ietekmē konkrētais konflikts, lai klienti varētu pieņemt apzinātu lēmumu par šo jautājumu un attiecīgi sniegt tiešu piekrišanu. Šāda informācija var ietvert detalizētu informāciju par apstākļiem un visaptverošu skaidrojumu par plānotajiem drošības pasākumiem un saistītajiem riskiem.
- Piekrišana var būt netieša, pamatojoties uz klienta rīcību, apstākļos, kuros profesionālajam grāmatvedim ir pietiekami pierādījumi, lai secinātu, ka klients jau sākumā pārzina apstākļus un ir akceptējis interešu konfliktu, ja klients nav paudis iebildumus pret konflikta pastāvēšanu.

310.9 A3 Kopumā ir nepieciešams:

- a) sniegt informāciju par interešu konflikta būtību un to, kā radītais apdraudējums ticis novērsts attiecībā pret klientiem, kurus skāris interešu konflikts; un
- b) saņemt klientu, kurus skāris konflikts, piekrišanu profesionālo pakalpojumu sniegšanai, ja tiek piemēroti drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai.

310.9 A4 Ja šāda informācijas sniegšana vai piekrišana netiek veikta rakstiski, profesionāls grāmatvedis tiek aicināts dokumentēt:

- a) apstākļus, kas rada interešu konfliktu;
- b) piemērotos drošības pasākumus apdraudējuma novēršanai; un
- c) iegūto piekrišanu.

Atteikums sniegtu tiešu piekrišanu

R310.10 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē, ka saskaņā ar R310.9 punktu ir nepieciešama tieša piekrišana, un klients atsakās to sniegt, grāmatvedis izvēles kādu no šādām alternatīvām:

- a) interešu konfliktu izraisošo profesionālo pakalpojumu sniegšanas apturēšana vai atteikšanās tos sniegt; vai
- b) attiecību izbeigšana vai atteikšanās no interesēm, lai novērstu apdraudējumu vai samazinātu to līdz pieņemamam līmenim.

Konfidencialitāte*Vispārīgā daļa*

R310.11 Profesionāls grāmatvedis modri seko konfidencialitātes principa ievērošanai, tostarp sniedzot informāciju vai apmainoties ar informāciju firmā vai firmu tīklā un konsultējoties ar trešajām pusēm.

310.11 A1 114. apakšsadaļā ir izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz situācijām, kurās var rasties apdraudējums konfidencialitātes principa ievērošanai.

Gadījumi, kad informācijas izpaušana, lai panāktu piekrišanu, ir uzskatāma par konfidencialitātes pārkāpumu

R310.12 Ja, sniedzot konkrētu informāciju, lai iegūtu tiešu piekrišanu, tiktu pārkāpta konfidencialitāte, un tādēļ šādu piekrišanu nevar iegūt, firma akceptē vai turpina darba uzdevumu tikai tad, ja:

- a) firma šajā pašā lietā nerīkojas, pārstāvēdama viena klienta intereses attiecībā pret citu klientu;
- b) ir ieviesti īpaši pasākumi, lai novērstu konfidencialitātes informācijas izpaušanu starp darba grupām, kas apkalpo abus klientus; un
- c) firmā ir gūta pārlicība, ka atbilstīga un informēta trešā persona varētu secināt, ka firmai ir lietderīgi akceptēt vai turpināt darba uzdevumu, jo ierobežojumu attiecināšanu uz firmas spēju sniegt profesionālo pakalpojumu radītu nesamērīgu nelabvēlīgu iznākumu klientiem vai citām trešajām pusēm.

310.12 A1 Konfidencialitātes pārkāpums var rasties, piemēram, cenšoties saņemt piekrišanu šādām darbībām:

- ar darījumu saistīta pakalpojuma sniegšana klientam, kas ir agresīvā veidā pārņemts no cita firmas klienta;
- ekspertīzes pakalpojumu sniegšana klientam par iespējamu krāpniecības gadījumu, ja firmai ir konfidenciala informācija, kas iegūta, sniedzot pakalpojumus citam klientam, kurš varētu būt iesaistīts krāpšanā.

Dokumentēšana

R310.13 Gadījumos, kas izklāstīti R310.12. punktā, profesionāls grāmatvedis dokumentē šādus aspektus:

- a) apstākļu būtība, tostarp grāmatveža loma;

- b)** īpašie pasākumi, lai novērstu informācijas izpaušanu starp darba grupām, kas apkalpo abus klientus; un
- c)** pamatojumu darba uzdevuma akceptēšanai vai turpināšanai.

320. SADAĻA**PROFESIONĀLI NORĪKOJUMI****Ievads**

- 320.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 320.2 Jaunu klientu attiecību akceptēšana vai izmaiņu ieviešana esošā darba uzdevumā var radīt apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Klienta attiecību un darba uzdevuma akceptēšana***Vispārīgā daļa*

- 320.3 A1 Apdraudējumu godprātības vai profesionālas rīcības pamatprincipa ievērošanai var radīt, piemēram, ar klienta uzņēmumu (tā īpašniekiem, vadību un darbību) saistīti neviennozīmīgi traktējami jautājumi. Problēmas, kas var radīt šādu apdraudējumu, ir klienta iesaistīšanās prettiesiskās darbībās, negodīga vai apšaubāma finanšu pārskatu sagatavošanas prakse un citādi ētikas normām neatbilstoša rīcība.
- 320.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- zināšanas un izpratne par klienta uzņēmumu, tā īpašniekiem, vadītājiem un personām, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde, kā arī par saimniecisko darbību;
 - klienta apņemšanās risināt apšaubāmos jautājumus, piemēram, uzlabojot korporatīvās pārvaldības praksi vai iekšējo kontroli.
- 320.3 A3 Ja darba grupa nav pietiekami kompetenta vai nevar iegūt pietiekamu kompetenci profesionālo pakalpojumu sniegšanai, rodas ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai.
- 320.3 A4 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- atbilstīga izpratne par šādiem aspektiem:
 - klienta uzņēmējdarbības būtība;
 - klienta saimnieciskās darbības sarežģītība;

- darba uzdevuma nosacījumi; un
 - veicamā darba mērķis, veids un apjoms;
 - zināšanas par būtiskajām nozarēm vai aplūkojamajiem jautājumiem;
 - pieredze saistībā ar būtiskajām normatīvajām vai ziņošanas prasībām;
 - tādu kvalitātes kontroles politiku un procedūru esamība, kuru uzdevums ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka darba uzdevumi tiek akceptēti tikai tad, ja tos var kompetenti paveikt.
- 320.3 A5 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir:
- pietiekami kompetenta personāla norīkošana darba uzdevuma veikšanai;
 - reālu darba uzdevuma termiņu noteikšana;
 - ekspertu pieaicināšana, ja nepieciešams.

Izmaiņas profesionālajā norīkojumā

Vispārīgā daļa

- R320.4** Profesionāls grāmatvedis nosaka, vai ir kādi iemesli, kāpēc grāmatvedis nevar akceptēt darba uzdevumu, ja grāmatvedis:
- a) saņem potenciālā klienta aicinājumu aizstāt citu grāmatvedi;
 - b) apsver iespēju piedalīties konkursā uz darba uzdevumu, kurā darbojas cits grāmatvedis; vai
 - c) apsver iespēju uzņemties darbu, kas ir papildinošs cita grāmatveža darbam.
- 320.4 A1 Darba uzdevuma neakceptēšanai var būt pamatoti iemesli. Viens no iemesliem varētu būt tas, ka attiecīgo faktu un apstākļu radīto apdraudējumu nevar novērst, pielietojot drošības pasākumus. Piemēram, ja profesionāls grāmatvedis akceptē darba uzdevumu pirms būtisko faktu noskaidrošanas, pastāv iespēja, ka radīsies ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai.
- 320.4 A2 Ja profesionāls grāmatvedis tiek aicināts veikt darbu, kas papildina esošā vai iepriekšējā grāmatveža darbu, informācijas nepilnīgums var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai.
- 320.4 A3 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir tam, vai konkursa nolikumā ir noteikts, ka pirms darba uzdevuma akceptēšanas tiks pieprasīts sazināties ar esošo vai iepriekšējo grāmatvedi.

Šāda sazināšanās sniedz nākamajam grāmatvedim iespēju noskaidrot, vai ir kādi iemesli, kāpēc darba uzdevumu nevajadzētu akceptēt.

320.4 A4 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- aicināt esošo vai iepriekšējo grāmatvedi sniegt visu viņam/viņai zināmo informāciju, kas, pēc esošā vai iepriekšējā grāmatveža domām, jāzina nākamajam grāmatvedim pirms izlemt, vai darba uzdevumu var akceptēt; piemēram, iztaujāšanas gaitā var noskaidrot iepriekš nezināmus derīgus faktus, kas var norādīt uz viedokļu nesakritību ar esošo vai iepriekšējo grāmatvedi, ietekmējot lēmumu par darba uzdevuma akceptēšanu;
- iegūt informāciju no citiem avotiem, piemēram, no trešo personu iztaujāšanas vai klienta uzņēmuma augstākā līmeņa vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, informācijas analīzes.

Sazināšanās ar esošo vai iepriekšējo grāmatvedi

320.5 A1 Nākamajam grāmatvedim parasti ir jāsaņem klienta atļauja, vēlams rakstiski, lai uzsāktu pārrunas ar esošo vai iepriekšējo grāmatvedi.

R320.6 Ja nākamais grāmatvedis nevar sazināties ar esošo vai iepriekšējo grāmatvedi, potenciālais grāmatvedis atbilstīgi rīkojas, lai citā veidā iegūtu informāciju par iespējamo apdraudējumu.

Sazināšanās ar nākamo grāmatvedi

R320.7 Ja esošais vai iepriekšējais grāmatvedis saņem aicinājumu atbildēt uz nākamā grāmatveža saziņu, esošais vai iepriekšējais grāmatvedis:

- (a) ievēro visas piemērojamās normatīvās prasības, kas attiecas uz šādu aicinājumu; un
- (b) sniedz informāciju godīgi un objektīvi.

320.7 A1 Esošajam un iepriekšējam grāmatvedim ir pienākums nodrošināt konfidencialitāti. To, vai esošais vai iepriekšējais grāmatvedis drīkst vai viņam/viņai ir pienākums pārrunāt klienta darbības ar nākamo grāmatvedi, nosaka darba uzdevuma raksturs un šādi apstākļi:

- a) tas, vai esošajam vai iepriekšējam grāmatvedim ir klienta sniegta atļauja veikt pārrunas; un
- b) tiesiskās un ētikas prasības (kas var atšķirties atkarībā no jurisdikcijas), attiecībā uz šādu sazināšanos un informācijas atklāšanu.

- 320.7 A2 Apstākļi, kādos profesionāls grāmatvedis drīkst izpaust konfidencialu informāciju vai viņa/viņas pienākums to darīt, ir skaidroti kodeksa 114.1 A1 punktā.

Izmaiņas revīzijas vai pārbaudes norīkojumos

R320.8 Ja tiek veikta finanšu pārskatu revīzija vai pārbaude, profesionāls grāmatvedis pieprasa esošajam vai iepriekšējam grāmatvedim sniegt jebkādu zināmo informāciju par faktiem un citu informāciju, kas, saskaņā ar pašreizējā vai iepriekšējā grāmatveža domām, nākamajam grāmatvedim ir jāzina, pirms pieņemt lēmumu par darba uzdevuma akceptēšanu. Izņemot apstākļus, kas saistīti ar faktiskiem vai iespējamiem normatīvo prasību pārkāpumiem, kā noteikts R360.21. punktā un R360.22. punktā:

- a) ja klients piekrīt tam, ka esošais vai iepriekšējais grāmatvedis atklāj šādus faktus vai citu informāciju, esošais vai iepriekšējais grāmatvedis sniedz informāciju godīgi un objektīvi; un
- b) ja klients nepiešķir esošajam vai iepriekšējam grāmatvedim atļauju apspriest klienta lietas ar nākamo grāmatvedi, esošais vai iepriekšējais grāmatvedis par to informē nākamo grāmatvedi, kurš rūpīgi apsver šādu atteikumu, izvērtējot, vai akceptēt darba uzdevumu.

Klienta attiecību un darba uzdevuma turpināšana

R320.9 Klienta periodiska darba uzdevuma gadījumā profesionāls grāmatvedis periodiski izvērtē, vai turpināt darba uzdevumu.

- 320.9 A1 Iespējams apdraudējums pamatprincipu ievērošanai varētu rasties pēc darba uzdevuma akceptēšanas, kas, ja tas būtu zināms agrāk, būtu licis profesionālajam grāmatvedim atteikties no darba uzdevuma akceptēšanas. Piemēram, ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu godprātības principa ievērošanai var radīt nepareiza ieņēmumu pārvaldība vai bilances vērtējumi.

Eksperta darba izmantošana

R320.10 Ja profesionāls grāmatvedis plāno izmantot eksperta darbu, grāmatvedis nosaka, vai šāda izmantošana ir pamatota.

- 320.10 A1 Faktori, kas jāņem vērā, ja profesionāls grāmatvedis plāno izmantot eksperta darbu, ietver eksperta reputāciju un kompetenci, ekspertam pieejamos resursus, kā arī profesionālos un ētikas standartus, kas attiecināmi uz ekspertu. Šādu informāciju var iegūt, izvērtējot iepriekšējo sadarbību ar ekspertu vai konsultējoties attiecīgajā jautājumā ar citām personām.

321. SADAĻA**OTRI ATZINUMI****Ievads**

- 321.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 321.2 Otra atzinuma sniegšana uzņēmumam, kas nav esošs klients, var radīt ar personiskām interesēm saistītu vai cita veida apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 321.3 A1 Profesionāls grāmatvedis tiek saņemts aicinājumu sniegt otru atzinumu par to, vai a) konkrētos apstākļos vai b) darījumos uzņēmumā, kas nav esošs klients, ir ievērotas grāmatvedības, revīzijas, finanšu ziņošanas vai citu standartu prasības. Ja otra atzinuma pamatā nav izmantoti tie paši fakti, kādus izmantojis esošais vai iepriekšējais grāmatvedis, vai pamatā ir izmantoti neatbilstīgi pierādījumi, var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai.
- 321.3 A2 Izvērtējot šāda ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma būtiskumu, svarīga loma ir tam, kādos apstākļos ir izteikts pieprasījums, un jebkādiem citiem pieejamajiem faktiem un pieņēmumiem, kas ir saistīti ar profesionālā sprieduma izdarīšanu.
- 321.3 A3 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- informācijas iegūšana no esošā vai iepriekšējā grāmatveža ar klienta atļauju;
 - jebkura viedokļa ierobežojumu raksturošana saziņā ar klientu;
 - atzinuma kopijas iesniegšana esošajam vai iepriekšējam grāmatvedim.

Ja atļauja sazināties netiek sniegta

- R321.4** Ja uzņēmums, kas vēlas saņemt profesionāla grāmatveža otru atzinumu, nesniedz atļauju grāmatvedim sazināties ar esošo vai iepriekšējo grāmatvedi, grāmatvedis nosaka, vai otru atzinumu iespējams sniegt.

330. SADAĻA**SAMAKSA UN CITI ATLĪDZĪBAS VEIDI****Ievads**

- 330.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 330.2 Samaksa un citu veidu atlīdzība var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu viena vai vairāku pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā sniegti īpaši piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Piemērošanas materiāli**Atlīdzības apmērs**

- 330.3 A1 Piedāvātās atlīdzības apmērs var ietekmēt profesionāla grāmatveža spēju sniegt profesionālus pakalpojumus saskaņā ar profesionāliem standartiem.
- 330.3 A2 Profesionāls grāmatvedis drīkst piedāvāt jebkādu cenu, ko uzskata par piemērotu. Piedāvāt cenu, kas ir zemāka par cita grāmatveža piedāvāto, pēc būtības nav neētiski. Tomēr, ja piedāvātā cena ir tik zema, ka par to ir sarežģīti izpildīt darba uzdevumu atbilstoši spēkā esošo tehnisko un profesionālo standartu prasībām, rodas ar personiskām interesēm saistīts profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa apdraudējums.
- 330.3 A3 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- vai klients ir informēts par darba uzdevuma nosacījumiem un, jo īpaši, par cenas aprēķināšanas pamatojumu un piedāvātajā cenā iekļautajiem profesionālajiem pakalpojumiem;
 - tas, vai atlīdzības apmēru nosaka neatkarīga trešā persona, piemēram, regulatīvs veidojums.
- 330.3 A4 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- atlīdzības apmēra vai darba uzdevuma apjoma koriģēšana;
 - atbilstīga pārbauga pieaicināšana, kurš pārbauda paveikto darbu.

No pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas

- 330.4 A1 No pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas tiek noteiktas atsevišķiem pakalpojumiem, kuri nav apliecinājuma pakalpojumi. Tomēr no pakalpojuma rezultāta atkarīga maksa noteiktos apstākļos var radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai, jo īpaši ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu objektivitātes principa ievērošanai.
- 330.4 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- darba uzdevuma veids;
 - iespējamās atlīdzības apmēra diapazons;
 - atlīdzības noteikšanas metode;
 - potenciālo profesionāla grāmatveža pakalpojumu lietotāju informēšana par veikto darbu un atlīdzības noteikšanas metodi;
 - kvalitātes kontroles politikas un procedūras;
 - tas, vai darījuma rezultātu pārbauda neatkarīga trešā persona;
 - tas, vai atlīdzības apmēru nosaka neatkarīga trešā persona, piemēram, regulatīvs veidojums.
- 330.4 A3 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda profesionālā grāmatveža veikto darbu;
 - iepriekšējas rakstiskas vienošanās noslēgšana ar klientu par atlīdzības noteikšanas metodi;
- 330.4 A4 Prasības un piemērošanas materiāli saistībā ar no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksu par pakalpojumiem, kas sniegti revīzijas vai pārbaudes uzdevumu klientiem un citiem apliecinājuma klientiem, ir noteikti *Starptautiskajos Neatkarības standartos*.

Starpniecības maksas vai komisijas maksas

- 330.5 A1 Profesionālam grāmatvedim maksājot vai saņemot starpniecības maksu vai saņem komisijas maksu saistībā ar klientu, rodas ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums objektivitātes, profesionālās kompetences un pienācīgas rūpības principa ievērošanai. Šāda starpniecības maksa vai komisijas maksa ir, piemēram:
- atlīdzība, ko maksā citam profesionālam grāmatvedim, lai iegūtu darba uzdevumu no jauna klienta, ja klients turpina būt esošā grāmatveža klients, bet tam ir nepieciešami īpaši pakalpojumi, ko šis grāmatvedis nepiedāvā;

- atlīdzība, ko saņem par klienta novirzīšanu pie cita profesionāla grāmatveža vai cita eksperta, ja esošais grāmatvedis nesniedz klienta pieprasīto profesionālo pakalpojumu;
- komisijas nauda, ko saņem no trešās personas (piemēram, programmatūras pārdevēja) par preču vai pakalpojumu pārdošanu klientam.

330.5 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu var novērst, iepriekš noslēdzot vienošanos ar klientu par komisijas samaksu par precēm vai pakalpojumiem, ko šim klientam pārdod citas personas;
- ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu var novērst, informējot klientus par starpniecības maksām vai komisijas maksām, kas ir samaksātas vai saņemtas no cita profesionāla grāmatveža par pakalpojumu vai produktu ieteikšanu, lai novērstu ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu.

Firmas iegāde vai pārdošana

330.6 A1 Profesionāls grāmatvedis drīkst iegādāties citu firmu vai citas firmas daļas, ja maksājumi tiek veikti bijušajiem firmas īpašniekiem vai to mantiniekiem. Šādi maksājumi šīs sadaļas kontekstā nav uzskatāmi par starpniecības maksu vai komisijas maksu.

340. SADAĻA**PAMUDINĀJUMI, TOSTARP DĀVANAS UN VIESMĪLĪBA****Ievads**

- 340.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 340.2 Pamudinājumu piedāvāšana vai pieņemšana var radīt ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai, īpaši godprātības, objektivitātes un profesionālas rīcības principa ievērošanai.
- 340.3 Šajā sadaļā izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu saistībā ar pamudinājumu piedāvāšanu un pieņemšanu profesionālās darbības gaitā, kas nav pretrunā ar normatīvajām prasībām. Šajā sadaļā arī noteikts, ka profesionālam grāmatvedim, piedāvājot vai pieņemot pamudinājumus, jāievēro attiecīgās normatīvās prasības.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 340.4 A1 Pamudinājums ir objekts, situācija vai darbība, kas tiek izmantota kā līdzeklis, lai ietekmētu citas personas rīcību, bet tā nolūks ne vienmēr ir panākt neatbilstīgu attiecīgās personas rīcību. Pamudinājumi var izpausties dažādi, sākot ar nelielām viesmīlības izpausmēm starp profesionāliem grāmatvežiem un esošiem vai potenciāliem klientiem un beidzot ar normatīvo aktu pārkāpumiem. Pamudinājumi var būt dažādi, piemēram:

- dāvanas;
- viesmīlība;
- izklaide;
- ziedojumi politiskajām partijām vai labdarībai;
- draudzības un lojalitātes aicinājumi;
- nodarbinātības iespēja vai citu veidu komerciālas iespējas;
- labvēlīga attieksme, tiesības vai privilēģijas.

Pamudinājumi, kas ir pretrunā ar normatīvajām prasībām

- R340.5** Daudzās jurisdikcijās pastāv normatīvās prasības, piemēram, kukuļošanas un korupcijas novēršanas jomā, kas noteiktos apstākļos aizliedz piedāvāt vai pieņemt pamudinājumus.

Profesionāls grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgajiem likumiem un noteikumiem un ievēro tos, saskaroties ar šādiem apstākļiem.

Pamudinājumi, kas nav pretrunā ar normatīvajām prasībām

340.6 A1 Arī tādu piedāvājumu piedāvāšana vai pieņemšana, kas nav pretrunā ar normatīvajām prasībām, var radīt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai.

Pamudinājumi, kuru nolūks ir neatbilstīgi ietekmēt rīcību

R340.7 Profesionāls grāmatvedis neizsaka un nemudina citas personas piedāvāt jebkādu pamudinājumu, ko saskaņā ar grāmatveža domām atbilstīga un informēta trešā puse uzskatītu par piedāvātiem ar nolūku neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.

R340.8 Profesionāls grāmatvedis nepieņem un nemudina citas personas pieņemt jebkādu pamudinājumu, kas saskaņā ar grāmatveža domām ir vai saskaņā ar atbilstīgas un informētas trešās puses domām tiktu uzskatīti par piedāvātiem ar nolūku neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.

250.9 A1 Pamudinājums tiek uzskatīts par tādu, kas neatbilstīgi ietekmē personas rīcību, ja tas liek personai rīkoties neētiskā veidā. Šāda neatbilstīga ietekme var attiekties uz saņēmēju vai citu personu, kas ir saistīta ar saņēmēju. Profesionāls grāmatvedis, izvērtējot, kas ir grāmatveža vai, vajadzības gadījumā pēc analogijas, citu personu neētiska rīcība, kā atsaucēs sistēmu izmanto pamatprincipus.

340.9 A2 Godprātības pamatprincipa pārkāpums rodas, ja profesionāls grāmatvedis izsaka vai pieņem, vai mudina citus piedāvāt vai pieņemt pamudinājumu, kura nolūks ir neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.

340.9 A3 Nosakot, vai pastāv faktiskais vai iespējams nolūks neatbilstīgi ietekmēt kādas personas rīcību, ir jāpielieto profesionāls spriedums. Vērā ņemamie faktori var būt šādi:

- pamudinājuma veids, biežums, vērtība un kumulatīvā iedarbība;
- laiks, kad tiek piedāvāts pamudinājums attiecībā uz jebkuru darbību vai lēmumu, ko tas varētu ietekmēt;

- vai pamudinājums ir ierasta vai kultūrai raksturīga prakse konkrētajos apstākļos, piemēram, dāvanas sniegšana reliģiskos svētkos vai kāzās;
- vai pamudinājums ir profesionālā pakalpojuma sastāvdaļa, piemēram, piedāvājums vai piekrišana doties pusdienās saistībā ar lietišķu tikšanos;
- vai pamudinājums attiecas tikai uz atsevišķu saņēmēju vai ir pieejams plašākai grupai; plašāka grupa var būt firmas iekšēja vai ārēja grupa, piemēram, citi klienta piegādātāji;
- to personu loma un pilnvarojums, kuras piedāvā vai saņem pamudinājumu;
- vai profesionālais grāmatvedis zina vai viņam/viņai ir iemesls uzskatīt, ka pamudinājuma pieņemšana neatbilst klienta uzņēmuma politikām un procedūrām;
- atklātības pakāpe, ar kādu tiek piedāvāts pamudinājums;
- vai saņēmējs ir pieprasījis pamudinājumus;
- informācija par piedāvātāja rīcību pagātnē vai reputāciju.

Turpmāko pasākumu apsvēršana

- 340.10 A1 Profesionāls grāmatvedis, uzzinot par pamudinājumu, kas tiek piedāvāts ar faktisku vai uztvertu nolūku neatbilstīgi ietekmēt rīcību, var konstatēt apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai pat tad, ja ir izpildītas R340.7 un R340.8 punkta prasības.
- 340.10 A2 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi šāda apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- firmas augstākā līmeņa vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, informēšana par piedāvājumu;
 - ar klientu saistīto darījuma attiecību mainīšana vai apturēšana.

Pamudinājumi, kuru nolūks nav neatbilstīgi ietekmēt rīcību

- 340.11 A1 Konceptuālajās pamatnostādnēs izklāstītās prasības un piemērošanas materiālus piemēro, ja profesionāls grāmatvedis secina, ka nav faktiska vai iespējama nolūka neatbilstīgi ietekmēt saņēmēja vai citas personas rīcību.
- 340.11 A2 Ja šāds pamudinājums ir ikdienišķs un nenozīmīgs, jebkāds radītais apdraudējums būs pieņemamā līmenī.

- 340.11 A3 Apstākļu piemēri, kādos šāda pamudinājuma piedāvāšana vai pieņemšana var radīt apdraudējumu pat tad, ja profesionāls grāmatvedis ir secinājis, ka nav faktiska vai iespējama nolūka neatbilstīgi ietekmēt rīcību, ir šādi:
- ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums;
 - profesionālam grāmatvedim tiek piedāvāta viesmīlība no potenciālā klienta uzņēmuma pircēja, ja profesionālais grāmatvedis vienlaikus sniedz korporatīvus finanšu pakalpojumus klientam;
 - ar familiaritāti saistīts apdraudējums;
 - esošs klients vai potenciāls klients regulāri aicina profesionālu grāmatvedi uz sporta pasākumiem;
 - ar ietekmēšanu saistīts apdraudējums;
 - profesionāls grāmatvedis pieņem viesmīlību no klienta, kas, ja informācija par to tiktu sniegta publiski, tiktu uzskatīta par neatbilstīgu.
- 340.11 A4 Būtiski aspekti, novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, kas rodas, piedāvājot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir tie paši aspekti, kas norādīti 250.9 A3 punktā nolūka noteikšanai.
- 340.11 A5 Darbības, kas var novērst apdraudējumu, kas rodas, piedāvājot, vai, pieņemot šādu pamudinājumu, ir šādas:
- atteikšanās no pamudinājuma vai pamudinājuma neizteikšana;
 - atbildības nodošana par jebkādu profesionālo pakalpojumu sniegšanu klientam citai personai, kuru profesionālajam grāmatvedim nav iemesla uzskatīt par personu, kas varētu būt pakļauta neatbilstīgai ietekmei pakalpojumu sniegšanas procesā.
- 340.11 A6 Darbības, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, kas rodas, piedāvājot vai pieņemot šādu pamudinājumu, ir šādas:
- firmas augstākā līmeņa vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, informēšana par pamudinājuma piedāvāšanu vai pieņemšanu;
 - pamudinājuma reģistrēšana žurnālā, ko pārbauda firmas augstākā vadība vai cita persona, kura ir atbildīga par ētikas normu ievērošanu uzņēmumā vai ko nodrošina klients;
 - atbilstīga pārbauda pieejamība, kurš nav iesaistīts profesionālā pakalpojuma sniegšanā un kas pārskata profesionāla grāmatveža veikto darbu vai pieņemtos lēmumus attiecībā uz klientu, no kura grāmatvedis ir pieņēmis pamudinājumu;

- pamudinājuma ziedošana labdarībai pēc tā saņemšanas un atbilstīga informācijas sniegšana par ziedojumu, piemēram, personām, kam uzticēta pārvalde, vai personai, kas piedāvāja pamudinājumu;
- atlīdzināt izmaksas, kas saistītas ar pamudinājumu, piemēram, saņemto viesmīlību;
- atgriezt pamudinājumu, piemēram, dāvanu, pēc iespējas drīzāk pēc tās saņemšanas.

Ģimenes locekļi un tuvi radnieki

R340.12 Profesionāls grāmatvedis vērīgi seko iespējamam apdraudējumam pamatprincipu ievērošanai, kas izriet no pamudinājuma piedāvāšanas, ko izsaka:

- a) grāmatveža ģimenes loceklis vai tuvs radnieks, esošam vai potenciālam grāmatveža klientam;
- b) esošs vai potenciāls grāmatveža klients grāmatveža ģimenes loceklim vai tuvam radniekam.

R340.13 Ja profesionāls grāmatvedis uzzina par pamudinājumu, ko izteicis vai sniedzis viņa/viņas ģimenes loceklis vai tuvs radnieks, un secina, ka piedāvājuma nolūks ir neatbilstīgi ietekmēt grāmatveža vai esoša vai potenciāla klienta rīcību, vai uzskata, ka atbilstīga un informēta trešā persona varētu secināt, ka šāds nolūks pastāv, grāmatvedis iesaka ģimenes loceklim vai tuvam radniekam nepiedāvāt vai nepieņemt attiecīgo pamudinājumu.

340.13 A1 Izvērtējot, vai pastāv faktiskais vai iespējams nolūks neatbilstīgi ietekmēt profesionālā grāmatveža vai esoša vai potenciāla klienta rīcību, jāizvērtē 340.9 A3 punktā izklāstītie aspekti. Vēl viens svarīgs aspekts ir attiecību veids vai tuvības pakāpe starp:

- a) grāmatvedis un viņa/viņas ģimenes locekli vai tuvu radnieku;
- b) ģimenes locekli vai tuvu radnieku un esošo vai potenciālo klientu; un
- (c) grāmatvedi un esošo vai potenciālo klientu.

Piemēram, uz šādu nodomu var norādīt ārpus standarta personāla atlases procesa izteikts darba piedāvājums grāmatveža dzīvesbiedram, ko izsaka klients, kura uzdevumā grāmatvedis veic uzņēmuma novērtējumu iespējamās pārdošanas nolūkā.

- 340.13 A2 Piemērošanas materiāli, kas minēti 340.10 A2 punktā, ir svarīgi arī, lai novērstu apdraudējumu, kas varētu rasties, ja pastāv faktiskais vai šķietams nodoms neatbilstīgi ietekmēt profesionālā grāmatveža vai esoša vai potenciāla klienta rīcību, pat, ja ģimenes loceklis vai tuvs radnieks ir ievērojis R340.13 punktu sniegtos ieteikumus.

Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana

- 340.14 A1 Ja profesionālam grāmatvedim ir informācija par pamudinājumu, kas tiek piedāvāts R340.12 punktā minētajos apstākļos, var rasties apdraudējums pamatprincipu ievērošanai, ja:
- a) ģimenes loceklis vai tuvs radnieks piedāvā vai pieņem pamudinājumu pretēji grāmatveža padomam saskaņā ar R340.13 punktu; vai
 - b) grāmatvedim nav iemesla uzskatīt, ka pastāv faktiskais vai iespējams nodoms neatbilstīgi ietekmēt grāmatveža vai esoša vai potenciālā partnera rīcību.
- 340.14 A2 Piemērošanas materiāliem, kas norādīti 340.11 A1–340.11 A6 punktā, ir būtiska loma šāda apdraudējuma identificēšanai, novērtēšanai un novēršanai. Šādos apstākļos, novērtējot apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir arī 340.13 A1 punktā raksturoto attiecību veidam un tuvības pakāpei.

Citi apsvērumi

- 340.15 A1 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē vai tiek informēts par pamudinājumiem, kuru rezultātā klients vai personas, kas strādā darba klients labā vai vadībā, veic faktiskus vai iespējamus normatīvo prasību pārkāpumus, ir piemērojamas 360. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.
- 340.15 A2 Ja revīzijas klients firmai, tīkla firmai vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam piedāvā dāvanas vai viesmīlību, ir piemērojamas 420. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.
- 340.15 A3 Ja apliecinājuma uzdevuma klients firmai vai apliecinājuma vai apliecinājuma grupas dalībniekam piedāvā dāvanas vai viesmīlību, ir piemērojamas 906. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli.

350. SADAĻA**KLIENTA AKTĪVU GLABĀŠANA****Ievads**

- 350.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 350.2 Klienta aktīvu glabāšana rada ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu profesionālas rīcības un objektivitātes principa ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Pirms aktīvu pieņemšanas uzglabāšanā**

- R350.3** Profesionāls grāmatvedis neapņemas glabāt klienta naudu vai citus aktīvus, ja tas ir pretrunā ar likumu un jebkādiem nosacījumiem, saskaņā ar kuriem ir atļauts veikt šādu uzglabāšanu.
- R350.4** Klienta un darba uzdevuma akceptēšanas procedūru kontekstā, kas saistītas ar klienta naudas vai citu aktīvu uzglabāšanu, profesionāls grāmatvedis:
- a)** noskaidro aktīvu izcelsmi; un
 - b)** izvērtē saistītos juridiskos un regulatīvos pienākumus.
- 350.4 A1 Analizējot informāciju par klienta aktīvu izcelsmi, var konstatēt, piemēram, ka aktīvi ir iegūti no nelikumīgām darbībām, piemēram, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas rezultātā. Šādos apstākļos rodas apdraudējums, un ir piemērojamas 360. sadaļas prasības.

Pēc aktīvu pieņemšanas uzglabāšanā

- R350.5** Profesionāls grāmatvedis, kuram uzticēta citām personām piederoša nauda vai citi aktīvi, rīkojas šādi:
- a)** ievēro normatīvās prasības aktīvu glabāšanas un uzskaites jomā;
 - b)** uzglabā aktīvus atsevišķi no personīgajiem vai firmas aktīviem;
 - c)** izmanto aktīvus tikai paredzētajam mērķim; un
 - d)** jebkurā brīdī ir gatavs atskaitīties par aktīviem un ar tiem saistītajiem ienākumiem, dividendēm vai citu iegūto labumu jebkurai personai, kura ir pilnvarota pieprasīt šādu informāciju.

360. SADAĻA**REAGĒŠANA UZ NORMATĪVO AKTU PĀRKĀPUMIEM****Ievads**

- 360.1 Profesionāliem grāmatvežiem ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu.
- 360.2 Profesionālam grāmatvedim konstatējot faktiskus vai iespējamus normatīvo aktu pārkāpumus, var rasties ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums godprātības un profesionālas rīcības principa ievērošanai.
- 360.3 Profesionāls grāmatvedis profesionālo pakalpojumu sniegšanas gaitā var konstatēt vai tikt informēts par faktisku vai iespējamu pārkāpumu. Šajā sadaļā sniegti norādījumi, kā grāmatvedim jānovērtē attiecīgā jautājuma ietekme, un raksturoti iespējamie rīcības veidi, reaģējot uz faktiskiem vai iespējamajiem pārkāpumiem, kas saistīti ar:
- a) normatīvajiem aktiem, kas vispārēji ir atzīti par tādiem, kam ir tieša ietekme uz būtisku summu un skaidrojumu noteikšanu klienta finanšu pārskatos; un
 - b) citiem normatīvajiem aktiem, kam nav tiešas ietekmes uz summu un skaidrojumu noteikšanu klienta finanšu pārskatos, bet kuru ievērošanai var būt būtiska loma klienta uzņēmuma darbībā, spējā turpināt darbību un izvairīties no nozīmīgām sankcijām.

Profesionāla grāmatveža mērķi normatīvo aktu pārkāpumu kontekstā

- 360.4 Grāmatvedības profesijas raksturīga iezīme ir atbildības uzņemšanās rīkoties sabiedrības interesēs. Reaģējot uz faktiskiem vai iespējamajiem pārkāpumiem, profesionālā grāmatveža mērķi ir:
- a) ievērot godprātības un profesionālas rīcības principus;
 - b) brīdināt vadību vai, attiecīgā gadījumā, personas, kam uzticēta klienta uzņēmuma pārvalde, censties:
 - i) radīt apstākļus, lai attiecīgās personas varētu koriģēt, novērst vai mazināt faktisko vai iespējamo pārkāpumu radītās sekas; vai

- ii) nepieļaut pārkāpumu, ja tas vēl nav noticis; un
- c) veikt turpmākas darbības sabiedrības interesēs.

Prasības un piemērošanas materiāli

Vispārīgā daļa

360.5 A1 Normatīvo aktu pārkāpums ("pārkāpums") ietver tīšu vai netīšu šādu personu prettiesisku darbību vai bezdarbību, kas ir pretrunā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem:

- a) klients;
- b) personas, kam uzticēta darba devēja organizācijas pārvalde;
- c) darba devēja organizācijas vadība; vai
- d) citas personas, kas strādā klienta labā vai tā vadībā.

360.5 A2 Šī sadaļa attiecas uz normatīvajiem aktiem šādās jomās:

- krāpšana, korupcija un kukuļdošana.
- noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana;
- vērtspapīru tirgi un tirdzniecība;
- banku pakalpojumi un citi finanšu produkti un pakalpojumi;
- datu aizsardzība;
- nodokļu un pensiju saistības un maksājumi;
- vides aizsardzība;
- sabiedrības veselība un drošība.

360.5 A3 Pārkāpumu radītās sekas klientam var būt soda nauda, tiesvedība vai citas sekas, kas var būtiski ietekmēt tā finanšu pārskatus. Būtiski ir arī tas, ka šādi pārkāpumi var radīt plašākas sekas sabiedrības interešu jomā, nodarot potenciāli būtisku kaitējumu ieguldītājiem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Šīs sadaļas kontekstā par pārkāpumiem, kas rada būtisku kaitējumu, uzskatāmi pārkāpumi, kas jebkurai no šīm pusēm izraisa nopietnas negatīvas sekas finansiālā vai nefinansiālā izteiksmē. Piemēri ir krāpšana, kas rada ievērojamus finansiālus zaudējumus ieguldītājiem, vai vides normatīvu pārkāpumi, kas apdraud darbinieku veselību un drošību vai iedzīvotāju drošību.

- R360.6** Dažās jurisdikcijās ir spēkā normatīvas prasības, kas nosaka, kā profesionāliem grāmatvežiem ir jārikojas faktisku vai iespējamu pārkāpumu gadījumā. Šādas normatīvās prasības var atšķirties no šīs sadaļas prasībām vai būt striktākas par tām. Konstatējot šādu faktisku vai iespējamu pārkāpumu, grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgajām normatīvajām prasībām un ievēro tās, tostarp ievērojot:
- a)** jebkādas prasības ziņot par attiecīgo jautājumu attiecīgajai iestādei; un
 - b)** jebkādu aizliegumu brīdināt klientu.
- 360.6 A1 Var pastāvēt aizliegums brīdināt klientu, piemēram, saskaņā ar tiesību aktiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā.
- 360.7 A1 Šīs sadaļas nosacījumi ir piemērojami neatkarīgi no klienta veida, tostarp no tā, vai tas ir vai nav sabiedriskas nozīmes struktūra.
- 360.7 A2 Profesionālam grāmatvedim, ja viņš/viņa konstatē vai saņem informāciju par jautājumiem, kas ir acīmredzami nebūtiski, nav jāievēro šīs sadaļas prasības. To, vai jautājums ir acīmredzami nebūtisks, nosaka, ņemot vērā tā būtību un finansiālo vai cita veida ietekmi uz klientu, tā īpašniekiem un sabiedrību kopumā.
- 360.7 A3 Šīs sadaļas prasības neattiecas uz:
- a)** personīgiem pārkāpumiem, kas nav saistīti ar klientu; un
 - b)** tādu personu pārkāpumiem, kas nav minētas 360.5 A1 punktā. Tas ietver, piemēram, gadījumus, kad klients pieaicina profesionālu grāmatvedi padziļinātas izpētes veikšanai attiecībā uz trešo personu, un identificēto vai iespējamo pārkāpumu ir pieļāvusi attiecīgā trešā persona.
- Grāmatvedis tomēr var uzskatīt šajā sadaļā minētos norādījumus par lietderīgiem, apsverot, kā reaģēt attiecīgajās situācijās.

Vadības un personu, kam uzticēta pārvalde, pienākumi

- 360.8 A1 Personu, kam uzticēta pārvalde, pārraudzībā vadība ir atbildīga par to, lai klienta darbība atbilstu normatīvo aktu prasībām. Vadība un personas, kam uzticēta pārvalde, ir atbildīgas arī par jebkādu pārkāpumu noteikšanu un novēršanu, ko veikušas šādas personas:
- a)** klients;
 - b)** personas, kam uzticēta pārvalde;

- c) vadības līmeņa amatpersona; vai
- d) citas personas, kas strādā klienta uzņēmuma labā vai tā vadībā.

Visu profesionālu grāmatvežu pienākumi

R360.9 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē jautājumus, uz kuriem attiecas šī sadaļa, profesionāls grāmatvedis nodrošina, lai darbības šīs sadaļas prasību izpildīšanai tiktu veiktas savlaicīgi. Lai veiktu savlaicīgus pasākumus, grāmatvedis ņem vērā jautājuma būtību un iespējamo kaitējumu klienta, investoru, kreditoru, darbinieku vai sabiedrības interesēm.

Finanšu pārskatu revīzija

Izpratnes iegūšana par jautājumu

R360.10 Ja finanšu pārskatu revīzijas gaitā profesionāls grāmatvedis iegūst informāciju par faktisku vai iespējamu normatīvo aktu pārkāpumu, grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgo jautājumu. Tas ietver izpratni par faktiskā vai iespējamā pārkāpuma veidu un apstākļiem, kādos tas radies vai varētu rasties.

360.10 A1 Profesionāls grāmatvedis var konstatēt faktisku vai iespējamu pārkāpumu darba uzdevuma gaitā vai, iegūstot informāciju no citām personām.

360.10 A2 Profesionālam grāmatvedim ir jāpielieto zināšanas un pieredze, un jāizmanto profesionāls spriedums. Tomēr nav sagaidāms, ka grāmatvedim būs lielākas zināšanas par normatīvajiem aktiem nekā tas nepieciešams, lai akceptētu darba uzdevumu. Galīgo lēmumu par to, vai konkrētais jautājums ir uzskatāms par pārkāpumu, pieņem tiesa vai cita atbilstīga iestāde.

360.10 A3 Atkarībā no jautājuma rakstura un nozīmīguma profesionāls grāmatvedis var konfidenciali konsultēties ar citām personām firmā, tīkla firmā var ar profesionālu iestādi, vai juristu.

R360.11 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē vai viņam/ viņai rodas aizdomas par pārkāpumu, grāmatvedis pārrunā attiecīgo jautājumu ar atbilstoša līmeņa vadību un, ja nepieciešams, ar personām, kam uzticēta pārvalde.

360.11 A1 Šādu pārrunu mērķis ir precizēt profesionālā grāmatveža izpratni par faktiem un apstākļiem, kas saistīti uz attiecīgo jautājumu, un tā iespējamām sekām. Šādu pārrunu veikšana var arī mudināt vadību vai personas, kam uzticēta pārvalde, veikt attiecīgā jautājuma izpēti.

- 360.11 A2 Nosakot atbilstīgo vadības līmenis, ar kuru pārrunāt šo jautājumu, grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu. Vērā ņemamie faktori var būt šādi:
- aplūkojamā jautājuma veids un rašanās apstākļi;
 - faktiski vai potenciāli iesaistītās personas.
 - slepenas vienošanās iespējamība.
 - aplūkojamā jautājuma iespējamās sekas.
 - vai attiecīgā līmeņa vadība spēj izmeklēt šo jautājumu un attiecīgi rīkoties.
- 360.11 A3 Atbilstošs vadības līmenis parasti ir vismaz par vienu līmeni augstāks nekā faktiskās vai potenciālās attiecīgajā lietā iesaistītās personas. Uzņēmumu grupas kontekstā atbilstošs līmenis var būt tā uzņēmuma vadība, kura kontrolē darbojas klients.
- 360.11 A4 Profesionālais grāmatvedis vajadzības gadījumā var apsvērt iespēju pārrunāt attiecīgo jautājumu ar iekšējiem auditoriem.
- R360.12** Ja profesionāls grāmatvedis uzskata, ka vadība ir iesaistīta faktiskā vai iespējamā normatīvo aktu pārkāpumā, grāmatvedis pārrunā attiecīgo jautājumu ar personām, kam uzticēta pārvalde.

Jautājuma risināšana

- R360.13** Pārrunājot faktisku vai iespējamu pārkāpumu ar vadību un attiecīgos gadījumos ar personām, kam uzticēta pārvalde, profesionāls grāmatvedis iesaka veikt atbilstošus un savlaicīgus pasākumus, ja tādi vēl nav īstenoti, ar mērķi:
- a) koriģēt, novērst vai mazināt pārkāpuma sekas;
 - b) nepieļaut pārkāpumu, ja tas vēl nav noticis; un
 - c) informēt par attiecīgo jautājumu atbilstīgās iestādes, ja šāda prasība noteikta normatīvajos aktos vai ja šāda informēšana ir nepieciešama sabiedrības interesēs.
- R360.14** Profesionāls grāmatvedis izvērtē, vai vadība un personas, kam uzticēta pārvalde, izprot savus normatīvos pienākumus saistībā ar faktisko vai iespējamo pārkāpumu.
- 360.14 A1 Ja vadība un personas, kam uzticēta pārvalde, neizprot savus normatīvos pienākumus saistībā ar faktisko vai iespējamo pārkāpumu, profesionāls grāmatvedis var ieteikt atbilstošus informācijas avotus vai ieteikt konsultēties ar juristu.

R360.15 Profesionālais grāmatvedis ievēro spēkā esošos:

- a) normatīvās prasības, tostarp normatīvās prasības, kas reglamentē ziņošanu par faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem attiecīgām iestādēm; un
- b) prasības, kas noteiktas revīzijas standartos, tostarp prasības, kas reglamentē šādas jomas:
 - pārkāpumu, tostarp krāpšanas, identificēšana un novēršana;
 - sazināšanās ar personām, kam uzticēta pārvalde;
 - faktisko vai iespējamo pārkāpumu izraisīto seku ietekmes izvērtēšana uz revidenta ziņojumu.

360.15 A1 Dažos normatīvajos aktos ir noteikts termiņš, kādā atbilstīgai iestādei jāiesniedz ziņojumi par faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem.

Sazināšanās saistībā ar uzņēmumu grupām

R360.16 Ja profesionāls grāmatvedis kādā no turpmāk minētajām divām situācijām konstatē faktisku vai iespējamu pārkāpumu saistībā ar uzņēmumu grupas sastāvā ietilpstošu uzņēmumu, grāmatvedis ziņo par attiecīgo jautājumu grupas revīzijas atbildīgajam partnerim, izņemot, ja tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem:

- a) grāmatvedis tiek aicināts grupas finanšu pārskatu revīzijas ietvaros veikt darbu saistībā ar komponentes finanšu informāciju; vai
- b) grāmatvedis tiek iesaistīts komponentes finanšu pārskatu revīzijas veikšanā ārpus uzņēmumu grupas revīzijas, piemēram, obligātās revīzijas kontekstā.

Ziņošana grupas revīzijas atbildīgajam partnerim ir papildu rīcība ziņošanai par attiecīgo jautājumu saskaņā ar šīs sadaļas prasībām.

360.16 A1 Šādas saziņas mērķis ir panākt to, lai grupas revīzijas atbildīgais partneris būtu informēts par attiecīgo jautājumu, un grupas revīzijas kontekstā noteikt, vai un kā šāds jautājums ir jārisina saskaņā ar šīs sadaļas prasībām. R360.16. punktā noteiktā ziņošanas prasība ir spēkā neatkarīgi no tā, vai grupas revīzijas atbildīgā partnera firma vai firmu tīkls ir viena un tā pati vai atšķiras no profesionālā grāmatveža firmas vai firmu tīkls.

R360.17 Ja grupas revīzijas atbildīgajam partnerim kļūst zināms par faktisku vai iespējamu pārkāpumu grupas finanšu pārskatu revīzijas gaitā, grupas revīzijas atbildīgais partneris apsver, vai jautājums varētu attiekties uz vienu vai uz vairākām šādām komponentēm:

- a) komponentes, kuru finanšu informācija ir iekļauta grupas finanšu pārskatu revīzijas uzdevumā; vai
- b) komponentes, uz kuru finanšu pārskatiem attiecas revīzija, kas nav grupas revīzija, piemēram, obligātā revīzija.

Šis apsvēruma papildina atbildes pasākumus, reaģējot uz attiecīgo jautājumu grupas revīzijas kontekstā saskaņā ar šīs sadaļas prasībām.

R360.18 Ja faktiskais vai iespējamais pārkāpums varētu būt saistīts ar vienu vai vairākiem R360.17.a) un b) punktā minētajām komponentēm, grupas revīzijas atbildīgais partneris veic pasākumus, lai informētu par attiecīgo jautājumu personas, kas veic darbu saistībā ar komponentēm, izņemot gadījumus, kad tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Ja nepieciešams, grupas revīzijas atbildīgais partneris nodrošina, ka tiek veikta atbilstoša izpēte (vai nu iztaujājot vadību vai analizējot publiski pieejamu informāciju), lai noteiktu, vai attiecīgais R360.17.b) punktā minētā komponente, ir pakļauts revīzijai, un, ja tas tā ir, iespēju robežās noskaidrotu revidenta identitāti.

360.18 A1 Šādas saziņas mērķis ir panākt to, lai personas, kas ir atbildīgas par darbu saistībā ar komponentēm, būtu informētas par attiecīgo jautājumu, un noteikt, vai un kā attiecīgais jautājums ir jārisina saskaņā ar šīs sadaļas prasībām. Ziņošanas prasība ir spēkā neatkarīgi no tā, vai grupas revīzijas atbildīgā partnera firma vai firmu tīkls ir viena un tā pati vai atšķiras no firmām vai firmu tīkliem, kas veic darbu saistībā ar komponentēm.

Turpmākas rīcības nepieciešamības izvērtēšana

R360.19 Profesionāls grāmatvedis izvērtē vadības un attiecīgos gadījumos personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu atbilstību.

360.19 A1 Izvērtējot vadības un attiecīgos gadījumos personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu atbilstību, jāizvērtē, vai:

- atbildes pasākumi veikti savlaicīgi;
- faktiskais vai iespējamais pārkāpums ir atbilstīgi izmeklēts;
- ir veikti vai tiek veikti pasākumi pārkāpuma seku koriģēšanai, novēršanai vai mazināšanai;

- ir veikti vai tiek veikti pasākumi, lai nepieļautu pārkāpumu, ja tas vēl nav noticis;
- ir veikti vai tiek veikti pasākumi, lai samazinātu atkārtotās risku, piemēram, papildu kontroles procedūras vai apmācība;
- attiecīgos gadījumos par faktisko vai iespējamo pārkāpumu ir ziņots attiecīgajai iestādei, un, ja tas tā ir, – vai sniegtā informācija ir atbilstoša.

R360.20 Vadības un attiecīgos gadījumos personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu kontekstā profesionāls grāmatvedis nosaka, vai ir nepieciešama turpmāka rīcība sabiedrības interesēs.

360.20 A1 Nosakot, vai ir nepieciešama turpmāka rīcība, un, nosakot tās veidu un apjomu, jāņem vērā dažādi faktori, tostarp:

- normatīvās pamatnostādnes;
- situācijas steidzamība;
- jautājuma visaptverošais raksturs klienta kontekstā;
- vai profesionālam grāmatvedim joprojām ir pārliecība par vadības un attiecīgos gadījumos personu, kam uzticēta pārvalde, godprātību;
- kāda ir iespējamība, ka faktiskais vai iespējamais pārkāpums varētu atkārtoties;
- vai ir pieejami ticami pierādījumi par faktisku vai iespējamu būtisku kaitējumu klienta uzņēmuma, investoru, kreditoru, darbinieku vai plašākas sabiedrības interesēm.

360.20 A2 Piemēri apstākļiem, kādos profesionālajam grāmatvedim var zust pārliecība par vadības un attiecīgos gadījumos personu, kam uzticēta pārvalde, godprātību, ir šādi:

- grāmatvedim ir aizdomas vai pierādījumi, kas apliecina attiecīgo personu līdzdalību vai nodomu iesaistīties pārkāpuma veikšanā;
- grāmatvedim ir zināms, ka attiecīgās personas zina par šādiem pārkāpumiem un pretēji normatīvajām prasībām nav ziņojušas vai nav sniegušas rīkojumu ziņot par tiem attiecīgajai iestādei atbilstošā termiņā.

R360.21 Nosakot turpmākās rīcības nepieciešamību, tās veidu un apjomu, profesionālais grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu. Pieņemot šo lēmumu, grāmatvedis izvērtē, vai atbilstīga un informēta trešā persona secinātu, ka grāmatvedis ir rīkojies sabiedrības interesēs.

- 360.21 A1 Profesionālā grāmatveža turpmākā rīcība var būt šāda:
- ziņošana atbilstīgai iestādei pat tad, ja nav vai normatīva pienākuma to darīt;
 - atteikšanās no darba uzdevuma un profesionālo attiecību izbeigšana, ja tas nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem.
- 360.21 A2 Atteikšanās no darba uzdevuma vai profesionālo attiecību izbeigšana nemaina pienākumu veikt citas darbības, kas varētu būt nepieciešamas, lai īstenotu profesionālā grāmatveža mērķus saskaņā ar šo sadaļu. Tomēr dažās jurisdikcijās var būt ierobežojumi attiecībā uz grāmatvedim pieejamajām turpmākajām darbībām. Šādos apstākļos līguma pārtraukšana varētu būt vienīgais pieejamais rīcības veids.
- R360.22** Ja profesionāls grāmatvedis atsakās no profesionālajām attiecībām saskaņā ar R360.20 un 360.21 A1 punktu, grāmatvedis pēc nākamā grāmatveža pieprasījuma saskaņā ar R320.8 punktu sniedz nākamajam grāmatvedim informāciju par visiem būtiskajiem faktiem un citu informāciju par faktiskajiem vai iespējamajiem pārkāpumiem. Iepriekšējais grāmatvedis šādi rīkojas arī apstākļos, kas minēti R320.8.b) punktā, ja klients neatļauj vai atsakās piešķirt iepriekšējam grāmatvedim atļauju apspriest klienta lietas ar nākamo grāmatvedi, izņemot gadījumus, kad tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem.
- 360.22 A1 Informācija par faktiem vai apstākļiem ir informācija, kas, pēc iepriekšējā grāmatveža domām, nākamajam grāmatvedim jāzina pirms lēmuma pieņemšanas saistībā ar darba uzdevuma akceptēšanu. Nākamo grāmatvežu saziņa ir aplūkota 320. sadaļā.
- R360.23** Ja nākamais grāmatvedis nevar sazināties ar iepriekšējo grāmatvedi, nākamais grāmatvedis atbilstīgi rīkojas, lai citā veidā iegūtu informāciju par iespējamajiem apstākļiem saistībā ar norīkojuma maiņu.
- 360.23 A1 Citi veidi, kā iegūt informāciju par iespējamajiem apstākļiem saistībā ar norīkojuma maiņu, var būt trešo personu iztaujāšana, vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, darbību analīze.
- 360.24 A1 Tā kā jautājuma vērtēšana var ietvert sarežģītu analīzi un spriedumus, profesionālais grāmatvedis var apsvērt iespēju:
- konsultēties iekšēji organizācijā;
 - saņemt juridisku konsultāciju, lai izprastu grāmatveža iespējas un konkrētas rīcības profesionālās vai juridiskās sekas;
 - konfidenciāli konsultēties ar uzraugošo vai profesionālu iestādi.

Jautājuma ziņošanas nepieciešamības izvērtēšana atbilstošai iestādei

- 360.25 A1 Ziņošana par jautājumu atbilstošai iestādei nav iespējama, ja tas ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem. Pretējā gadījumā ziņošanas mērķis ir sniegt atbilstīgai iestādei iespēju veikt lietas izmeklēšanu un rīkoties sabiedrības interesēs.
- 360.25 A2 Nosakot, vai sniegt šādu informāciju, jo īpaši ir jāņem vērā faktiskā vai iespējamā kaitējuma veids un apmērs, kas ir radies vai varētu rasties ieguldītājiem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Piemēram, profesionāls grāmatvedis var konstatēt, ka ziņošana par jautājumu atbilstīgai iestādei ir piemērota rīcība, ja:
- uzņēmums ir iesaistīts kukuļošanā (piemēram, ar vietējām vai ārvalstu valdības amatpersonām, lai nodrošinātu lielus līgumus);
 - uzņēmums ir regulēts uzņēmums, un jautājums ir tik nozīmīgs, ka apdraud uzņēmuma darbību;
 - uzņēmums ir kotēts vērtspapīru biržā, un var rasties negatīvas sekas taisnīgam un regulētam uzņēmuma vērtspapīru tirgum vai sistēmisks risks finanšu tirgos;
 - pastāv iespējamība, ka uzņēmums pārdos produktus, kas ir kaitīgi sabiedrības veselībai vai drošībai;
 - uzņēmums saviem klientiem piedāvā shēmu, kas palīdz izvairīties no nodokļu maksāšanas.
- 360.25 A3 Nosakot, vai sniegt šādu informāciju, jāņem vērā arī tālāk norādītie ārējie faktori.
- Tas, vai eksistē atbilstīga iestāde, kas varētu saņemt informāciju, ierosināt izmeklēšanu un atbilstīgi rīkoties. Atbilstīgās iestādes izvēle var būt atkarībā no jautājuma būtības. Piemēram, krāpniecisku finanšu pārskatu gadījumā atbilstīgā iestāde var būt vērtspapīru tirgus regulators, vai vides regulējuma pārkāpumu gadījumā tā var būt vides aizsardzības aģentūra.
 - Tas, vai pastāv stingra un uzticama normatīvos aktos noteikta aizsardzība pret civilo, kriminālo vai profesionālo atbildību vai aizsardzība pasākumi pret atreibību, tādi, kā tiesību aktos noteikta trauksmes celšana.
 - Tas, vai pastāv reāli vai potenciāli draudi profesionālā grāmatveža vai citu personu fiziskajai drošībai.

R360.26 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē, ka konkrētajos apstākļos piemērota rīcība ir ziņošana par faktisko vai iespējamo pārkāpumu atbilstīgai iestādei, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu. Sniedzot šādu informāciju, grāmatvedis rīkojas godprātīgi un ievēro piesardzību, sniedzot paziņojumus un izsakot apgalvojumus. Grāmatvedis arī apsver, vai ir lietderīgi informēt klientu par grāmatveža nodomiem pirms ziņošanas par pārkāpumu.

Nenovēršami pārkāpumi

R360.27 Ārkārtas apstākļos profesionāls grāmatvedis var uzzināt par faktisku vai plānotu rīcību, ko grāmatvedim ir pamats uzskatīt par nenovēršamu normatīvo aktu pārkāpumu, kas radītu būtisku kaitējumu investoriem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Vispirms apsverot, vai būtu lietderīgi apspriest šo jautājumu ar vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde, grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu un nosaka, vai par šo jautājumu nekavējoties jāziņo attiecīgai iestādei, lai novērstu vai mazinātu šāda nenovēršama pārkāpuma sekas. Ja par pārkāpumu tiek ziņots, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu.

Dokumentēšana

R360.28 Saistībā ar faktisku vai iespējamo pārkāpumu, kas ietilpst šīs sadaļas darbības jomā, profesionāls grāmatvedis dokumentē šādus jautājumus:

- kā uz attiecīgo jautājumu ir reaģējusi vadība un, ja nepieciešams, personas, kam uzticēta pārvalde;
- grāmatveža apsvērtā rīcība, izdarītie spriedumi un pieņemtie lēmumi, ņemot vērā atbilstīgas un informētas trešās puses testu;
- vai grāmatvedis ir pārliecinājies, vai ir izpildītas R360.20 punktā noteiktās prasības.

360.28 A1 Šāda dokumentēšana papildina piemērojamajos revīzijas standartos noteiktās dokumentēšanas prasības. Piemēram, SRS nosaka šādu profesionāla grāmatveža pienākumus finanšu pārskatu revīzijas gaitā:

- sagatavot pietiekamu dokumentāciju, kas nodrošina izpratni par nozīmīgiem revīzijas gaitā identificētiem jautājumiem un saistībā ar tiem izdarītajiem secinājumiem, kā arī nozīmīgiem profesionāliem spriedumiem, kas veikti, izdarot šos secinājumus;

- dokumentēt ar vadību, personām, kam uzticēta pārvalde, un citās personām apspriestos būtiskos jautājumus, tostarp apspriesto būtisko jautājumu būtību un laiku, kad un ar ko notika diskusijas; un
- dokumentēt faktiskos vai iespējamos pārkāpumus un pārrunu rezultātus ar vadību, attiecīgos gadījumos ar personām, kam uzticēta pārvalde, un citām personām.

Profesionālie pakalpojumi, kas nav finanšu pārskatu revīzija

Izpratnes iegūšana par jautājumu un tā risināšana ar vadību un personām, kam uzticēta pārvalde

R360.29 Ja profesionāls grāmatvedis pakalpojumu, kuri nav finanšu pārskatu revīzija, sniegšanas gaitā iegūst informāciju par faktisku vai iespējamu normatīvo aktu pārkāpumu, grāmatvedis iegūst izpratni par attiecīgo jautājumu. Tas ietver izpratni par faktiskā vai iespējamā pārkāpuma veidu un apstākļiem, kādos tas radies vai varētu rasties.

360.29 A1 Profesionālam grāmatvedim ir jāpielieto zināšanas un pieredze, un jāizmanto profesionāls spriedums. Tomēr nav sagaidāms, ka grāmatvedim būs lielāka izpratne par normatīvajiem aktiem nekā tas nepieciešams profesionālajam pakalpojumam, ko grāmatvedis sniedz. Galīgo lēmumu par to, vai konkrētais jautājums ir uzskatāms par pārkāpumu, pieņem tiesa vai cita atbilstīga iestāde.

360.29 A2 Atkarībā no jautājuma rakstura un nozīmīguma profesionāls grāmatvedis var konfidenciali konsultēties ar citām personām firmā, tīkla firmā var ar profesionālām struktūrām, vai juristu.

R360.30 Ja profesionāls grāmatvedis konstatē vai viņam/viņai rodas aizdomas par pārkāpumu, grāmatvedis pārrunā attiecīgo jautājumu ar atbilstošā līmeņa vadību. Ja grāmatvedim ir piekļuve personām, kam uzticēta pārvalde, grāmatvedis vajadzības gadījumā apspriež šo jautājumu arī ar šīm personām.

360.30 A1 Šādu pārrunu mērķis ir precizēt profesionālā grāmatveža izpratni par faktiem un apstākļiem, kas saistīti uz attiecīgo jautājumu, un tā iespējamām sekām. Šādu pārrunu veikšana var arī mudināt vadību vai personas, kam uzticēta pārvalde, veikt attiecīgā jautājuma izpēti.

360.30 A2 Nosakot atbilstīgo vadības līmeni, ar kuru pārrunāt šo jautājumu, grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu. Vērā ņemamie faktori var šādi:

- aplūkojamā jautājuma veids un rašanās apstākļi;
- faktiski vai potenciāli iesaistītās personas.
- slepenas vienošanās iespējamība.
- aplūkojamā jautājuma iespējamās sekas.
- vai attiecīgā līmeņa vadības amatpersonas spēj izmeklēt šo jautājumu un attiecīgi rīkoties.

Ziņošana par jautājumu uzņēmuma ārējam revidentam

R360.31 Ja profesionālais grāmatvedis sniedz ar revīziju nesaistītus pakalpojumus:

- a) firmas revīzijas klientam; vai
- b) firmas revīzijas klienta komponentei;

grāmatvedis ziņo par faktiskiem vai iespējamiem pārkāpumiem firmā, izņemot gadījumus, kad tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Ziņošana notiek saskaņā ar firmas protokoliem vai procedūrām. Ja šādu protokolu un procedūru nav, grāmatvedis ziņo tieši revīzijas uzdevuma atbildīgajam partnerim.

R360.32 Ja profesionāls grāmatvedis sniedz ar revīziju nesaistītus pakalpojumus:

- a) firmu tīkla revīzijas klientam; vai
- b) tīkla firmas revīzijas klienta komponentei;

grāmatvedis apsver, vai ziņot tīkla firmai par faktisko vai iespējamo pārkāpumu. Ja šāda ziņošana tiek veikta, to veic saskaņā ar firmu tīkla protokoliem vai procedūrām. Ja šādu protokolu un procedūru nav, grāmatvedis ziņo tieši revīzijas uzdevuma atbildīgajam partnerim.

R360.33 Ja profesionāls grāmatvedis sniedz ar revīziju nesaistītus pakalpojumus klientam, kas nav:

- a) firmas vai firmu tīkla revīzijas klients; vai
- b) firmas vai tīkla firmas revīzijas klienta komponente;

grāmatvedis apsver, vai ziņot par faktisko vai iespējamo pārkāpumu firmai, kas ir klienta ārējais revidents, ja tāds pastāv.

Izvērtējamie faktori

360.34 A1 Faktori, kuriem ir būtiska loma, izvērtējot ziņošanu saskaņā ar R360.31–R360.33 punktu, ir šādi:

- vai šāda rīcība ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem;

- vai pastāv ierobežojumi attiecībā uz informācijas izpaušanu, ko pieprasa regulators vai prokurors faktisku vai iespējamu pārkāpumu izmeklēšanas procesā;
- vai darba uzdevuma mērķis ir izmeklēt uzņēmuma iespējamus pārkāpumus, lai tas varētu attiecīgi rīkoties;
- vai vadība vai personas, kam uzticēta pārvalde, jau ir informējušas uzņēmuma ārējo revidentu par šo jautājumu;
- jautājuma varbūtējais būtiskums klienta finanšu pārskatu revīzijas kontekstā vai, ja jautājums attiecas uz kādu grupas komponenti, tā iespējamais būtiskums grupas finanšu pārskatu revīzijas kontekstā.

Ziņošanas mērķis

360.35 A1 R360.31–R360.33 punktā minētajos gadījumos ziņošanas mērķis ir sniegt revīzijas uzdevuma atbildīgajam partnerim iespēju saņemt informāciju par faktisko vai iespējamo pārkāpumu un noteikt, vai un kā to risināt saskaņā ar šīs sadaļas prasībām.

Turpmākas rīcības nepieciešamības izvērtēšana

R360.36 Profesionāls grāmatvedis apsver arī to, vai ir nepieciešama turpmāka rīcība sabiedrības interesēs.

360.36 A1 Nosakot, vai ir nepieciešama turpmāka rīcība, un nosakot tās veidu un apjomu, jāņem vērā šādi faktori, piemēram:

- normatīvās pamatnostādnes;
- vadības un attiecīgos gadījumos personu, kam uzticēta pārvalde, veikto atbildes pasākumu atbilstība;
- situācijas steidzamība;
- vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, saistība ar attiecīgo jautājumu;
- cik liela ir iespējamība, ka varētu tikt nodarīts nozīmīgs kaitējums klienta, investoru, kreditoru, darbinieku vai plašākas sabiedrības interesēm.

360.36 A2 Profesionālā grāmatveža turpmākā rīcība var būt šāda:

- ziņošana atbilstīgai iestādei pat tad, ja nav normatīvas prasības to darīt;

- līguma pārtraukšana un profesionālo attiecību izbeigšana, ja tas nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem.
- 360.36 A3 Izvērtējot, vai ir jāziņo attiecīgajai iestādei, attiecīgie faktori, kas jāņem vērā, ir šādi:
- vai šāda rīcība ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem;
 - vai pastāv ierobežojumi attiecībā uz informācijas izpaušanu, ko pieprasa regulators vai prokurors faktisku vai iespējamu pārkāpumu izmeklēšanas procesā;
 - vai darba uzdevuma mērķis ir izmeklēt uzņēmuma iespējamus pārkāpumus, lai tas varētu attiecīgi rīkoties;
- R360.37** Ja profesionāls grāmatvedis konstatē, ka konkrētajos apstākļos piemērota rīcība ir ziņošana par faktisku vai iespējamo pārkāpumu atbilstīgai iestādei, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu. Sniedzot šādu informāciju, grāmatvedis rīkojas godprātīgi un ievēro piesardzību, sniedzot paziņojumus un izsakot apgalvojumus. Grāmatvedis arī apsver, vai ir lietderīgi informēt klientu par grāmatveža nodomiem pirms ziņošanas par pārkāpumu.

Nenovēršami pārkāpumi

- R360.38** Ārkārtas apstākļos profesionālais grāmatvedis var uzzināt par faktisku vai plānotu rīcību, ko grāmatvedim ir pamats uzskatīt par nenovēršamu normatīvo prasību pārkāpumu, kas radītu būtisku kaitējumu investoriem, kreditoriem, darbiniekiem vai sabiedrībai kopumā. Vispirms apsverot, vai būtu lietderīgi apspriest šo jautājumu ar vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde, grāmatvedis pielieto profesionālu spriedumu un nosaka, vai par šo jautājumu nekavējoties jāziņo attiecīgajai iestādei, lai novērstu vai mazinātu šāda normatīvā pārkāpuma sekas. Ja par pārkāpumu tie ziņots, šāda ziņošana ir atļauta saskaņā ar Kodeksa R114.1.d) punktu.

Konsultēšanās

- 360.39 A1 Profesionāls grāmatvedis var apsvērt nepieciešamību:
- konsultēties iekšēji;
 - saņemt juridisku konsultāciju, lai izprastu konkrētas rīcības profesionālās vai juridiskās sekas;
 - konfidenciāli konsultēties ar regulatoru vai profesionālu iestādi.

Dokumentēšana

360.40 A1 Saistībā ar faktisku vai iespējamu pārkāpumu, kas ietilpst šīs sadaļas darbības jomā, profesionāls grāmatvedis dokumentē šādus jautājumus:

- pats jautājums;
- rezultāti pārrunām ar vadību un attiecīgos gadījumos ar personām, kam uzticēta pārvalde, un citām pusēm;
- kā uz attiecīgo jautājumu ir reaģējusi vadība un, ja nepieciešams, personas, kam uzticēta pārvalde;
- grāmatveža apsvērtā rīcība, izdarītie spriedumi un pieņemtie lēmumi;
- vai grāmatvedis ir pārliecinājies, vai ir izpildītas R360.36 punktā noteiktās prasības.

4A DAĻA — NEATKARĪBA REVĪZIJAS UN PĀRBAUDES UZDEVUMOS

	Lpp.
400. sadaļa Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana attiecībā uz neatkarību revīzijas un pārbaudes uzdevumos	118.
410. sadaļa Samaksa	132.
411. sadaļa Atlīdzības un novērtēšanas politikas	136.
420. sadaļa Dāvanas un viesmīlība	137.
430. sadaļa Faktiska vai iespējama tiesvedība	138.
510. sadaļa Finansiāla līdzdalība	139.
511. sadaļa Kredīti un garantijas	144.
520. sadaļa Darījumu attiecības	146.
521. sadaļa Ģimeniskas un personiskas attiecības	148.
522. sadaļa Revīzijas klientam nesen sniegti pakalpojumi	151.
523. sadaļa Darbs kā revīzijas klienta direktoram vai amatpersonai	153.
524. sadaļa Darba attiecības ar revīzijas klientu	154.
525. sadaļa Īslaicīgs personāla norīkojums	158.
540. sadaļa Vadošo darbinieku ilglaicīga saistība ar revīzijas klientu (tostarp partneru periodiska nomaiņa)	159.
600. sadaļa Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam	165.
601. apakšsadaļa — grāmatvedības un uzskaites pakalpojumi	170.
602. apakšsadaļa — administratīvie pakalpojumi	173.
603. apakšsadaļa — vērtēšanas pakalpojumi	173.
604. apakšsadaļa — nodokļu pakalpojumi	175.
605. apakšsadaļa — iekšējā audita pakalpojumi	181.
606. apakšsadaļa — informācijas tehnoloģiju pakalpojumi	184.
607. apakšsadaļa — tiesvedības atbalsta pakalpojumi	186.
608. apakšsadaļa — juridiski pakalpojumi	187.

609. apakšsadaļa — personāla atlases pakalpojumi	189.
610. apakšsadaļa — korporatīvo finanšu pakalpojumi	191.
800. sadaļa Ziņošana par īpaša mērķa finanšu pārskatiem, kuros iekļauts ierobežojums attiecībā uz ziņojuma izmantošanu un izplatīšanu (revīzijas un pārbaudes uzdevumi)	193.

STARPTAUTISKIE NEATKARĪBAS STANDARTI (4A un 4B DAĻA)

4A DAĻA — NEATKARĪBA REVĪZIJAS UN PĀRBAUDES UZDEVUMOS

400. SADAĻA

KONCEPTUĀLO PAMATNOSTĀDŅU PIEMĒROŠANA ATTIECĪBĀ UZ NEATKARĪBU REVĪZIJAS UN PĀRBAUDES UZDEVUMOS

Ievads

Vispārīgā daļa

- 400.1 Sabiedrības interesēs un Kodeksā ir noteikta prasība, ka, veicot revīzijas vai pārbaudes uzdevumus, profesionāls grāmatvedis publiskā praksē nodrošina savu neatkarību.
- 400.2 Šī kodeksa daļa attiecas gan uz revīzijas, gan pārbaudes uzdevumiem. Jēdzieni “revīzija”, “revīzijas uzdevuma grupa”, “revīzijas darba uzdevums”, “revīzijas klients” un “revīzijas ziņojums” vienādi attiecas uz pārbaudi, pārbaudes uzdevuma grupu, pārbaudes darba uzdevumu, pārbaudes uzdevuma klientu un pārbaudes uzdevuma ziņojumu.
- 400.3 Šīs daļas kontekstā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz individuāliem profesionālajiem grāmatvežiem publiskā praksē un viņu firmām.
- 400.4 1. SKKS nosaka firmas pienākumu ieviest politikas un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārliecību par to, ka firma un tās personāls un, ja nepieciešams, citas personas (tostarp, tīkla firmu personāls), kad nepieciešams, nodrošina neatkarību atbilstoši ētikas prasībām. SRS un SPUS nosaka atbildīgā partnera un darba grupas pienākumus attiecīgi revīzijas un pārbaudes uzdevumu līmenī. Pienākumu sadalījums firmā ir atkarīgs no tās lieluma, struktūras un organizācijas. Daudzi šīs kodeksa daļas nosacījumi nenosaka atsevišķu personu pienākumus firmā par darbībām, kas saistītas ar neatkarību, tā vietā ērtākām atsaucēm minot jēdzienu “firma”. Saskaņā ar 1. SKKS firmas piešķir atbildību par konkrētu rīcību konkrētai personai vai personu grupai (piemēram, revīzijas uzdevuma grupai). Turklāt individuālam profesionālam grāmatvedim joprojām ir pienākums ievērot jebkādos nosacījumus, kas attiecas uz konkrētā grāmatveža darbību, interesēm un attiecībām.
- 400.5 Neatkarība ir saistīta ar objektivitātes un integritātes principiem. Tā ir:
- a) neatkarība uzskatos — apziņas stāvoklis, kas ļauj izdarīt secinājumus, neietekmējoties no faktoriem, kuri varētu radīt šaubas par profesionālo spriedumu, tādējādi ļauj attiecīgajai personai rīkoties godprātīgi, objektīvi un profesionāli;

- b) neatkarība rīcībā — izvairīšanās no faktu un apstākļu rašanās, kas ir tik nozīmīgi, ka atbilstīgai un informētai trešajai pusei varētu rasties šaubas par firmas vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka godprātību, objektivitāti vai profesionālo skepsi.

Šajā kodeksa daļā atsaucies uz personas vai firmas “neatkarību” nozīmē, ka attiecīgā persona vai firma ievēro šīs kodeksa daļas prasības.

400.6 Kodeksā ir noteikts firmas pienākums revīzijas gaitā ievērot pamatprincipus un nodrošināt neatkarību. Šajā kodeksa daļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos darba uzdevumos lai nodrošinātu neatkarību. Konceptuālās pamatnostādnes, kas noteiktas 120. sadaļā, attiecas uz neatkarību, tāpat kā tās attiecas uz 110. sadaļā izklāstītajiem pamatprincipiem.

400.7 Šajā kodeksa daļā ir aprakstīti:

- a) fakti un apstākļi, tostarp profesionālā darbība, intereses un attiecības, kas rada vai var radīt apdraudējumu neatkarībai;
- b) iespējamās darbības, tostarp drošības pasākumi, kas varētu būt piemēroti, lai novērstu jebkādu šādu apdraudējumu; un
- c) situācijās, kad apdraudējumu nevar novērst vai nav pieejami drošības pasākumi apdraudējuma samazināšanai līdz pieņemamam līmenim.

Sabiedriskas nozīmes struktūras

400.8 Dažas no šajā kodeksa daļā izklāstītajām prasībām un piemērošanas materiāliem atspoguļo sabiedrisko interešu īpatsvaru noteiktos uzņēmumos, kas ir definēti kā sabiedriskas nozīmes struktūras. Firmas tiek aicinātas noteikt, vai papildu uzņēmumi vai noteiktu kategoriju uzņēmumi uzskatāmi par sabiedriskas nozīmes struktūrām, ja tiem ir liels skaits dažādu īpašnieku. Izvērtējamie faktori var būt šādi:

- uzņēmuma veids, piemēram, daudzu akcionāru aktīvu turēšana kā uzticības personai; piemēri ir finanšu institūcijas, piemēram, bankas un apdrošināšanas sabiedrības, kā arī pensiju fondi;
- lielums;
- darbinieku skaits.

Ziņojumi, kuros noteikts lietošanas un izplatīšanas ierobežojums

- 400.9 Revīzijas ziņojumos var būt noteikts izmantošanas un izplatīšanas ierobežojums. Šādā gadījumā un, ja ir izpildīti 800. sadaļā izklāstītie nosacījumi, tad šajā kodeksa daļā noteiktās neatkarības prasības var modificēt, kā noteikts 800. sadaļā.

Apliecinājuma uzdevumi, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi

- 400.10 Neatkarības standarti attiecībā uz apliecinājuma uzdevumiem, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi, ir aplūkoti kodeksa 4B daļā “Neatkarība apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi”.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R400.11** Firma, kas veic revīziju, nodrošina neatkarību.
- R400.12** Firma piemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu neatkarības apdraudējumu saistībā ar revīzijas uzdevumu.

[400.13–400.19 punkti ir apzināti atstāti tukši]

- R400.20** Kā definēts, revīzijas klients, kas ir biržā reģistrēts uzņēmums, ietver visus ar to saistītos uzņēmumus. Visu pārējo uzņēmumu gadījumā šajā kodeksa daļā sniegtās atsauces uz revīzijas klientu attiecas uz saistītajiem uzņēmumiem, kuros klientam ir tieša vai netieša kontrole. Ja revīzijas uzdevuma grupa zina vai tai ir iemesls uzskatīt, ka ar kādu klienta saistīto uzņēmumu saistītajām attiecībām vai apstākļiem ir būtiska loma, novērtējot firmas neatkarību no klienta, revīzijas uzdevuma grupa ņem vērā arī attiecīgo saistīto uzņēmumu, nosakot, izvērtējot un novēršot apdraudējumu neatkarībai.

[400.21–400.29 punkti ir apzināti atstāti tukši]**Periods, kādā jānodrošina neatkarība**

- R400.30** Neatkarība saskaņā ar šīs kodeksa daļas nosacījumiem ir jānodrošina gan:
- a) darba uzdevuma periodā; gan
 - b) periodā, uz kuru attiecas finanšu pārskati.
- 400.30 A1 Darba uzdevuma periods sākas, kad revīzijas uzdevuma grupa sāk veikt revīziju. Darba uzdevuma periods beidzas, kad ir sagatavots revīzijas ziņojums. Periodiska darba uzdevuma gadījumā par tā beigām uzskatāms brīdis, kad jebkura no pusēm paziņo par profesionālo attiecību izbeigšanu vai ir sagatavots revīzijas ziņojums.

R400.31 Ja uzņēmums kļūst par revīzijas klientu tāda perioda laikā, uz kuru attiecas finanšu pārskati, par kuriem firma sniegs atzinumu, vai pēc šāda perioda, firma nosaka, vai apdraudējumu neatkarības nodrošināšanai nerada šādi apstākļi:

- a) finansiālas vai darījumu attiecības ar revīzijas klientu pirms vai pēc finanšu pārskatu pārskata perioda, bet pirms revīzijas uzdevuma akceptēšanas; vai
- b) firmas vai tīkla firmas iepriekš sniegtie pakalpojumi revīzijas klientam.

400.31 A1 Apdraudējums neatkarībai rodas, ja pakalpojums, kurš nav apliecinājuma pakalpojums, ir sniegts revīzijas klientam pirms finanšu pārskatu pārskata perioda vai pēc tā, bet pirms revīzijas uzdevuma grupa sāk veikt revīziju.

400.31 A2 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi šāda apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbaudītu revīziju un ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītās darbības;
- citas firmas iesaistīšana, kura neietilpst firmu tīklā, lai pārbaudītu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto pakalpojumu rezultātus vai atkārtoti sniegtu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītos pakalpojumus tādā apjomā, lai cita firma varētu uzņemties atbildību par pakalpojumu.

[400.32–400.39 punkti ir apzināti atstāti tukši]

Sazināšanās ar personām, kam uzticēta pārvalde

400.40 A1 R300.9 un R300.10 punktā ir noteiktas prasības saziņai ar personām, kam uzticēta pārvalde.

400.40 A2 Arī tad, ja šajā kodeksā, spēkā esošajos profesionālajos standartos, un normatīvajos aktos nav noteiktas īpašas prasības, firmai ieteicams regulāri sazināties ar revidējamā uzņēmuma personām, kam uzticēta pārvalde, par attiecībā un citiem jautājumiem, kurus firma uzskata par būtiskiem neatkarības nodrošināšanai. Šāda ziņošana ļauj personām, kam uzticēta pārvalde:

- a) izvērtēt firmas spriedumus saistībā ar apdraudējuma noteikšanu un novērtēšanu;

- b) izvērtēt, kā ir novērsts apdraudējums, tostarp, cik atbilstīgi ir drošības pasākumi, ja tie ir pieejami un var tikt piemēroti; un
- c) veic attiecīgus pasākumus.

Šāds princips ir īpaši noderīgs attiecībā uz apdraudējumu, kas saistīts ar ietekmi un familiaritāti.

[400.41–400.49 punkti ir apzināti atstāti tukši] Tīkla

firmas

400.50 A1 Firmas bieži veido lielākas struktūras ar citām firmām un uzņēmumiem, lai uzlabotu savu spēju sniegt profesionālus pakalpojumus. Tas, vai šādas lielākas struktūras veido tīklu, ir atkarīgs no konkrētajiem faktiem un apstākļiem. Tas nav atkarīgs no tā, vai firmas un subjekti ir juridiski nošķirti un nodalīti.

R400.51 Firmu tīkls ir neatkarīgs no citu firmu tīklā iekļauto firmu revīzijas klientiem, kā noteikts šajā kodeksa daļā.

400.51 A1 Šis kodeksa daļas neatkarības prasības, kas attiecas uz tīkla firmu, attiecas uz jebkuru uzņēmumu, kas atbilst tīkla firmas definīcijai. Uzņēmumam nav jāatbilst arī firmas definīcijai. Piemēram, konsultāciju prakse vai profesionāla juridiskā prakse var darboties kā tīkla firma, bet ne kā firma.

R400.52 Ja firma ir saistīta ar citu firmu vai uzņēmumu lielāku struktūru, tā:

- a) pielieto profesionālu spriedumu, lai noteiktu, vai šāda lielāka struktūra uzskatāma par tīklu;
- b) izvērtē, vai atbilstīga un informēta trešā persona secinātu, ka citas firmas un uzņēmumi lielākajā struktūrā ir saistīti tādā veidā, ka tā uzskatāma par tīklu; un
- c) konsekventi pielieto šādu spriedumu attiecībā uz visu lielāko struktūru.

R400.53 Nosakot, vai lielāka firma un citu subjektu struktūra veido tīklu, firma secina, ka šāds tīkls pastāv, ja tās mērķis ir sadarbība, un:

- a) tās mērķis nepārprotami ir peļņas vai izmaksu dalīšana starp struktūrā ietilpstošajiem uzņēmumiem; (sk. 400.53 A2 punktu);
- b) struktūrā iekļautajiem uzņēmumiem ir kopēji īpašnieki, kontrole vai vadība; (sk. 400.53 A3 punktu);

- c) struktūrā iekļautajiem uzņēmumiem ir kopēji kvalitātes kontroles politikas un procedūras; (sk. 400.53 A4 punktu);
- d) struktūrā iekļautajiem uzņēmumiem ir kopīga uzņēmējdarbības stratēģija; (sk. 400.53 A5 punktu);
- e) struktūrā iekļautie uzņēmumi izmanto kopīgu zīmola nosaukumu; (sk. 400.53 A6, 400.53 A7 punktu); vai
- f) struktūrā iekļautie uzņēmumi daļa nozīmīgu daļu profesionālo resursu. (Sk. 400.53 A8, 400.53 A9 punktu.)

- 400.53 A1 Starp lielākā struktūrā iekļautām firmām un uzņēmumiem var pastāvēt citu veidu vienošanās, ne tikai R400.53 punktā minētās. Lielākas struktūras vienīgais mērķis var būt veicināt atsauci uz paveikto darbu, kas pats ar sevi neatbilst firmu tīkla kritērijiem.
- 400.53 A2 Tomēr nemateriālo izmaksu dalīšana pati par sevi neliecina, ka struktūra uzskatāma par tīklu. Turklāt, ja izmaksu dalīšana attiecas tikai uz izmaksām, kas ir saistītas ar revīzijas metožu, rokasgrāmatu vai apmācību kursu izstrādi, šis apstāklis pats par sevi neliecina, ka struktūra uzskatāma par tīklu. Turklāt apvienība, starp firmu un citādā veidā nesaistītu uzņēmumu, kuras mērķis ir kopīgi sniegt pakalpojumu vai izstrādāt produktus, pati par sevi nav uzskatāma par tīklu. (Sk. R400.53.a) punktu.)
- 400.53 A3 Kopējas īpašumtiesības, kontroli vai pārvaldību var īstenot ar līgumiskiem vai citiem līdzekļiem. (Sk. R400.53.b) punktu.)
- 400.53 A4 Kopējas kvalitātes kontroles politikas un procedūras ir tādi pamatprincipi un procedūras, kas ir izstrādātas, ieviestas un tiek pārraudzītas visā struktūrā. (Sk. R400.53.c) punktu.)
- 400.53 A5 Kopēja uzņēmējdarbības stratēģija ir uzņēmumu vienošanās par kopēju stratēģisko mērķu sasniegšanu. Apstāklis, ka kāds uzņēmums sadarbojas ar citu uzņēmumu, lai kopīgi iesniegtu profesionālo pakalpojumu piedāvājumu, pats par sevi nav pietiekams, lai attiecīgo uzņēmumu uzskatītu par tīkla firmu. (Sk. R400.53.d) punktu.)
- 400.53 A6 Kopējs zīmola nosaukums ir kopēji iniciāļi vai kopējs nosaukums. Firma izmanto kopēju zīmola nosaukumu, ja tā norāda kopējo zīmola nosaukumu vai iekļauj to blakus savam nosaukumam, piemēram, attiecīgās firmas partnera parakstītajā revīzijas ziņojumā. (Sk. R400.53.e) punktu.)
- 400.53 A7 Arī firma, kas neietilpst firmu tīklā un kā firmas nosaukuma daļu neizmanto kopēju zīmola nosaukumu, var radīt iespaidu, ka tā darbojas firmu tīklā, ja savos drukātajos vai reklāmas materiālos attiecīgā firma sniedz atsauci uz dalību firmu tīklā. Tāpēc, ja netiek pievērsta vērība tam, kā firma raksturo šādu dalību, var rasties priekšstats, ka attiecīgā firma piedalās firmu tīklā. (Sk. R400.53.e) punktu.)

- 400.53 A8 Profesionālie resursi var būt šādi:
- kopējas sistēmas, kas nodrošina informācijas apmaiņu starp firmām, piemēram, apmaiņu ar klientu datiem, rēķinu informāciju un laika reģistriem;
 - partneri un cits personāls;
 - tehniskā atbalsta nodaļas, kas nodarbojas ar tehniska rakstura vai nozarei raksturīgiem jautājumiem, darījumiem vai notikumiem saistībā ar apliecinājuma uzdevumiem;
 - revīzijas metodes vai revīzijas rokasgrāmatas; un
 - apmācības kursi un telpas. (Sk. R400.53.f) punktu.)
- 400.53 A9 Tas, vai profesionālie resursi ir uzskatāmi par nozīmīgiem, ir atkarīgs no apstākļiem. Piemēri:
- Kopējie resursi var aptvert tikai kopējas revīzijas metodes vai revīzijas rokasgrāmatas, neveicot apmaiņu ar personālu vai klienta un tirgus informāciju. Šādos gadījumos kopīgie resursi nav uzskatāmi par nozīmīgiem. Tas pats attiecas uz kopēju apmācību.
 - Kopēju resursu izmantošana var ietvert apmaiņu ar personālu vai informāciju, piemēram, ja darbinieki tiek norīkoti no kopējas datu bāzes vai arī lielākas struktūras ietvaros tiek izveidota kopēja tehniskā atbalsta nodaļa, kuras mērķis ir sniegt firmām tehniska rakstura norādes, kas attiecīgajām firmām ir jāievēro. Šādos apstākļos atbilstīga un informēta trešā persona visdrīzāk secinātu, ka kopējie resursi uzskatāmi par nozīmīgiem. (Sk. R400.53.f) punktu.)
- R400.54** Ja firma vai firmu tīkls pārdod savas prakses komponenti, un komponente ierobežotā laikā turpina izmantot visu vai daļu no firmas vai firmu tīkla nosaukuma, attiecīgie uzņēmumi nosaka, kādā veidā, iepazīstinot sevi ar trešajām pusēm, sniedzama informācija par to, ka tās neietilpst firmu tīklā.
- 400.54 A1 Līgums par prakses komponentes pārdošanu var paredzēt, ka pārdotā komponente ierobežotā laika periodā var turpināt izmantot visu vai daļu no firmas vai firmu tīkla nosaukuma, pat ja komponente vairs nav saistīta ar firmu vai firmu tīklu. Šādos apstākļos, lai gan abi uzņēmumi darbojas ar vienādu nosaukumu, faktiski tie nav iekļauti lielākā struktūrā, kuras mērķis ir sadarbība. Tādējādi attiecīgie uzņēmumi nav uzskatāmi par tīkla firmām.

[400.55–400.59 punkts ir apzināti atstāts tukšs]

Neatkarības vispārīga dokumentēšana revīzijas un pārbaudes uzdevumos

R400.60 Firma dokumentē secinājumus attiecībā uz Kodeksa šīs daļas prasību izpildi, kā arī visu būtisko pārrunu saturu, kas notikušas šajā kontekstā. Tas ietver šādus aspektus:

- a) ja apdraudējuma novēršanai ir pielietoti drošības pasākumi, firma dokumentē apdraudējuma būtību un pieejamos vai īstenotos drošības pasākumus; un
- b) ja ir jāveic nozīmīga apdraudējuma analīze un firma secina, ka apdraudējums jau atbilst pieņemamam līmenim, firma dokumentē apdraudējuma būtību un attiecīgo secinājumu pamatojumu.

400.60 A1 Dokumentēšana nodrošina pierādījumus par firmas spriedumiem, kas izdarīti, izdarot secinājumus attiecībā uz Kodeksa šīs daļas prasību izpildi. Tomēr tas, ka dokumentēšana nav veikta, neliecina par to, ka firma nebūtu apsvērusi konkrētu jautājumu vai ir neatkarīga.

[400.61–400.69 punkts ir apzināti atstāts tukšs]

Uzņēmumu apvienošana un iegāde

Kad klienta uzņēmumu apvienošanās rada apdraudējumu

400.70 A1 Uzņēmums var kļūt par revīzijas klienta saistīto uzņēmumu apvienošanās vai iegādes rezultātā. Apdraudējumu neatkarībai un tādējādi arī uzņēmuma spējai turpināt revīzijas uzdevumu var radīt iepriekšējas vai pašreizējās intereses vai attiecības starp firmu vai tīkla firmu un šādu saistīto uzņēmumu.

R400.71 Gadījumos, kas izklāstīti 400.70 A1 punktā,

- a) firma identificē un novērtē iepriekšējās un pašreizējās intereses un attiecības ar saistīto uzņēmumu, kas, ņemot vērā jebkādas darbības, kas veiktas apdraudējuma novēršanai, varētu ietekmēt tās neatkarību un tādējādi tās spēju turpināt revīzijas uzdevumu pēc uzņēmumu apvienošanās vai iegādes spēkā stāšanās dienas; un
- b) atkarībā no R400.72 punkta, firma veic pasākumus, lai izbeigtu jebkādas intereses vai attiecības, kas nav atļautas saskaņā ar kodeksu, līdz apvienošanās vai iegādes spēkā stāšanās dienai.

R400.72 R400.71.b) punkts nav piemērojams gadījumos, kad intereses vai attiecības nevar pamatoti izbeigt līdz uzņēmumu apvienošanās vai iegādes datumam; un šādos gadījumos firma:

- a) novērtē interešu vai attiecību radīto apdraudējumu; un
- b) pārrunā ar personām, kam uzticēta pārvalde, iemeslus, kāpēc attiecīgās intereses vai attiecības nevar izbeigt līdz uzņēmumu apvienošanās vai iegādes darījuma spēkā stāšanās datumam, un novērtē apdraudējuma nozīmību.

400.72 A1 Dažos gadījumos nav iespējams izbeigt intereses vai attiecības, kas rada apdraudējumu, līdz apvienošanās vai iegādes spēkā stāšanās datumam. Šāda situācija var rasties, ja firma sniedz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus saistītajam uzņēmumam un šis uzņēmums nevar iesaistīt citu pakalpojumu sniedzēju līdz minētajam datumam.

400.72 A2 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot uzņēmumu apvienošanās un iegādes radītā apdraudējuma līmeni gadījumos, kad pastāv intereses un attiecības, ko nevar atbilstīgi izbeigt, ir šādi:

- attiecīgo interešu vai attiecību būtība un nozīmīgums;
- attiecību ar saistīto uzņēmumu būtība un nozīmīgums (piemēram, tas, vai saistītais uzņēmums ir filiāle vai aģents);
- laika posms, kādā intereses vai attiecības iespējams izbeigt.

R400.73 Ja personas, kam uzticēta pārvalde, pēc R400.72.b) punktā raksturotajām pārrunām, pieprasa, lai firma turpinātu sniegt revīzijas pakalpojumus, firma to dara tikai ar šādiem nosacījumiem:

- a) attiecīgās intereses vai attiecības tiks izbeigtas, līdzko tas būs iespējams, bet ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc uzņēmumu apvienošanas vai iegādes darījuma datuma;
- b) neviena persona, kurai ir attiecīgas intereses vai attiecības, tostarp tādas intereses vai attiecības, kas radušās, kad šī persona sniegusi ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, kas nav atļauti 600.sadaļas un apakšsadaļu nosacījumos, nepiedalās darba uzdevuma grupā un nepilda darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārrauga pienākumus; un
- c) ja nepieciešams, tiek veikti pārejas pasākumi, un tie tiek pārrunāti ar personām, kam uzticēta pārvalde.

400.73 A1 Pārejas pasākumi var būt šādi:

- pieaicināt profesionālu grāmatvedi, kurš pārbaudītu revīzijas vai ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus darbus;
- pieaicināt profesionālu grāmatvedi, kurš nav firmas, kas sniedz atzinumu par finanšu pārskatiem, darbinieks, lai viņš/viņa veiktu pārbaudi, kas ir līdzvērtīga darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudei;

- pieaicināt citu firmu, kas pārbaudītu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto pakalpojumu rezultātus vai atkārtoti sniegtu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītos pakalpojumus tādā apjomā, lai attiecīgā firma varētu uzņemties atbildību par pakalpojumu.

R400.74 Iespējams, pirms uzņēmumu apvienošanas vai iegādes darījuma spēkā stāšanās datuma firma ir veikusi nozīmīgu revīzijas darba apjomu un var pabeigt pārējās revīzijas procedūras īsā laika posmā. Šādos apstākļos, ja personas, kam uzticēta pārvalde, pieprasa firmai pabeigt revīziju, turpinot 400.70 A1 punktā raksturotās intereses vai attiecības, firma to dara tikai tad, ja firma:

- a) ir novērtējusi šāda apdraudējuma nozīmīgumu un pārrunājusi novērtējuma rezultātus ar personām, kam uzticēta pārvalde;
- b) ir nodrošinājusi atbildību R400.73.a)–c) punkta prasībām; un
- c) pārtrauc revīzijas pakalpojumu sniegšanu ne vēlāk kā revidenta ziņojuma datumā.

Ja objektivitāte joprojām ir apdraudēta

R400.75 Pat ja pastāv iespēja izpildīt visas R400.71.–R400.74. punkta prasības, firma nosaka, vai 400.70 A1 punktā minētie apstākļi rada apdraudējumu, ko nevar novērst tā, lai netiktu apdraudēta objektivitāte. Ja tas tā ir, firma pārtrauc sniegt pakalpojumus.

Dokumentēšana

R400.76 Firma dokumentē:

- a) visas 400.70. A1 punktā norādītās intereses vai attiecības, kas netiks izbeigtas līdz uzņēmumu apvienošanās vai iegādes datumam, un iemeslus, kāpēc tās netiks izbeigtas;
- b) pielietotos pārejas posma pasākumus;
- c) rezultātus pārrunām ar personām, kam uzticēta pārvalde; un
- d) iemeslus, kāpēc iepriekšējās un pašreizējās intereses un attiecības nerada tādu apdraudējumu, lai tiktu apdraudēta objektivitāte.

[400.77–400.79 punkts ir apzināti atstāts tukšs.]

Neatkarības principa neievērošana revīzijas un pārbaudes uzdevumos*Pārkāpuma identificēšana firmā*

R400.80 Ja firma secina, ka ir noticis šīs kodeksa daļas prasību pārkāpums, firma:

- a) izbeidz, aptur vai likvidē intereses vai attiecības, kas radījušas pārkāpumu un novērš pārkāpuma sekas;
- b) izvērtē, vai uz pārkāpumu attiecas kādas normatīvas prasības, un, ja tā ir:
 - i) ievēro šādas prasības; un
 - ii) apsver iespēju ziņot par pārkāpumu profesionālam vai regulatīvam veidojumam vai pārraugošai iestādei, ja šāda ziņošana ir vispārpieņemta prakse vai sagaidāma attiecīgajā jurisdikcijā;
- c) par pārkāpumu nekavējoties paziņo saskaņā ar tās politikām un procedūrām:
 - i) atbildīgajam partnerim;
 - ii) par politiku un procedūru izstrādi neatkarības jomā atbildīgajām personām;
 - iii) citam attiecīgam firmas personālam un, vajadzības gadījumā, firmu tīklā; un
 - iv) personām, kurām ir saistošas 4A daļā noteiktās neatkarības prasības un kurām ir atbilstīgi jārīkojas;
- d) novērtē pārkāpuma nozīmīgumu un tā ietekmi uz firmas objektivitāti un spēju sniegt revīzijas ziņojumu; un
- e) atkarībā no pārkāpuma nozīmīguma nosaka:
 - i) vai ir jāpārtrauc revīzijas uzdevums; vai
 - ii) vai ir iespējams veikt pasākumus, lai apmierinoši novērstu pārkāpuma sekas, un vai šādus pasākumus var veikt un tie ir piemēroti konkrētajos apstākļos.

Pieņemot šo lēmumu, firma pielieto profesionālu spriedumu un izvērtē, vai atbilstīga un informēta trešā persona secinātu, ka firmas objektivitāte ir apdraudēta un tādējādi firma nevar sniegt revīzijas ziņojumu.

- 400.80 A1 Šīs daļas noteikumu pārkāpums var notikt, neraugoties uz to, ka firmā ir iedibinātas politikas un procedūras, kas paredzētas, lai nodrošinātu pamatotu pārliecību par neatkarības nodrošināšanu. Pārkāpuma dēļ var nākties pārtraukt revīzijas uzdevumu.
- 400.80 A2 Pārkāpuma nozīmīgums un ietekme uz firmas objektivitāti un spēju sniegt revīzijas ziņojumu ir atkarīga no šādiem faktoriem:
- pārkāpuma veids un rašanās apstākļi;
 - tādu iepriekšējo pārkāpumu skaits un būtība, kuri ir saistīti ar pašreizējo revīzijas uzdevumu;
 - tas, vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam bija zināms par interesēm vai attiecībām, kas radīja pārkāpumu;
 - tas, vai persona, kas veikusi pārkāpumu, ir revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai cita persona, kurai ir jāievēro neatkarība;
 - ja pārkāpums attiecas uz revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku, — attiecīgās personas loma;
 - ja pārkāpums ir veikts, sniedzot profesionālu pakalpojumu, tā ietekme uz attiecīgo pakalpojumu, ja tāda pastāv, ietekme uz grāmatvedības uzskaites datiem vai summām, kas reģistrētas finanšu pārskatos, par kuriem firma sniegs atzinumu;
 - pārkāpuma radītais, ar personiskajām interesēm, pārstāvību, ietekmēšanu un citu apdraudējumu, apmērs.
- 400.80 A3 Atkarībā no pārkāpuma nozīmīguma, pasākumi, kurus firma var veikt, lai novērstu pārkāpumu, ir šādi:
- attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas;
 - citu personu pakalpojumu izmantošana, lai veiktu papildu pārbaudi par attiecīgo revīzijas darbu vai atkārtoti veiktu šo darbu nepieciešamajā apjomā;
 - aicinājums revīzijas klientam piesaistīt citu firmu, kas pārskatītu vai atkārtoti veiktu attiecīgo revīzijas darbu nepieciešamajā apjomā;
 - ja pārkāpums attiecas uz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītiem pakalpojumiem, kas ietekmē grāmatvedības ierakstus vai finanšu pārskatos uzrādītās summas, pieaicināt citu firmu, kas pārbaudītu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto pakalpojumu rezultātus vai atkārtoti sniegtu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītos pakalpojumus tādā apjomā, lai attiecīgā firma varētu uzņemties atbildību par pakalpojumu.

R400.81 Ja firma konstatē, ka tā nevar veikt pasākumus, lai apmierinoši novērstu pārkāpuma sekas, firma iespējami īsā laikā informē personas, kam uzticēta pārvalde, un veic nepieciešamos pasākumus, lai izbeigtu revīzijas uzdevumu saskaņā ar piemērojamām normatīvajām prasībām. Ja saistību pārtraukšana nav atļauta saskaņā ar normatīvajām prasībām, firma ievēro visas ziņošanas vai informācijas atklāšanas prasības.

R400.82 Ja firma konstatē, ka var veikt pasākumus, lai apmierinoši novērstu pārkāpuma sekas, tad firma apspriežas ar personām, kam uzticēta pārvalde, par šādiem jautājumiem:

- a) pārkāpuma nozīmīgums, tostarp tā būtība un ilgums;
- b) kā notika pārkāpums un kā tas tika konstatēts;
- c) ierosinātās vai veiktās darbības un tas, kā ar to palīdzību tiks novērstas pārkāpuma sekas un firma varēs sagatavot revīzijas ziņojumu;
- d) secinājums par to, ka saskaņā ar firmas profesionālo spriedumu nav apdraudēta objektivitāte, un šāda secinājuma pamatojums; un
- e) jebkādas firmas ierosinātās vai veiktās darbības, lai samazinātu vai novērstu turpmāku pārkāpumu risku.

Šādas pārrunas notiek pēc iespējas drīzāk, izņemot gadījumus, kad personas, kam uzticēta pārvalde, ir noteikušas alternatīvu grafiku ziņošanai par mazāk nozīmīgiem pārkāpumiem.

Ziņošana par pārkāpumiem personām, kam uzticēta pārvalde

400.83 A1 R300.9 un R300.10 punktā ir noteiktas prasības saziņai ar personām, kam uzticēta pārvalde.

R400.84 Attiecībā uz pārkāpumiem firma rakstiski ziņo personām, kam uzticēta pārvalde, par šādiem aspektiem:

- a) visi jautājumi, kas pārrunāti saskaņā ar R400.82 punktu ar mērķi iegūt personu, kam uzticēta pārvalde, apstiprinājumu attiecībā uz darbībām, ko var veikt vai kas ir veiktas, lai apmierinoši novērstu pārkāpuma sekas; un
- b) šādu aspektu raksturojums:
 - i) firmas politikas un procedūras, kurām ir būtiska loma pārkāpuma kontekstā un kuru mērķis ir nodrošināt pamatotu pārliecību ka neatkarība ir nodrošināta; un
 - ii) jebkādi pasākumi, ko firma ir veikusi vai ierosina veikt, lai samazinātu vai novērstu turpmāku pārkāpumu risku.

- R400.85** Ja personas, kam uzticēta pārvalde, neuzskata, ka firmas piedāvātie pasākumi saskaņā ar R400.80.e)ii) punktu apmierinoši novērš pārkāpuma sekas, firma veic nepieciešamos pasākumus, lai pārtrauktu revīzijas uzdevumu saskaņā ar R400.81. punktu.

Pārkāpumi pirms iepriekšējā revīzijas ziņojuma datuma

- R400.86** Ja pārkāpums noticis pirms iepriekšējā revīzijas ziņojuma datuma, firma ievēro 4A daļas nosacījumus, novērtējot pārkāpuma nozīmi un tā ietekmi uz firmas objektivitāti un spēju sniegt revīzijas ziņojumu kārtējā periodā.

- R400.87** Firma arī:

- a) izvērtē pārkāpuma, ja tāds ir, ietekmi uz firmas objektivitāti saistībā ar jebkādiem iepriekš izdotiem revīzijas ziņojumiem un iespēju šādus revīzijas ziņojumus anulēt; un
- b) pārrunā attiecīgo jautājumu ar personām, kam uzticēta pārvalde.

Dokumentēšana

- R400.88** Saskaņā ar R400.80.–R400.87. punkta prasībām firma dokumentē šādus jautājumus:

- a) pārkāpums;
- b) veiktie pasākumi;
- c) galvenie pieņemtie lēmumi;
- d) visi jautājumi, kas pārrunāti ar personām, kam uzticēta pārvalde; un
- e) jebkādas pārrunas ar profesionālu vai regulatīvu veidojumu vai pārraugošu iestādi.

- R400.89** Ja firma turpina revīzijas uzdevumu, firma dokumentē šādus aspektus:

- a) secinājums par to, ka saskaņā ar firmas profesionālo spriedumu nav apdraudēta objektivitāte; un
- b) pamatojums tam, kā attiecīgie pasākumi palīdz novērst pārkāpuma sekas, lai firma varētu sagatavot revīzijas ziņojumu.

410. SADAĻA**SAMAKSA****Ievads**

- 410.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai.
- 410.2 Samaksas vai cita veida atlīdzības veids un līmenis var radīt ar personiskām interesēm vai iebiedēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Samaksa — relatīvais lielums***Visi revīzijas klienti*

- 410.3 A1 Ja no revīzijas klienta saņemtā kopējā samaksa veido lielu daļu no firmas, kas sniedz revīzijas atzinumu, kopējiem ienākumiem, atkarība no konkrētā klienta un bažas par klienta iespējamu zaudēšanu rada ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu.
- 410.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- firmas saimnieciskās darbības struktūra;
 - tas, vai firma ir darbojusies ilgu laiku vai ir nesen izveidota;
 - klienta kvalitatīvais vai kvantitatīvais nozīmīgums firmas kontekstā.
- 410.3 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm vai iebiedēšanu saistīta apdraudējuma samazināšanai, ir firmas klientu bāzes paplašināšana, lai samazinātu atkarību no revīzijas klienta.
- 410.3 A4 Ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums var rasties arī, ja no revīzijas klienta saņemtā samaksa veido lielu daļu no atsevišķa partnera vai firmas biroja klientu veidotajiem ieņēmumiem.
- 410.3 A5 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- klienta kvalitatīvais vai kvantitatīvais nozīmīgums partnera vai firmas biroja kontekstā;
 - tas, cik lielā mērā partnera vai partneru, kas strādā attiecīgajā birojā, atalgojums ir atkarīgs no konkrētā klienta veiktās samaksas.

410.3 A6 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- partnera vai biroja klientu bāzes paplašināšana, lai samazinātu atkarību no konkrētā revīzijas klienta;
- atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas nav piedalījies revīzijas uzdevumā, attiecīgā darba pārskatīšanai.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

R410.4 Ja revīzijas klients ir sabiedriskas nozīmes struktūra un divus gadus pēc kārtas kopējā samaksa no šāda klienta un ar to saistītajām struktūrām veido vairāk nekā 15% no kopējās samaksas, ko firma saņem, sniedzot atzinumu par šāda klienta finanšu pārskatiem, firma:

- a) norāda personām, kam uzticēta pārvalde revīzijas klienta uzņēmumā, faktu, ka šādas samaksas kopsumma veido vairāk kā 15% no firmas kopējās saņemtās samaksas; un
- b) pārrunā, vai kāda no tālāk minētajām darbībām varētu kalpot kā drošības pasākums, lai novērstu apdraudējumu, ko rada kopējā samaksa, ko firma saņem no klienta, un, ja tā ir, īstenot to:
 - i) pirms revīzijas atzinuma sniegšanas par otrā gada finanšu pārskatiem profesionāls grāmatvedis, kas nav tās firmas darbinieks, kura sniedz atzinumu par finanšu pārskatiem, veic attiecīgā darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi vai arī profesionāla iestāde veic darba uzdevuma pārbaudi, kas ir līdzvērtīga darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudei ("pārbaude pirms publicēšanas"); vai
 - ii) pēc revīzijas atzinuma sniegšanas par otrā gada finanšu pārskatiem un pirms revīzijas atzinuma publicēšanas par trešā gada finanšu pārskatiem profesionāls grāmatvedis, kas nav tās firmas darbinieks, kura sniedz atzinumu par finanšu pārskatiem, vai profesionāla iestāde veic otrā gada revīzijas pārbaudi, kas ir līdzvērtīga darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudei ("pārbaude pēc publicēšanas").

R410.5 Ja R410.4 punktā minētā samaksas kopsumma lielā mērā pārsniedz 15%, firma nosaka, vai apdraudējums ir tik nozīmīgs, ka šāda pārbaude pēc publicēšanas nesamazinātu apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim, un ir jāveic pārbaude pirms publicēšanas. Šādā gadījumā firma veic pārbaudi pirms publicēšanas.

R410.6 Ja R410.4. punktā minētā samaksa joprojām pārsniedz 15%, firma katru gadu:

- a) informē personas, kam uzticēta pārvalde, un pārrunā ar tām saistītos jautājumus, kas izklāstīti R410.4. punktā; un
- b) ievēro R410.4.b) un R410.5 punkta prasības.

Kavēti maksājumi

410.7 A1 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums var rasties, ja ievērojama daļa no samaksas netiek samaksāta pirms revīzijas ziņojuma par nākamo gadu publicēšanas. Parasti firma pieprasa klientam veikt samaksu pirms revīzijas ziņojuma publicēšanas. Prasības un piemērošanas materiālus, kas izklāstīti 511. sadaļā, attiecībā uz aizdevumiem un garantijām var piemērot arī situācijās, kad pastāv šādi kavēti maksājumi.

410.7 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- daļēja kavēto maksājumu saņemšana;
- atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas nav piedalījies revīzijas uzdevumā, attiecīgā darba pārskatīšanai.

R410.8 Ja būtiska daļa no revīzijas klienta kavētās samaksas paliek neapmaksāta ilgu laiku, firma nosaka:

- a) vai kavēto atlīdzību var pielīdzināt klientam izsniegtam aizdevumam; un
- b) vai firmai būtu jāpārskata darba uzdevuma akceptēšana un revīzijas uzdevuma turpināšana.

No pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas

410.9 A1 No pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas aprēķina, izmantojot iepriekš noteiktu metodi, kas ir saistīta ar darījuma iznākumu vai sniegto pakalpojumu rezultātu. Netiešas no pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas piemērs ir no pakalpojuma rezultāta atkarīga maksa, ko iekasē, izmantojot starpnieku. Šīs sadaļas kontekstā samaksa netiek uzskatīta par no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksu, ja to ir noteikusi tiesa vai cita publiska iestāde.

R410.10 Firma nedrīkst tieši vai netieši iekasēt no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksu par revīzijas uzdevumu.

R410.11 Firma vai firmu tīkls nedrīkst tieši vai netieši iekasēt no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksu par revīzijas klientam sniegtiem ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītiem pakalpojumiem, ja:

- a) maksājuma rēķinu piestāda firma, kas sniegs atzinumu par finanšu pārskatiem, un attiecīgais maksājums ir būtisks vai, iespējams, būtisks konkrētās firmas kontekstā;
- b) maksājuma rēķinu piestāda firma, kas ietilpst firmu tīklā un veic nozīmīgu revīzijas darba daļu, un attiecīgais maksājums ir būtisks vai, iespējams, būtisks konkrētās firmas kontekstā; vai

- c) ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu iznākums un atbilstoši arī maksājuma summa ir atkarīga no nākotnē vai pašreiz izdarāmiem spriedumiem saistībā ar revīziju attiecībā uz būtisku finanšu pārskatos atspoguļotu summu.

- 410.12 A1 R410.10 un R410.11 punkta nosacījumi liedz firmai vai firmu tīklam noslēgt konkrētas vienošanās par no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksu ar revīzijas klientu. Pat, ja, sniedzot revīzijas klientam ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, netiek izslēgti no pakalpojuma rezultāta atkarīgi maksājumi, tomēr var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums.
- 410.12 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- iespējamās atlīdzības apmēra diapazons;
 - tas, vai atbilstīga iestāde nosaka attiecīgā jautājuma, saistībā ar kuru ir noteikta no pakalpojuma rezultāta atkarīga maksa, iznākumu;
 - potenciālo firmas pakalpojumu lietotāju informēšana par veikto darbu un atlīdzības noteikšanas metodi;
 - pakalpojumu būtība;
 - attiecīgā notikuma vai darījuma ietekme uz finanšu pārskatiem.
- 410.12 A3 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu;
 - iepriekšējas rakstiskas vienošanās noslēgšana ar klientu par atlīdzības noteikšanas metodi;

411. SADAĻA**DARBA SAMAKSA UN NOVĒRTĒŠANAS POLITIKAS****Ievads**

- 411.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai.
- 411.2 Firmas darbinieku novērtēšanas vai atalgojuma politikas var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 411.3 A1 Ja konkrēta klienta revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka novērtējums vai atalgojums ir atkarīgs no ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu pārdošanas attiecīgajam revīzijas klientam, ar personiskām interesēm saistītā apdraudējuma līmenis ir atkarīgs no šādiem aspektiem:
- a) atalgojuma vai novērtējuma proporcija, ko attiecīgais darbinieks saņēmis par šādu pakalpojumu pārdošanu;
 - b) darbinieka loma revīzijas uzdevuma grupā; un
 - c) tas, vai šādi ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi ietekmē darbinieku paaugstināšanas lēmumus.
- 411.3 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- attiecīgās personas atalgojuma plāna vai novērtēšanas procesa pārskatīšana;
 - attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.
- 411.3 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka veikto darbu.
- R411.4 Galvenā revīzijas partnera darbs nav jānovērtē vai papildu jāatalgo atkarībā no tā, cik veiksmīgi viņš/viņa revīzijas klientam pārdevis ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus. Tomēr šī prasība nenozīmē, ka būtu aizliegts vienoties par peļņas dalīšanas nosacījumiem starp firmas partneriem.

420. SADAĻA**DĀVANAS UN VIESMĪLĪBA****Ievads**

- 420.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai.
- 420.2 Pieņemot revīzijas klienta piedāvātas dāvanas vai viesmīlību, var rasties ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistīts apdraudējums pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli

- R420.3** Firma, tīkla firma vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks nepieņem dāvanas un viesmīlību no revīzijas klienta, izņemot, ja vērtība ir niecīga un nenožīmīga.
- 420.3 A1 Ja firma, tīkla firma vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks piedāvā vai pieņem pamudinājumu no revīzijas klienta, ir piemērojamas 340. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli un šo prasību neievērošana var radīt neatkarības apdraudējumu.
- 420.3 A2 340. sadaļā izklāstītās prasības attiecībā uz pamudinājuma piedāvāšanu vai pieņemšanu, nosaka aizliegumu firmai, tīkla firmai vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam pieņemt dāvanas un viesmīlību, ja mērķis ir neatbilstīgi ietekmēt attiecīgās personas rīcību, pat ja vērtība ir niecīga un nenožīmīga.

430. SADAĻA**FAKTISKA VAI IESPĒJAMA TIESVEDĪBA****Ievads**

- 430.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai.
- 430.2 Ja pastāv faktiska vai iespējama tiesvedība ar revīzijas klientu, rodas ar personiskajām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums. Šajā sadaļā sniegti īpaši piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 430.3 A1 Jāsniedz pilnīgi atklāts klienta vadības un revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku attiecību raksturojums un pilnīgs visu klienta uzņēmuma darbības aspektu skaidrojums. Pretrunīga nostāja var izraisīt faktisku vai iespējamu tiesvedību starp revīzijas klientu un firmu, tīkla firmu vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku. Šāda pretrunīga nostāja var ietekmēt vadības vēlmi pilnībā atklāt informāciju un radīt ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu.
- 430.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- tiesvedības būtiskums;
 - tas, vai tiesvedība ir saistīta ar iepriekšēju revīzijas uzdevumu.
- 430.3 A3 Ja tiesvedības procesā ir iesaistīts revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks, piemērs darbībām ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai ir attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.
- 430.3 A4 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākums ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana veiktā darba pārskatīšanai.

510. SADAĻA**FINANSIĀLA LĪDZDALĪBA****Ievads**

- 510.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai.
- 510.2 Finansiāla līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 510.3 A1 Finansiāla līdzdalība var izpausties tieši vai netieši, izmantojot starpnieku, piemēram, kolektīvo ieguldījumu shēmu, nekustamo īpašumu vai trastu. Ja patiesajam labuma guvējam ir kontrole pār starpnieku vai spēja ietekmēt starpnieka lēmumus, atbilstoši šī kodeksa nosacījumiem šāda finansiāla līdzdalība uzskatāma par tiešu finansiālu līdzdalību. Un pretēji, ja patiesajam labuma guvējam nav kontroles pār starpnieku vai spējas ietekmēt starpnieka lēmumus, atbilstoši šī kodeksa nosacījumiem šāda finansiāla līdzdalība uzskatāma par netiešu finansiālu līdzdalību.
- 510.3 A2 Šajā sadaļā sniegtas atsauces uz finansiālas līdzdalības “būtiskumu”. Lai noteiktu, vai šāda līdzdalība ir būtiska atsevišķas personas kontekstā, var ņemt vērā šādu personu un viņu ģimenes locekļu līdzdalības kopējo neto vērtību.
- 510.3 A3 Novērtējot apdraudējuma līmeni, ko izraisa finansiāla līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- personas, kurai pieder finansiālā līdzdalība, loma;
 - tas, vai finansiālā līdzdalība ir tieša vai netieša.
 - finansiālās līdzdalības būtiskums.

Firmas, tīkla firmas, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku un citu personu finansiāla līdzdalība

- R510.4** Ievērojot R510.5 punktu, šādām personām nedrīkst būt tieša finansiāla līdzdalība vai būtiska netieša finansiāla līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā:
- a) firma vai tīkla firma;
 - b) revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai kāds no attiecīgās personas ģimenes locekļiem;

- c) jebkurš cits partneris birojā, kurā atbildīgais partneris veic darbu saistībā ar revīzijas uzdevumu, vai jebkurš no šāda cita partnera ģimenes locekļiem; vai
- d) jebkurš cits partneris vai vadības līmeņa amatpersona, kas sniedz ar revīziju nesaistītus pakalpojumus revīzijas klientam, izņemot personas, kuru iesaistīšanās ir minimāla, vai šādu personu ģimenes locekļus.

510.4 A1 Birojam, kurā atbildīgais partneris veic darbu saistībā ar revīzijas uzdevumu, nav obligāti jābūt partnera prakses vietai. Ja atbildīgais partneris un pārējie revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki neatrodas vienā un tajā pašā birojā, ir jāpielieto profesionāls spriedums, nosakot, kurā birojā atbildīgais partneris veic darbu saistībā ar revīzijas uzdevumu.

R510.5 Atkāpjoties no R510.4 punkta, ģimenes loceklim, kas norādīts R510.4.c) vai d) punktā, drīkst būt tieša vai būtiska netieša finansiāla līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā, ja:

- a) tuvs radnieks vai ģimenes loceklis saņēmis šādu finansiālu līdzdalību, īstenojot darbiniekam pienākošās tiesības, piemēram, izmantojot pensiju vai kapitāla daļu (akciju) iegādes plānus, un vajadzības gadījumā firma novērš šādu apdraudējumu, ko izraisa finansiāla līdzdalība; un
- b) tuva radnieka vai ģimenes locekļa finansiāla līdzdalība tiek atsavināta vai zaudēta, tiklīdz tas ir iespējams, ja 'tuvam radniekam vai ģimenes loceklim ir tiesības tā rīkoties vai viņš/viņa iegūst tiesības tā rīkoties, vai gadījumā, ja ir iespēja izmantot ar akcijām saistītās iespējas.

Finansiāla līdzdalība uzņēmumā, kas atrodas revīzijas klienta kontrolē

R510.6 Ja firmai pieder kontrolpakete revīzijas klienta uzņēmumā un klients ir būtisks uzņēmumam, ne firmai, ne tīkla firmai, ne revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam, ne arī kādiem attiecīgās personas ģimenes locekļiem nedrīkst būt tiešas vai būtiskas netiešas finansiālas līdzdalības šajā uzņēmumā.

Finansiāla līdzdalība kā pilnvarniekam

R510.7 R510.4 punkts attiecas arī uz finansiālu līdzdalību revīzijas klienta trasta uzņēmumā, attiecībā uz kuru firma, tīkla firma vai atsevišķa persona darbojas pilnvarnieka lomā, izņemot, ja:

- a) neviens no tālāk minētajiem nav trasta patiesais labuma guvējs: pilnvarnieks, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai kāds no šo personu ģimenes locekļiem, firma vai tīkla firma;
- b) trasta līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā nav būtiska trastam;

- c) trastam nav būtiskas ietekmes uz revīzijas klientu; un
- d) neviens no turpmāk minētajiem nevar būtiski ietekmēt jebkādas ar investīcijām saistītus lēmumus, kas ietver finansiālu līdzdalību revīzijas klienta uzņēmumā: pilnvarnieks, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai kāds no šo personu ģimenes locekļiem, firma vai tīkla firma.

Kopīga finansiāla līdzdalība ar revīzijas klientu

- R510.8**
- a) firmai, tīkla firmai, revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam vai attiecīgo personu ģimenes locekļiem nedrīkst būt finansiāla līdzdalība uzņēmumā, ja arī revīzijas klientam ir finansiāla līdzdalība šajā pašā uzņēmumā, izņemot gadījumus, kad:
 - i) finansiālā līdzdalība nav būtiska firmai, tīkla firmai, revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam un šo personu ģimenes locekļiem un revīzijas klientam; vai
 - ii) revīzijas klientam nav būtiskas ietekmes uz uzņēmumu;
 - b) pirms persona, kurai ir R510.8.a) punktā minētā finansiāla līdzdalība, kļūst par revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku, attiecīgā persona vai viņa/viņas ģimenes loceklis:
 - i) pārtrauc attiecīgo līdzdalību; vai
 - ii) pārtrauc līdzdalību tādā mērā, lai atlikusī līdzdalība vairs nav būtiska.

Neapzināti iegūta finansiāla līdzdalība

- R510.9**
- Ja firma, tīkla firmas vai firmas vai tīkla firmas partneris vai darbinieks, vai kāds no šo personu ģimenes locekļiem iegūst tiešu finansiālu līdzdalību vai būtisku netiešu finansiālu līdzdalību revīzijas klienta uzņēmumā mantojuma, dāvinājuma, uzņēmumu apvienošanās ceļā vai līdzīgos apstākļos, un šāda līdzdalība nav atļauta saskaņā ar šīs sadaļas nosacījumiem, tad:
- a) ja līdzdalību iegūst firma vai tīkla firma vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai attiecīgās personas ģimenes loceklis, šāda finansiāla līdzdalība ir nekavējoties jāpārtrauc vai pietiekamā mērā jāpārtrauc tā, lai atlikusī līdzdalība vairs nebūtu būtiska; vai
 - b) i) ja finansiālu līdzdalību iegūst persona, kas nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks, vai šādas personas ģimenes loceklis, šī persona pēc iespējas ātrāk atsakās no attiecīgās finansiālās līdzdalības vai no netiešās finansiālās līdzdalības tādā mērā, lai atlikusī līdzdalība vairs nebūtu būtiska; un

- ii) līdz finansiālās līdzdalības likvidēšanai firma, ja nepieciešams, novērš radīto apdraudējumu.

Finansiāla līdzdalība — citi apstākļi

Ģimenes locekļi

- 510.10 A1 Ja firmai, tīkla firmai vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam vai arī revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka ģimenes loceklim ir finansiāla līdzdalība kādā uzņēmumā, kurā finansiāla līdzdalība ir arī revīzijas klienta uzņēmuma direktoram, amatpersonai vai īpašniekam ar izšķirošu ietekmi, var rasties ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums.
- 510.10 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- darbinieka loma revīzijas uzdevuma grupā;
 - tas, vai uzņēmuma īpašumtiesības pieder ciešam vai plašam personu lokam;
 - tas, vai līdzdalība investoram nodrošina iespēju kontrolēt vai nozīmīgi ietekmēt uzņēmuma darbību; un
 - finansiālās līdzdalības būtiskums.
- 510.10 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka, kuram pieder finansiāla līdzdalība, izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.
- 510.10 A4 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka veikto darbu.

Tuvi radinieki

- 510.10 A5 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums var rasties, ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks zina, ka tuvam radniekam ir tieša finansiāla līdzdalība vai būtiska netiešas finansiāla līdzdalība revīzijas klientā.
- 510.10 A6 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecību būtība starp revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku un viņa/viņas tuvo radnieku;
 - tas, vai finansiālā līdzdalība ir tieša vai netieša.
 - finansiālās līdzdalības būtiskums attiecīgajam tuvajam radniekam.

- 510.10 A7 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tuvais radnieks pēc iespējas drīzāk atsakās no finansiālās līdzdalības vai no pietiekama tās daļas, lai pārējā līdzdalības daļa vairs nebūtu būtiska;
 - persona tiek izslēgta no revīzijas uzdevuma grupas.
- 510.10 A8 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka veikto darbu.

Citas personas

- 510.10 A9 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums var rasties, ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks zina, ka finansiāla līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā pieder šādām personām:
- firmas vai tīkla firmas partneri un profesionālie darbinieki, izņemot tos, kuriem īpaši nav atļauta šāda finansiāla līdzdalība saskaņā ar R510.4 punktu, vai šādu personu ģimenes locekļi;
 - personas, kas ir tuvās personiskās attiecībās ar revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku.
- 510.10 A10 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- firmas organizatoriskā, operatīvā un ziņošanas struktūra; un
 - attiecīgās personas un revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka attiecību būtība.
- 510.10 A11 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ir revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka, kuram ir personiskas attiecības, izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.
- 510.10 A12 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka neiesaistīšana nozīmīgu lēmumu pieņemšanas procesā attiecībā uz revīzijas uzdevumu;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbauda revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka darbu.

Firmas vai tīkla firmas pensiju pabalstu plāns

- 510.10 A13 Ja firmai vai tīkla firmai ir tieša vai būtiska netieša finansiāla līdzdalība revīzijas klientā saistībā ar pensiju pabalstu plānu, var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums.

511. SADAĻA**AIZDEVUMI UN GARANTIJAS Ievads**

- 511.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumu neatkarībai.
- 511.2 Aizdevuma vai ar aizdevumu saistītas garantijas izsniegšana revīzijas klientam var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 511.3 A1 Šajā sadaļā sniegtas atsauces uz aizdevuma vai garantijas “būtiskumu”. Lai noteiktu, vai šāds aizdevums vai garantija ir būtiska atsevišķas personas kontekstā, var ņemt vērā šādu personu un viņu ģimenes locekļu līdzdalības kopējo neto vērtību.

Ar revīzijas klientu saistīti aizdevumi un garantijas

- R511.4** Firma, tīkla firma, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai šādas personas ģimenes locekļi nedrīkst izsniegt aizdevumu vai aizdevuma garantiju revīzijas klientam, izņemot, ja šāds aizdevums vai garantija ir nebūtisks gan:
- a) firmai, tīkla firmai vai personai, kura izsniedz aizdevumu vai garantiju; gan
 - b) klientam.

Ar revīzijas klientu, kas ir banka vai līdzīga iestāde, saistīti aizdevumi un garantijas

- R511.5** Firma, tīkla firma, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai šādas personas ģimenes locekļi nedrīkst pieņemt aizdevumu vai aizdevuma garantiju no revīzijas klienta, kas ir banka vai līdzīga iestāde, izņemot, ja šāds aizdevums vai garantija tiek izsniegts saskaņā ar standarta kreditēšanas praksi, procedūrām un nosacījumiem.
- 511.5 A1 Šādu aizdevumu piemēri ir hipotekārais kredīts, bankas kredītlīnija, aizdevums automašīnas iegādei un kredītkartes.
- 511.5 A2 Pat ja firma vai tīkla firma saņem aizdevumu no revīzijas klienta, kas ir banka vai līdzīga iestāde, saskaņā ar standarta kreditēšanas procedūrām, noteikumiem un nosacījumiem, aizdevums var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ja tas ir būtisks revīzijas klientam vai firmai, kas saņem aizdevumu.

- 511.5 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi, lai novērstu šādu ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ir atbilstoša pārbauga, kas nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks un kas strādā tīkla firmā, kura nav aizdevuma saņēmējs, pieaicināšana.

Noguldījumu vai brokera pakalpojumu konti

- R511.6** Firma, tīkla firma vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai šādas personas ģimenes loceklis drīkst veikt noguldījumus vai atvērt vērtspapīru kontu revīzijas klienta uzņēmumā, kas ir banka vai līdzīga iestāde, ja tas notiek atbilstoši standarta komercdarbības nosacījumiem.

Aizdevumi un garantijas saistībā ar revīzijas klientu, kas nav banka vai līdzīga iestāde

- R511.7** Firma, tīkla firmas, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai šādas personas ģimenes locekļi nedrīkst pieņemt aizdevumu vai aizdevuma garantijas no revīzijas klienta, kas nav banka vai līdzīga iestāde, izņemot, ja aizdevums vai garantija ir nebūtiska:
- a) firmai, tīkla firmai vai personai, kura saņem aizdevumu vai garantiju; un
 - b) klientam.

520. SADAĻA**DARĪJUMU ATTIECĪBAS****Ievads**

- 520.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 520.2 Ciešas darījumu attiecības ar revīzijas klientu vai tā vadību var radīt ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 520.3 A1 Šajā sadaļā sniegtas atsauces uz finansiālās līdzdalības “būtiskumu” un darījumu attiecību “nozīmīgumu”. Lai noteiktu, vai šāda finansiāla līdzdalība ir būtiska konkrētai personai, var ņemt vērā attiecīgās personas un tās ģimenes locekļu līdzdalības kopējo neto vērtību.
- 520.3 A2 Tādu ciešu darījumu attiecību piemēri, kas izriet no komerciālām attiecībām vai kopīgas finansiālas līdzdalības, ir šādi:
- finansiāla līdzdalība kopuzņēmumā ar klientu vai tā īpašnieku, kam ir izšķiroša ietekme, direktoru, amatpersonu vai citu personu, kas klienta uzņēmumā veic augstākā līmeņa vadības funkcijas;
 - vienošanās par viena vai vairāku firmas vai tīkla firmas piedāvāto pakalpojumu vai produktu apvienošanu ar vienu vai vairākiem klienta piedāvātajiem pakalpojumiem vai produktiem un šādas pakotnes tirgošanu, atsaucoties uz abām pusēm;
 - izplatīšanas vai mārketinga pasākumi, atbilstoši kuriem firma vai tīkla firma izplata vai reklamē klienta produktus vai pakalpojumus, vai klients izplata vai reklamē firmas vai tīkla firmas produktus vai pakalpojumus.

Firmas, tīkla firmas, revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka vai ģimenes locekļa darījumu attiecības

- R520.4** Firmai, tīkla firmai vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam nedrīkst būt ciešas darījumu attiecības ar revīzijas klientu vai tā vadību, izņemot gadījumus, kad jebkāda finansiālā līdzdalība ir nebūtiska un darījumu attiecības ir nenoīmīgas klientam vai tā vadībai un firmai, tīkla firmai vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam.

- 520.4 A1 Ja pastāv ciešas darījumu attiecības starp revīzijas klientu vai tā vadību un revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka ģimenes locekli, var rasties ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums.

Kopīgas intereses cieši saistītos uzņēmumos

R520.5 Firmai, tīkla firmai, revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam vai šādas personas ģimenes locekļiem nedrīkst būt darījumu attiecību, kas saistītas ar līdzdalību cieši saistītā uzņēmumā, ja revīzijas klientam, klienta uzņēmuma direktoram vai amatpersonai, vai kādai tā grupai arī ir līdzdalība minētajā uzņēmumā, izņemot, ja:

- a) attiecīgās darījumu attiecības ir nenozīmīgas firmai, tīkla firmai, revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam vai attiecīgajai personai, kā arī klientam;
- b) finansiālā līdzdalība ir nebūtiska investoram vai investoru grupai; un
- c) finansiālā līdzdalība investoram vai investoru grupai nenodrošina izšķirošu ietekmi cieši saistītā uzņēmumā.

Preču vai pakalpojumu iegāde

520.6 A1 Ja firma, tīkla firmas vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai šādas personas ģimenes loceklis iegādājas preces vai pakalpojumus no revīzijas klienta, parasti apdraudējums neatkarībai nerodas, ja darījumi notiek atbilstoši standarta uzņēmējdarbības praksei un konkurences nosacījumiem. Tomēr atkarībā no šādu darījumu veida un apjoma var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums.

520.6 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- darījuma novēršana vai apjoma samazināšana;
- attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.

521. SADAĻA**ĢIMENISKAS UN PERSONISKAS ATTIECĪBAS****Ievads**

- 521.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 521.2 Ģimeniskas vai personiskas attiecības ar klienta personālu var radīt ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 521.3 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu var izraisīt ģimeniskas un personiskas attiecības starp revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku un revīzijas klienta direktoru vai amatpersonu, vai atkarībā no amata — noteiktiem revīzijas klienta darbiniekiem.
- 521.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas pienākumi revīzijas uzdevuma grupā;
 - tuva radnieka vai ģimenes locekļa vai citas personas loma klienta uzņēmumā un attiecību tuvums.

Revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka ģimenes locekļi

- 521.4 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums rodas, ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka ģimenes loceklis strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz klienta uzņēmuma finansiālo stāvokli, finansiālās darbības rezultātiem vai naudas plūsmām.
- 521.4 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- ģimenes locekļa amats klienta uzņēmumā; un
 - revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka loma.
- 521.4 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.
- 521.4 A4 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir revīzijas uzdevuma grupas pienākumu strukturēšana tā, lai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekiem nebūtu jāveic darbs saistībā ar jautājumiem, kas atrodas ģimenes locekļa kompetencē.

R521.5 Persona nedrīkst piedalīties revīzijas uzdevuma grupā, ja viņa/viņas ģimenes loceklis:

- a) ir revīzijas klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
- b) ir darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu; vai
- c) ir strādājis šādā amatā jebkurā periodā, uz kuru attiecas darba uzdevums vai finanšu pārskati.

Revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka tuvi radnieki

521.6 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistīts apdraudējums rodas, ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka tuvs radnieks ir:

- a) revīzijas klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
- b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu,

521.6 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:

- attiecību būtība starp revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku un viņa/viņas tuvu radnieku;
- tuvā radnieka amats klienta uzņēmumā; un
- revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka loma.

521.6 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.

521.6 A4 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir revīzijas uzdevuma grupas pienākumu strukturēšana tā, lai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekiem nebūtu jāveic darbs saistībā ar jautājumiem, kas atrodas tuvā radnieka kompetencē.

Citas revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka tuvas attiecības

R521.7 Revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks saskaņā ar firmas politikām un procedūrām izvērtē, vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam ir ciešas attiecības ar personu, kura nav ģimenes loceklis vai tuvs radnieks, bet kura ir:

- a) revīzijas klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
- b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu,

- 521.7 A1 Novērtējot šādu attiecību radītā ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītā apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas un revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka attiecību būtība.
 - attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā;
 - revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka loma.
- 521.7 A2 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.
- 521.7 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir revīzijas uzdevuma grupas pienākumu strukturēšana tā, lai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekam nebūtu jāveic darbs saistībā ar jautājumiem, kas atrodas personas, ar kuru grupas dalībniekam ir tuvas attiecības, kompetencē.

Firmas partneru un darbinieku attiecības

- R521.8** Firmas partneri un darbinieki saskaņā ar firmas politikām un procedūrām izvērtē, vai viņiem ir informācija par personiskām vai ģimeniskām attiecībām starp:
- a) firmas vai tīkla firmas partneri vai darbinieku, kas nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks; un
 - b) revīzijas klienta uzņēmuma direktoru vai amatpersonu vai darbinieku, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu.
- 521.8 A1 Novērtējot šādu attiecību radītā ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītā apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecību būtība starp partneri vai firmas darbinieku un klienta uzņēmuma direktoru vai amatpersonu vai darbinieku;
 - attiecīgā partnera vai firmas darbinieka mijiedarbības apjoms ar revīzijas uzdevuma grupu;
 - attiecīgā partnera vai darbinieka loma firmā;
 - attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā.
- 521.8 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- partnera vai darbinieka pienākumu strukturēšana tādā veidā, lai samazinātu jebkādu iespējamo ietekmi uz revīzijas uzdevumu;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbauda paveikto revīzijas darbu.

522. SADAĻA**REVĪZIJAS KLIENTAM NESEN SNIEGTI PAKALPOJUMI**

- 521.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 522.2 Ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks ir nesen strādājis revīzijas klienta uzņēmumā kā direktors vai amatpersona vai darbinieks, var rasties ar personiskām interesēm, pašizvērtējumu vai familiaritāti saistīts apdraudējums. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Pakalpojumu sniegšana periodā, uz kuru attiecas revīzijas ziņojums**

- R522.3** Revīzijas uzdevuma grupā nedrīkst iekļaut personu, kas periodā, uz kuru attiecas revīzijas ziņojums:
- a) ir strādājusi revīzijas klienta uzņēmumā kā direktors vai amatpersona; vai
 - b) ir strādājusi amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu.

Pakalpojumu sniegšana pirms perioda, uz kuru attiecas revīzijas ziņojums

- 522.4 A1 Ar personiskām interesēm, pašizvērtējumu vai familiaritāti saistīts apdraudējums var rasties, ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks pirms perioda, uz kuru attiecas revīzijas ziņojums:
- a) ir strādājis revīzijas klienta uzņēmumā kā direktors vai amatpersona; vai
 - b) ir strādājis amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu.
- Piemēram, apdraudējums var rasties, ja attiecīgā persona, iepriekšējā pārskatu periodā strādājot klienta uzņēmumā, pieņēmusi lēmumus vai veikusi darbu, kas ir jāvērtē pašreizējā periodā kārtējā revīzijas uzdevuma ietvaros.
- 522.4 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā;
 - laika posms, kopš attiecīgā persona pārtraukusi darbu klienta uzņēmumā;
 - revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka loma.

- 522.4 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm, pašizvērtējumu vai familiaritāti saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka veikto darbu.

523. SADAĻA**DARBS KĀ REVĪZIJAS KLIENTA DIREKTORAM VAI AMATPERSONAI****Ievads**

- 523.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 523.2 Darbs revīzijas klienta uzņēmumā kā direktoram vai amatpersonai rada ar personiskām interesēm un pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Darbs kā uzņēmuma direktoram vai amatpersonai**

- R523.3** Firmas vai tīkla firmas partneris vai darbinieks nedrīkst būt revīzijas klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona.

Darbs uzņēmuma sekretāra amatā

- R523.4** Firmas vai tīkla firmas partneris vai darbinieks nedrīkst strādāt revīzijas klienta uzņēmumā kā uzņēmuma sekretārs, izņemot, ja:
- a) šāda prakse ir īpaši atļauta saskaņā ar vietējiem tiesību aktiem, profesionāliem noteikumiem vai praksi;
 - b) vadība pieņem visus attiecīgos lēmumus; un
 - c) veicamie pienākumi un darbības attiecas tikai uz parastiem un administratīviem pienākumiem, piemēram, protokolu sagatavošanu un likumā noteikto atskaišu uzglabāšanu.
- 523.4 A1 Dažādās jurisdikcijās uzņēmuma sekretāra amatam ir dažāda ietekme. Šī amata pienākumi var svārstīties no administratīvu pienākumu veikšanas (piemēram, personāla vadības un uzņēmuma reģistru uzturēšanas) līdz uzņēmuma darbības nodrošināšanai atbilstoši normatīvo aktu prasībām vai konsultāciju sasniegšanai saistībā ar korporatīvās pārvaldes jautājumiem. Parasti šim amatam ir cieša saikne ar uzņēmumu. Tāpēc rodas apdraudējums, ja firmas vai tīkla firmas partneris vai darbinieks strādā revīzijas klienta uzņēmumā uzņēmuma sekretāra amatā. (Sīkāka informācija attiecībā uz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu revīzijas klientam ir sniegta 600. sadaļā "Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam").

524. SADAĻA**DARBA ATTIECĪBAS AR REVĪZIJAS KLIENTU****Ievads**

- 524.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 524.2 Darba attiecības ar revīzijas klientu var radīt ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Visi revīzijas klienti**

- 524.3 A1 Ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums var rasties, ja kāda no šādām personām ir strādājusi kā firmas vai tīkla firmas revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks vai partneris:
- revīzijas klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona;
 - darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu.

Ierobežojumi bijušajiem partneriem vai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekiem

- R524.4** Firma pārliecinās, lai netiktu uzturēta nozīmīga saikne starp firmu vai tīkla firmu un:
- a) bijušajiem partneriem, kas uzsākuši darba attiecības ar firmas revīzijas klienta uzņēmumu; vai
 - b) bijušajiem revīzijas uzdevuma grupas dalībniekiem, kas uzsākuši darba attiecības ar revīzijas klienta uzņēmumu; kā
 - i) direktors vai amatpersona; vai
 - ii) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu.

Saikne starp firmu vai tīkla firmu un attiecīgo personu nav nozīmīga, ja:

- a) attiecīgā persona nesaņem nekādus labumus vai maksājumus no firmas vai tīkla firmas, kas netiek veikti saskaņā ar iepriekš noteiktu vienošanos;

- b) jebkādas summas, kas pienākas attiecīgajai personai, nav būtiskas firmai vai tīkla firmai; un
- c) persona pārtrauc piedalīties vai šķietami piedalīties firmas vai tīkla firmas uzņēmējdarbības vai profesionālajās aktivitātēs.

- 524.4 A1 Pat, ja ir izpildītas R524.4. punkta prasības, tomēr var rasties ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums.
- 524.4 A2 Ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums var rasties arī tad, ja bijušais firmas vai tīkla firmas partneris ir uzsācis darba attiecības ar uzņēmumu kādā no 524.3 A1 punktā raksturotajiem amatiem un uzņēmums vēlāk kļūst par firmas revīzijas klientu.
- 524.4 A3 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā;
 - attiecīgās personas saistība ar revīzijas uzdevuma grupu;
 - laika posms, kopš attiecīgā persona pārtraukusi darbu klienta uzņēmumā;
 - attiecīgās personas iepriekšējais amats revīzijas uzdevuma grupā, firmā vai tīkla firmā. Kā piemēru var minēt situāciju, kad persona bijusi atbildīga par regulāru saziņu ar klienta vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde.
- 524.4 A4 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar familiaritāti vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- revīzijas plāna modificēšana;
 - tādu personu norīkošana darbam revīzijas uzdevuma grupā, kurām ir pietiekam pieredze saistībā ar personu, kas stājusies darba attiecībās ar klienta uzņēmumu;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbauda bijušā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka darbu.

Revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, kas uzsākuši darba attiecības ar klientu

R524.5 Firmas vai tīkla firmas rīcībā ir jābūt politikām un procedūrām, kas nosaka revīzijas uzdevuma grupas dalībnieku pienākumu informēt firmu vai tīkla firmu par darba pārrunu uzsākšanu ar revīzijas klientu.

524.5 A1 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums rodas, ja revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks piedalās revīzijas uzdevumā zinot, ka nākotnē stāsies vai, iespējams, stāsies darba attiecībās ar revīzijas klienta uzņēmumu.

524.5 A2 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no revīzijas uzdevuma grupas.

- 524.5 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgās personas nozīmīgos spriedumus, kas izdarīti, piedaloties revīzijas uzdevuma grupas darbā.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

Galvenie revīzijas partneri

R524.6 Ievērojot R524.8. punktu, ja persona, kas darbojusies kā galvenais revīzijas partneris attiecībā uz klientu, kurš ir sabiedriskas nozīmes struktūra, uzsāk darba attiecības ar attiecīgo klientu kā:

- a) direktors vai amatpersona; vai
- b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu,

rodas apdraudējums neatkarībai, izņemot, ja pēc tam, kad attiecīgā persona vairs nedarbojas kā galvenais revīzijas partneris:

- i) revīzijas klients ir publicējis revidētus finanšu pārskatus par laikposmu, kas nav īsāks par divpadsmit mēnešiem; un
- ii) attiecīgā persona nav darbojusies kā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks attiecībā uz šo finanšu pārskatu revīziju.

Firmas vecākais vai vadošais partneris (izpilddirektors vai līdzvērtīga amatpersona)

R524.7 Ievērojot R524.8. punktu, ja persona, kas darbojusies kā firmas vecākais vai vadošais partneris (izpilddirektors vai līdzvērtīga amatpersona), uzsāk darba attiecības ar revīzijas klientu, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, kā:

- a) direktors vai amatpersona; vai
- b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu,

rodas apdraudējums neatkarībai, izņemot, ja kopš brīža, kad attiecīgā persona ir strādājusi kā firmas atbildīgais vai vadošais partneris (izpilddirektors vai līdzvērtīga amatpersona), ir pagājuši vismaz 12 mēneši.

Komerccarbības apvienošana

R524.8 Atkāpjoties no R524.6. un R524.7. punkta, neatkarība netiek apdraudēta, ja minētajos punktos izklāstītie apstākļi rodas komerccarbības apvienošanas rezultātā un:

- a) amats nav ieņemts ar nolūku veikt komerccarbības apvienošanu;

- b)** firma vai tīkla firma ir pilnībā nomaksājusi visus iepriekšējam partnerim pienākošos labumus vai maksājumus, izņemot, ja tādi atbilst iepriekš noslēgtas vienošanās nosacījumiem un jebkādas summas, ko firma ir parādā attiecīgajam partnerim, firmas vai tīkla firmas kontekstā nav būtiskas;
- c)** bijušais partneris pārtrauc piedalīties vai šķietami piedalīties firmas vai tīkla firmas uzņēmējdarbības vai profesionālajās aktivitātēs; un
- d)** firma apspriež iepriekšējā partnera ieņemamo amatu ar revīzijas klientu un personām, kam uzticēta pārvalde.

525. SADAĻA**PERSONĀLA PAGaidu NORĪKOJUMI****Ievads**

- 525.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 525.2 Personāla īslaicīga norīkošana darbā revīzijas klienta uzņēmumā var radīt ar pašizvērtējumu, pārstāvību vai familiaritāti saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā noteiktas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 525.3 A1 Darbību piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi, lai novērstu apdraudējumu, kas rodas, norīkojot darbā revīzijas klienta uzņēmumā firmas vai tīkla firmas personālu, ir šādi:
- norīkotā personāla paveiktā darba papildu pārbaude, lai novērstu ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu;
 - norīkotā personāla neiekļaušana revīzijas uzdevuma grupā, lai novērstu ar familiaritāti vai pārstāvību saistītu apdraudējumu;
 - revīzijas pienākumu nepiešķiršana norīkotajam personālam saistībā ar funkcijām vai darbībām, ko attiecīgais personāls veicis pagaidu norīkojuma laikā, lai novērstu ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu.
- 525.3 A2 Ja ar familiaritāti un pārstāvību saistītu apdraudējumu izraisa firmas vai tīkla firmas personāla norīkošana darbam revīzijas klienta uzņēmumā, kā rezultātā firma vai tīkla firma kļūst pārāk cieši saistīta ar vadības uzskatiem un interesēm, drošības pasākumi bieži vien nav pieejami.
- R525.4** Firma vai tīkla firma nedrīkst norīkot personālu darbā revīzijas klienta uzņēmumā, izņemot, ja:
- a) šāda palīdzība tiek sniegta tikai īsā laika posmā;
 - b) personāls netiek iesaistīts ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanā, kas nebūtu atļauti saskaņā ar 600. sadaļu un apakšsadaļām; un
 - c) personāls nepilda vadības pienākumus, un revīzijas klients ir atbildīgs par personāla darba vadību un pārraudzību.

540. SADAĻA**VADOŠO DARBINIEKU ILGLAICĪGA SAISTĪBA AR
REVĪZIJAS KLIENTU (TOSTARP PARTNERU
PERIODISKA NOMAIŅA)****Ievads**

- 540.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 540.2 Ja persona ir iesaistīta revīzijas uzdevumā ilgā laika posmā, var rasties ar familiaritāti un personiskām interesēm saistīts apdraudējums. Šajā sadaļā izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Visi revīzijas klienti**

- 540.3 A1 Lai gan izpratnei par revīzijas klientu un tā vidi ir būtiska loma revīzijas kvalitātes kontekstā, var rasties ar familiaritāti saistīts apdraudējums, ja attiecīgā persona kā revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks ir ilgstoši saistīta ar:
- revīzijas klientu un tā darbību;
 - revīzijas klienta augstākā līmeņa vadību; vai
 - finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniedz atzinumu, vai finanšu informāciju, kas ir finanšu pārskatu pamatā.
- 540.3 A2 Ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu var radīt personas bažas par to, ka attiecīgā persona zaudēs ilglaicīgu klientu, vai ieinteresētība uzturēt ciešas personiskas attiecības ar augstākā līmeņa vadības amatpersonu vai personām, kam uzticēta pārvalde. Šāds apdraudējums var neatbilstoši ietekmēt attiecīgās personas spriedumu.
- 540.3 A3 Novērtējot ar familiaritāti vai personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecībā uz personu:
 - personas un klienta attiecību kopējais ilgums, tostarp tas, vai šādas attiecības pastāvēja, personai strādājot iepriekšējā firmā;
 - cik ilgi persona ir bijusi iesaistīta darba grupā un kādus pienākumus veikusi;

- tas, kādā mērā personas darbu vada, pārskata un uzrauga vadošais personāls;
- tas, kādā mērā persona, ņemot vērā tās stāžu, spēj ietekmēt revīzijas rezultātus, piemēram, pieņemot galvenos lēmumus vai vadot citu darba grupas dalībnieku darbu;
- personas personisko attiecību ciešums ar augstākā līmeņa vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde;
- personas un klienta uzņēmuma augstākā līmeņa vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, mijiedarbības veids, biežums un apjoms;

b) attiecībā uz revīzijas klientu:

- tas, kādi un cik sarežģīti ir ar klienta uzņēmuma grāmatvedību un finanšu ziņošanu saistītie jautājumi un izmaiņas tajos;
- tas, vai pēdējā laikā ir notikušas izmaiņas augstākā līmeņa vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, sastāvā;
- tas, vai klienta organizācijā ir notikušas kādas strukturālas izmaiņas, kas ietekmē attiecīgās personas un augstākā līmeņa vadības vai personu, kam uzticēta pārvalde, mijiedarbības veidu, biežumu un apjomu.

540.3 A4 Divu vai vairāku faktoru kombinācija var palielināt vai samazināt apdraudējuma līmeni. Piemēram, ar familiaritāti saistītu apdraudējumu, ko laika gaitā rada arvien ciešākas attiecības starp personu un klienta augstākā līmeņa vadības amatpersonu, var samazināt attiecīgās klienta augstākās vadības amatpersonas darba attiecību pārtraukšana ar klienta uzņēmumu.

540.3 A5 Piemērs pasākumiem, kas var novērst ar familiaritāti un personiskajām interesēm saistītu apdraudējumu, ko izraisa personas ilglaicīga iesaistīšanās revīzijas uzdevumā, ir revīzijas uzdevuma grupas nomaiņa.

540.3 A6 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar familiaritāti vai personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- personas lomas revīzijas uzdevuma grupā vai personas veikto uzdevumu veida un apjoma mainīšana;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieks, attiecīgās personas darba pārskatīšanai;
- regulāras un neatkarīgas iekšējās vai ārējās darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudes.

R540.4 Ja firma nolemj, ka apdraudējumu līmeni var samazināt, tikai mainot personas revīzijas uzdevuma grupu, firma nosaka atbilstošu laikposmu, kurā attiecīgā persona nedrīkst:

- a) būt revīzijas darba grupas dalībnieks;
- b) veikt revīzijas uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi; vai
- c) tieši ietekmēt revīzijas rezultātus.

Šādam laikposmam jābūt pietiekami ilgam, lai varētu novērst ar familiaritāti un personiskām interesēm saistītu apdraudējumu. Sabiedriskas nozīmes struktūru gadījumā ir piemērojams arī R540.5.–R540.20. punkts.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

R540.5 Ievērojot R540.7.–R540.9. punktu, sabiedriskas nozīmes struktūras revīzijā persona nedrīkst darboties nevienā no šādām lomām vai šādu lomu apvienojumā kopskaitā ilgāk par septiņiem gadiem (kumulatīvais (angl. “time-on”) periods):

- a) atbildīgais partneris;
- b) persona, kas norīkota kā atbildīgā persona darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudei; vai
- c) jebkurš cits galvenais revīzijas partneris.

Pēc “kumulatīvā” perioda beigām personai ir jāievēro “atslodzes” periods saskaņā ar R540.11–R540.19. punkta nosacījumiem.

R540.6 Aprēķinot “kumulatīvo” periodu, gadu skaitīšanu neatsāk, ja persona vismaz uz laiku nepārtrauc darboties kādā no R540.5.a)–c) punktā minētajām lomām. Šāds minimālais periods ir secīgs periods, kas ir vismaz vienāds ar “atslodzes” periodu, kas noteikts saskaņā ar R540.11.–R540.13. punktu, atbilstoši lomai, kurā persona strādājusi gadā, kas ir pirms šādas darbības pārtraukšanas.

540.6 A1 Piemēram, persona, kas nostrādājusi kā atbildīgais partneris četrus gadus, kam seko trīs gadu pārtraukums, pēc tam var darboties kā galvenais revīzijas partneris tajā pašā revīzijas uzdevumā vēl trīs gadus (kopā septiņi kumulatīvi gadi). Pēc tam šai personai ir jāievēro “atslodzes” periods saskaņā ar R540.14. punktu.

R540.7 R540.5. punkta nosacījumi nav piemērojami retos gadījumos, kad neparedzamu apstākļu dēļ, ko firma nevar ietekmēt, galvenajam revīzijas partnerim, kura darbības turpināšana ir īpaši nozīmīga revīzijas kvalitātes nodrošināšanai, ar personu, kam uzticēta pārvalde, piekrišanu tiek atļauts turpināt darbu kā galvenajam revīzijas partnerim vēl vienu gadu ar nosacījumu, ka apdraudējumu neatkarībai var novērst vai samazināt līdz pieņemamam līmenim.

540.7 A1 Piemēram, galvenais revīzijas partneris drīkst turpināt darbu revīzijas uzdevuma grupā vēl vienu gadu, ja saistībā ar neparedzamiem apstākļiem nevar veikt periodisko nomaiņu, jo, piemēram, paredzētajam atbildīgajam partnerim radušās nopietnas veselības problēmas. Šādos apstākļos firma ar personām, kam uzticēta pārvalde, pārrunā iemeslus, kāpēc plānotā rotācija nevar notikt, un pārrunā nepieciešamos drošības pasākumus, lai samazinātu radīto apdraudējumu.

R540.8 Ja revīzijas klients iegūst sabiedriskas nozīmes struktūras statusu, nosakot periodiskās nomaiņas periodu, firma ņem vērā laika posmu, kurā partneris strādājis kā galvenais revīzijas partneris saistībā ar attiecīgo revīzijas klientu pirms šis klients ieguvis sabiedriskas nozīmes struktūras statusu. Ja persona strādājusi kā galvenais revīzijas partneris saistībā ar revīzijas klientu piecus vai mazāk gadu kumulatīvā laika posmā pirms attiecīgais klients ieguvis sabiedriskas nozīmes struktūras statusu, partnera periodiskās nomaiņas periodu aprēķina, no septiņiem gadiem atņemot tik gadus, cik šis partneris jau ir veicis šādus pienākumus saistībā ar revīzijas klientu. R540.5. punkta nosacījumi neattiecas uz gadījumiem, kad persona ir strādājusi kā galvenais revīzijas partneris saistībā ar revīzijas klientu sešu vai vairāk gadu kumulatīvā laika posmā pirms attiecīgais klients ieguvis sabiedriskas nozīmes struktūras statusu; šādam partnerim pirms rotācijas, ar personu, kam uzticēta pārvalde, piekrišanu tiek atļauts turpināt darbu kā atbildīgajam partnerim ne vairāk kā vēl divus gadus.

R540.9 Ja firmā ir tikai daži darbinieki, kuriem piemīt sabiedriskas nozīmes struktūras galvenā revīzijas partnera pienākumu veikšanai nepieciešamās zināšanas un pieredze, galvenā revīzijas partnera periodiska nomaiņa, iespējams, nebūs iespējama. R540.5. punkta nosacījumi neattiecas uz gadījumiem, kad neatkarīgs regulatīvs veidojums attiecīgajā jurisdikcijā šādos apstākļos sniedz atbrīvojumu no partnera periodiskas nomaiņas prasības; persona saskaņā ar šādu atbrīvojumu var turpināt pildīt galvenā revīzijas partnera pienākumus ilgāk par septiņiem gadiem. Tas ir atļauts ar nosacījumu, ka neatkarīgais regulatīvais veidojums ir noteicis citas piemērojamās prasības, piemēram, periodu, cik ilgi galveno revīzijas partneri var atbrīvot no periodiskas nomaiņas prasības vai regulāras neatkarīgas ārējās pārbaudes.

Citi apsvērumi attiecībā uz kumulatīvo periodu

R540.10 Izvērtējot apdraudējumu, ko rada personas ilglaicīga saistība ar revīzijas uzdevumu, firma, pirms attiecīgā persona kļūst par galveno revīzijas partneri, īpaši izvērtē attiecīgās personas veicamos uzdevumus un saistības ilgumu ar revīzijas uzdevumu.

540.10 A1 Dažās situācijās firma, piemērojot konceptuālās pamatnostādnes, var secināt, ka persona, kas darbojas kā galvenais revīzijas partneris, nedrīkst turpināt pildīt šo funkciju, pat ja laika posms, kurā attiecīgā persona darbojas kā galvenais revīzijas partneris, ir īsāks par septiņiem gadiem.

Atslodzes periods

- R540.11** Ja persona ir darbojusies kā atbildīgais partneris septiņus kumulatīvus gadus, atslodzes periods ilgst piecus gadus pēc kārtas.
- R540.12** Ja persona ir norīkota par atbildīgo personu par darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi un ir darbojusies šajā statusā septiņus kumulatīvus gadus, atslodzes periods ilgst trīs gadus pēc kārtas.
- R540.13** Ja persona septiņu kumulatīvu gadu laikā ir darbojusies kā galvenais revīzijas partneris citā statusā, nekā noteikts R540.11. punktā un R540.12. punktā, atslodzes periods ilgst divus gadus pēc kārtas.

Kombinēta galvenā revīzijas partnera funkciju pildīšana

- R540.14** Ja persona ir pildījusi galvenā revīzijas partnera funkcijas un darbojusies kā atbildīgais partneris četru vai vairāk kumulatīvu gadu ilgumā, atslodzes periods ilgst piecus gadus pēc kārtas.
- R540.15** Ievērojot 540.16.a) punkta nosacījumus, gadījumā, ja persona kas pildījusi galvenā revīzijas partnera funkcijas un darbojusies kā atbildīgā persona par darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi, atslodzes periods ilgst trīs gadus pēc kārtas.
- R540.16** Ja persona pildījusi galvenā revīzijas partnera funkcijas un darbojusies kā atbildīgā persona par darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi ilgāk nekā četrus vai vairāk kumulatīvus gadus kumulatīvā perioda laikā, atslodzes periods ir:
- a) neskatoties uz R540.15. punkta nosacījumiem, — pieci gadi pēc kārtas, ja attiecīgā persona ir darbojusies kā atbildīgais partneris trīs vai vairāk gadus; vai
 - b) jebkuras citas kombinācijas gadījumā — trīs gadi pēc kārtas.
- R540.17** Ja persona ir pildījusi galvenā revīzijas partneru funkcijas, kas nav aplūkotas R540.14.–R540.16. punktā, atslodzes periods ir divi gadi pēc kārtas.

Pakalpojumu sniegšana iepriekšējā firmā

- R540.18** Nosakot gadu skaitu, cik ilgi persona ir darbojusies kā atbildīgais revīzijas partneris, kā noteikts R540.5. punktā, attiecību ilgums ietver laiku, kurā persona darbojusies kā attiecīgā darba uzdevuma atbildīgais revīzijas partneris iepriekšējā firmā.

Īsāks atslodzes periods, kas noteikts ar normatīvo aktu prasībām

- R540.19** Ja likumdošanas vai regulatīvs veidojums (vai organizācija, kuru pilnvarojis vai atzinis šāds likumdošanas vai regulatīvs veidojums) ir noteikusi atbildīgā partnera “atslodzes” periodu, kas ir mazāks par pieciem secīgiem gadiem, R540.11, R540.14 un R540.16a) punktā noteikto “atslodzes” periodu var aizstāt ar ilgāko no noteiktajiem periodiem vai ar trim gadu periodu, ar nosacījumu, ka piemērojamais kumulatīvais periods nepārsniedz septiņus gadus.

Ierobežojumi attiecībā uz darbību atslodzes periodā

R540.20 Atslodzes periodā persona nedrīkst:

- a) piedalīties darba uzdevuma grupā vai darboties revīzijas kvalitātes kontroles pārrauga lomā;
- b) apspriesties ar darba grupu vai klientu par tehniskiem vai nozarei specifiskiem jautājumiem, darījumiem vai notikumiem, kas skar revīzijas uzdevumu (izņemot pārrunas ar darba grupu paveikto darbu vai secinājumiem, kas izdarīti attiecīgās personas kumulatīvā perioda pēdējā gada laikā, ja tas ir būtiski revīzijas kontekstā);
- c) uzņemties atbildību par revīzijas klientam sniegto firmas vai tīkla firmas profesionālo pakalpojumu virzību vai koordinēšanu vai par firmas vai tīkla firmas attiecību ar revīzijas klientu pārraudzību; vai
- d) pildīt jebkādas citas funkcijas vai darbības, kas nav minētas iepriekš, attiecībā uz revīzijas klientu, tostarp ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu, kā rezultātā attiecīgā persona:
 - i) lielā mērā vai bieži mijiedarbojas ar augstākā līmeņa vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde; vai
 - ii) iegūst tiešu ietekmi uz revīzijas uzdevuma rezultātiem.

540.20 A1 R540.20. punkta nosacījumu mērķis nav liegt personai uzņemties līdera lomu firmā vai tīkla firmā, piemēram, vecākā vai vadošā partnera (izpilddirektora vai līdzvērtīgas amatpersonas) amatā.

600. SADAĻA**AR APLIECINĀJUMA PAKALPOJUMIEM NESAISTĪTU
PAKALPOJUMU SNIEGŠANA REVĪZIJAS KLIENTAM****Ievads**

- 600.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 600.2 Firmas vai tīkla firmas var sniegt revīzijas klientiem virkni ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu atbilstoši to prasmēm un zināšanām. Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt draudus pamatprincipu neievērošanai un draudus neatkarībai.
- 600.3 Šajā sadaļā ir izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu, lai identificētu, novērtētu un novērstu neatkarības apdraudējumu, sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus revīzijas klientiem. Apakšsadaļās ir noteiktas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz gadījumiem, kad firma vai tīkla firma revīzijas klientam sniedz konkrētus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, un nosaka, kāda veida apdraudējums varētu rasties. Dažās apakšsadaļās ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmai vai tīkla firmai noteiktos apstākļos sniegt konkrētus pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R600.4** Pirms firma vai tīkla firma akceptē darba uzdevumu, kas paredz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu revīzijas klientam, firma izvērtē, vai šādu pakalpojumu sniegšana nerada apdraudējumus neatkarībai.
- 600.4 A1 Šajā sadaļā sniegtās prasības un piemērošanas materiāli palīdz firmai analizēt noteiktus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus un ar tiem saistīto apdraudējumu, kāds var rasties, ja firma vai tīkla firma revīzijas klientam sniedz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus.
- 600.4 A2 Jaunas tendences uzņēmējdarbībā, finanšu tirgu izaugsme un izmaiņas informācijas tehnoloģiju jomā padara par neiespējamu izveidot visaptverošu sarakstu, kurā būtu raksturoti visi ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi, kas varētu tikt sniegti revīzijas klientam. Tādējādi kodeksā nav ietverts pilnīgs ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu saraksts, kas var tikt sniegti revīzijas klientam.

Apdraudējuma novērtēšana

600.5 A1 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot apdraudējumu, kāds rodas, revīzijas klientam sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, ir šādi:

- pakalpojuma veids, apjoms un mērķis;
- paļaušanās pakāpe, ar kādu plānots izmantot pakalpojuma iznākumu revīzijas ietvaros;
- tiesiskā un normatīvā vide, kādā pakalpojums tiek sniegts;
- tas, vai pakalpojuma iznākums ietekmēs finanšu pārskatos atspoguļotos jautājumus, par kuriem firma sniegs atzinumu, un, ja tā, tad:
 - tas, cik lielā mērā pakalpojums ietekmē finanšu pārskatus;
 - kāda ir subjektivitātes pakāpe, nosakot finanšu pārskatos iekļautās summas vai jautājumus;
- klienta uzņēmuma vadības un darbinieku zināšanas par sniegto pakalpojumu;
- tas, cik lielā mērā klients iesaistās tādu jautājumu noteikšanā, attiecībā uz kuriem jāpielieto būtisks spriedums;
- pakalpojuma veids un ietekme, ja tāda pastāv, uz sistēmām, kas ģenerē informāciju, kura veido nozīmīgu daļu no klienta:
 - grāmatvedības ierakstiem vai finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu;
 - iekšējās finanšu kontroles procedūrām;
- vai klients ir sabiedriskas nozīmes struktūra. Piemēram, revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, var paaugstināties apdraudējuma līmenis.

600.5 A2 601.–610. apakšsadaļā sniegti piemēri papildu faktoriem, kuriem ir būtiska loma, novērtējot apdraudējuma līmeni, kas rodas, sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, kā noteikts šajās apakšsadaļās.

Būtiskums saistībā ar finanšu pārskatiem

600.5 A3 601.–610. apakšsadaļā ir raksturots būtiskums saistībā ar revīzijas klienta finanšu pārskatiem. Būtiskuma jēdziens saistībā ar revīziju ir aplūkots 320. SRS “Būtiskums revīzijas plānošanā un veikšanā”, un saistībā ar pārbaudes uzdevumiem — 2400. (pārskatīts) SPUS “Vēsturisku finanšu pārskatu pārbaudes uzdevumi”. Nosakot būtiskumu, ir jāpielieto profesionāls spriedums, un to ietekmē gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi faktori. To ietekmē arī priekšstati par lietotāju vajadzībām pēc finanšu informācijas.

Vairāku ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana vienam un tam pašam revīzijas klientam

- 600.5 A4 Firma vai tīkla firma revīzijas klientam var sniegt vairākus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus. Šādos apstākļos, firmai novērtējot apdraudējumu, būtiska loma ir apsvērumiem par apdraudējuma kopējo ietekmi, kas rodas, sniedzot šādus pakalpojumus.

Apdraudējuma novēršana

- 600.6 A1 601.–610. apakšsadaļā ir sniegti darbību piemēri, tostarp drošības pasākumi, kas var novērst apdraudējumus neatkarībai, kas rodas, sniedzot šādus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, ja apdraudējums nav pieņemamā līmenī. Šis piemēru saraksts nav izsmelošs.
- 600.6 A2 Dažās apakšsadaļās ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmai vai tīkla firmai noteiktos apstākļos sniegt konkrētus pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.
- 600.6 A3 120.10 A2 punktā ir raksturoti drošības pasākumi. Drošības pasākumi attiecībā uz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu revīzijas klientam ir pasākumi, ko firma īsteno individuāli vai visus kopā, lai samazinātu neatkarības apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim. Dažās situācijās, kad apdraudējumu rada ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, drošības pasākumi var nebūt pieejami. Šādās situācijās 120. sadaļā izklāstītā konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā firmai ir jāatsakās vai jāpārtrauc ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana vai revīzijas uzdevuma veikšana.

Aizliegums uzņemties vadības līmeņa pienākumus

- R600.7** Firma vai tīkla firma nedrīkst uzņemties vadības līmeņa pienākumus revīzijas klienta uzņēmumā.
- 600.7 A1 Vadības līmeņa pienākumi ietver uzņēmuma darbības kontroli, pārvaldi un virzību, tostarp lēmumu pieņemšanu saistībā ar personāla, finanšu, tehnoloģisko, materiālo un nemateriālo resursu iegādi, izmantošanu un kontroli.
- 600.7 A2 Ja firma vai tīkla firma, revīzijas klientam sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, uzņemtas vadības līmeņa pienākumus, rodas ar personiskām interesēm un pašizvērtējumu saistīts apdraudējums. Uzņemoties vadības līmeņa pienākumus, rodas arī ar familiaritāti saistīts apdraudējums un var rasties ar pārstāvību saistīts apdraudējums, jo firma vai tīkla firma kļūst pārāk cieši saistīta ar vadības uzskatiem un interesēm.

- 600.7 A3 Tas, vai kādas darbības veikšana ir vadības līmeņa pienākumi, ir atkarīgs no apstākļiem, un to nosaka, pielietojot profesionālu spriedumu. Tālāk sniegti piemēri darbībām, kas parasti ir vadības līmeņa pienākumi:
- politiku izstrāde un stratēģiskā virzība;
 - darbinieku pieņemšana darbā vai atbrīvošana no darba;
 - darbinieku rīcības virzība un atbildības uzņemšanās par darbinieku darbu uzņēmumā;
 - darījumu apstiprināšana;
 - bankas kontu vai ieguldījumu kontrole vai pārvaldība;
 - lēmumu pieņemšana par to, kurus firmas vai tīkla firmas ieteikumus ieviest;
 - ziņošana vadības vārdā personām, kam uzticēta pārvalde;
 - atbildības uzņemšanās par:
 - finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu atbilstoši piemērojamajām finanšu pārskatu pamatnostādnēm;
 - iekšējās kontroles sistēmas izstrāde, ieviešana, pārraudzība un uzturēšana.
- 600.7 A4 Par vadības līmeņa pienākumu uzņemšanos nav uzskatāma padomu un ieteikumu sniegšana revīzijas klienta vadībai saistībā ar tās pienākumu veikšanu. (Sk. R600.7–600.7 A3 punktu.)
- R600.8** Lai izvairītos no vadības līmeņa pienākumu uzņemšanās, sniedzot revīzijas klientam ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, firmai ir jāpārlicinās, ka klienta uzņēmuma vadība izdara jebkākus savā kompetencē ietilpstošus spriedumus un lēmumus. Tas ietver arī nodrošināšanu, ka klienta uzņēmuma vadība:
- a) norīko personu, kurai ir piemērotas prasmes, zināšanas un pieredze un kura visos gadījumos ir atbildīga par klienta lēmumiem un pakalpojumu pārraudzību. Šādai personai, vēlams augstākā vadības līmeņa amatpersonai, ir jābūt izpratnei par šādiem aspektiem:
 - i) pakalpojumu mērķi, būtību un rezultātiem; un
 - ii) attiecīgā klienta un firmas vai tīkla firmas pienākumiem;

Tomēr šai personai nav nepieciešamas zināšanas tādā mērā, lai veiktu vai atkārtoti veiktu pakalpojumus;

- b) nodrošina pakalpojumu uzraudzību un novērtē klienta vajadzībām sniegtā pakalpojuma rezultātu atbilstību;
- c) uzņemas atbildību par darbībām, ja tādas nepieciešamas, pakalpojumu rezultātā.

Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, kas vēlāk kļūst par sabiedriskas nozīmes struktūru

R600.9 Firmas vai tīkla firmas iepriekš sniegti ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi revīzijas klientam, apdraud firmas neatkarību, ja klients kļūst par sabiedriskas nozīmes struktūru, izņemot gadījumus, kad:

- a) iepriekš sniegtie ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītie pakalpojumi ir sniegti atbilstoši šajā sadaļā iekļautajām norādēm attiecībā uz revīzijas klientiem, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūras;
- b) pašlaik sniegti ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi, ko atbilstoši šajā sadaļā sniegtajām norādēm nedrīkst sniegt revīzijas klientiem, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras, tiek pārtraukti pirms brīža, kad klients kļūst par sabiedriskas nozīmes struktūru, vai pēc iespējas drīzāk kopš šā brīža; un
- c) firma veic pasākumus attiecībā pret apdraudējumu, kas nav pieņemamā līmenī.

Apsvērumi saistībā ar konkrētu veidu saistītajiem uzņēmumiem

R600.10 Šajā sadaļā ir iekļautas prasības, kas aizliedz firmām un tīkla firmām uzņemties vadības līmeņa pienākumus vai revīzijas klientiem sniegt konkrētus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus. Kā izņēmumu no šīm prasībām, firma vai tīkla firma var uzņemties vadības līmeņa pienākumus vai sniegt noteiktus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, kuru sniegšana citādi būtu aizliegta klientam, par kuru finanšu pārskatiem firma sniegs atzinumu, šādiem klienta saistītajiem uzņēmumiem:

- a) uzņēmums, kuram ir tieša vai netieša ietekme pār revīzijas klientu;
- b) uzņēmums, kuram pieder tieša finansiāla līdzdalība klienta uzņēmumā, ar nosacījumu, ka šādam uzņēmumam ir būtiska ietekme uz klienta uzņēmumu un klienta uzņēmums ir būtisks attiecīgajam uzņēmumam; vai
- c) uzņēmums, kas atrodas kopējā kontrolē ar klienta uzņēmumu, ar nosacījumu, ka tiek nodrošinātu šādi nosacījumi:
 - i) firma vai tīkla firma nesniedz atzinumu par saistītā uzņēmuma finanšu pārskatiem;

- ii) firma vai tīkla firma ne tieši, ne netieši neuzņemas vadības līmeņa pienākumus uzņēmumā, par kura finanšu pārskatiem firma sniegs atzinumu;
- iii) pakalpojumi nerada ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu, jo uz pakalpojumu rezultātiem neattiecas revīzijas procedūras; un
- iv) firma veic pasākumus attiecībā pret citu veidu apdraudējumu, ko izraisa šādu pakalpojumu sniegšana un kas nav pieņemamā līmenī.

601. APAKŠSADAĻA — GRĀMATVEDĪBAS UN UZSKAITES PAKALPOJUMI

Ievads

- 601.1 Grāmatvedības un uzskaites pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu.
- 601.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot grāmatvedības un uzskaites pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli.
- Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmai un tīkla firmai revīzijas klientam sniegt noteiktus grāmatvedības un uzskaites pakalpojumus, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, pielietojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

- 601.3 A1 Grāmatvedības un uzskaites pakalpojumi ietver plašu pakalpojumu klāstu tostarp:
- grāmatvedības ierakstu un finanšu pārskatu sagatavošana;
 - darījumu reģistrēšana;
 - algu uzskaites pakalpojumi.
- 601.3. A2 Vadība ir atbildīga par finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu atbilstoši norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām. Tas iever atbildību par šādiem jautājumiem:
- grāmatvedības politiku un grāmatvedības metožu noteikšana saskaņā ar šīm politikām;
 - elektronisko vai cita veida pirmdokumentu vai darījumus apliecināšu datu sagatavošana vai mainīšana. Piemēri:

- pirkumu pasūtījumi;
- darba laika reģistri algu aprēķinam;
- klientu pasūtījumi;
- žurnālu ierakstu veidošana vai mainīšana;
- darījumu kontu klasifikācijas noteikšana vai apstiprināšana.

601.3 A3 Revīzijas gaitā ir nepieciešams dialogs starp firmu un revīzijas klienta uzņēmuma vadību, kas varētu aptvert šādus jautājumus:

- grāmatvedības standartu, politiku un finanšu pārskatu skaidrojumu sniegšanas prasību piemērošana;
- finanšu un grāmatvedības kontroles procedūru un uzrādīto aktīvu un saistību apjoma noteikšanas metožu atbilstības izvērtēšana;
- korekciju ierosināšana žurnāla ierakstos.

Šīs darbības tiek uzskatītas par parastu revīzijas procesa sastāvdaļu un parasti nerada apdraudējumu, ja klients uzņemas atbildību par lēmumu pieņemšanu grāmatvedības ierakstu un finanšu pārskatu sagatavošanā.

601.3 A4 Līdzīgi, klients var pieprasīt arī sniegt tehniska rakstura palīdzību jautājumos saistībā ar, piemēram, klientu salīdzināšanas problēmu novēršanu vai informācijas analizēšanu un uzkrāšanu, lai sniegtu atskaites regulatoram. Turklāt klients var pieprasīt tehniskas konsultācijas par grāmatvedības jautājumiem, piemēram, esošo finanšu pārskatu pārveidošanu atbilstoši atšķirīgu finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām. Piemēri:

- grupas grāmatvedības politiku ievērošana;
- pāreja uz citām finanšu pārskatu pamatnostādņēm, piemēram, Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem.

Parasti šādi pakalpojumi nerada apdraudējumus, ar nosacījumu, ka ne firma, ne tīkla firma neuzņemas veikt klienta uzņēmuma vadības pienākumus.

Ikdienas vai mehāniski veicami grāmatvedības un uzskaites pakalpojumi

601.4 A1 Ikdienas vai mehāniski veicamu grāmatvedības un uzskaites pakalpojumu kontekstā profesionāls spriedums nav nepieciešams vai ir nepieciešams minimāli. Daži šādu pakalpojumu piemēri:

- algu aprēķinu vai atskaišu sagatavošana, pamatojoties uz klienta ģenerētiem datiem, apstiprināšanas un apmaksas vajadzībām klienta uzņēmumā;

- tādu periodisku darījumu reģistrēšana, kuru summas ir viegli nosakāmas no pirmdokumentiem vai datiem, piemēram, komunālo pakalpojumu rēķins, ja klients ir noteicis vai apstiprinājis atbilstošu konta klasifikāciju;
- nolietojuma aprēķināšana pamatlīdzekļiem, ja klients ir noteicis grāmatvedības politiku un lietderīgās lietošanas laika un atlikušās vērtības aplēsi;
- klienta kodētu darījumu grāmatošana virsgrāmatā;
- klienta apstiprinātu ierakstu grāmatošana kontu apgrozījuma pārskatā; un
- finanšu pārskatu sagatavošana, pamatojoties uz klienta apstiprinātā kontu apgrozījuma pārskatā sniegtu informāciju un saistīto pielikumu sagatavošana, pamatojoties uz klienta apstiprinātajiem ierakstiem.

Revīzijas klienti, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūras

R601.5 Firma vai tīkla firma revīzijas klientam, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūra, nesniedz grāmatvedības un uzskaites pakalpojumus, tostarp nesagatavo finanšu pārskatus, par kuriem firma sniedz atzinumu, vai finanšu informāciju, kas ir šādu finanšu pārskatu pamatā, izņemot, ja:

- a) šādi pakalpojumi ir ikdienišķi vai mehāniski veicami; un
- b) firma veic pasākumus attiecībā pret citu veidu apdraudējumu, ko izraisa šādu pakalpojumu sniegšana un kas nav pieņemamā līmenī.

601.5 A1 Darbību piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai, kas rodas, sniedzot ikdienišķus un mehāniskus grāmatvedības un uzskaites pakalpojumus revīzijas klientam, ir šādi:

- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

R601.6 Atkarībā no R601.7. punkta nosacījumiem, firma revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, nesniedz grāmatvedības un uzskaites pakalpojumus, tostarp nesagatavo tādus finanšu pārskatus, saistībā ar kuriem firma sniegs atzinumu, kā arī finanšu informāciju, kas tiek izmantota finanšu pārskatu pamatā.

R601.7 Kā izņēmums no R601.6. punkta nosacījumiem, firma vai tīkla firma drīkst sniegt ikdienišķus vai mehāniski veicamus grāmatvedības un uzskaites pakalpojumus revīzijas klienta struktūrvienībām vai saistītajiem uzņēmumiem, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, ja personāls, kas sniedz pakalpojumus, nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, un:

- a) struktūrvienības vai saistītie uzņēmumi, kuriem tiek sniegti pakalpojumi, ir kopumā nebūtiski tādu finanšu pārskatu kontekstā, par kuriem firma sniegs atzinumu; vai
- b) pakalpojumi ir saistīti ar jautājumiem, kas ir kopumā nebūtiski attiecīgās nodaļas vai saistītā uzņēmuma finanšu pārskatu kontekstā.

602. APAKŠSADAĻA — ADMINISTRATĪVIE PAKALPOJUMI

Ievads

- 602.1 Administratīvo pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam parasti nerada apdraudējumu.
- 602.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajiem īpašajiem piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot administratīvos pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli.

Piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

- 602.3 A1 Administratīvie pakalpojumi ietver palīdzību klientiem ikdienišķu vai mehāniski veicamu uzdevumu izpildē standarta darbības procesā. Šādu pakalpojumu vajadzībām profesionāls spriedums nav jāpielieto vai ir jāpielieto nelielā mērā, un tie pēc būtības ir saistīti ar biroja darbībām.
- 602.3 A2 Administratīvo pakalpojumu piemēri:
- tekstapstrādes pakalpojumi;
 - administratīvo vai normatīvo veidlapu sagatavošana klienta apstiprināšanai;
 - šādu veidlapu iesniegšana atbilstoši klienta norādījumiem;
 - obligāto iesniegšanas datumu ievērošana un revīzija klienta informēšana par tiem.

603. APAKŠSADAĻA — VĒRTĒŠANAS PAKALPOJUMI

Ievads

- 603.1 Vērtēšanas pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 603.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot vērtēšanas pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli.

Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas aizliedz firmai un tīkla firmai noteiktos apstākļos sniegt vērtēšanas pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

- 603.3 A1 Vērtēšana ir pieņemumu izteikšana attiecībā uz nākotnes notikumiem, īpašu metožu un paņēmieni lietošana vai abu minēto darbību apvienojums, ko veic, lai aprēķinātu uzņēmuma aktīvu, pasīvu vai uzņēmuma kā tāda konkrēto vērtību vai vērtību kopu.
- 603.3 A2 Ja firma vai tīkla firma saņem aicinājumu sniegt vērtēšanas pakalpojumu, lai revīzijas klientam palīdzētu sagatavot nodokļu atskaites vai plānot nodokļu maksājumus, un šādiem vērtēšanas pakalpojumiem nav tiešas ietekmes uz finanšu pārskatiem, ir spēkā 604.9 A1–604.9 A5 punktā noteiktās prasības attiecībā uz šādiem pakalpojumiem.
- 603.3 A3 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma līmeni, ko rada vērtēšanas pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, ir šādi:
- vērtēšanas ziņojuma lietojums un mērķis;
 - vai vērtēšanas ziņojums tiks publiskots;
 - kādā mērā klients iesaistās vērtēšanas metožu un citu sprieduma izdarīšanai nozīmīgu faktoru noteikšanā un apstiprināšanā;
 - vērtējuma objektam raksturīgā subjektivitātes pakāpe, ja tiek pielietotas standarta vai labi zināmas metodes;
 - vai vērtējumam ir nozīmīga ietekme uz finanšu pārskatiem;
 - finanšu pārskatos sniegto saistīto skaidrojumu apjoms un precizitāte;
 - tas, cik liela ir atkarība no nākotnes notikumiem, kuri varētu radīt būtisku apdraudējumu saistībā ar aplūkojamo summu izmaiņām.
- 603.3 A4 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma novēršanai;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai.

Revīzijas klienti, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūras

- R603.4** Firma vai tīkla firma nesniedz vērtēšanas pakalpojumu revīzijas klientam, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūra, ja:
- a) vērtējums ir saistīts ar ievērojamu subjektivitātes pakāpi; un
 - b) vērtējumam ir būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu.

603.4 A1 Noteiktiem vērtējumiem nav raksturīga nozīmīga subjektivitātes pakāpe. Piemēram, tas var būt situācijā, kad pamatā izmantotie pieņēmumi ir noteikti normatīvajos aktos vai arī ir plaši lietoti un izmantojamo paņēmieni un metožu pamatā ir vispārpieņemti standarti vai arī tās ir noteiktas normatīvajos aktos. Šādos apstākļos divu vai vairāku personu sniegtie vērtēšanas rezultāti visdrīzāk neatšķirsies būtiski.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

- R603.5** Firma vai tīkla firma nesniedz vērtēšanas pakalpojumus revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, ja šādi pakalpojumi katrs atsevišķi vai visi kopumā būtiski ietekmē finanšu pārskatus, par kuriem firma sniegs atzinumus.

604. APAKŠSADAĻA — NODOKĻU PAKALPOJUMI**Ievads**

- 604.1 Nodokļu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 604.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot nodokļu pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli. Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmai un tīkla firmai noteiktos apstākļos sniegt konkrētus nodokļu pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli*Visi revīzijas klienti*

- 604.3 A1 Nodokļu pakalpojumi ietver plašu pakalpojumu klāstu, tostarp šādus pakalpojumus:
- nodokļu atskaišu sagatavošana;
 - nodokļu aprēķini grāmatvedības ierakstu sagatavošanas vajadzībām;

- nodokļu plānošana un citi ar nodokļiem saistīti konsultēšanas pakalpojumi;
- nodokļu pakalpojumi, kas saistīti ar vērtēšanu;
- palīdzība ar nodokļiem saistītu strīdu izšķiršanā.

Lai gan šajā apakšsadaļā ir aplūkoti visi nodokļu pakalpojumu veidi, kas uzskaitīti atsevišķās pozīcijās, praksē darbības, kas saistītas ar nodokļu pakalpojumu sniegšanu, bieži ir savstarpēji saistītas.

604.3 A2 Novērtējot apdraudējumu, kāds rodas, revīzijas klientam sniedzot nodokļu pakalpojumus, būtiska loma ir šādiem faktoriem:

- darba uzdevuma specifiskās iezīmes;
- klienta uzņēmuma darbinieku zināšanas nodokļu jomā;
- sistēma, saskaņā ar kuru nodokļu iestādes novērtē un administrē attiecīgo nodokli, un firmas vai tīkla firmas loma šajā procesā;
- attiecīgā nodokļu režīma sarežģītība un tas, kādā mērā jāpielieto spriedums.

Nodokļu atskaišu sagatavošana

Visi revīzijas klienti

604.4 A1 Nodokļu atskaišu sagatavošanas pakalpojumi parasti nerada apdraudējumu.

604.4 A2 Nodokļu atskaišu sagatavošanas pakalpojumi ietver šādus pakalpojumus:

- palīdzības sniegšana klientam nodokļu atskaišu sagatavošanā, izstrādājot un pilnīgojot informāciju, tostarp maksājamo nodokļu summas (parasti to dara, izmantojot standarta veidlapas), kas iesniedzamas attiecīgajām nodokļu administrēšanas iestādēm;
- konsultēšana par nodokļu piemērošanu pagātnē notikušiem darījumiem un papildinformācijas sniegšana nodokļu administrēšanas iestādei klienta vārdā un tās analīze, atbildot uz attiecīgu nodokļu iestādes pieprasījumu (tostarp, sniedzot skaidrojumus un nodrošinot tehnisko atbalstu attiecībā uz izmantoto metodi).

604.4 A3 Nodokļu atskaišu sagatavošanas pakalpojumiem pamatā parasti tiek izmantota vēsturiska informācija, un principā tie ietver šādas vēsturiskas informācijas analīzi un sagatavošanu atbilstoši spēkā esošajiem nodokļu likumiem, tostarp precedentu gadījumiem un vispārpieņemtai praksei. Turklāt attiecībā uz nodokļu atskaitēm ir jānodrošina nodokļu iestādes noteikts pārbaudes vai apstiprināšanas process.

Nodokļu aprēķini grāmatvedības ierakstu sagatavošanas vajadzībām

Visi revīzijas klienti

- 604.5 A1 Ja firma revīzijas klienta vajadzībām aprēķina pašreizējās un atliktās nodokļu saistības (vai aktīvus) grāmatvedības ierakstu veikšanai, ko vēlāk revidēs tā pati firma, rodas ar personisko izvērtējumu saistīts apdraudējums.
- 604.5 A2 Papildus 604.3 A2 punktā minētajiem faktoriem, novērtējot apdraudējuma līmeni, kas rodas, sagatavojot šādus aprēķinus revīzijas klienta vajadzībām, būtiska loma ir tam, vai aprēķinam varētu būt būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu.

Revīzijas klienti, kas nav sabiedriskas nozīmes struktūras

- 604.5 A3 Darbību piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai, ja revīzijas klients nav sabiedriskas nozīmes struktūra, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

- R604.6** Firma vai tīkla firma nesagatavo tādus pašreizējo un atliktā nodokļa saistību (vai aktīvu) nodokļu aprēķinus grāmatvedības ierakstu veikšanai revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, kuriem ir būtiska loma finanšu pārskatu, par kuriem firma sniegs atzinumu, kontekstā.
- 604.6 A1** Piemēri darbībām, kas var kalpot kā 604.5 A3 punktā minētie drošības pasākumi ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir piemērojami arī, sagatavojot nodokļu aprēķinus par esošajām un atliktā nodokļa saistībām (vai aktīviem) revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, ja šādi aprēķini nav būtiski finanšu pārskatu kontekstā, par kuriem firma sniegs atzinumu.

Nodokļu plānošana un citi nodokļu konsultēšanas pakalpojumi

Visi revīzijas klienti

- 604.7 A1 Nodokļu plānošanas un citu nodokļu konsultēšanas pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 604.7 A2 Nodokļu plānošanas un citi ar nodokļiem saistīti konsultēšanas pakalpojumi aptver plašu pakalpojumu klāstu, piemēram, klienta konsultēšana par to, kā nodokļu ziņā efektīvāk strukturēt darbības vai piemērot jaunus normatīvos aktus nodokļu jomā.

604.7 A3 Papildus 604.3 A2 punktā minētajam, faktori, kas ir būtiski, novērtējot ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma līmeni, ko rada nodokļu plānošanas un citu nodokļu konsultēšanas pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, ir šādi:

- tas, kāda ir subjektivitātes pakāpe, izmantojot nodokļu konsultācijas finanšu pārskatu sagatavošanā;
- tas, vai pirms finanšu pārskatu sagatavošanas nodokļu administrēšanas iestāde ir pārbaudījusi vai citādi apstiprinājusi attiecīgo nodokļu metodi;

Piemēram, vai ieteikumi, kas sniegti nodokļu plānošanas un citu nodokļu konsultāciju sniegšanas rezultātā:

- viennozīmīgi atbilst nodokļu iestādes prasībām vai citiem precedentiem;
- atbilst iedibinātai praksei;
- atbilst nodokļu likuma nosacījumiem, kas, visticamāk, gūs virsroku;
- tas, cik lielā mērā nodokļu konsultācijas ietekmē finanšu pārskatus;
- tas, vai nodokļu ieteikumu efektivitāte ir atkarīga no grāmatvedības metodes vai atspoguļojuma finanšu pārskatos, un vai pastāv šaubas par grāmatvedības metodes vai atspoguļojuma atbilstību finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām.

604.7 A4 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi šāda apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma novēršanai;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai.
- iepriekšējas atļaujas saņemšana no nodokļu iestādēm var novērst ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.

Ja nodokļu ieteikumu efektivitāte ir atkarīga no īpašas grāmatvedības metodes vai izklāsta

R604.8 Firma vai tīkla firma nesniedz nodokļu plānošanas un citus nodokļu konsultāciju pakalpojumus revīzijas klientam, ja nodokļu ieteikumu efektivitāte ir atkarīga no konkrētas grāmatvedības metodes vai izklāsta finanšu pārskatos un:

- a) revīzijas uzdevuma grupai ir pamatotas šaubas par saistīto grāmatvedības metodes vai atspoguļojuma atbilstību finanšu ziņošanas pamatnostādnēm; un
- b) nodokļu ieteikumu iznākumam vai sekām ir būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu.

Nodokļu pakalpojumi, kas saistīti ar vērtēšanu

Visi revīzijas klienti

- 604.9 A1 Ar vērtēšanu saistītu nodokļu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 604.9 A2 Firma vai tīkla firma var veikt vērtēšanu nodokļu vajadzībām tikai tad, ja vērtējuma rezultāts tieši neietekmēs finanšu pārskatus (t. i., finanšu pārskatus ietekmē tikai grāmatvedības ieraksti, kas saistīti ar nodokļiem). Tas parasti nerada apdraudējumu, ja ietekme uz finanšu pārskatiem ir nebūtiska vai ja vērtējumu pārskata ārēja nodokļu iestāde vai līdzīga regulatīvā iestāde.
- 604.9 A3 Ja nodokļu vajadzībām veiktā vērtēšana nav pakļauta ārējai pārskatīšanai un ietekme uz finanšu pārskatiem ir būtiska, papildus 604.3 A2 punktam, novērtējot ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu, ko rada šādu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, ir svarīgi šādi faktori:
- tas, cik lielā mērā vērtēšanas metodoloģija atbilst nodokļu normatīvajiem aktiem, precedenta gadījumiem vai vispārīgai praksei;
 - vērtējumam raksturīgā subjektivitātes pakāpe;
 - pamatā esošo datu ticamība un apjoms.
- 604.9 A4 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma novēršanai;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai.
 - iepriekšējas atļaujas saņemšana no nodokļu iestādēm var novērst ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 604.9 A5 Firma vai tīkla firma var arī sniegt nodokļu vērtēšanas pakalpojumus, lai revīzijas klientam palīdzētu sagatavot nodokļu atskaites vai plānot nodokļu maksājumus gadījumos, kad vērtēšanas pakalpojumiem ir tieša ietekme uz finanšu pārskatiem.

Šādos gadījumos ir piemērojamas 603. apakšsadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli attiecībā uz vērtēšanas pakalpojumiem.

Palīdzība ar nodokļiem saistītu strīdu izšķiršanā

Visi revīzijas klienti

- 604.10 A1 Palīdzības sniegšana revīzijas klientam ar nodokļiem saistītu strīdu izšķiršanā var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 604.10 A2 Ar nodokļiem saistīts strīds var attīstīties līdz pakāpei, kad nodokļu iestādes paziņo revīzijas klientam, ka argumenti par kādu konkrētu jautājumu ir noraidīti un vai nu nodokļu iestāde, vai klients nodod jautājumu izskatīšanai oficiālā procesā, piemēram, valsts tiesā vai tiesā.
- 604.10 A3 Papildus 604.3 A2 punktā minētajam, faktori, kas ir būtiski, novērtējot ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma līmeni, ko rada palīdzības sniegšana revīzijas klientam ar nodokļiem saistītu strīdu izšķiršanā, ir šādi:
- vadības loma strīda risināšanas procesā.
 - tas, vai strīda iznākumam būs būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu;
 - tas, vai sniegtais padoms ir nodokļu strīda priekšmets;
 - tas, cik lielā mērā attiecīgais jautājums atbilst nodokļu normatīvajiem aktiem, precedentu gadījumiem vai vispārīgai praksei;
 - tas, vai tiesa notiek publiski.
- 604.10 A4 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma novēršanai;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai.

Ar nodokļiem saistītu strīdu izšķiršana, tostarp darbojoties advokāta lomā

R604.11 Firma vai tīkla firma nesniedz nodokļu pakalpojumu revīzijas klientam, palīdzot izšķirt ar nodokļiem saistītus strīdus, ja:

- a) pakalpojumi ietver darbošanos revīzijas klienta advokāta lomā valsts tiesā vai tiesā nodokļu lietas izšķiršanā; un

- b) saistītajām summām ir būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu.

604.11 A1 R604.11 punkts neaizliedz firmai vai tīkla firmai uzņemties pastāvīga konsultanta lomu jautājumā, ko izskata valsts tiesā vai tiesā, piemēram:

- atbildēšana uz konkrētiem informācijas pieprasījumiem;
- faktisku pārskatu vai liecību sniegšana par veikto darbu;
- palīdzēšana klientam analizēt ar attiecīgo jautājumu saistītās nodokļu problēmas.

604.11 A2 Jēdziena “valsts tiesa vai tiesa” nozīmi nosaka, vadoties no nodokļu jautājumu izskatīšanas prakses konkrētā jurisdikcijā.

605. APAKŠSADAĻA — IEKŠĒJĀ AUDITA PAKALPOJUMI

Ievads

605.1 Iekšējā audita pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu.

605.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot iekšējā audita pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli. Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmām un tīkla firmām noteiktos apstākļos sniegt konkrētus iekšējā audita pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

605.3 A1 Iekšējā audita pakalpojumi ietver palīdzības nodrošināšanu revīzijas klientam saistībā ar klienta iekšējo revīzijas pakalpojumu veikšanu. Iekšējā audita procedūras var būt šādas:

- iekšējās kontroles sistēmas pārraudzība — kontroles procedūru pārbaude, to darbības pārraudzība un attiecīgu ieteikumu sniegšana;
- finanšu un saimnieciskās darbības informācijas pārbaude, lai:
 - pārskatītu līdzekļus, ko izmanto, lai identificētu, mērītu, klasificētu un ziņotu finanšu un saimnieciskās darbības informāciju;

- precizētu informāciju par atsevišķiem posteņiem, tostarp veiktu darījumu, atlikumu un procedūru detalizētu pārbaudi;
 - pārbaudītu saimnieciskās darbības, tostarp uzņēmuma nefinansiālās darbības ekonomiskumu, rezultativitāti un efektivitāti;
 - pārbaudītu, vai ievērotas šādas prasības:
 - normatīvie akti un citas ārējas prasības;
 - pārvaldības politikas, lēmumi un citas iekšējās prasības.
- 605.3 A2 Iekšējā audita funkciju apjoms un mērķi var būt dažādi, un tie ir atkarīgi no uzņēmuma lieluma un struktūras, kā arī no vadības un, ja nepieciešams, personu, kam uzticēta pārvalde, prasībām.
- R605.4** Sniedzot iekšējā audita pakalpojumu revīzijas klientam, firma pārliecinās, ka:
- a) klients norīko piemērotus un kompetentus resursus, vēlama augstākās vadības līmeņa amatpersonas, kas:
 - i) visos gadījumos ir atbildīgas par iekšējā audita darbībām; un
 - ii) uzņemas atbildību par iekšējās kontroles sistēmas izstrādi, ieviešanu un uzturēšanu;
 - b) klienta uzņēmuma vadība vai personas, kam uzticēta pārvalde, pārbauda, izvērtē un apstiprina iekšējā audita pakalpojumu apjomu, risku un regularitāti;
 - c) klienta uzņēmuma vadība novērtē iekšējā audita pakalpojumu atbilstību, kā arī konstatētos faktus;
 - d) klienta uzņēmuma vadība novērtē un nosaka, kurus iekšējā audita pakalpojumu rezultātā sniegtos ieteikumus ieviest, un pārvalda ieviešanas procesu; un
 - e) klienta uzņēmuma vadība ziņo personām, kam uzticēta pārvalde, par nozīmīgiem konstatētiem faktiem un iekšējā audita pakalpojumu rezultātā sniegtiem ieteikumiem.
- 605.4 A1 R600.7 punkts liedz firmai vai tīkla firmai uzņemties vadības līmeņa pienākumus. Ja firma vai tīkla firma veic nozīmīgu daļu no klienta iekšējā audita aktivitātēm, palielinās iespējamība, ka firmas vai tīkla firmas personāls, kas sniedz iekšējā audita pakalpojumus, varētu uzņemties vadības līmeņa pienākumus.

- 605.4 A2 Iekšējā audita pakalpojumi, kas ir saistīti ar vadības līmeņa pienākumu uzņemšanos, ir šādi:
- iekšējā audita politiku izstrāde vai iekšējā audita aktivitāšu stratēģiskā virzība;
 - uzņēmuma iekšējā audita personāla darbību virzība vai atbildības uzņemšanās par tām;
 - lēmumu pieņemšana saistībā ar to, kurus iekšējo revīzijas aktivitāšu rezultātā sniegtos ieteikumus īstenot;
 - ziņošana vadības vārdā par iekšējā audita aktivitāšu rezultātiem personām, kam uzticēta pārvalde;
 - tādu procedūru veikšana, kas ietilpst iekšējās kontroles sistēmas sastāvā, piemēram, personāla datu piekļuves tiesību izmaiņu pārbaude un apstiprināšana;
 - atbildības uzņemšanās par iekšējās kontroles sistēmas izstrādi, ieviešanu, uzraudzību un uzturēšanu;
 - tādu iekšējā audita ārpakalpojumu veikšana, kas aptver visas vai nozīmīgu daļu no iekšējā audita funkcijām, ja firmas vai tīkla firmas pienākums ir noteikt iekšējā audita darba apjomu un varētu tikt uzticēta atbildība par vienu vai vairākiem iepriekš minētiem aspektiem.
- 605.4 A3 Ja firma revīzijas uzdevumā izmanto iekšējā audita funkciju, SRS ir noteikta prasība veikt procedūras, kuru mērķis ir novērtēt attiecīgā darba atbilstību. Tāpat, ja firma vai tīkla firma akceptē darba uzdevumu, kas paredz iekšējā audita pakalpojumu sniegšanu revīzijas klientam, šādu pakalpojumu rezultātus var izmantot ārējās revīzijas veikšanā. Tas rada ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu, jo pastāv iespējamība, ka revīzija grupa izmantos iekšējā audita pakalpojuma rezultātus revīzijas uzdevuma vajadzībām:
- a) bez atbilstīgas šādu rezultātu izvērtēšanas; vai
 - b) neievērojot tāda paša līmeņa profesionālo skepsi, kāda tiktu ievērota, ja iekšējā audita funkciju pildītu personas, kas nedarbojas firmā.
- 605.4 A4 Novērtējot šāda ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- saistīto finanšu pārskatu summu būtiskums;
 - tas, kāda ir iespējamība, ka pastāv neatbilstības apliecinājumus saistībā ar šādos finanšu pārskatos norādītajām summām;

- tas, cik lielā mērā revīzijas uzdevuma grupa paļaujas uz iekšējo auditoru darbu, tostarp ārējas revīzijas gaitā.

605.4 A5 Piemērs darbībai, kas varētu kalpot kā drošības pasākums šāda ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir piesaistīt speciālistus, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, attiecīgo pakalpojumu sniegšanai.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

R605.5 Firma vai tīkla firma nesniedz iekšējā audita pakalpojumu klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, ja šādi pakalpojumi ir saistīti ar:

- nozīmīgu iekšējās kontroles procedūru daļu, kas vērsta uz finanšu ziņošanu;
- finanšu grāmatvedības sistēmām, kas ģenerē informāciju, kam atsevišķi vai kopumā ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu; vai
- summām vai skaidrojumiem, kas atsevišķi vai kopumā ir būtiski tādu finanšu pārskatu kontekstā, par kuriem firma sniegs atzinumu.

606. APAKŠSADAĻA — INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU SISTĒMU PAKALPOJUMI

Ievads

606.1 Informācijas tehnoloģiju pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu.

606.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot IT pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli. Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmām un tīkla firmām noteiktos apstākļos sniegt konkrētus IT pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

606.3 A1 IT pakalpojumi ietver aparatūras vai programmatūras sistēmu izstrādi vai ieviešanu. IT sistēmas var:

- apkopot avotdatus;
- tikt izmantotas kā iekšējās kontroles procedūru sastāvdaļa, kas vērsta uz finanšu ziņošanu;

- c) ģenerēt informāciju, kas ietekmē grāmatvedības ierakstus vai finanšu pārskatus, tostarp saistītos skaidrojumus.

Tomēr IT sistēmas var ietvert arī jautājumus, kas nav saistīti ar revīzijas klienta grāmatvedības ierakstiem vai finanšu pārskatu iekšējās kontroles procedūrām.

606.3 A2

R600.7 punkts liedz firmai vai tīkla firmai uzņemties vadības līmeņa pienākumus. Šādu IT pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam parasti nerada apdraudējumu, ciktāl firmas vai tīkla firmas personāls neuzņemas vadības līmeņa pienākumus:

- a) tādu IT sistēmu izstrādāšana vai ieviešana, kuras nav vērstas uz finanšu ziņošanu;
- b) tādu IT sistēmu izstrādāšana vai ieviešana, kuras neģenerē informāciju, kura veido ievērojamu daļu no grāmatvedības ierakstiem vai finanšu pārskatiem;
- c) standarta grāmatvedības vai finanšu pārskatu sagatavošanas programmatūras ieviešana, ko nav izstrādājusi firma vai tīkla firma, ja klienta vajadzībām veiktie pielāgojumi nav nozīmīgi; un
- d) tādas IT sistēmas novērtēšana un ieteikumu sniegšana attiecībā uz šādu sistēmu, ko izstrādājis, ieviesis vai kuras darbību nodrošina cits pakalpojumu sniedzējs vai klients.

R606.4

Sniedzot IT pakalpojumus revīzijas klientam, firma vai tīkla firma pārliecinās, ka:

- a) klients apliecina savu atbildību par iekšējās kontroles sistēmas ieviešanu un pārraudzību;
- b) klients norīko kompetentu darbinieku, ieteicams, no vadošo darbinieku vidus, kurš ir atbildīgs par vadības līmeņa lēmumu pieņemšanu saistībā ar aparatūras vai programmatūras sistēmu izstrādi un ieviešanu;
- c) klients pieņem jebkādus vadības līmeņa lēmumus saistībā ar izstrādes un ieviešanas procesu;
- d) klients novērtē sistēmas izstrādes un ieviešanas atbilstību un rezultātus; un
- e) klients ir atbildīgs par sistēmas (aparatūras vai programmatūras) darbību un sistēmas ģenerētajiem vai lietotajiem datiem.

606.4 A1

Faktori, kas ir būtiski, novērtējot apdraudējuma līmeni, ko rada IT pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, ir šādi:

- pakalpojumu būtība;

- IT sistēmu veids un apjoms, kādā tās ietekmē klienta grāmatvedības ierakstus vai finanšu pārskatus vai attiecas uz tiem;
- tas, kādā līmenī revīzijas laikā revidents paļausies uz konkrētajām IT sistēmām.

606.4 A2 Piemērs darbībai, kas varētu kalpot kā drošības pasākums šāda ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir piesaistīt speciālistus, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, attiecīgo pakalpojumu sniegšanai.

Revīzijas klienti, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūras

R606.5 Firma vai tīkla firma nesniedz IT pakalpojumus revīzijas klientam, kas ir sabiedriskas nozīmes struktūra, ja šādi pakalpojumi ir saistīti ar tādu IT sistēmu izstrādi vai ieviešanu, kuras:

- a) veido nozīmīgu iekšējās kontroles procedūru daļu, kas vērstas uz finanšu ziņošanu;
- b) ģenerē informāciju, kam ir nozīmīga ietekme uz tādiem klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstiem vai finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu.

607. APAKŠSADAĻA — TIESVEDĪBAS ATBALSTA PAKALPOJUMI

Ievads

607.1 Tiesvedības atbalsta pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.

607.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniegtot tiesvedības atbalsta pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli.

Piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

607.3 A1 Tiesvedības atbalsta pakalpojumi var ietvert šādas darbības:

- palīdzība dokumentu pārvaldībā un izgūšanā;
- darbošanās kā lieciniekam, tostarp kā ekspertam-lieciniekam;
- aplēsto zaudējumu vai citu summu, kas varētu būt jāsaņem vai jāmaksā tiesvedības vai citu juridisku strīdu rezultātā, aprēķināšana.

607.3 A2 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma līmeni, ko rada tiesvedības atbalsta pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, ir šādi:

- tiesiskā un normatīvā vide, kurā tiek sniegts pakalpojums, piemēram, vai ekspertu-liecinieku izvēlas un ieceļ tiesa;
- pakalpojumu būtība un iezīmes;
- tas, cik būtiska ietekme tiesvedības pakalpojumu iznākamam ir finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu.

607.3 A3 Piemērs darbībai, kas varētu kalpot kā drošības pasākums šāda ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma novēršanai, ir piesaistīt speciālistus, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, attiecīgo pakalpojumu sniegšanai.

607.3 A4 Ja firma vai tīkla firma revīzijas klientam sniedz tiesvedības atbalsta pakalpojumus un šie pakalpojumi ietver bojājumu vai citu summu noteikšanu, kas ietekmē finanšu pārskatus, par kuriem firma sniegs atzinumu, ir spēkā 603. sadaļā noteiktās prasības un piemērošanas materiāli, kas attiecas uz vērtēšanas pakalpojumiem.

608. APAKŠSADAĻA — JURIDISKIE PAKALPOJUMI

Ievads

608.1 Juridisko pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar personisko izvērtējumu saistītu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.

608.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot juridiskus pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli. Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmai un tīkla firmai noteiktos apstākļos sniegt konkrētus juridiski pakalpojumus revīzijas klientam, jo apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

608.3 A1 Juridiskie pakalpojumi ir jebkādi pakalpojumi, attiecībā uz kuriem persona, kas sniedz pakalpojumus:

- a) ir ieguvusi nepieciešamo juridisko apmācību saskaņā ar tiesību aktiem; vai
- b) ir ieguvusi prakses tiesības tās jurisdikcijas tiesās, kurā sniedzami šādi pakalpojumi.

Darbība konsultanta lomā

608.4 A1 Atkarībā no jurisdikcijas juridisko konsultāciju pakalpojumi var ietvert plašu un daudzveidīgu pakalpojumu klāstu, tostarp gan korporatīvus, gan komerciālus pakalpojumus revīzijas klientiem, piemēram:

- atbalsts līguma noslēgšanas procesā;
 - atbalsta sniegšana revīzijas klientam darījuma izpildes procesā;
 - uzņēmumu iegāde un apvienošana;
 - atbalsta un palīdzības sniegšana revīzijas klienta iekšējam juridiskajam dienestam;
 - juridiska padziļināta izpēte un pārstrukturēšana.
- 608.4 A2 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma līmeni, ko rada juridisku konsultāciju sniegšana revīzijas klientam, ir šādi:
- konkrētā jautājuma būtiskums klienta finanšu pārskatu kontekstā;
 - attiecīgā juridiskā jautājuma sarežģītība un tas, kādā mērā jāpielieto spriedums.
- 608.4 A3 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, lai novērstu ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai.

Darbība kā galvenajam juristam

- R523.4** Firmas vai tīkla firmas partneris vai darbinieks nedrīkst strādāt revīzijas klienta uzņēmumā kā galvenais jurists.
- 608.5 A1 Galvenā jurista amats parasti ir augstākā līmeņa amatpersonas amats, kas paredz plašu atbildību par uzņēmuma juridiskajiem jautājumiem.

Darbība kā pārstāvim

- R608.6** Firma vai tīkla firma nedrīkst darboties kā revīzijas klienta pārstāvis strīda vai tiesvedības lietā, ja attiecīgās summas ir būtiskas finanšu pārskatu, par kuriem firma sniegs atzinumu, kontekstā.
- 608.6 A1 Piemēri darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai, kāds rodas, darbojoties kā revīzijas klienta pārstāvim, ja iesaistītās summas nav būtiskas finanšu pārskatu, par kuriem firma sniegs atzinumu, kontekstā, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki;

- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda veikto revīzijas darbu vai sniegto pakalpojumu.

609. APAKŠSADAĻA — PERSONĀLA ATLASES

PAKALPOJUMI

Ievads

- 609.1 Ja firma revīzijas klientam sniedz personāla atlases pakalpojumus, var rasties ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums.
- 608.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniedzot personāla atlases pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli. Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmam un tīkla firmam noteiktos apstākļos sniegt konkrētu veidu personāla atlases pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

- 609.3 A1 Personāla atlases pakalpojumi var ietvert šādas darbības:
- amata pienākumu apraksta sagatavošana;
 - potenciālo kandidātu meklēšanas un atlases procesa izstrāde;
 - pretendentu meklēšana;
 - pretendentu intervēšana, veicot šādas darbības:
 - pretendentu profesionālās kvalifikācijas vai kompetences izvērtēšana un piemērotības noteikšana konkrētajam amatam;
 - pretendentu norādīto atsauču pārbaude;
 - pretendentu intervēšana un izvēle, konsultējot par pretendentu kompetenci;
 - darba attiecību nosacījumu, piemēram, atalgojuma, darba laika un citu nosacījumu, noteikšana un pārrunāšana.
- 609.3 A2 R600.7 punkts liedz firmam vai tīkla firmam uzņemties vadības līmeņa pienākumus. Tālāk norādīto pakalpojumu sniegšana parasti nerada apdraudējumu, ciktāl firmas vai tīkla firmas personāls neuzņemas vadības līmeņa pienākumus:

- vairāku pretendentu profesionālās kvalifikācijas pārbaude un konsultāciju sniegšana saistībā ar šo pretendentu piemērotību amatam;
- pretendentu intervēšana un ieteikumu sniegšana saistībā ar pretendentu kompetenci attiecībā uz finanšu grāmatvedības, administratīvo vai kontroles pienākumu izpildi.

R609.4 Sniedzot personāla atlases pakalpojumus revīzijas klientam, firma vai tīkla firma pārliecinās, vai:

- a) klients norīko kompetentu darbinieku, ieteicams, no vadošo darbinieku vidus, kurš ir atbildīgs par vadības līmeņa lēmumu pieņemšanu saistībā ar pretendentu;
- b) klients pieņem visus vadības līmeņa lēmumus saistībā ar personāla atlases procesu;
 - pretendentu piemērotības noteikšana un amatam piemērotu pretendentu izvēle;
 - darba attiecību nosacījumu, piemēram, atalgojuma, darba laika un citu nosacījumu, noteikšana un pārrunāšana.

609.5 A1 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot ar pašizvērtējumu, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma līmeni, ko rada personāla atlases pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, ir šādi:

- pieprasītās palīdzības būtība;
- personas, kas tiek pieņemta darbā, loma;
- jebkādi interešu konflikti vai attiecības, kas varētu pastāvēt starp pretendentiem un firmu, kas sniedz konsultācijas vai pakalpojumus.

609.5 A2 Piemērs darbībai, kas varētu kalpot kā drošības pasākums ar pašizvērtējumu, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir piesaistīt speciālistus, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, attiecīgo pakalpojumu sniegšanai.

Aizliegti personāla atlases pakalpojumi

R609.6 Revīzijas klientam sniedzot personāla atlases pakalpojumus, firma vai tīkla firma nedarbojas kā sarunu vedējs pārrunās klienta vārdā.

R603.4 Firma vai tīkla firma nesniedz personāla atlases pakalpojumu revīzijas klientam, ja pakalpojums ir saistīts ar:

- a) pretendentu meklēšanu; vai
- b) potenciālo pretendentu sniegto atsauču pārbaudi attiecībā uz šādiem amatiem:

- i) uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
- ii) vadības līmeņa amatpersona, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz tādu klienta uzņēmuma grāmatvedības ierakstu vai finanšu pārskatu sagatavošanu, par kuriem firma sniegs atzinumu.

610. APAKŠSADAĻA — KORPORATĪVO FINANŠU

PAKALPOJUMI

Ievads

- 610.1 Korporatīvo finanšu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu.
- 608.2 Papildus šajā apakšsadaļā noteiktajām īpašajām prasībām un piemērošanas materiāliem, revīzijas klientam sniegt korporatīvo finanšu pakalpojumus, konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā ir spēkā R600.1.–600.10. punkta prasības un piemērošanas materiāli. Šajā apakšsadaļā ir iekļautas prasības, kas tieši aizliedz firmai un tīkla firmai noteiktos apstākļos sniegt konkrētus korporatīvos finanšu pakalpojumus revīzijas klientam, jo radīto apdraudējumu nevar novērst, piemērojot drošības pasākumus.

Prasības un piemērošanas materiāli

Visi revīzijas klienti

- 610.3 A1 Korporatīvo finanšu pakalpojumu piemēri, kas var radīt ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistītu apdraudējumu, ir šādi:
- palīdzības sniegšana revīzijas klientam korporatīvās stratēģijas izstrādē;
 - revīzijas klienta iespējamo mērķu noteikšana;
 - konsultāciju sniegšana saistībā ar atsavināšanas darījumiem;
 - palīdzības sniegšana finansējuma piesaistīšanas darījumos;
 - konsultāciju sniegšana saistībā ar strukturēšanu;
 - konsultāciju sniegšana saistībā ar tādu korporatīvo finanšu darījumu vai finanšu nosacījumu strukturēšanu, kuri tieši ietekmē summas, kas tiks atspoguļotas finanšu pārskatos, par kuriem firma sniegs atzinumu.
- 610.3 A2 Novērtējot apdraudējumu, ko var izraisīt korporatīvo finanšu pakalpojumu sniegšana revīzijas klientam, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- tas, kāda ir subjektivitātes pakāpe, nosakot korporatīvās finanšu konsultācijas iznākuma vai seku atspoguļojumu finanšu pārskatos;

- tas, cik lielā mērā:
 - korporatīvo finanšu konsultācijas rezultāts tieši ietekmēs finanšu pārskatos ierakstītās summas;
 - summas ir būtiskas finanšu pārskatu kontekstā;
- tas, vai korporatīvo finanšu konsultācijas efektivitāte ir atkarīga no izmantotās grāmatvedības metodes vai atspoguļojuma finanšu pārskatos, un vai pastāv šaubas par grāmatvedības metodes vai atspoguļojuma atbilstību finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām.

610.3 A3 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki, ar pašizvērtējumu vai pārstāvību saistīta apdraudējuma novēršanai;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts pakalpojumu sniegšanā un kas pārbauda firmas veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ar pašizvērtējumu saistīta apdraudējuma novēršanai.

Aizliegti korporatīvie finanšu pakalpojumi

R610.4 Firma vai tīkla firma revīzijas klientam nesniedz korporatīvos finanšu pakalpojumus, kas ietver revīzijas klienta kapitāla daļu (akciju) tirdzniecības veicināšanu, darījumu veikšanu ar tām vai parakstīšanos uz tām.

R610.5 Firma vai tīkla firma revīzijas klientam nesniedz korporatīvās finanšu konsultācijas, ja šādu konsultāciju efektivitāte ir atkarīga no konkrētas grāmatvedības metodes vai izklāsta finanšu pārskatos, par kuriem firma sniegs atzinumu, un ja:

- a) revīzijas uzdevuma grupai ir pamatotas šaubas par saistīto grāmatvedības metodes vai atspoguļojuma atbilstību finanšu ziņošanas pamatnostādņēm; un
- b) korporatīvo finanšu pakalpojumu iznākamam vai sekām ir būtiska ietekme uz finanšu pārskatiem, par kuriem firma sniegs atzinumu;

800. SADAĻA**ZIŅOŠANA PAR ĪPAŠA MĒRĶA FINANŠU PĀRSKATIEM,
KUROŠ IEKĻAUTS IEROBEŽOJUMS ATTIECĪBĀ UZ
ZIŅOJUMA IZMANTOŠANU UN IZPLATĪŠANU (REVĪZIJAS
UN PĀRBAUDES UZDEVUMI)****Ievads**

- 800.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 800.2 Šajā sadaļā ir mainīti atsevišķi 4A daļas nosacījumi, kas ir atļauti noteiktos apstākļos, īpaša mērķa finanšu pārskatu revīzijā, ja ziņojumā ir noteikti izmantošanas un izplatīšanas ierobežojumi. Šajā sadaļā darba uzdevums, kura mērķis ir sniegt ierobežotas izmantošanas un izplatīšanas ziņojumu, kā noteikts R800.3 punktā, tiek saukts par “atbilstīgu revīzijas uzdevumu”.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R800.3** Ja firma plāno sniegt revīzijas ziņojumu par īpaša mērķa finanšu pārskatiem, nosakot izmantošanas un izplatīšanas ierobežojumus, 4A daļā noteiktās neatkarības prasības var mainīt atbilstoši šīs sadaļas nosacījumiem, bet tikai tad, ja:
- a) firma ziņo potenciālajiem ziņojuma lietotājiem par mainītajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas attiecībā uz pakalpojumu; un
 - b) ziņojuma potenciālie lietotāji saprot ziņojuma mērķi un ierobežojumus un skaidri piekrīt izmaiņu veikšanai.
- 800.3 A1 Ziņojuma potenciālie lietotāji var iegūt izpratni par ziņojuma mērķi un ierobežojumiem, piedaloties procesā tieši vai netieši, ar pārstāvja starpniecību, kuram ir tiesības rīkoties potenciālo lietotāju vārdā, nosakot darba uzdevuma veidu un apjomu. Jebkurā gadījumā šāda līdzdalība firmai sniedz iespēju informēt potenciālos lietotājus saistībā par jautājumiem, tostarp apstākļiem, kas attiecas uz konceptuālo pamatnostādņu piemērošanu. Firma tādējādi iegūst arī iespēju saņemt potenciālo lietotāju piekrišanu mainītajām neatkarības prasībām.

- R800.4** Ja potenciālie lietotāji ietilpst tādu lietotāju grupā, kuri nav īpaši identificējami pēc vārda brīdī, kas tiek izstrādāti darba uzdevuma nosacījumi, firma pēc tam informē šādus lietotājus par mainītajām neatkarības prasībām, kurām piekrituši attiecīgo lietotāju pārstāvji.
- 800.4 A1 Piemēram, ja potenciālie lietotāji ir aizdevēji sindicētā aizdevuma līgumā, firma var raksturot izmaiņas neatkarības prasībās darba uzdevuma vēstulē, kas tiek adresēta aizdevēju pārstāvim. Pēc tam pārstāvis var iesniegt firmas darba uzdevuma vēstuli aizdevēju grupas dalībniekiem, lai izpildītu prasību, ka firmai ir jāinformē šādi lietotāji par mainītajām neatkarības prasībām, kurām piekritis pārstāvis.
- R800.5** Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, jebkādas 4A daļas izmaiņas ir ierobežotas līdz izmaiņām, kas noteiktas R800.7–R800.14 punktā. Firma nedrīkst veikt šādas izmaiņas, ja tiek veikta normatīvajos aktos noteikta finanšu pārskatu revīzija.
- R800.6** Ja firma tā paša klienta vajadzībām sagatavo revīzijas ziņojumu, kurā nav iekļauts ziņojuma izmantošanas un izplatīšanas ierobežojums, attiecībā uz šādu revīzijas uzdevumu ir spēkā 4A daļas nosacījumi.

Sabiedriskas nozīmes struktūras

- R800.7** Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, nav jāpiemēro 4A daļā noteiktās neatkarības prasības, kas attiecas tikai uz sabiedriskas nozīmes struktūru revīzijas uzdevumiem.

Saistītie uzņēmumi

- R800.8** Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, 4A daļā sniegtās atsaucēs uz “revīzijas klientu” nav attiecināmas uz revīzijas klienta saistītajiem uzņēmumiem. Tomēr, ja revīzijas uzdevuma grupai ir zināms vai ir iemesls uzskatīt, ka jebkādam attiecībām vai apstākļiem, kas saistīti ar klienta saistīto uzņēmumu, ir būtiska loma firmas neatkarības no klienta novērtējumā, revīzijas uzdevuma grupa, nosakot, izvērtējot un novēršot apdraudējumus neatkarībai, ņem vērā arī attiecīgo saistīto uzņēmumu.

Firmu tīkli un tīkla firmas

- R800.9** Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, 4A daļā noteiktās īpašās prasības attiecībā uz tīkla firmām nav jāpiemēro. Tomēr, ja firmai ir zināms vai ir iemesls uzskatīt, ka tīkla firmas intereses vai attiecības rada apdraudējumus neatkarībai, firma novērtē un novērš jebkādu šādu apdraudējumu.

Finansiālā līdzdalība, kredīti un garantijas, ciešas darījumu, ģimeniskas un personiskas attiecības**R800.10** Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu:

- a) 510., 511., 520., 521., 522., 524. un 525. sadaļas nosacījumi attiecas tikai uz darba uzdevuma grupas dalībniekiem, viņu ģimenes locekļiem un, attiecīgos gadījumos, tuviem radniekiem;
- a) firma identificē, novērtē un novērš jebkādu interešu un attiecību radītos apdraudējumus neatkarībai, kā noteikts 510., 511., 520., 521., 522., 524. un 525. sadaļā, kas pastāv starp revīzijas klientu un šādiem revīzijas uzdevuma grupas dalībniekiem:
 - i) personas, kas sniedz konsultācijas saistībā ar tehniskiem vai nozarei raksturīgiem jautājumiem, darījumiem vai notikumiem; un
 - ii) personas, kas nodrošina darba uzdevuma kvalitātes kontroli, tostarp personas, kas veic darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi; un
- c) firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu, par kuru darba uzdevuma grupai ir pamats uzskatīt, ka to izraisa intereses un attiecības starp revīzijas klientu un citiem firmas darbiniekiem, kuri var tieši ietekmēt revīzijas rezultātu.

800.10 A1 Personas, kas var tieši ietekmēt revīzijas rezultātu, ir personas, kas sniedz ieteikumus attiecībā uz atalgojuma sistēmu vai nodrošina šādas sistēmas tiešu pārraudzību vai cita veida pārraudzību saistībā ar revīzijas uzdevuma atbildīgā partnera darbību konkrētā revīzijas uzdevumā (tostarp jebkuras personas, kas ieņem augstāku amatu nekā darba uzdevuma atbildīgais partneris, līdz pat personām, kas ir firmas vadošie partneri (izpilddirektors vai līdzvērtīga amatpersona)).

R800.11 Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu, ko saskaņā ar darba uzdevuma grupas viedokli izraisa R510.4c) un d) punktā, R510.5, R510.7 un 510.10 A5 un A9 punktā minēto personu finansiāla līdzdalība revīzijas klienta uzņēmumā.

R800.12 Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, firmai, piemērojot R510.4a) punktā, R510.6 punktā un R510.7 punktā minētos nosacījumus attiecībā uz uzņēmuma interesēm, nedrīkst būt tiešas būtiskas vai būtiskas netiešas finansiālas līdzdalības revīzijas klienta uzņēmumā.

Darba attiecības ar revīzijas klientu

R800.13 Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu, firma novērtē un novēš jebkādu apdraudējumu, ko izraisa darba attiecības, kā noteikts 524.3 A1–524.5 A3 punktā.

Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana

R800.14 Ja firma veic atbilstīgu revīzijas uzdevumu un sniedz revīzijas klientam ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, firmai ir jāievēro 410.–430. punkta un 600. sadaļas un apakšsadaļu nosacījumi, atkarībā no R800.7–R800.9 punkta nosacījumiem.

4B DAĻA — NEATKARĪBA APLIECINĀJUMA UZDEVUMOS, KAS NAV REVĪZIJAS VAI PĀRBAUDES UZDEVUMI

	Lpp.
900. sadaļa	Konceptuālo pamatnostādņu piemērošana attiecībā uz neatkarību apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi
	198.
905. sadaļa	Samaksa
	206.
906. sadaļa	Dāvanas un viesmīlība
	209.
907. sadaļa	Faktiska vai iespējama tiesvedība
	209.
910. sadaļa	Finansiāla līdzdalība
	211.
911. sadaļa	Kredīti un garantijas
	215.
920. sadaļa	Darījumu attiecības
	217.
921. sadaļa	Radnieciskas un personiskas attiecības
	219.
922. sadaļa	Apliecinājuma klientam nesen sniegti pakalpojumi
	222.
923. sadaļa	Darba attiecības ar apliecinājuma klientu kā uzņēmuma direktoram vai amatpersonai
	223.
924. sadaļa	Darba attiecības ar apliecinājuma klientu
	224.
940. sadaļa	Vadošo darbinieku ilglaicīga saistība ar apliecinājuma klientu
	226.
950. sadaļa	Tādu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana apliecinājuma klientam, kas nav revīzijas vai pārbaudes pakalpojumi
	228.
990. sadaļa	Ziņojumi, kuros noteikts lietojuma un izplatīšanas ierobežojums (apliecinājuma uzdevumi, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi)
	232.

4B DAĻA — NEATKARĪBA APLIECINĀJUMA UZDEVUMOS, KAS NAV REVĪZIJAS VAI PĀRBAUDES UZDEVUMI

900. SADAĻA

KONCEPTUĀLO PAMATNOSTĀDŅU PIEMĒROŠANA ATTIECĪBĀ UZ NEATKARĪBU APLIECINĀJUMA UZDEVUMOS, KAS NAV REVĪZIJAS VAI PĀRBAUDES UZDEVUMI

Ievads

Vispārīgā daļa

- 900.1 Šī daļa attiecas uz apliecinājuma uzdevumiem, kas nav revīzijas un revīzijas uzdevumi (šajā sadaļā saukti par “apliecinājuma uzdevumiem”). Šādu darba uzdevumu piemēri:
- konkrētu finanšu pārskata elementu, kontu vai posteņu revīzija;
 - uzņēmuma galveno darbības rādītāju atbilstības apliecinājums.
- 900.2 Šīs daļas kontekstā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz individuāliem profesionālajiem grāmatvežiem publiskā praksē un viņu firmām.
- 900.3 1. SKKS nosaka firmas pienākumu ieviest politikas un procedūras, kuru mērķis ir nodrošināt pietiekamu pārlicību par to, ka firma un tās personāls un, ja nepieciešams, citas personas, kam ir pienākums uzturēt neatkarības principu, nodrošina neatkarību atbilstoši ētikas prasībām. SAUS nosaka atbildīgā partnera un darba grupas pienākumus darba uzdevuma līmenī. Pienākumu sadalījums firmā ir atkarīgs no tās lieluma, struktūras un organizācijas. Daudzi 4B daļas nosacījumi nenosaka atsevišķu firmas darbinieku atbildību par darbībām, kas saistītas ar neatkarību, tā vietā atsaucoties uz jēdzienu “firma”. Saskaņā ar 1. SKKS firmas piešķir atbildību par konkrētu rīcību konkrētai personai vai personu grupai (piemēram, apliecinājuma uzdevuma darba grupai) Turklāt individuālam profesionālam grāmatvedim joprojām ir pienākums ievērot jebkādos nosacījumus, kas attiecas uz konkrētā grāmatveža darbību, interesēm un attiecībām.
- 900.4 Neatkarība ir saistīta ar objektivitātes un integritātes principiem. Tā ir:
- a) neatkarība uzskatos — apziņas stāvoklis, kas ļauj izdarīt secinājumus, neietekmējoties no faktoriem, kuri varētu radīt šaubas par profesionālo spriedumu, tādējādi ļauj attiecīgajai personai rīkoties godprātīgi, objektīvi un profesionāli;

198.

900. SADAĻA

- b) neatkarība rīcībā — izvairīšanās no faktu un apstākļu rašanās, kas ir tik nozīmīgi, ka atbilstīgai un informētai trešajai pusei varētu rasties šaubas par firmas vai revīzijas uzdevuma grupas dalībnieka godprātību, objektivitāti vai profesionālo skepsi.

Šajā kodeksa daļā atsaucies uz personas vai firmas “neatkarību” nozīmē, ka attiecīgā persona vai firma ievēro šīs kodeksa daļas prasības.

900.5 Kodeksā ir noteikts firmas pienākums apliecinājuma uzdevuma gaitā ievērot pamatprincipus un nodrošināt neatkarību. Šajā kodeksa daļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos darba uzdevumos. Konceptuālās pamatnostādnes, kas noteiktas 120. sadaļā, attiecas uz neatkarību, tāpat kā tās attiecas uz 110. sadaļā izklāstītajiem pamatprincipiem.

900.6 Šajā kodeksa daļā ir aprakstīti:

- fakti un apstākļi, tostarp profesionālā darbība, intereses un attiecības, kas rada vai var radīt apdraudējumus neatkarībai;
- iespējamās darbības, tostarp drošības pasākumi, kas varētu būt piemēroti, lai novērstu jebkādu šādu apdraudējumu; un
- situācijas, kad apdraudējumu nevar novērst vai nav pieejami drošības pasākumi apdraudējuma samazināšanai līdz pieņemamam līmenim.

Citu apliecinājuma uzdevumu raksturojums

900.7 Apliecinājuma uzdevumu mērķis ir palielināt potenciālo lietotāju pārliecību par aplūkojamā jautājuma novērtējuma vai mērījuma rezultātu attiecībā pret kritērijiem. Apliecinājuma uzdevumā firma sniedz slēdzienu, kura mērķis ir palielināt potenciālo lietotāju (kas nav atbildīgā puse) pārliecību par aplūkojamā jautājuma novērtējuma vai mērījuma rezultātu salīdzinājumā ar kritērijiem. Apliecinājuma uzdevumu pamatnostādnēs ir noteikti apliecinājuma uzdevumu elementi un mērķi, kā arī norādīts, kādiem darba uzdevumiem ir piemērojami SAUS. Papildinformāciju par apliecinājuma uzdevuma elementiem un mērķiem skatiet Apliecinājuma uzdevumu pamatnostādnēs.

900.8 Aplūkojamā jautājuma novērtējuma vai mērījuma rezultāts ir informācija, ko iegūst, novērtējot aplūkojamā jautājuma atbilstību kritērijiem. Termins “aplūkojamā jautājuma informācija” tiek lietots ar nozīmi “aplūkojamā jautājuma novērtējuma vai mērījuma rezultāts”. Piemēram, Apliecinājuma uzdevumu pamatnostādnēs ir noteikts, ka apliecinājumu par iekšējās kontroles efektivitāti (aplūkojamā jautājuma informācija) iegūst, novērtējot iekšējās kontroles procesa (aplūkojamais jautājums) atbilstību iekšējās kontroles efektivitātes izvērtēšanas pamatnostādņu, piemēram, COSO vai CoCo (kritēriji) prasībām.

- 900.9 Apliecinājuma uzdevumi var būt uz apliecinājumu balstīti uzdevumi vai tiešas ziņošanas uzdevumi. Abos gadījumos tie ietver trīs puses: firmu, atbildīgo pusi un potenciālos lietotājus.
- 900.10 Uz apliecinājumu balstītā apliecinājuma uzdevumā aplūkojamā jautājuma novērtēšanu vai mērīšanu veic atbildīgā persona. Aplūkojamā jautājuma informācija tiek sniegta kā atbildīgās puses apliecinājums, kas tiek padarīts pieejams potenciālajiem lietotājiem.
- 900.11 Tiešās ziņošanas apliecinājuma uzdevumā firma:
- tieši veic aplūkojamā jautājuma novērtēšanu vai mērījumu;
 - iegūst tās atbildīgās puses apliecinājumu, kura veikusi novērtējumu vai mērījumu, kurš nav pieejams potenciālajiem lietotājiem. Aplūkojamā jautājuma informācija potenciālajiem lietotājiem tiek sniegta apliecinājuma ziņojumā.

Ziņojumi, kuros noteikts lietošanas un izplatīšanas ierobežojums

- 900.12 Apliecinājuma ziņojumā var būt noteikts ziņojuma izmantošanas un izplatīšanas ierobežojums. Šādā gadījumā un, ja ir izpildīti 990. sadaļā izklāstītie nosacījumi, šajā kodeksa daļā noteiktās neatkarības prasības var modificēt, kā noteikts 990. sadaļā.

Revīzijas un pārbaudes uzdevumi

- 900.13 Neatkarības standarti revīzijas un pārbaudes uzdevumiem ir noteikti 4A daļā “*Neatkarība revīzijas un pārbaudes uzdevumos*”. Ja firma vienam un tam pašam klientam sniedz gan apliecinājuma, gan revīzijas vai pārbaudes pakalpojumus, 4A daļas prasības ir piemērojamas attiecībā uz firmu, tīkla firmu, revīzijas vai pārbaudes uzdevuma darba grupas dalībniekiem.

Prasības un piemērošanas materiāli

Vispārīgā daļa

- R900.14** Firma, kas veic apliecinājuma uzdevumu, nodrošina neatkarību.
- R900.15** Firma piemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu neatkarības apdraudējumu saistībā ar apliecinājuma uzdevumu.

Tīkla firmas

- R900.16** Ja firmai ir zināms vai ir iemesls uzskatīt, ka tīkla firmas intereses vai attiecības rada apdraudējumu firmas neatkarības principa ievērošanai, firma novērtē un novērš jebkādu šādu apdraudējumu.
- 900.16 A1 Tīkla firmas ir aplūkotas 400.50 A1–400.54 A1 punktā.

Saistītie uzņēmumi

R900.17 Ja apliecinājuma uzdevuma darba grupai ir zināms vai ir iemesls uzskatīt, ka novērtējot firmas neatkarību no klienta būtiska loma ir attiecībām vai apstākļiem saistībā ar kādu apliecinājuma klienta saistīto uzņēmumu, apliecinājuma uzdevuma darba grupa ņem vērā arī attiecīgo saistīto uzņēmumu, nosakot, izvērtējot un novēršot apdraudējumus neatkarībai.

Apliecinājuma uzdevumu veidi

Uz apliecinājumu balstīti apliecinājuma uzdevumi

R900.18 Veicot uz apliecinājumiem balstītu apliecinājuma uzdevumu:

- a) apliecinājuma uzdevuma grupas dalībnieki un firma, kā šajā sadaļā noteikts, nodrošina neatkarību no apliecinājuma klienta (par aplūkojamā jautājuma informāciju atbildīgā puse un kura varētu būt atbildīga par aplūkojamo jautājumu). Šajā sadaļā noteiktā prasība nodrošināt neatkarību ietver aizliegumu nodibināt noteiktas attiecības starp apliecinājuma uzdevuma darba grupas dalībniekiem un klienta uzņēmuma a) direktoriem, amatpersonām; un ii) personām, kas klienta uzņēmumā ieņem amatu, kam ir nozīmīga ietekme uz aplūkojamā jautājuma informāciju;
- b) firma pielieto 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, izvērtējot attiecības ar personām, kas klienta uzņēmumā ieņem amatu, kam ir nozīmīga ietekme uz darba uzdevuma aplūkojamo jautājumu;
- c) firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu, kādu saskaņā ar firmas viedokli izraisa tīkla firmu intereses un attiecības.

R900.19 Uz apliecinājumu balstītos apliecinājuma uzdevumos, kuros atbildīgā puse ir atbildīga par aplūkojamā jautājuma informāciju, bet nav atbildīga par aplūkojamo jautājumu:

- a) apliecinājuma uzdevuma darba grupas dalībnieki un firma nodrošina neatkarību no personas, kas ir atbildīga par aplūkojamā jautājuma informāciju (apliecinājuma klients); un
- b) firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu, kādu saskaņā ar firmas viedokli izraisa apliecinājuma uzdevuma darba grupas dalībnieku, firmas un tīkla firmas attiecības ar pusi, kura ir atbildīga par aplūkojamo jautājumu.

900.19 A1 Pārsvarā gadījumu uz apliecinājumu balstītos apliecinājuma uzdevumos, kas nav finanšu pārskatu revīzijas uzdevumi, atbildīgā puse ir atbildīga gan par aplūkojamā jautājuma informāciju, gan par aplūkojamo jautājumu. Tomēr dažos darba uzdevumos atbildīgā puse var nebūt atbildīga par aplūkojamo jautājumu.

Kā piemēru var minēt situāciju, kad firma veic apliecinājuma uzdevumu attiecībā uz ziņojumu, ko vides konsultants ir sagatavojis par uzņēmuma ilgtspējas praksi un kas ir paredzēts izplatīšanai potenciālajiem lietotājiem. Šajā gadījumā vides konsultants ir atbildīgā persona par aplūkojamā jautājuma informāciju, bet uzņēmums ir atbildīgā persona par aplūkojamu jautājumu (ilgtspējības prakse).

Tiešās ziņošanas apliecinājuma uzdevumi

R900.20 Tiešās ziņošanas apliecinājuma uzdevumā:

- a) apliecinājuma uzdevuma grupas dalībnieki un firma nodrošina neatkarību no apliecinājuma klienta (par aplūkojamo jautājumu atbildīgā persona); un
- b) firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu neatkarībai, ko saskaņā ar firmas viedokli izraisa tīkla firmu intereses un attiecības.

Vairākas atbildīgās personas

900.21 A1 Dažkārt apliecinājuma uzdevumos var būt vairākas atbildīgās personas neatkarīgi no tā, vai apliecinājuma uzdevums ir uz apliecinājumu balstīts vai tiešs ziņojums. Nosakot, vai ir nepieciešams piemērot šīs sadaļas nosacījumus attiecībā uz katru atbildīgo pusi, firma var ņemt vērā dažādus aspektus. Šādi aspekti var būt saistīti ar to, vai firmas vai apliecinājuma grupas dalībnieka intereses vai attiecības ar konkrētu atbildīgo pusi rada tādu apdraudējumu neatkarībai, kurš aplūkojamā jautājuma informācijas kontekstā nav acīmredzami maznozīmīgs. Šajā procesā firma ņem vērā šādus faktorus:

- a) konkrētās atbildīgās puses atbildībā esošā aplūkojamā jautājuma informācijas (vai aplūkojamā jautājuma) būtiskums;
- b) tas, cik lielā mērā ar darba uzdevumu ir saistītas sabiedrības intereses.

Ja firma konstatē, ka apdraudējums, ko izraisa intereses vai attiecības ar konkrētu atbildīgo pusi, ir acīmredzami maznozīmīgs, attiecībā uz šādu atbildīgo pusi nav nepieciešams piemērot visus šīs sadaļas nosacījumus.

[900.22–900.29 punkti ir apzināti atstāti tukši]

Periods, kādā jānodrošina neatkarība

R900.30 Neatkarība saskaņā ar šīs kodeksa daļas nosacījumiem ir jānodrošina gan:

- a) darba uzdevuma periodā; gan
- b) periodā, uz kuru attiecas aplūkojamā jautājuma informācija.

- 900.30 A1 Darba uzdevuma periods sākas, kad apliecinājuma grupa sāk sniegt apliecinājuma pakalpojumus saistībā ar konkrēto darba uzdevumu. Darba uzdevuma periods beidzas, kad ir sagatavots apliecinājuma ziņojums. Periodiska darba uzdevuma gadījumā par tā beigām uzskatāms brīdis, kad jebkura no pusēm paziņo par profesionālo attiecību izbeigšanu vai ir sagatavots apliecinājuma ziņojums.
- R900.31** Ja uzņēmums kļūst par apliecinājuma klientu tāda perioda laikā, uz kuru attiecas aplūkojamā jautājuma informācija, par kuru firma sniegs slēdzieni, vai pēc šāda perioda, firma nosaka, vai apdraudējumu neatkarībai nerada šādi apstākļi:
- a) finansiālas vai darījumu attiecības ar apliecinājuma klientu pirms vai pēc perioda, uz kuru attiecas aplūkojamā jautājuma informācijas, bet pirms apliecinājuma uzdevuma akceptēšanas; vai
 - b) apliecinājuma klientam iepriekš sniegti pakalpojumi.
- R900.32** Apdraudējumi neatkarībai rodas, ja ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi tika sniegti apliecinājuma klientam periodā vai pēc perioda, uz kuru attiecas aplūkojamā jautājuma informācija, bet pirms tam, kad apliecinājuma grupa sāka sniegt apliecinājuma pakalpojumus un šādi pakalpojumi darba uzdevuma periodā nav atļauti. Šādos apstākļos firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu neatkarībai, ko izraisa šādu pakalpojumu sniegšana. Ja šāds apdraudējums nav pieņemamā līmenī, firma akceptē apliecinājuma uzdevumu tikai tad, kad apdraudējums ir samazināts līdz pieņemamam līmenim.
- 900.32 A1 Pasākumu piemēri, kas var kalpot kā drošības pasākumi šāda apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tādu speciālistu pieaicināšana pakalpojumu sniegšanai, kuri nav apliecinājuma grupas dalībnieki;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbaudītu apliecinājuma un ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto darbu.
- R900.33** Ja ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīto pakalpojumu, kas nav atļauti darba uzdevuma periodā, sniegšana nav pabeigta un pakalpojumu nav iespējams pabeigt vai pārtraukt pirms profesionālo pakalpojumu sniegšanas saistībā ar apliecinājuma uzdevumu, firma akceptē šādu apliecinājuma uzdevumu tikai tad, ja:
- a) firma ir pārliecinājusies, ka:
 - i) ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītie pakalpojumi tiks pabeigti īsā laika posmā;
 - ii) klients ir vienojies par pakalpojumu nodošanu citam pakalpojumu sniedzējam īsā laika posmā;

- b) ja nepieciešams, firma pakalpojumu periodā veic drošības pasākumus; un
- c) firma pārrunā attiecīgo jautājumu ar personām, kam uzticēta pārvalde.

[900.34–900.39 punkts ir apzināti atstāts tukšs]

Vispārējās dokumentācijas prasības attiecībā uz neatkarību apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi

R900.40 Firma dokumentē secinājumus attiecībā uz Kodeksa šīs daļas prasību izpildi, kā arī visu būtisko pārrunu saturu, kas notikušas šajā kontekstā. Tas ietver šādus aspektus:

- a) ja apdraudējuma novēršanai ir pielietoti drošības pasākumi, firma dokumentē apdraudējuma būtību un pieejamos vai īstenotos drošības pasākumus; un
- b) ja ir jāveic apdraudējuma nozīmīga analīze un firma secina, ka apdraudējums jau atbilst pieņemamam līmenim, firma dokumentē apdraudējuma būtību un attiecīgo secinājumu pamatojumu.

900.40 A1 Šāda dokumentēšana nodrošina pierādījumus par firmas spriedumiem, kas izdarīti, izdarot secinājumus attiecībā uz Kodeksa šīs daļas prasību izpildi. Tomēr tas, ka dokumentēšana nav veikta, neliecina par to, ka firma nebūtu apsvērusi konkrētu jautājumu vai nebūtu nodrošinājusi neatkarību.

[900.41–900.49 punkts ir apzināti atstāts tukšs]

Neatkarības principa neievērošana apliecinājuma uzdevumos, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi

Ja firmā tiek konstatēts pārkāpums

R900.50 Ja firma secina, ka ir noticis šīs kodeksa daļas prasību pārkāpums, firma:

- a) izbeidz, aptur vai likvidē intereses vai attiecības, kas radījušas pārkāpumu;
- b) novērtē pārkāpuma nozīmīgumu un tā ietekmi uz firmas objektivitāti un spēju sniegt apliecinājuma ziņojumu; un
- c) nosaka, vai attiecīgās rīcības rezultātā pārkāpuma sekas ir atbilstoši novērstas.

Pieņemot šo lēmumu, firma pielieto profesionālu spriedumu un izvērtē, vai atbilstīga un informēta trešā persona secinātu, ka firmas

objektivitāte ir apdraudēta, un tādējādi firma nevar sniegt apliecinājuma ziņojumu.

- R900.51** Ja firma konstatē, ka tā nevar veikt pasākumus, lai apmierinoši novērstu pārkāpuma sekas, firma iespējami īsā laikā informē pusi, kura firmai pasūtījusi darba uzdevumu, vai personas, kam uzticēta pārvalde. Firma veic arī visus nepieciešamos pasākumus, lai pabeigtu apliecinājuma uzdevumu saskaņā ar piemērojamajām normatīvajām prasībām, kas attiecas uz apliecinājuma uzdevumu pabeigšanu.
- R900.52** Ja firma nosaka, ka ir iespējams veikt drošības pasākumus, lai apmierinoši novērstu pārkāpuma sekas, firma attiecīgi apspriež pārkāpumu un veiktos vai ierosinātos pasākumus ar pusi, kura firmai pasūtīja darba uzdevumu, vai personām, kam uzticēta pārvalde. Firma savlaicīgi apspriež pārkāpumu un ierosinātos pasākumus, ņemot vērā darba uzdevuma apstākļus un pārkāpumu.
- R900.53** Ja puse, kura firmai pasūtīja darba uzdevumu, vai personas, kam uzticēta pārvalde, nepiekrīt, ka firmas ierosinātie pasākumi saskaņā ar R900.50c) punktu apmierinoši novērš pārkāpuma sekas, firma veic nepieciešamās darbības, lai izbeigtu apliecinājuma uzdevumu saskaņā ar piemērojamām normatīvajām prasībām, kas nosaka apliecinājuma uzdevumu izbeigšanu.

Dokumentēšana

- R900.54** Saskaņā ar R900.50–R900.53 punkta prasībām firma dokumentē šādus jautājumus:
- pārkāpums;
 - veiktie pasākumi;
 - galvenie pieņemtie lēmumi; un
 - jebkādi jautājumi, kas tika pārrunāti ar pusi, kura firmai pasūtīja darba uzdevumu, vai personām, kam uzticēta pārvalde.
- R900.55** Ja firma turpina apliecinājuma uzdevumu, firma dokumentē šādus aspektus:
- secinājums par to, ka saskaņā ar firmas profesionālo spriedumu nav apdraudēta objektivitāte; un
 - pamatojums tam, kā attiecīgie pasākumi palīdz novērst pārkāpuma sekas, lai firma varētu sagatavot apliecinājuma ziņojumu.

905. SADAĻA**SAMAKSA****Ievads**

- 905.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 905.2 Samaksas vai cita veida atlīdzības veids un līmenis var radīt ar personiskām interesēm vai iebiedēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Samaksa — relatīvais lielums**

- 905.3 A1 Ja no apliecinājuma klienta saņemtā kopējā samaksa veido lielu daļu no firmas, kas sniedz apliecinājuma uzdevuma slēdzienu, kopējiem ienākumiem, atkarība no konkrētā klienta un bažas par klienta iespējamu zaudēšanu rada ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu.
- 905.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- firmas saimnieciskās darbības struktūra;
 - tas, vai firma ir darbojusies ilgu laiku vai ir nesen izveidota;
 - klienta kvalitatīvais vai kvantitatīvais nozīmīgums firmas kontekstā.
- 905.3 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm vai iebiedēšanu saistīta apdraudējuma samazināšanai, ir firmas klientu bāzes paplašināšana, lai samazinātu atkarību no apliecinājuma klienta.
- 905.3 A4 Ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums var rasties arī, ja no apliecinājuma klienta saņemtā firmas atlīdzība veido lielu daļu no atsevišķa partnera klientu veidotajiem ieņēmumiem.
- 905.3 A5 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- partnera klientu bāzes paplašināšana, lai samazinātu atkarību no konkrētā apliecinājuma klienta;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav apliecinājuma grupas dalībnieks, darba pārskatīšanai.

Kavēti maksājumi

- 905.4 A1 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums var rasties, ja ievērojama daļa no atlīdzības netiek samaksāta pirms apliecinājuma ziņojuma par nākamo gadu publicēšanas. Parasti firma pieprasa klientam veikt samaksu pirms šāda ziņojuma publicēšanas. Prasības un piemērošanas materiālus, kas izklāstīti 911. sadaļā, attiecībā uz aizdevumiem un garantijām var piemērot arī situācijās, kad pastāv kavēti maksājumi.
- 905.4 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- daļēja kavēto maksājumu saņemšana;
 - atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas nav piedalījies apliecinājuma uzdevumā, attiecīgā darba pārskatīšanai.
- R905.5** Ja būtiska daļa no klienta kavētās atlīdzības paliek neapmaksāta ilgu laiku, firma nosaka:
- a) vai kavēto atlīdzību var pielīdzināt klientam izsniegtam aizdevumam; un
 - b) vai firmai būtu jāpārskata jauna darba uzdevuma akceptēšana vai apliecinājuma uzdevuma turpināšana.

No pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas

- 905.6 A1 No pakalpojuma rezultāta atkarīgas maksas aprēķina, izmantojot iepriekš noteiktu metodi, kas ir saistīta ar darījuma iznākumu vai sniegto pakalpojumu rezultātu. Netiešu no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksājumu piemērs ir no pakalpojuma rezultāta atkarīgi maksājumi, ko iekasē, izmantojot starpnieku. Šīs sadaļas kontekstā samaksa netiek uzskatīta par no pakalpojuma rezultāta atkarīgu maksu, ja to ir noteikusi tiesa vai cita publiska iestāde.
- R905.7** Firma nedrīkst tieši vai netieši iekasēt no pakalpojuma rezultāta atkarīgus maksājumus par apliecinājuma uzdevumu.
- R905.8** Firma nedrīkst tieši vai netieši iekasēt no pakalpojuma rezultāta atkarīgus maksājumus par ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītiem pakalpojumiem, kas sniegti apliecinājuma klientam, ja šādu pakalpojumu iznākums un atbilstoši arī atlīdzības apjoms ir atkarīgs no nākotnē vai pašreiz izdarītiem spriedumiem saistībā ar jautājumu, kurš ir būtisks apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informācijas kontekstā.
- 905.9 A1 R905.7 un R905.8 punkta nosacījumi liedz firmai noslēgt konkrētas vienošanās par no pakalpojuma rezultāta atkarīgiem maksājumiem ar apliecinājuma klientu. Pat, ja, apliecinājuma klientam sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, netiek izslēgti no pakalpojuma rezultāta atkarīgi maksājumi, tomēr var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums.

- 905.9 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- iespējamās atlīdzības apmēra diapazons;
 - tas, vai atbilstīga iestāde nosaka attiecīgā jautājuma, saistībā ar kuru ir noteikts no pakalpojuma rezultāta atkarīgs maksājums, iznākumu;
 - potenciālo firmas pakalpojumu lietotāju informēšana par veikto darbu un atlīdzības noteikšanas metodi;
 - pakalpojuma būtība;
 - notikuma vai darījuma ietekme uz aplūkojamā jautājuma informāciju.
- 905.9 A3 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav bijis iesaistīts ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītā pakalpojuma sniegšanā un kas pārbauda atbilstošo apliecinājuma darbu;
 - iepriekšējas rakstiskas vienošanās noslēgšana ar klientu par atlīdzības noteikšanas metodi.

906. SADAĻA**DĀVANAS UN VIESMĪLĪBA****Ievads**

- 906.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 906.2 Pieņemot no apliecinājuma klienta piedāvātas dāvanas vai viesmīlību, var rasties ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistīts apdraudējums pamatprincipu ievērošanai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli

- R906.3** Firma vai apliecinājuma uzdevuma darba grupas dalībnieks nepieņem dāvanas un viesmīlību no apliecinājuma klienta, izņemot, ja vērtība ir niecīga un nenožīmīga.
- 906.3 A1 Ja firma vai apliecinājuma grupas dalībnieks piedāvā vai pieņem pamudinājumu no apliecinājuma klienta, ir piemērojamas 340. sadaļas prasības un piemērošanas materiāli un šo prasību neievērošana var radīt neatkarības apdraudējumu.
- 906.3 A2 340. sadaļā izklāstītās prasības attiecībā uz pamudinājuma piedāvāšanu vai pieņemšanu, nosaka aizliegumu firmai vai apliecinājuma grupas dalībniekam pieņemt dāvanas un viesmīlību, ja mērķis ir neatbilstīgi ietekmēt attiecīgās personas rīcību, pat ja vērtība ir niecīga un nenožīmīga.

907. SADAĻA**FAKTISKA VAI IESPĒJAMA TIESVEDĪBA****Ievads**

- 907.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 907.2 Ja pastāv faktiska vai iespējama tiesvedība ar apliecinājuma klientu, rodas ar personiskajām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums. Šajā sadaļā sniegti īpaši piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 907.3 A1 Klienta vadības un apliecinājuma grupas dalībnieku attiecībās jāvalda atklātībai un pilnīgi visu klienta uzņēmuma darbības aspektu skaidrojumam. Pretrunīgu nostāju var izraisīt faktiska vai iespējama tiesvedība starp apliecinājuma klientu un firmu vai apliecinājuma grupas dalībnieku. Šāda pretrunīga nostāja var ietekmēt vadības vēlmi pilnībā atklāt informāciju un radīt ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu.
- 907.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- tiesvedības būtiskums;
 - tas, vai tiesvedība ir saistīta ar iepriekš veiktu apliecinājuma uzdevumu.
- 907.3 A3 Ja tiesvedības procesā ir iesaistīts apliecinājuma grupas dalībnieks, piemērs darbībām ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai ir attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma grupas.
- 907.3 A4 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākums ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana veiktā darba pārskatīšanai.

910. SADAĻA**FINANSIĀLA LĪDZDALĪBA****Ievads**

- 910.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 910.2 Finansiāla līdzdalība apliecinājuma klienta uzņēmumā var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 910.3 A1 Finansiāla līdzdalība var izpausties tieši vai netieši, izmantojot starpnieku, piemēram, kolektīvo ieguldījumu shēmu, nekustamo īpašumu vai trastu. Ja patiesajam labuma guvējam ir kontrole pār starpnieku vai spēja ietekmēt starpnieka lēmumus, atbilstoši šī kodeksa nosacījumiem šāda finansiāla līdzdalība uzskatāma par tiešu finansiālu līdzdalību. Un pretēji, ja patiesajam labuma guvējam nav kontroles pār starpnieku vai spējas ietekmēt starpnieka lēmumus, atbilstoši šī kodeksa nosacījumiem šāda finansiāla līdzdalība uzskatāma par netiešu finansiālu līdzdalību.
- 910.3 A2 Šajā sadaļā sniegta atsauce uz finansiālas līdzdalības “būtiskumu”. Lai noteiktu, vai šāda līdzdalība ir būtiska atsevišķas personas kontekstā, var ņemt vērā šādu personu un viņu ģimenes locekļu līdzdalības kopējo neto vērtību.
- 910.3 A3 Novērtējot ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma līmeni, ko izraisa finansiāla līdzdalība apliecinājuma klienta uzņēmumā, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- personas, kurai pieder līdzdalība, loma;
 - tas, vai finansiālā līdzdalība ir tieša vai netieša.
 - finansiālās līdzdalības būtiskums.

Firmas, apliecinājuma darba grupas dalībnieku un viņu ģimenes locekļu finansiāla līdzdalība

- R910.4** Šādām personām nedrīkst būt tieša finansiāla līdzdalība vai būtiska netieša finansiāla līdzdalība apliecinājuma klienta uzņēmumā:
- a) firma; vai
 - b) apliecinājuma grupas dalībnieks vai kāds no attiecīgās personas ģimenes locekļiem.

Finansiāla līdzdalība uzņēmumā, kas atrodas apliecinājuma klienta kontrolē

R910.5 Ja firmai pieder kontrolpakete apliecinājuma klienta uzņēmumā un klients ir būtisks, ne firmai, ne apliecinājuma grupas dalībniekam, ne arī kādiem attiecīgo personu ģimenes locekļiem nedrīkst būt tiešas vai būtiskas netiešas finansiālas līdzdalības šajā uzņēmumā.

Finansiāla līdzdalība kā pilnvarniekam

R910.6 R910.4 punkts attiecas arī uz finansiālu līdzdalību apliecinājuma klienta trasta uzņēmumā, attiecībā uz kuru firma vai persona darbojas kā pilnvarnieks, izņemot, ja:

- a) neviens no šādām personām nav trasta patiesais labuma guvējs: pilnvarnieks, apliecinājuma grupas dalībnieks vai kāds no šo personu ģimenes locekļiem vai firma;
- b) trasta līdzdalība apliecinājuma klienta uzņēmumā nav būtiska trastam;
- c) trastam nav būtiskas ietekmes pār apliecinājuma uzdevuma klientu; un
- d) neviena no šādām personām nevar būtiski ietekmēt jebkādas ar investīcijām saistītus lēmumus, kas ietver finansiālu līdzdalību apliecinājuma klienta uzņēmumā: pilnvarnieks, apliecinājuma grupas dalībnieks vai kāds no šo personu ģimenes locekļiem, vai firma.

Neapzināti iegūta finansiāla līdzdalība

R910.7 Ja firma, apliecinājuma grupas dalībnieks vai kāds no šo personu ģimenes locekļiem iegūst tiešu finansiālu līdzdalību vai būtisku netiešu finansiālu līdzdalību apliecinājuma klienta uzņēmumā mantojuma, dāvinājuma, uzņēmumu apvienošanās ceļā vai līdzīgos apstākļos, un šāda līdzdalība nav atļauta saskaņā ar šīs sadaļas nosacījumiem, tad:

- a) ja līdzdalība pieder firmai, tā nekavējoties atsakās no šādas finansiālās līdzdalības vai pietiekamā mērā atsakās no netiešas finansiālās līdzdalības, lai atlikusī līdzdalība vairs nebūtu būtiska; vai
- b) ja līdzdalība pieder apliecinājuma grupas dalībniekam vai šādas personas ģimenes loceklim, persona, kurai pieder līdzdalība, nekavējoties atsakās no tās vai pietiekamā mērā atsakās no netiešas finansiālās līdzdalības, lai atlikusī līdzdalība vairs nebūtu būtiska.

Finansiāla līdzdalība — citi apstākļi*Tuvi radnieki*

- 910.8 A1 Ja apliecinājuma grupas dalībnieks zina, ka tuvam radniekam ir tieša finansiāla līdzdalība vai būtiska netieša finansiāla līdzdalība apliecinājuma klientā, var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums.
- 910.8 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecību būtība starp apliecinājuma grupas dalībnieku un viņa/viņas tuvo radnieku;
 - tas, vai finansiālā līdzdalība ir tieša vai netieša.
 - finansiālās līdzdalības būtiskums attiecīgajam tuvajam radniekam.
- 910.8 A3 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- tuvais radnieks pēc iespējas drīzāk atsakās no finansiālās līdzdalības vai no pietiekama tās daļas, lai pārējā līdzdalības daļa vairs nebūtu būtiska;
 - attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma grupas.
- 910.8 A4 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā apliecinājuma grupas dalībnieka veikto darbu.

Citas personas

- 910.8 A5 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums var rasties, ja apliecinājuma grupas dalībnieks zina, ka finansiāla līdzdalība apliecinājuma klienta uzņēmumā pieder šādām personām:
- firmas partneri un profesionālie darbinieki, izņemot tos, kuriem īpaši nav atļauta šāda finansiāla līdzdalība saskaņā R910.4 punktu, vai šādu personu ģimenes locekļi;
 - personas, kas ir tuvās personiskās attiecībās ar apliecinājuma grupas dalībnieku.
- 910.8 A6 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ir apliecinājuma grupas dalībnieka, kuram ir personiskas attiecības, izslēgšana no apliecinājuma grupas.
- 910.8 A7 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- apliecinājuma grupas dalībnieka neiesaistīšana nozīmīgu lēmumu pieņemšanas procesā attiecībā uz apliecinājuma uzdevumu;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbauda apliecinājuma grupas dalībnieka darbu.

911. SADAĻA**KREDĪTI UN GARANTIJAS****Ievads**

- 911.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 911.2 Aizdevuma vai ar aizdevumu saistītas garantijas izsniegšana apliecinājuma klientam var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 911.3 A1 Šajā sadaļā sniegtas atsauces uz aizdevuma vai garantijas “būtiskumu”. Lai noteiktu, vai šāds aizdevums vai garantija ir būtiska atsevišķas personas kontekstā, var ņemt vērā šādu personu un viņu ģimenes locekļu līdzdalības kopējo neto vērtību.

Ar apliecinājuma klientu saistīti aizdevumi un garantijas

- R911.4** Firma, apliecinājuma grupas dalībnieks vai šo personu ģimenes locekļi nedrīkst izsniegt aizdevumu vai aizdevuma garantiju apliecinājuma klientam, izņemot, ja šāds aizdevums vai garantija ir nebūtisks gan:

- a) firmai vai personai, kura izsniedz aizdevumu vai garantiju; gan
- b) klientam.

Ar apliecinājuma klientu, kas ir banka vai līdzīga institūcija, saistīti aizdevumi un garantijas

- R911.5** Firma, apliecinājuma grupas dalībnieks vai šo personu ģimenes locekļi nedrīkst pieņemt aizdevumu vai aizdevuma garantiju no apliecinājuma klienta, kas ir banka vai līdzīga iestāde, izņemot, ja šāds aizdevums vai garantija tiek izsniegts saskaņā ar standarta kreditēšanas praksi, procedūrām un nosacījumiem.
- 911.5 A1 Šādu aizdevumu piemēri ir hipotekārais kredīts, bankas kredītlīnija, aizdevums automašīnas iegādei un kredītkartes.
- 911.5 A2 Pat ja firma saņem aizdevumu no apliecinājuma klienta, kas ir banka vai līdzīga institūcija, saskaņā ar standarta kreditēšanas procedūrām, noteikumiem un nosacījumiem, aizdevums var radīt ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ja tas ir būtisks apliecinājuma klientam vai firmai, kas saņem aizdevumu.

- 911.5 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi, lai novērstu šādu ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ir atbilstoša pārrauga, kas nav apliecinājuma grupas dalībnieks un kas strādā tīkla firmā, kura nav aizdevuma saņēmējs, pieaicināšana.

Noguldījumu un brokera pakalpojumu konti

- R911.6** Firma vai apliecinājuma grupas dalībnieks vai šādu personu ģimenes loceklis drīkst veikt noguldījumus vai atvērt vērtspapīru kontu apliecinājuma klienta uzņēmumā, kas ir banka vai līdzīga iestāde, ja tas notiek atbilstoši standarta komercdarbības nosacījumiem.

Ar apliecinājuma klientu, kas nav banka vai līdzīga institūcija, saistīti aizdevumi un garantijas

- R911.7** Firma vai apliecinājuma grupas dalībnieks vai šādu personu ģimenes locekļi nedrīkst pieņemt aizdevumu vai aizdevuma garantijas no apliecinājuma klienta, kas nav banka vai līdzīga institūcija, izņemot, ja aizdevums vai garantija ir nebūtiska gan:
- a) firmai vai personai, kura saņem aizdevumu vai garantiju; gan
 - b) klientam.

920. SADAĻA**DARĪJUMU ATTIECĪBAS****Ievads**

- 920.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 920.2 Ciešas darījumu attiecības ar apliecinājuma klientu vai tā vadību var radīt ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 920.3 A1 Šajā sadaļā sniegtas atsauces uz finansiālās līdzdalības “būtiskumu” un darījumu attiecību “nozīmīgumu”. Lai noteiktu, vai šāda finansiāla līdzdalība ir būtiska konkrētai personai, var ņemt vērā attiecīgās personas un tās ģimenes locekļu līdzdalības kopējo neto vērtību.
- 920.3 A2 Tādu ciešu darījumu attiecību piemēri, kas izriet no komerciālām attiecībām vai kopīgas finansiālas līdzdalības, ir šādi:
- finansiāla līdzdalība kopuzņēmumā ar klientu vai īpašnieku, kam ir izšķiroša ietekme, direktoru, amatpersonu vai citu personu, kas klienta uzņēmumā veic augstākā līmeņa vadības funkcijas;
 - vienošanās par viena vai vairāku firmas piedāvāto pakalpojumu vai preču apvienošanu ar vienu vai vairākiem klienta piedāvātajiem pakalpojumiem vai precēm un šāda pakalpojumu un/vai preču apvienojuma tirgošanu, atsaucoties uz abām pusēm;
 - izplatīšanas vai mārketinga pasākumi, atbilstoši kuriem firma izplata vai reklamē klienta produktus vai pakalpojumus, vai klients izplata vai reklamē firmas produktus vai pakalpojumus.

Firmas, apliecinājuma grupas dalībnieka vai ģimenes locekļa darījumu attiecības

- R920.4** Firmai, tīkla firmai vai apliecinājuma grupas dalībniekam nedrīkst būt ciešas darījumu attiecības ar apliecinājuma klientu vai tā vadību, izņemot gadījumus, kad jebkāda finansiāla līdzdalība ir nebūtiska un darījumu attiecības ir nenozīmīgas klientam vai tā vadībai un firmai vai apliecinājuma grupas dalībniekam.

- 920.4 A1 Ja pastāv ciešas darījumu attiecības starp apliecinājuma klientu vai tā vadību un apliecinājuma grupas dalībnieka ģimenes locekli, var rasties ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums.

Preču vai pakalpojumu iegāde

- 920.5 A1 Ja firma vai apliecinājuma grupas dalībnieks vai šo personu ģimenes loceklis iegādājas preces vai pakalpojumus no apliecinājuma klienta, apdraudējums neatkarībai parasti nerodas, ja darījumi notiek atbilstoši standarta uzņēmējdarbības praksei un konkurences nosacījumiem. Tomēr atkarībā no šādu darījumu veida un apjoma var rasties ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums.
- 920.6 A2 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- darījuma novēršana vai apjoma samazināšana;
 - attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma grupas.

921. SADAĻA**ĢIMENISKAS UN PERSONISKAS ATTIECĪBAS****Ievads**

- 921.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 921.2 Ģimeniskas vai personiskas attiecības ar klienta personālu var radīt ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 921.3 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu var izraisīt ģimeniskas un personiskas attiecības starp apliecinājuma grupas dalībnieku un apliecinājuma klienta direktoru vai amatpersonu, vai atkarībā no amata — noteiktiem apliecinājuma klienta darbiniekiem.
- 921.3 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas pienākumi apliecinājuma grupā;
 - ģimenes locekļa vai citas personas loma klienta uzņēmumā un attiecību tuvums.

Apliecinājuma grupas dalībnieka ģimenes locekļi

- 921.4 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums rodas, ja apliecinājuma grupas dalībnieka ģimenes loceklis strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz darba uzdevuma aplūkojamo jautājumu.
- 921.4 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- ģimenes locekļa amats;
 - apliecinājuma grupas dalībnieka loma.
- 921.4 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma grupas.
- 921.4 A4 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir apliecinājuma grupas pienākumu strukturēšana tā, lai apliecinājuma grupas dalībniekiem nebūtu jāveic darbs saistībā ar jautājumiem, kas atrodas ģimenes locekļa kompetencē.

- R921.5** Persona nedrīkst piedalīties apliecinājuma grupā, ja viņa/viņas ģimenes loceklis:
- a) ir apliecinājuma klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
 - b) ir darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju; vai
 - c) ir strādājis šādā amatā jebkurā periodā, uz kuru attiecas darba uzdevums vai aplūkojamā jautājuma informācija.

Apliecinājuma grupas dalībnieka tuvi radinieki

- 921.6 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistīts apdraudējums rodas, ja apliecinājuma grupas dalībnieka tuvs radinieks ir:
- a) apliecinājuma klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
 - b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju.
- 921.6 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecību būtība starp apliecinājuma grupas dalībnieku un viņa/viņas tuvo radinieku;
 - tuvā radnieka amats klienta uzņēmumā; un
 - apliecinājuma grupas dalībnieka loma.
- 921.6 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma grupas.
- 921.6 A4 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir revīzijas uzdevuma grupas pienākumu strukturēšana tā, lai revīzijas uzdevuma grupas dalībniekiem nebūtu jāveic darbs saistībā ar jautājumiem, kas atrodas tuvā radnieka kompetencē.

Citu apliecinājuma grupas dalībnieku tuvas attiecības

- R921.7** Apliecinājuma grupas dalībnieks saskaņā ar firmas politikām un procedūrām izvērtē, vai apliecinājuma grupas dalībniekam ir ciešas attiecības ar personu, kura nav ģimenes loceklis vai tuvs radinieks, bet kura ir:
- a) apliecinājuma klienta uzņēmuma direktors vai amatpersona; vai
 - b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju.

- 921.7 A1 Novērtējot šādas attiecības radītā apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas un apliecinājuma grupas dalībnieka attiecību būtība;
 - attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā;
 - apliecinājuma grupas dalībnieka loma.
- 921.7 A2 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma grupas.
- 921.7 A3 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm, familiaritāti un ietekmēšanu saistītu apdraudējumu, ir apliecinājuma grupas pienākumu strukturēšana tā, lai apliecinājuma grupas dalībniekam nebūtu jāveic darbs saistībā ar jautājumiem, kas atrodas personas, ar kuru grupas dalībniekam ir tuvas attiecības, kompetencē.

Firmas partneru un darbinieku attiecības

- 921.8 A1 Ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīts apdraudējums var rasties, ja pastāv personiskas vai ģimeniskas attiecības starp:
- a) firmas partneri vai darbinieku, kas nav apliecinājuma grupas dalībnieks; un
 - b) apliecinājuma klienta uzņēmuma direktoru vai amatpersonu vai darbinieku, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju.
- 921.8 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecību būtība starp partneri vai firmas darbinieku un klienta uzņēmuma direktoru vai amatpersonu vai darbinieku;
 - attiecīgā partnera vai firmas darbinieka mijiedarbības apjoms ar apliecinājuma grupu;
 - attiecīgā partnera vai darbinieka loma firmā;
 - attiecīgās personas loma klienta uzņēmumā.
- 921.8 A3 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- partnera vai darbinieka pienākumu strukturēšana tādā veidā, lai samazinātu jebkādu iespējamo ietekmi uz revīzijas uzdevumu;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbauda paveikto apliecinājuma darbu.

922. SADAĻA**APLIECINĀJUMA KLIENTAM NESEN SNIEGTI PAKALPOJUMI****Ievads**

- 921.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 922.2 Ja apliecinājuma grupas dalībnieks ir nesen strādājis apliecinājuma klienta uzņēmumā kā direktors vai amatpersona vai darbinieks, var rasties ar personiskām interesēm, pašizvērtējumu vai familiaritāti saistīts apdraudējums. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Pakalpojumu sniegšana periodā, uz kuru attiecas apliecinājuma ziņojums**

- R922.3** Apliecinājuma grupā nedrīkst iekļaut personu, kas periodā, uz kuru attiecas apliecinājuma ziņojums:
- a) ir strādājusi apliecinājuma klienta uzņēmumā kā direktors vai amatpersona; vai
 - b) ir bijusi darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju.

Pakalpojumu sniegšana pirms perioda, uz kuru attiecas apliecinājuma ziņojums

- 922.4 A1 Ar personiskām interesēm, pašizvērtējumu vai familiaritāti saistīts apdraudējums var rasties, ja apliecinājuma grupas dalībnieks pirms perioda, uz kuru attiecas apliecinājuma ziņojums:
- a) ir strādājis apliecinājuma klienta uzņēmumā kā direktors vai amatpersona; vai
 - b) ir bijusi darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju.
- Piemēram, apdraudējums var rasties, ja attiecīgā persona, iepriekšējā pārskatu periodā strādājot klienta uzņēmumā, pieņēmusi lēmumus vai veikusi darbu, kas ir jāvērtē pašreizējā periodā kārtējā apliecinājuma uzdevuma ietvaros.
- 922.4 A2 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā;
 - laika posms, kopš attiecīgā persona pārtraukusi darbu klienta uzņēmumā;
 - apliecinājuma grupas dalībnieka loma.
- 922.4 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm, pašizvērtējumu vai familiaritāti saistīta apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārtrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā apliecinājuma grupas dalībnieka veikto darbu.

923. SADAĻA**PILDOT APLIECINĀJUMA KLIENTA DIREKTORA VAI AMATPERSONAS PIENĀKUMUS****Ievads**

- 923.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 923.2 Apliecinājuma klienta direktora vai amatpersonas pienākumu pildīšana rada ar personiskām interesēm un pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Darbs kā uzņēmuma direktoram vai amatpersonai**

- R923.3** Firmas partneris vai darbinieks nedrīkst būt apliecinājuma klienta direktors vai amatpersona.

Darbs uzņēmuma sekretāra amatā

- R923.4** Firmas partneris vai darbinieks nedrīkst strādāt kā uzņēmuma sekretārs apliecinājuma klienta uzņēmumā, izņemot, ja:
- a) šāda prakse ir īpaši atļauta saskaņā ar vietējiem tiesību aktiem, profesionāliem noteikumiem vai praksi;
 - b) vadība pieņem visus lēmumus; un
 - c) veicamie pienākumi un darbības attiecas tikai uz parastiem un administratīviem pienākumiem, piemēram, protokolu sagatavošanu un likumā noteikto atskaišu nodrošināšanu.
- 923.4 A1 Dažādās jurisdikcijās uzņēmuma sekretāra amatam ir dažāda ietekme. Šī amata pienākumi var svārstīties no administratīvu pienākumu veikšanas (piemēram, personāla vadība un uzņēmuma ierakstu un reģistru nodrošināšana) līdz uzņēmuma darbības nodrošināšanai atbilstoši normatīvo aktu prasībām vai konsultāciju sasniegšanai saistībā ar korporatīvās pārvaldes jautājumiem. Parasti šim amatam ir cieša saikne ar uzņēmumu. Tāpēc rodas apdraudējums, ja firmas partneris vai darbinieks strādā apliecinājuma klienta uzņēmumā uzņēmuma sekretāra amatā. (Sīkāka informācija attiecībā uz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu apliecinājuma klientam ir sniegta 950. sadaļā “Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana apliecinājuma klientam”).

924. SADAĻA**DARBA ATTIECĪBAS AR APLIECINĀJUMA KLIENTU****Ievads**

- 924.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 924.2 Darba attiecības ar apliecinājuma klientu var radīt ar personiskām interesēm, familiaritāti vai ietekmēšanu saistītu apdraudējumu. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 924.3 A1 Ar personiskām interesēm un ietekmēšanu saistīts apdraudējums var rasties, ja kāda no šādām personām ir bijusi firmas partneris vai apliecinājuma grupas dalībnieks:
- apliecinājuma klienta direktors vai amatpersona;
 - darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju.

Ierobežojumi bijušajiem partneriem vai apliecinājuma grupas dalībniekiem

- R924.4** Ja firmas bijušais partneris vai apliecinājuma grupas bijušais dalībnieks ir stājies darba attiecībās apliecinājuma klienta uzņēmumā kā:
- a) direktors vai amatpersona; vai
 - b) darbinieks, kas strādā amatā, kam ir nozīmīga ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju,
- attiecīgā persona nepiedalās firmas uzņēmējdarbības vai profesionālajās aktivitātēs.
- 924.4 A1 Pat ja kāda no personām, kas aprakstītas R924.4. punktā, ir uzsākusi darba attiecības ar apliecinājuma klientu šādā amatā un neturpina piedalīties firmas uzņēmējdarbībā vai profesionālajā darbībā, var rasties ar familiaritāti vai iebiedēšanu saistīts apdraudējums.
- 924.4 A2 Ar familiaritāti vai iebiedēšanu saistīts apdraudējums var rasties arī tad, ja bijušais firmas partneris ir uzsācis darba attiecības uzņēmumā kādā no 924.3 A1 punktā raksturotajiem amatiem un uzņēmums vēlāk kļūst par firmas apliecinājuma klientu.

- 924.4 A3 Novērtējot šāda apdraudējuma līmeni, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- attiecīgās personas amats klienta uzņēmumā;
 - attiecīgās personas saistība ar apliecinājuma grupu;
 - laika posms, kopš attiecīgā persona pārtraukusi darbu apliecinājuma grupā vai darbu kā firmas partneris;
 - attiecīgās personas iepriekšējais amats apliecinājuma grupā vai firmā. Kā piemēru var minēt situāciju, kad persona bijusi atbildīga par regulāru saziņu ar klienta vadību vai personām, kam uzticēta pārvalde.
- 924.4 A4 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar familiaritāti vai ietekmēšanu saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:
- pasākumu veikšana, lai attiecīgā persona nesaņemtu nekādus labumus vai maksājumus no firmas, izņemot ja tas notiek saskaņā ar iepriekš noteiktu vienošanos;
 - pasākumu veikšana, lai jebkuras summas, ko firma ir parādā attiecīgajai personai, nebūtu būtiskas firmas kontekstā;
 - apliecinājuma uzdevuma plāna modificēšana;
 - tādu personu norīkošana darbam apliecinājuma grupā, kurām ir pietiekama pieredze saistībā ar personu, kas stājusies darba attiecībās ar klienta uzņēmumu;
 - atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kurš pārbauda bijušā apliecinājuma grupas dalībnieka darbu.

Apliecinājuma grupas dalībnieki, kas sāk darba pārrunas ar klientu

- R924.5** Firmā ir jāiedibina politikas un procedūras, kas nosaka apliecinājuma grupas dalībnieku pienākumu informēt firmu par darba pārrunu uzsākšanu ar apliecinājuma klientu.
- 924.5 A1 Ar personiskām interesēm saistīts apdraudējums rodas, ja apliecinājuma grupas dalībnieks piedalās apliecinājuma uzdevumā zinot, ka nākotnē stāsies vai, iespējams stāsies darba attiecībās ar apliecinājuma klienta uzņēmumu.
- 924.5 A2 Darbības piemērs, kas var novērst ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ir attiecīgās personas izslēgšana no apliecinājuma uzdevuma.
- 924.5 A3 Piemērs darbībām, kas var kalpot kā drošības pasākumi ar personiskām interesēm apdraudējuma novēršanai, ir atbilstoša pārrauga pieaicināšana, kas pārskata attiecīgā apliecinājuma grupas dalībnieka izdarītos nozīmīgos spriedumus.

940. SADAĻA**PERSONĀLA ILGLAICĪGA SAISTĪBA AR APLIECINĀJUMA KLIENTU****Ievads**

- 940.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 940.2 Ja persona ir iesaistīta periodiskā apliecinājuma uzdevumā ilgā laika posmā, var rasties ar familiaritāti un personiskām interesēm saistīts apdraudējums. Šajā sadaļā izklāstītas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- 940.3 A1 Ar familiaritāti saistītu apdraudējumu var izraisīt personas ilglaicīga saistība ar:
- apliecinājuma klientu;
 - apliecinājuma klienta augstākā līmeņa vadību; vai
 - apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu un aplūkojamā jautājuma informāciju.
- 940.3 A2 Ar personiskām interesēm saistītu apdraudējumu var radīt personas bažas, ka tiks zaudēts ilglaicīgs apliecinājuma klients, vai ieinteresētība uzturēt ciešas personiskas attiecības ar augstākā līmeņa vadības amatpersonu vai personām, kam uzticēta pārvalde. Šāds apdraudējums var neatbilstoši ietekmēt attiecīgās personas spriedumu.
- 940.3 A3 Novērtējot ar familiaritāti vai personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, būtiska loma ir šādiem faktoriem:
- apliecinājuma uzdevuma būtība;
 - cik ilgi persona ir bijusi apliecinājuma grupas dalībnieks, personas pilnvaru līmenis darba grupā, veikto pienākumu būtība, tostarp tas, vai šādas attiecības ir pastāvējušas, kamēr attiecīgā persona darbojās iepriekšējā firmā;
 - tas, kādā mērā personas darbu vada, pārskata un uzrauga vadošais personāls;
 - tas, kādā mērā persona, ņemot vērā tās stāžu, spēj ietekmēt apliecinājuma uzdevuma rezultātus, piemēram, pieņemot galvenos lēmumus vai vadot citu darba grupas dalībnieku darbu;

- personas personisko attiecību ciešums ar apliecinājuma klientu vai, attiecīgos gadījumos, ar augstākā līmeņa vadību;
- personas un klienta apliecinājuma klienta mijiedarbības veids, biežums un apjoms;
- tas, vai aplūkojamais jautājums vai aplūkojamā jautājuma informācija ir mainījusies pēc būtības vai sarežģītības;
- tas, vai mainījusies persona vai personas, kas darbojas kā atbildīgā puse, vai, attiecīgos gadījumos, augstākā līmeņa vadība.

940.3 A4 Divu vai vairāku faktoru kombinācija var palielināt vai samazināt apdraudējuma līmeni. Piemēram, ar familiaritāti saistītu apdraudējumu, ko laika gaitā rada arvien ciešākas attiecības starp personu un apliecinājuma klientu var samazināt atbildīgās personas, kura ir atbilstīgā puse, aiziešana no darba.

940.3 A5 Piemērs pasākumiem, kas var novērst ar familiaritāti un personiskām interesēm saistītu apdraudējumu, ko izraisa personas ilglaicīga saistība ar konkrētu darba uzdevumu, ir apliecinājuma grupas dalībnieku periodiska nomaīņa.

940.3 A6 Pasākumu piemēri, kas varētu kalpot kā drošības pasākumi ar familiaritāti vai personiskām interesēm saistīta apdraudējuma novēršanai, ir šādi:

- personas lomas mainīšana apliecinājuma grupā vai personas veikto uzdevumu veida un apjoma mainīšana;
- atbilstīga pārrauga pieaicināšana, kas nav apliecinājuma grupas dalībnieks, attiecīgās personas darba pārskatīšanai;
- regulāras un neatkarīgas iekšējas vai ārējas darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudes.

R940.4 Ja firma nolēm, ka apdraudējumu līmeni var samazināt, tikai nomainot personas apliecinājuma grupā, firma nosaka atbilstošu laikposmu, kurā attiecīgā persona nedrīkst:

- a) būt apliecinājuma uzdevuma grupas dalībnieks;
- b) veikt apliecinājuma uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi; vai
- c) tieši ietekmēt apliecinājuma uzdevuma rezultātus.

Šādam laikposmam jābūt pietiekami ilgam, lai varētu novērst ar familiaritāti un personiskajām interesēm saistītu apdraudējumu.

950. SADAĻA**AR APLIECINĀJUMA PAKALPOJUMIEM NESAISTĪTU
PAKALPOJUMU SNIEGŠANA APLIECINĀJUMA
KLIENTIEM, KAS NAV REVĪZIJAS VAI PĀRBAUDES
UZDEVUMA KLIENTI****Ievads**

- 950.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 950.2 Firmas vai tīkla firmas var sniegt apliecinājuma klientiem virkni ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu atbilstoši to prasmēm un zināšanām. Ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana apliecinājuma klientam var radīt draudus pamatprincipu ievērošanai un draudus neatkarībai. Šajā sadaļā izklāstītas īpašas prasības un piemērošanas materiāli, kas nosaka konceptuālo pamatnostādņu pielietošanu šādos apstākļos.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R950.3** Pirms firma akceptē darba uzdevumu, kas paredz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu apliecinājuma klientam, firma izvērtē, vai šādu pakalpojumu sniegšana nerada apdraudējumus neatkarībai.
- 950.3 A1 Šajā sadaļā sniegtās prasības un piemērošanas materiāli palīdz firmai analizēt noteiktus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus un ar tiem saistīto apdraudējumu, kāds var rasties, ja firma apliecinājuma klientam sniedz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus.
- 950.3 A2 Jaunas tendences uzņēmējdarbībā, finanšu tirgu izaugsme un izmaiņas informācijas tehnoloģiju jomā padara par neiespējamu izveidot visaptverošu sarakstu, kurā būtu raksturoti visi ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistīti pakalpojumi, kas varētu tikt sniegti apliecinājuma klientam. Tādējādi Kodeksā nav ietverts pilnīgs ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu saraksts, kas var tikt sniegti apliecinājuma klientam.

Apdraudējuma novērtēšana

- 950.4 A1 Faktori, kas ir būtiski, novērtējot apdraudējumu, kāds rodas, apliecinājuma klientam sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, ir šādi:
- pakalpojuma veids, apjoms un mērķis;
 - paļaušanās pakāpe, ar kādu plānots izmantot pakalpojuma iznākumu apliecinājuma uzdevuma ietvaros;

- tiesiskā un normatīvā vide, kādā pakalpojums tiek sniegts;
- tas, vai pakalpojuma iznākums ietekmēs apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu vai aplūkojamā jautājuma informāciju, un, ja tā, tad:
 - tas, cik nozīmīga ir pakalpojuma iznākuma ietekme uz apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu;
 - tas, cik lielā mērā apliecinājuma klients iesaistās tādu jautājumu noteikšanā, attiecībā uz kuriem jāpielieto būtisks spriedums;
- klienta uzņēmuma vadības un darbinieku zināšanas par sniegto pakalpojumu;

Būtiskums saistībā ar apliecinājuma klienta sniegto informāciju

950.4 A2 Būtiskuma koncepcija saistībā ar apliecinājuma klienta sniegto informāciju ir aplūkota 3000. (pārskatīts) *Starptautiskajā Apliecinājuma Uzdevumu standartā (SAUS), Apliecinājuma uzdevumi, kas nav vēsturiskas finanšu informācijas revīzija vai pārbaude*. Nosakot būtiskumu, ir jāpielieto profesionāls spriedums, un to ietekmē gan kvantitatīvie, gan kvalitatīvie faktori. To ietekmē arī priekšstati par lietotāju vajadzībām pēc finanšu informācijas un citas informācijas.

Vairāku ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana vienam un tam pašam apliecinājuma klientam

950.4 A3 Firma apliecinājuma klientam var sniegt vairākus ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus. Šādos apstākļos, firmai novērtējot apdraudējumu, būtiska loma ir kopējai apdraudējuma ietekmei, kāds rodas, sniedzot šādus pakalpojumus.

Apdraudējuma novēršana

950.5 A1 120.10 A2 punktā ir raksturoti drošības pasākumi. Drošības pasākumi attiecībā uz ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu apliecinājuma klientam ir pasākumi, ko firma īsteno individuāli vai visus kopā, lai samazinātu neatkarības apdraudējumu līdz pieņemamam līmenim. Dažās situācijās, kad apdraudējumu rada pakalpojuma sniegšana apliecinājuma klientam, drošības pasākumi var nebūt pieejami. Šādās situācijās 120. sadaļā izklāstītā konceptuālo pamatnostādņu piemērošanas kontekstā firmai ir jāatsakās vai jāpārtrauc apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšana vai apliecinājuma uzdevuma veikšana.

Aizliegums uzņemties vadības līmeņa pienākumus

R950.6 Firma nedrīkst uzņemties vadības līmeņa pienākumus, kas ir saistīti ar firmas veicamā apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu vai aplūkojamā jautājuma informāciju.

Ja firma uzņemas vadības līmeņa pienākumus saistībā ar citiem apliecinājuma klientam sniegtajiem pakalpojumiem, firma nodrošina, lai šādi pienākumi nebūtu saistīti ar apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu un aplūkojamā jautājuma informāciju.

- 950.6 A1 Vadības līmeņa pienākumi ietver uzņēmuma darbības kontroli, pārvaldi un virzību, tostarp lēmumu pieņemšanu saistībā ar personāla, finanšu, tehnoloģisko, materiālo un nemateriālo resursu iegādi, izmantošanu un kontroli.
- 950.6 A2 Ja firma, apliecinājuma klientam sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, uzņemas vadības līmeņa pienākumus, rodas ar personiskām interesēm un pašizvērtējumu saistīts apdraudējums. Sniedzot pakalpojumus saistībā ar apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu vai aplūkojamā jautājuma informāciju, vadības līmeņa pienākumu uzņemšanās izraisa arī ar familiaritāti saistītu apdraudējumu un var izraisīt ar pārstāvību saistītu apdraudējumu, jo firma kļūst pārāk cieši saistīta ar vadības uzskatiem un interesēm.
- 960.6 A3 Tas, vai kādas darbības veikšana ir vadības līmeņa pienākumi, ir atkarīgs no apstākļiem, un to nosaka, pielietojot profesionālu spriedumu. Tālāk sniegti piemēri darbībām, kas parasti ir vadības līmeņa pienākumi:
- politiku izstrāde un stratēģiskā virzība;
 - darbinieku pieņemšana darbā vai atbrīvošana no darba;
 - darbinieku rīcības virzība un atbildības uzņemšanās par darbībām saistībā ar darbinieku darbu uzņemumā;
 - darījumu apstiprināšana;
 - bankas kontu vai ieguldījumu kontrole vai pārvaldība;
 - lēmumu pieņemšana par to, kurus firmas vai citu trešo pušu ieteikumus ieviest;
 - ziņošana personām, kam uzticēta pārvalde, vadības vārdā;
 - atbildības uzņemšanās par iekšējās kontroles sistēmas izstrādi, ieviešanu, uzraudzību un uzturēšanu;
- 950.6 A4 Par vadības līmeņa atbildības uzņemšanos nav uzskatāma padomu un ieteikumu sniegšana apliecinājuma klienta vadībai saistībā ar tās pienākumu veikšanu. (Sk. R950.6–950.6 A3 punktu.)
- R950.7** Lai izvairītos no vadības līmeņa pienākumu uzņemšanās, apliecinājuma klientam sniedzot ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītus pakalpojumus, kas ir saistīti ar apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu vai aplūkojamā jautājuma informāciju, firma pārliecinās, lai klienta uzņēmuma vadība izdarītu tās kompetencē ietilpstošos saistītos spriedumus un lēmumus.

Tas ietver arī nodrošināšanu, lai klienta uzņēmuma vadība:

- a) norīkotu personu, kurai ir piemērotas prasmes, zināšanas un pieredze un kura visos gadījumos ir atbildīga par klienta lēmumiem un pakalpojumu pārraudzību; šādai personai, vēlams būt augstākā līmeņa vadības līmeņa amatpersonai, ir jābūt izpratnei par šādiem aspektiem:
 - i) pakalpojumu mērķi, būtība un rezultāti; un
 - ii) attiecīgie klienta un firmas pienākumi;

Tomēr šādai personai nav nepieciešamas zināšanas tādā mērā, lai veiktu vai atkārtoti veiktu pakalpojumus;
- b) nodrošina pakalpojumu uzraudzību un novērtē klienta vajadzībām sniegtā pakalpojuma rezultātu atbilstību; un
- c) uzņemas atbildību par darbībām, ja tādas nepieciešamas, pakalpojumu rezultātā.

Citi apsvērumi saistībā ar konkrētu ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītu pakalpojumu sniegšanu

950.8 A1 Ar personisko izvērtējumu saistīts apdraudējums var rasties, ja firma ir iesaistīta tādas aplūkojamā jautājuma informācijas sagatavošanā, kura vēlāk kļūst par apliecinājuma uzdevuma aplūkojamo jautājumu. Piemēri ar apliecinājuma pakalpojumiem nesaistītiem pakalpojumiem, kas var izraisīt ar pašizvērtējumu saistītu apdraudējumu, sniedzot pakalpojumus saistībā ar apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informāciju, ir šādi:

- a) nākotnes informācijas izstrādāšana un sagatavošana un pēc tam apliecinājuma sniegšana par šādu informāciju;
- b) vērtējuma sagatavošana, kas tiek iekļauts apliecinājuma uzdevuma aplūkojamā jautājuma informācijā.

990. SADAĻA**ZIŅOJUMI, Kuros NOTEIKTS LIETOJUMA UN IZPLATĪŠANAS IEROBEŽOJUMS (APLIECINĀJUMA UZDEVUMI, KAS NAV REVĪZIJAS VAI PĀRBAUDES UZDEVUMI)****Ievads**

- 990.1 Firmām ir jāievēro pamatprincipi un jāpiemēro 120. sadaļā noteiktās konceptuālās pamatnostādnes, lai identificētu, novērtētu un novērstu apdraudējumus neatkarībai.
- 990.2 Šajā sadaļā ir mainīti atsevišķi 4B daļas nosacījumi, kas ir atļauti noteiktos apstākļos, tostarp apliecinājuma uzdevumi, kuru ziņojumos ir noteikti izmantošanas un izplatīšanas ierobežojumi. Šajā sadaļā uzdevums, kura mērķis ir sniegt ierobežotas izmantošanas un izplatīšanas apliecinājuma ziņojumu, kā noteikts R990.3 punktā, tiek saukts par “atbilstīgu apliecinājuma uzdevumu”.

Prasības un piemērošanas materiāli**Vispārīgā daļa**

- R990.3** Ja firma plāno sniegt ziņojumu par apliecinājuma uzdevumu, kurā noteikti izmantošanas un izplatīšanas ierobežojumi, 4B daļā noteiktās neatkarības prasības var mainīt atbilstoši šīs sadaļas nosacījumiem, bet tikai tad, ja:
- a) firma ziņo potenciālajiem ziņojuma lietotājiem par mainītajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas attiecībā uz pakalpojumu; un
 - b) ziņojuma potenciālie lietotāji saprot ziņojuma mērķi, aplūkojamā jautājuma informāciju un ierobežojumus un skaidri piekrīt izmaiņu veikšanai.
- 990.3 A1 Potenciālie lietotāji var iegūt informāciju par ziņojuma mērķi, aplūkojamā jautājuma informāciju un ierobežojumiem, šādu lietotāju pārstāvim, kurš ir pilnvarots rīkoties potenciālo lietotāju vārdā, tieši vai netieši piedaloties darba uzdevuma rakstura un apjoma izstrādes procesā. Jebkurā gadījumā šāda līdzdalība firmai sniedz iespēju informēt potenciālos lietotājus saistībā par jautājumiem, tostarp apstākļiem, kas attiecas uz konceptuālo pamatnostādņu piemērošanu. Firma tādējādi iegūst arī iespēju saņemt potenciālo lietotāju piekrišanu mainītajām neatkarības prasībām.
- R990.4** Ja potenciālie lietotāji ietilpst tādu lietotāju grupā, kuri nav īpaši identificējami pēc vārda brīdī, kas tiek izstrādāti darba uzdevuma nosacījumi, firma pēc tam informē šādus lietotājus par mainītajām neatkarības prasībām, kurām piekrituši attiecīgo lietotāju pārstāvji.

- 990.4 A1 Piemēram, ja potenciālie lietotāji ir aizdevēji sindicētā aizdevuma līgumā, firma var raksturot izmaiņas neatkarības prasībās darba uzdevuma vēstulē, kas tiek adresēta aizdevēju pārstāvim. Pēc tam pārstāvis var iesniegt firmas darba uzdevuma vēstuli aizdevēju grupas dalībniekiem, lai izpildītu prasību, ka firmai ir jāinformē šādi lietotāji par mainītajām neatkarības prasībām, kurām piekritis pārstāvis.
- R990.5** Ja firma veic atbilstīgu apliecinājuma uzdevumu, jebkādas 4B daļas izmaiņas ir ierobežotas līdz izmaiņām, kas noteiktas R990.7 un R990.8 punktā.
- R990.6** Ja firma tā paša klienta vajadzībām sagatavo apliecinājuma ziņojumu, neatkarīgi no tā, vai ziņojumā ir vai nav noteikts lietojuma un izplatīšanas ierobežojums, attiecībā uz šādu apliecinājuma uzdevumu ir spēkā 4B daļas nosacījumi.

Finansiālā līdzdalība, kredīti un garantijas, ciešas darījumu, ģimeniskas un personiskas attiecības

- R990.7** Ja firma veic atbilstīgu apliecinājuma uzdevumu:
- a) atbilstošie 910., 911., 920., 921., 922. un 924. sadaļas nosacījumi attiecas tikai uz darba uzdevuma grupas dalībniekiem, viņu ģimenes locekļiem un tuviem radniekiem;
 - b) firma identificē, novērtē un novērš jebkādu interešu un attiecību radīto apdraudējumu neatkarībai, kā noteikts 910., 911., 920., 921., 922. un 924. sadaļā, kas pastāv starp apliecinājuma klientu un šādiem apliecinājuma grupas dalībniekiem:
 - i) personas, kas sniedz konsultācijas saistībā ar tehniskiem vai nozarei raksturīgiem jautājumiem, darījumiem vai notikumiem; un
 - ii) personas, kas nodrošina darba uzdevuma kvalitātes kontroli, tostarp personas, kas veic darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi; un
 - c) firma novērtē un novērš jebkādu apdraudējumu, par kuru a uzdevuma grupai ir pamats uzskatīt, ka to izraisa intereses un attiecības starp apliecinājuma klientu un citiem firmas darbiniekiem, kuri var tieši ietekmēt apliecinājuma uzdevuma rezultātu, kā noteikts 910., 911., 920., 921., 922. un 924. sadaļā.
- 990.7 A1 Citas personas firmā, kuras var tieši ietekmēt apliecinājuma uzdevuma rezultātu, ietver personas, kas sniedz ieteikumus attiecībā uz atalgojumu vai nodrošina tiešu uzraudzību, pārvaldību un cita veida pārraudzību attiecībā uz apliecinājuma uzdevuma atbildīgo partneri saistībā ar apliecinājuma uzdevuma izpildi.

R990.8 Ja firma veic atbilstīgu apliecinājuma uzdevumu, firmai nedrīkst būt tiešas materiālas vai netiešas materiālas finansiālas līdzdalības apliecinājuma klienta uzņēmumā.

VĀRDNĪCA, TOSTARP ABREVIATŪRU SARAKSTS

Starptautiskajā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksā (tostarp Starptautiskajos Neatkarības standartos) vārdi vienskaitlī ietver daudzskaitli, un otrādi. Tālāk skaidrota norādītajiem jēdzieniem piešķirtā nozīme.

Šajā vārdnīcā definēto terminu skaidrojumi ir attēloti, izmantojot standarta fontu; slīpraksts tiek izmantots, lai izskaidrotu jēdzienus, kuriem dažās Kodeksa daļās ir īpaša nozīme, vai sniegtu jēdzienam papildu skaidrojumus. Ir sniegtas arī atsauces uz Kodeksā raksturotajiem jēdzieniem.

Pieņemams līmenis	Līmenis, kādā profesionāls grāmatvedis, izmantojot atbilstīgas un informētas trešās personas testu, visdrīzāk secinātu, ka grāmatvedis ievēro pamatprincipus.
Reklamēšana	Sabiedrības informēšana par profesionāla grāmatveža publiskā praksē piedāvātajiem pakalpojumiem vai iemaņām ar mērķi iegūt klientus.
Atbilstīgs pārraugs	Atbilstīgs pārraugs ir profesionālis, kuram piemīt nepieciešamās zināšanas, prasmes, pieredze un pilnvaras pārbaudīt veikto darbu vai sniegto pakalpojumu, ievērojot objektivitāti. Šāda persona var būt profesionāls grāmatvedis. <i>Šis jēdziens ir skaidrots 300.8 A4 punktā.</i>
Apliecinājuma klients	Atbildīgā puse, kas ir persona (vai personas), kura: a) tiešās ziņošanas darba uzdevumā ir atbildīga par aplūkojamo jautājumu; vai b) uz apliecinājumu balstītā darba uzdevumā ir atbildīga par aplūkojamā jautājuma informāciju un, iespējams, atbildīga par aplūkojamo jautājumu.
Apliecinājuma uzdevums	Darba uzdevums, kurā profesionāls grāmatvedis publiskā praksē izsaka secinājumus ar mērķi palielināt tādu potenciālo lietotāju pārliecību, kuri nav atbildīgi par aplūkojamā jautājuma novērtēšanas vai mērījumu rezultātu attiecībā pret kritērijiem. (Norādījumus saistībā ar apliecinājuma uzdevumiem skatiet Starptautiskās Revīzijas un apliecinājuma standartu padomes izstrādātajās <i>Starptautiskajās Apliecinājuma uzdevumu pamatnostādņēs</i>. <i>Starptautiskajās Apliecinājuma uzdevumu nostādņēs</i> ir raksturoti apliecinājuma uzdevumu elementi un mērķi, kā arī raksturoti darba uzdevumi, uz kuriem attiecas <i>Starptautisko Revīzijas standartu (SRS)</i>, <i>Starptautisko Pārbaudes uzdevumu standartu (SPUS)</i> un <i>Starptautisko Apliecinājuma uzdevumu standartu (SAUS)</i> prasības).

Apliecinājuma uzdevuma darba grupa	a) visi apliecinājuma uzdevuma grupas dalībnieki; b) visi pārējie firmas darbinieki, kas var tieši ietekmēt apliecinājuma uzdevuma iznākumu, tostarp: i) personas, kas sniedz ieteikumus saistībā ar uzdevuma partnera atalgojumu vai nodrošina atbildīgā partnera tiešu uzraudzību, vadību vai citādu pārraudzību saistībā ar apliecinājuma uzdevuma izpildi; ii) personas, kas apliecinājuma uzdevuma vajadzībām sniedz konsultācijas par tehniska rakstura vai nozarei raksturīgiem jautājumiem, transakcijām vai notikumiem; un iii) personas, kas nodrošina apliecinājuma uzdevuma kvalitātes kontroli, tostarp personas, kas veic darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi apliecinājuma uzdevuma vajadzībām.
Revīzija	<i>4A daļā atsaucies uz jēdzienu “revīzija” attiecas arī uz jēdzienu “pārbaude”</i>
Revīzijas klients	Uzņēmums, kam firma sniedz finanšu pārskatu revīzijas pakalpojumus. Ja uzņēmums ir reģistrēts biržā, finanšu pārskatu revīzijas klienta uzņēmumā visos gadījumos tiek iekļauti saistītie uzņēmumi. Ja revīzijas klients nav reģistrēts biržā, revīzijas klienta uzņēmumā tiek iekļauti tie saistītie uzņēmumi, pār kuriem revīzijas klientam ir tieša vai netieša kontrole. (Sk. arī R400.20 punktu.) <i>4A daļā atsaucies uz jēdzienu “revīzijas klients” attiecas arī uz jēdzienu “pārbaudes klients”.</i>
Revīzijas uzdevums	Pietiekamas pārlicības uzdevums, kurā profesionāls grāmatvedis publiskā praksē sniedz atzinumu par to, vai finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos ir sagatavoti (vai sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, vai ir visos būtiskajos aspektos patiesi sagatavoti) saskaņā ar piemērojamo finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām, tāds, kā darba uzdevums, kas veikts atbilstoši <i>Starptautisko Revīzijas standartu</i> prasībām. Tas ietver likumā noteiktu revīziju, kurā prasība veikt finanšu pārskatu revīziju ir noteikta likumā vai citos normatīvajos aktos. <i>4A daļā atsaucies uz jēdzienu “revīzijas uzdevums” attiecas arī uz jēdzienu “pārbaudes uzdevums”.</i>
Revīzijas ziņojums	<i>4A daļā atsaucies uz jēdzienu “revīzijas ziņojums” attiecas arī uz jēdzienu “pārbaudes ziņojums”.</i>

Revīzijas uzdevuma grupa	a) visi revīzijas uzdevuma grupas dalībnieki; b) visi pārējie firmas darbinieki, kas var tieši ietekmēt revīzijas uzdevuma iznākumu, tostarp: i) personas, kas sniedz ieteikumus attiecībā uz vadības atalgojuma sistēmu vai nodrošina šādas sistēmas tiešu pārraudzību vai cita veida pārraudzību saistībā ar revīzijas uzdevuma atbildīgā partnera darbību konkrētā revīzijas uzdevumā (tostarp jebkuras personas, kas ieņem augstāku amatu par darba uzdevuma atbildīgo partneri, līdz personai, kas ir firmas galvenais vai vadošais partneris (izpilddirektors vai līdzvērtīga amatpersona); ii) personas, kas darba uzdevuma vajadzībām sniedz konsultācijas par tehniska rakstura vai nozarei raksturīgiem jautājumiem, transakcijām vai notikumiem; un iii) personas, kas nodrošina darba uzdevuma kvalitātes kontroli, tostarp personas, kas veic darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi; un visi tīkla firmas darbinieki, kas var tieši ietekmēt uzdevuma iznākumu. <i>4A daļā atsaucies uz jēdzienu “revīzijas uzdevuma grupa” attiecas arī uz jēdzienu “pārbaudes uzdevuma grupa”.</i>
Tuvi radinieki	Vecāki, bērns, brālis vai māsa, kas nav ģimenes loceklis.
Konceptuālās pamatnostādnes	<i>Šis jēdziens ir skaidrots 120. sadaļā</i>
No pakalpojuma rezultāta atkarīga maksa / maksājums	Maksa / maksājums, ko aprēķina, izmantojot iepriekš noteiktu bāzi, kas ir saistīta ar darījuma iznākumu vai firmas sniegto pakalpojumu rezultātu. Tiesas vai citas sabiedriskas iestādes noteikts maksājums nav no pakalpojuma rezultāta atkarīgs maksājums.
Atslodzes periods	<i>Šis jēdziens ir skaidrots R540.5 punktā attiecībā uz R540.11–R540.19 punktu.</i>

Tieša finansiāla līdzdalība	Finansiāla līdzdalība, kas: a) atrodas personas vai uzņēmuma īpašumā un izšķirošā ietekmē (arī līdzdalība, ko patstāvīgi pārvalda citas personas); vai b) kuras patiesais labums tiek gūts, izmantojot kolektīvo ieguldījumu instrumentu, īpašumu, trastu vai citu starpniecības līdzekli, kurš atrodas personas vai uzņēmuma kontrolē vai attiecībā uz kuru persona vai uzņēmums var pieņemt lēmumus, kas ietekmē investīcijas.
Direktors vai amatpersona	Personas, kam uzticēta uzņēmuma pārvalde vai kas rīkojas ar attiecīgu pilnvarojumu (neatkarīgi no konkrētā amata nosaukuma, kas dažādās valstīs var būt atšķirīgs).
Atbildīgs revīzijas uzdevums	<i>Šis jēdziens ir skaidrots 800.2 punktā attiecībā uz 800. sadaļas nosacījumiem.</i>
Piemērots apliecinājuma uzdevums	<i>Šis jēdziens ir skaidrots 990.2 punktā attiecībā uz 990. sadaļas nosacījumiem.</i>
Atbildīgais partneris	Partneris vai cita persona firmā, kas ir atbildīga par revīzijas uzdevumu un tā veikšanu, kā arī par revīzijas ziņojuma parakstīšanu firmas vārdā un kuram, ja nepieciešams, profesionāls, juridisks vai regulatīvs veidojums ir piešķīris atbildīgas pilnvaras.
Darba uzdevuma periods (revīzijas un pārbaudes uzdevumi)	Darba uzdevuma periods sākas, kad revīzijas uzdevuma grupa sāk veikt revīziju. Darba uzdevuma periods beidzas, kad ir sagatavots revīzijas ziņojums. Periodiska darba uzdevuma gadījumā par tā beigām uzskatāms brīdis, kad jebkura no pusēm paziņo par profesionālo attiecību izbeigšanu vai ir sagatavots revīzijas ziņojums.
Darba uzdevuma periods (apliecinājuma uzdevumi, kas nav revīzijas vai pārbaudes uzdevumi)	Darba uzdevuma periods sākas, kas apliecinājuma uzdevuma grupa sāk sniegt apliecinājuma pakalpojumus saistībā ar konkrēto darba uzdevumu. Darba uzdevuma periods beidzas, kad ir sagatavots apliecinājuma ziņojums. Periodiska darba uzdevuma gadījumā par tā beigām uzskatāms brīdis, kad jebkura no pusēm paziņo par profesionālo attiecību izbeigšanu vai ir sagatavots apliecinājuma ziņojums.
Darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaude	Process, kura mērķis ir pirms ziņojuma sniegšanas, objektīvi novērtēt darba uzdevuma grupas izdarītos profesionālos spriedumus un ziņojuma veidošanas gaitā formulētos slēdzienus.

Darba uzdevuma grupa	Visi partneri un personāls, kas piedalās darba uzdevuma veikšanā un jebkuras personas, kuras firma vai tīkla firma iesaistījusi darba uzdevuma apliecinājuma procedūru veikšanā. Šis jēdziens neattiecas uz firmas vai tīkla firmas pieaicinātiem ārējiem ekspertiem. Jēdziens “darba uzdevuma grupa” neattiecas arī uz personām, kas pilda iekšējā audita funkcijas klienta uzņēmumā un sniedz tiešu palīdzību saistībā ar revīziju, ja ārējais revidents ievēro 610. SRS (2013. gada pārskatītā versija) “<i>Iekšējo revidentu pakalpojumu izmantošana</i>” prasības.
Pašreizējais grāmatvedis	Profesionāls grāmatvedis publiskā praksē, kurš pašlaik ir iecelts par revidentu vai kurš klientam sniedz grāmatvedības, nodokļu, konsultāciju vai citus profesionālus pakalpojumus.
Ārējais eksperts	Persona (kas nav firmas vai tīkla firmas partneris vai speciālists, tostarp pagaidu darbinieks) vai organizācija, kurai piemīt iemaņas, zināšanas un pieredze jomā, kas nav grāmatvedība vai revīzija, un kuras pakalpojumus attiecīgajā jomā izmanto, lai profesionālam grāmatvedim palīdzētu iegūt pietiekamus un atbilstīgus pierādījumus.
Finansiāla līdzdalība	Līdzdalība uzņēmuma pašu kapitālā vai citos vērtspapīros, parādzīmēs, kredītos vai citos uzņēmuma parāda instrumentos, tostarp tiesības un saistības iegādāties šādu līdzdalību un atvasinātos instrumentus, kas tieši saistīti ar šādu līdzdalību.
Finanšu pārskati	Strukturēts vēsturiskas finanšu informācijas izklāsts, tostarp saistītie pielikumi, kura uzdevums ir saskaņā ar finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām darīt zināmus uzņēmuma ekonomiskos resursus vai saistības zināmā laika brīdī vai izmaiņas, kas tajos notikušas kādā laika posmā. Saistītajos pielikumos parasti ir sniegts nozīmīgu grāmatvedības politiku apkopojums un cita skaidrojoša informācija. Šo jēdzienu var attiecināt uz finanšu pārskatu pilnu kopumu, kā arī uz atsevišķu finanšu pārskatu, piemēram, uz bilanci vai peļņas un zaudējumu pārskatu vai saistītajām skaidrojošajām piezīmēm.
Finanšu pārskati, par kuriem firma sniedz atzinumu	Atsevišķa uzņēmuma gadījumā tie ir attiecīgā uzņēmuma finanšu pārskati. Konsolidētu finanšu pārskatu jeb grupas finanšu pārskatu gadījumā tie ir konsolidētie finanšu pārskati.

Firma	a) individuāli praktizējošs grāmatvedis, profesionālu grāmatvežu līgumsabiedrība vai kapitālsabiedrība; b) uzņēmums, kura kontrolē (īpašumā, pārvaldībā vai ar cita veida līdzekļiem) atrodas šādas puses; c) uzņēmums, kas atrodas šādu personu kontrolē (īpašumā, pārvaldībā vai cita ar veida līdzekļiem). <i>400.4 un 900.3 punktā ir skaidrots, kā vārds “firma” tiek izmantots, lai raksturotu profesionālu grāmatvežu un firmu pienākumus saskaņā ar 4A un 4B daļas prasībām</i>
Pamatprincipi	<i>Šis jēdziens ir raksturots 110.1 A1 punktā. Katrs no pamatprincipiem, savukārt ir raksturots šādos punktos:</i> <i>Godprātība</i> <i>R111.1</i> <i>Objektivitāte</i> <i>R112.1</i> <i>Profesionāla kompetence un pienācīga rūpība</i> <i>R113.1</i> <i>Konfidencialitāte</i> <i>R114.1</i> <i>Profesionāla rīcība</i> <i>R115.1</i>
Vēsturiska finanšu informācija	Informācija, kas ir veidota finanšu jēdzienos attiecībā uz konkrētu uzņēmumu, kura iegūta no attiecīgā uzņēmuma grāmatvedības sistēmas, par pagātnes periodos notikušiem ekonomiska rakstura notikumiem vai ekonomikas nosacījumiem vai apstākļiem, kādi bija spēkā attiecīgos laika brīžos.
Ģimenes loceklis	Laulātais (vai tam pielīdzināma persona) vai apgādājamā persona.
Neatkarība	Neatkarība ir: a) neatkarība uzskatos — apziņas stāvoklis, kas ļauj izdarīt secinājumus, neietekmējoties no faktoriem, kuri varētu radīt šaubas par profesionālo spriedumu, tādējādi ļauj attiecīgajai personai rīkoties godprātīgi, objektīvi un profesionāli; b) neatkarība rīcībā — izvairīšanās no faktu un apstākļu rašanās, kas ir tik nozīmīgi, ka atbilstīgai un informētai trešajai pusei varētu rasties šaubas par firmas vai revīzijas vai apliecinājuma grupas dalībnieka godprātību, objektivitāti vai profesionālo skepsi. <i>Kā noteikts 400.5 un 900.4 punktā, atsaucies uz personas vai firmas “neatkarību” nozīmē, ka persona vai firma ievēro 4A un 4B daļas prasības/</i>

Netieša finansiāla līdzdalība	Finansiāla līdzdalība, kuras patiesais labums tiek gūts, izmantojot kolektīvo ieguldījumu instrumentu, īpašumu, trastu vai citu starpniecības līdzekli, kurš neatrodas personas vai uzņēmuma kontrolē vai attiecībā uz kuru persona vai uzņēmums nevar pieņemt lēmumus, kas ietekmē investīcijas.
Pamudinājums	Objekts, situācija vai darbība, kas tiek izmantota kā līdzeklis, lai ietekmētu citas personas rīcību, bet tā nolūks ne vienmēr ir panākt neatbilstīgu attiecīgās personas rīcību. <i>Pamudinājumi var izpausties dažādi, sākot ar nelielām viesmīlības izpausmēm starp darījumu partneriem (profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā) vai starp profesionāliem grāmatvežiem un to esošiem vai potenciāliem klientiem, beidzot ar darbībām, kas ir traktējamas kā normatīvo prasību pārkāpumi. Pamudinājumi var izpausties kā, piemēram:</i> • dāvanas; • viesmīlība; • izklaide; • ziedojumi politiskajām partijām vai labdarībai; • draudzības un lojalitātes aicinājumi; • nodarbinātības iespēja vai citu veidu komerciālas iespējas; • labvēlīga attieksme, tiesības vai privilēģijas
Biržā reģistrēts uzņēmums	Uzņēmums, kura akcijas, fondi vai parādi ir kotēti vai reģistrēti atzītā fondu biržā, vai tiek tirgoti saskaņā ar fondu biržas vai tai pielīdzināmas institūcijas noteikumiem
Vadošais revīzijas partneris	Atbildīgais partneris, kas strādā darba uzdevumā, par darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi atbildīgā persona, kā arī citi revīzijas partneri, ja tādi ir iekļauti darba grupā, kas pieņem atbildīgus lēmumus vai izstrādā spriedumus saistībā ar nozīmīgiem jautājumiem tādu finanšu pārskatu revīzijas gaitā, par kuriem firma sniegs atzinumu. Atkarībā no apstākļiem un attiecīgo personu lomas revīzijas uzdevumā jēdziens “citi revīzijas partneri” var attiekties, piemēram, uz revīzijas partneriem, kas ir atbildīgi par nozīmīgām filiālēm vai nodaļām
Drīkst	<i>Šis vārds, izmantots Kodeksā, nozīmē atļauju veikt konkrētu darbību noteiktos apstākļos, tostarp izņēmuma gadījumos. Tas netiek izmantots, lai norādītu uz iespēju.</i>

Varētu	<i>Šis vārds, izmantots kodeksā, nozīmē iespējamību, ka varētu rasties noteikti apstākļi, notikums vai varētu tikt veikta noteikta darbība. Šis vārds, izmantots apdraudējuma kontekstā, neraksturo īpašu iespējamības līmeni, jo apdraudējuma novērtējums ir atkarīgs no konkrētās situācijas, notikuma vai rīcības faktiem un apstākļiem.</i>
Firmu tīkls	Plaša struktūra:: a) kas ir vērsta uz sadarbību; un b) kas ir skaidri vērsta uz peļņas vai izmaksu sadalīšanu vai atrodas kopīgā īpašumā, kontrolē vai pārvaldībā, izmanto vienotus kvalitātes kontroles politikas un procedūras, vienotu komercdarbības stratēģiju, vienotu zīmola nosaukumu vai nozīmīgu daļu profesionālo resursus
Tīkla firma	Firma vai uzņēmums, kas darbojas firmu tīklā. <i>Plašāku informāciju sk. 400.50 A1–400.54 A1 punktā.</i>
Normatīvo aktu prasību pārkāpumi (profesionāli grāmatveži algotā darbā)	<i>Normatīvo aktu prasību pārkāpums (“pārkāpums”) ietver tīšas vai netīšas šādu personu veiktas darbības, kuru nolūks ir izlaist vai pasūtīt informāciju, kas ir pretrunā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem:</i> a) profesionālā grāmatveža darba devēja organizācija; b) personas, kam uzticēta pārvalde darba devēja organizācijā; c) darba devēja organizācijas vadība; vai d) citas personas, kas strādā darba devēja organizācijas labā vai tās vadībā <i>Šis jēdziens ir raksturots 260.5 A1 punktā.</i>
Normatīvo prasību pārkāpumi (profesionāli grāmatveži publiskā praksē)	<i>Normatīvo aktu pārkāpums (“pārkāpums”) ietver tīšu vai netīšu šādu personu prettiesisku darbību vai bezdarbību, kas ir pretrunā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem:</i> a) klients; b) personas, kam uzticēta klienta organizācijas pārvalde; c) klienta vadība; vai d) citas personas, kas strādā klienta labā vai tā vadībā. <i>Šis jēdziens ir skaidrots 360.5 A1 punktā.</i>

Birojs	Ģeogrāfiski vai organizatoriski nodalīta apakšvienība
Iepriekšējais grāmatvedis	Profesionāls grāmatvedis publiskā praksē, kurš nesen veica revīzijas uzdevumu vai klientam sniedza grāmatvedības, nodokļu, konsultāciju vai citus profesionālus pakalpojumus gadījumos, kad nav esoša grāmatveža.
Profesionāls grāmatvedis	Persona, kas ir IFAC dalīborganizācijas biedrs. <i>1. daļā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz individuāliem profesionālajiem grāmatvežiem algotā darbā un uz profesionāliem grāmatvežiem publiskā praksē un viņu firmām.</i> <i>2. daļā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem algotā darbā.</i> <i>3., 4A un 4B daļā jēdziens “profesionāls grāmatvedis” attiecas uz profesionālajiem grāmatvežiem publiskā praksē un viņu firmām.</i>
Profesionāls grāmatvedis algotā darbā	Profesionāls grāmatvedis, kas strādā kādā nozarē, piemēram, tirdzniecība, ražošana, pakalpojumu sniegšana, publiskais sektors, izglītība, bezpeļņas nozare, vai regulējošās vai profesionālās iestādēs un kurš var būt darba ņēmējs, darbuzņēmējs, partneris, direktors (izpilddirektors vai direktors bez izpildpilnvarām), īpašnieks-vadītājs vai brīvprātīgais
Profesionāls grāmatvedis publiskā praksē	Profesionāls grāmatvedis, kas strādā firmā, kura sniedz profesionālus pakalpojumus, neatkarīgi no dalījuma pēc funkcijām (piemēram, revīzija, nodokļi vai konsultēšana). <i>Jēdziens “profesionāls grāmatvedis publiskā praksē” attiecas arī uz firmu, kurā darbojas profesionāli grāmatveži publiskā praksē.</i>
Profesionāla darbība	Jebkura profesionāla grāmatveža darbība, kuras veikšanai nepieciešamas iemaņas grāmatvedībā vai radniecīgā jomā, tostarp grāmatvedība, revīzija, nodokļi, vadības konsultēšana un finanšu vadība.
Profesionāli pakalpojumi	Profesionāli pakalpojumi, kas tiek sniegti klientiem
Nākamais grāmatvedis	Profesionāls grāmatvedis publiskā praksē, kurš apsver iespēju akceptēt potenciāla klienta (vai dažos gadījumos esoša klienta) revīzijas uzdevumu vai sniegt tam grāmatvedības, nodokļu, konsultāciju vai citus profesionālus pakalpojumus/

Sabiedriskas nozīmes struktūra	a) biržā reģistrēts uzņēmums; vai b) uzņēmums, kas: i) ir definēts kā sabiedriskas nozīmes struktūra saskaņā ar normatīvajiem aktiem; vai ii) kurā ir obligāti veicama likumā noteikta revīzija atbilstoši tādām pašām neatkarības prasībām, kādas ir spēkā biržā reģistrētu uzņēmumu gadījumā. Šādus normatīvos aktus var izdot jebkurš regulators, tostarp, revīzijas regulators. <i>Arī citu veidu uzņēmumi var tikt uzskatīti par sabiedriskas nozīmes struktūrām, saskaņā ar 400.8 punkta nosacījumiem.</i>
Atbilstīga un informēta trešā puse	<i>Atbilstīgas un informētas trešās puses testa gaitā profesionāls grāmatvedis izvērtē, vai cita puse izdarītu tādus pašus secinājumus. Šāda izvērtēšana tiek veikta no atbilstīgas un informētas trešās puses skatu punkta, kura novērtē visus būtiskos faktus un apstākļus, kurus grāmatvedis zina vai varētu zināt secinājumu izdarīšanas laikā. Atbilstīgai un informētai trešajai pusei nav jābūt grāmatvedim, bet attiecīgajai personai jāpiemīt atbilstošām zināšanām un pieredzei, lai objektīvi izprastu un novērtētu grāmatveža secinājumu atbilstību.</i> <i>Šie jēdzieni ir skaidroti R120.5 A4 punktā.</i>
Atbilstīgas un informētas trešās puses tests	
Saistītais uzņēmums	Uzņēmums, kuru ar klientu saista šādas attiecības: a) uzņēmums, kuram ir tieša vai netieša ietekme pār klientu, ja klients ir būtisks šādam uzņēmumam; b) uzņēmums, kuram pieder tieša finansiāla līdzdalība klientā, ar nosacījumu, ka šādam uzņēmumam ir būtiska ietekme un klienta uzņēmums ir būtisks attiecīgajam uzņēmumam; c) uzņēmums, kurā klientam pieder tieša vai netieša izšķiroša ietekme; d) uzņēmums, kurā klientam vai ar klientu saistītajam uzņēmumam, atbilstošam c) punktam, ir tieša finansiāla līdzdalība, kas nodrošina būtisku ietekmi pār šo uzņēmumu, un šī līdzdalība ir būtiska klientam un c) punktam atbilstošam saistītajam uzņēmumam; un

		e) uzņēmums, kas ar klienta uzņēmumu atrodas vienas un tās pašas personas izšķirošā ietekmē (turpmāk tekstā — “māsas uzņēmums”) ar nosacījumu, ka māsas uzņēmums un klients abi ir būtiski uzņēmumam, kuram ir izšķiroša ietekme gan klienta uzņēmumā, gan māsas uzņēmumā.
Pārbaudes klients	uzdevuma	Uzņēmums, kura uzdevumā firma veic pārbaudes uzdevumu.
Pārbaudes uzdevums		Apliecinājuma uzdevums, kas veikts saskaņā ar Starptautisko Pārbaudes uzdevumu standartiem vai līdzvērtīgiem nosacījumiem un kurā profesionāls grāmatvedis publiskā praksē izsaka secinājumus par to, vai pamatojoties uz procedūrām, kas nenodrošina visus pierādījumus, kādi būtu nepieciešami revīzijas gadījumā, attiecīgais grāmatvedis ir konstatējis jebkādas faktus, kas liktu viņam uzskatīt, ka finanšu pārskati nav visos būtiskajos aspektos sagatavoti atbilstoši piemērojamo finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām.
Pārbaudes grupa	uzdevuma	a) visi apliecinājuma uzdevuma grupas dalībnieki; un b) visi pārējie firmas darbinieki, kas var tieši ietekmēt apliecinājuma uzdevuma iznākumu, tostarp: i) personas, kas sniedz ieteikumus attiecībā uz vadības atalgojuma sistēmu vai nodrošina šādas sistēmas tiešu pārraudzību vai cita veida pārraudzību saistībā ar pārbaudes uzdevuma atbildīgā partnera darbību konkrētā pārbaudes uzdevumā (tostarp jebkuras personas, kas ieņem augstāku amatu par attiecīgo atbildīgo partneri, līdz personai, kas ir firmas galvenais vai vadošais partneris (izpilddirektors vai līdzvērtīga amatpersona)); ii) personas, kas darba uzdevuma vajadzībām sniedz konsultācijas par tehniska rakstura vai nozarei raksturīgiem jautājumiem, darījumiem vai notikumiem; un iii) personas, kas nodrošina darba uzdevuma kvalitātes kontroli, tostarp personas, kas veic darba uzdevuma kvalitātes kontroles pārbaudi; un visi tīkla firmas darbinieki, kas var tieši ietekmēt pārbaudes uzdevuma iznākumu.

Drošības pasākumi	<i>Drošības pasākumi ir darbības, katra atsevišķi vai visas kopumā, ko profesionāls grāmatvedis veic, lai efektīvi samazinātu apdraudējumu pamatprincipu ievērošanai līdz pieņemamam līmenim.</i> <i>Šis jēdziens ir skaidrots 120.10 A2 punktā.</i>										
Vadošais profesionālais grāmatvedis algotā darbā	<i>Vadošie profesionālie grāmatveži algotā darbā ir direktori, amatpersonas vai vadošie darbinieki, kas var būtiski ietekmēt un pieņemt lēmumus par organizācijas cilvēkresursu, finanšu, tehnoloģisko, fizisko un nemateriālo resursu iegādi, izvietojumu un kontroli.</i> <i>Šis jēdziens ir skaidrots 260.11 A1 punktā.</i>										
Būtisks kaitējums	<i>Šis jēdziens ir skaidrots 260.5 A3 un 360.5 A3 punktā.</i>										
Īpaša mērķa finanšu pārskati	Finanšu pārskati, kas ir sagatavoti atbilstoši tādu finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām, kuru mērķis ir sniegt potenciālajiem lietotājiem nepieciešamo finanšu informāciju										
Personas, kam uzticēta pārvalde	Persona(s) vai organizācija(s) (piemēram, korporatīvais trasts), kam uzticēta atbildība par uzņēmuma stratēģisko virzību un saistībām attiecībā uz uzņēmuma maksāspēju. Tas attiecas arī uz finanšu ziņošanas procesa pārraudzību. Dažās jurisdikcijās atsevišķos uzņēmumos personas, kam uzticēta pārvalde, var būt vadības līmeņa darbinieki, piemēram, privātā vai publiskā sektora uzņēmuma valdes locekļi vai īpašnieks-vadītājs										
Apdraudējums	<i>Šis jēdziens ir skaidrots 120.6 A3 punktā, un ietver šādu kategoriju apdraudējumu:</i> <table> <tr> <td><i>Personiskas intereses</i></td><td><i>120.6 A3a)</i></td></tr> <tr> <td><i>Pašizvērtējums</i></td><td><i>120.6 A3b)</i></td></tr> <tr> <td><i>Pārstāvība</i></td><td><i>120.6 A3c)</i></td></tr> <tr> <td><i>Familiaritāte</i></td><td><i>120.6 A3d)</i></td></tr> <tr> <td><i>Ietekmēšana</i></td><td><i>120.6 A3e)</i></td></tr> </table>	<i>Personiskas intereses</i>	<i>120.6 A3a)</i>	<i>Pašizvērtējums</i>	<i>120.6 A3b)</i>	<i>Pārstāvība</i>	<i>120.6 A3c)</i>	<i>Familiaritāte</i>	<i>120.6 A3d)</i>	<i>Ietekmēšana</i>	<i>120.6 A3e)</i>
<i>Personiskas intereses</i>	<i>120.6 A3a)</i>										
<i>Pašizvērtējums</i>	<i>120.6 A3b)</i>										
<i>Pārstāvība</i>	<i>120.6 A3c)</i>										
<i>Familiaritāte</i>	<i>120.6 A3d)</i>										
<i>Ietekmēšana</i>	<i>120.6 A3e)</i>										
Atslodzes periods	<i>Šis jēdziens ir skaidrots R540.5 punktā.</i>										

KODEKSĀ MINĒTO ABREVIATŪRU UN STANDARTU SARAKSTS

ABREVIATŪRU SARAKSTS

Abreviatūra	Skaidrojums
Apliecinājuma pamatnostādnes	Starptautiskās apliecinājuma uzdevumu pamatnostādnes (<i>International Framework for Assurance Engagements</i>)
COSO	Treadway komisijas Atbalstošo organizāciju komiteja (<i>The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission</i>)
CoCo	Kanādas Profesionālu grāmatvežu asociācijas (<i>Canadian Institute of Chartered Accountants</i>) izstrādāti kontroles kritēriji
IAASB	Starptautiskā Revīzijas un apliecinājumu standartu padome (<i>International Auditing and Assurance Standards Board</i>)
IESBA	Starptautiskā Grāmatvežu ētikas standartu padome (<i>International Ethics Standards Board for Accountants</i>)
IFAC	Starptautiskā Grāmatvežu federācija (<i>International Federation of Accountants</i>)
SRS	Starptautiskie Revīzijas standarti
SAUS	Starptautiskie Apliecinājuma uzdevumu standarti
SKKS	Starptautiskie Kvalitātes kontroles standarti
SPUS	Starptautiskie Pārbaudes uzdevumu standarti

STANDARTI, UZ KURIEM KODEKSĀ SNIEGTAS ATSAUCES

Standarts	Pilns nosaukums
320. SRS	Būtiskums revīzijas plānošanā un veikšanā
610. (2013. g.) SAUS	Iekšējo revidentu pakalpojumu izmantošana
3000. (pārskatīts) SAUS	Apliecinājuma uzdevumi, kas nav vēsturiskas finanšu informācijas revīzija vai pārbaude
1. SKKS	Kvalitātes kontrole firmās, kas revidē un pārskata vēsturisku finanšu informāciju un sniedz citus apliecinājuma un ar to saistītos pakalpojumus
2400. (pārskatīts) SPUS	Vēsturisku finanšu pārskatu pārbaudes uzdevumi

SPĒKĀ STĀŠANĀS DATUMS

- 1., 2. un 3. daļa stājas spēkā 2019. gada 15. jūnijā.
- 4A daļa saistībā ar neatkarību revīzijas un pārbaudes uzdevumos stājas spēkā finanšu pārskatu revīzijās un pārbaudēs par periodiem, kas sākas pēc 2019. gada 15. jūnija.
- 4B daļa saistībā ar neatkarību apliecinājuma uzdevumos: attiecībā uz aplūkojamo jautājumu periodiem stājas spēkā periodos, kas sākas 2019. gada 15. jūnijā vai vēlāk; citos gadījumos — 2019. gada 15. jūnijā.

Ir atļauta arī agrāka piemērošana.

Informāciju par pārskatīto ilglaicīgas saistības noteikumu spēkā stāšanās datumu, kurus IESBA publicēja 2017. gada janvārī kā noslēguma dokumentu saskaņā ar iepriekšējo m struktūru un izstrādes konvencijām, skatiet rokasgrāmatas 5. lappusē.

**International
Federation
of Accountants®**

529 Fifth Avenue, New York, NY 10017
T +1 (212) 286-9344 F +1 (212) 286-9570
www.ifac.org
ISBN: 978-1-60815-369-5